

కావ్యాలు

ప్రభంధములు

ప్రభంధ సార శిరోమణి

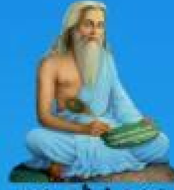
సదాశివ సమారంభాం

గురు దక్షిణామూర్తి

గురు వేదవ్యాస మహర్షి

గురు శుక మహర్షి

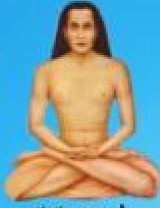

గురు నారద మహర్షి

గురు వాల్మీకి మహర్షి

గురు శ్రీకృష్ణ

శంకరాచార్య మధ్యమాం

గురు దత్తాత్రేయ

గురు బాబాజీ

గురు గౌతమ బుద్ధ

గురు ఆదిశంకరాచార్య

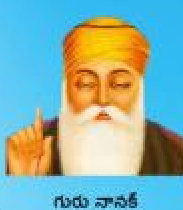

గురు రామానుజాచార్యులు

గురు జ్ఞానేశ్వర్

గురు రవిదాస్

గురు కబీర్ దాస్

గురు చైతన్య మహా ప్రభువు

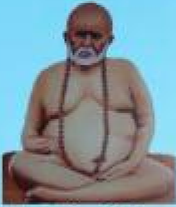

గురు నానక్

గురు రాఘవేంద్ర స్వామి

గురు వీరబ్రహ్మేంద్ర స్వామి

యోగి వేమన

అస్మదాచార్య పర్యంతాం

గురు త్రైలింగ స్వామి

గురు లాహిరి మహాశయ

గురు రామకృష్ణ పరమహంస, అమ్మ శారదాదేవి

గురు వివేకానంద

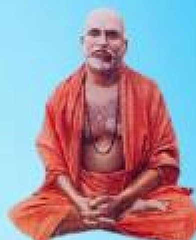

గురు సాయి బాబా

గురు అరబిందో

గురు రమణ మహర్షి

గురు యోగానంద

గురు భక్తివేదాంత ప్రభుపాద

గురు మళయాళస్వామి

గురు విద్యాప్రకాశానందగిరి

గురు చంద్రశేఖర పరమాచార్య

వందే గురుపరంపరాం..

నన్ను "నేను" తెలుసుకోవటానికి

నన్ను "నేను" మార్చుకోవటానికి

"నేను" గా ఉండటానికి

మరియు అత్యుత్తమ జీవన విధానానికి

కావలసిన భక్తి,జ్ఞాన,కర్మ,ధర్మ సమాచారం ఒకేచోట తెలుగులో ఉచితంగా!

సాధారణంగా వేదాంతం తెలుసుకోవాలనే కోరిక వుంటుంది, కాని గ్రంధాలు అందుబాటులో లేవు. ఇంకొకరి దగ్గర గ్రంధాలు వుంటాయి, కాని జిజ్ఞాసువులకి ఎక్కడ ఉన్నవో తెలియదు. అలాగే కొన్ని లైబ్రరీ లో కొన్ని రకాల పుస్తకాలు మాత్రమే లభ్యం అవుతున్నాయి, అంతేగాక విలువైన గ్రంధాలు సరైన సంరక్షణ లేక కనుమరుగైపోతున్నాయి, కనుక మన అందరి కోసం భారత ప్రభుత్వం పురాతన ఆధ్యాత్మిక గ్రంధాలను సంరక్షించే నిమిత్తం ఎంతో శ్రమతో కంప్యూటరీకరణ ద్వారా ఒక చోట చేర్చుతూ ఆన్ లైన్ చేయటం జరిగింది. ఇటువంటి విలువైన జ్ఞాన సంపదను మరింత సులభంగా అందుబాటులోకి తీసుకురావటానికి సాయి రామ్ సేవక బృందం ఉడతా భక్తి గా ఇప్పటివరకి దాదాపు **5000** పుస్తకాలను వివిధ వర్గాలుగా విభజించి PDF(eBOOK) రూపంలో ఆన్ లైన్ లో ఉచితంగా అందించటం జరిగింది. కనుక ప్రతి ఒక్కరు ఈ సదవకాశాన్ని సద్వినియోగం చేసుకోగలరు. ఇందుకు సహాయం అందించిన భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్(డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా http://www.new.dli.ernet.in), ఆర్కైవ్ వెబ్ సైట్(https://archive.org), గూగుల్ వెబ్ సైట్(https://www.google.co.in), మైక్రోసాఫ్ట్ వెబ్ సైట్(http://www.microsoft.com) కు మేము ఋణపడివున్నాము.అలాగే ఇటువంటి బృహత్తర కార్యక్రమానికి పెద్ద మొత్తం లో గ్రంధాలను అందించిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానమునకు కూడా మనం ఋణపడివున్నాము. సాయి రామ్ సేవక బృందం కోరుకొనేది ఒక్కటే, ప్రతి ఇల్లు ఆధ్యాత్మిక జ్ఞాన గ్రంధాలతో నిండిపోవాలన్నదే మా కోరిక.

ఈ గ్రంధాలను ఉచితంగా ఆన్ లైన్ లో చదువుటకు, దిగుమతి(డౌన్లోడ్) చేసుకొనుటకు గల మార్గాలు:

1) భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్: http://www.new.dli.ernet.in లేక http://www.dli.ernet.in
2) సాయి రామ్ వెబ్ సైట్: http://www.sairealattitudemanagement.org
3) సాయి రామ్ గూగుల్ సైట్: https://sites.google.com/site/sairealattitudemanagement
4) ఆర్కైవ్ వెబ్ సైట్: https://archive.org/details/SaiRealAttitudeManagement

ఈ జ్ఞాన యజ్ఞం పై గల సలహాలు,సూచనలకు సేవక బృందాన్ని సంప్రదించుటకు: sairealattitudemgt@gmail.com

సాయి రామ్ భక్తి,జ్ఞాన సమాచారం: https://www.facebook.com/SaiRealAttitudeManagement

సాయి రామ్ భక్తి,జ్ఞాన సంబంద వీడియోలు: https://www.youtube.com/user/sairealattitudemgt

ఈ జ్ఞాన యజ్ఞంలో ప్రతి ఒక్కరు పాల్గొని, ఈ అవకాశాన్ని సద్వినియోగం చేసుకొని,మీరు సంతృప్తులైతే మరొక సాధకునికి, జిజ్ఞాసువులకు మార్గం చూపించగలరని ఆశిస్తున్నాము. మీరు చదువుకోవటంలో ఏమైనా ఇబ్బంది కలిగితే సేవక బృందంను సంప్రదించగలరు. ఒకవేళ మా సేవలో ఏమైన పొరపాటు వస్తే మన్నించగలరు.

ఈ గ్రంధపు భారత ప్రభుత్వ డిజిటల్ లైబ్రరీ గుర్తింపు సంఖ్య: 2020120001152

గమనిక: భక్తి,జ్ఞాన ప్రచారార్థం **ఉచితంగా eBook** రూపంలో భారత ప్రభుత్వపు సహాయంతో ఇవ్వడం జరిగింది. ఈ గ్రంధముపై వ్యాపార,ముద్రణ హక్కులు రచయిత,పబ్లిషర్స్ కి గలవు, కనుక వారిని సంప్రదించగలరని మనవి చేసుకొంటున్నాము.

Sai**R**eal**A**ttitude**M**anagement(SAI RAM) - సాయి నిజ వ్యక్తిత్వ నిర్వహణ(సాయి రామ్)

* సర్వం శ్రీ సాయినాధ పాద సమర్పణమస్తు *

భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్ - డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా

http://www.new.dli.ernet.in

Digital Library of India: Inc ×

www.new.dli.ernet.in

Digital Library of India

Hosted by: Indian Institute of Science, Bangalore in co-operation with
CMU, IIIT-H, NSF, ERNET and MCIT for the Govt. of India and 21 major participating centres.

Home | Vision | Mission | Goals | Benefits | Content Selection | Current Status | People | Funding | Copyright Policy | FAQ | RFP

Books Journals Newspapers Palm-Leaves (Manuscripts)

Title: Ramayanam
Author:
Year: to
Subject: Any Subject
Language: Telugu
Scanning Centre: Any Centre
Clear | Search

Presentations and Report
Statistics Report
Status Report
Feedback | Suggestions | Problems | Missing links or Books

Click here for PDF collection
DLI MIRROR at IUCAA Data Center PUNE

DLI

For the first time in history, the Digital Library of India is digitizing all the significant works of Mankind.

Click Here to know More about DLI New!

Books	Journals	Newspapers	Manuscripts
Rashtrapati Bhavan CMU-Books Sanskrit TTD,Tirupathi Kerala Sahitya Akademi	INSA	Times of India Indian Express The Hindu Deccan Herald Eenadu Vaartha	Tamil Heritage Foundation AnnaUniversity NEW!

Title Beginning with.

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z

Author's Last Name

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z

Year

1850-1900 | 1901-1910 | 1911-1920 | 1921-1930 | 1931-1940 | 1941-1950 | 1951-

Subject

Astrophysics | Biology | Chemistry | Education | Law | Mathematics | Mythology | Religion | For more subjects...

Language

Sanskrit | English | Bengali | Hindi | Kannada | Marathi | Tamil | Telugu | Urdu

అతి విశిష్టం ఈ దానం!

స్వామి వివేకానంద

"దానాలలోకెల్లా ఆధ్యాత్మిక విద్యాదానం చాలా శ్రేష్ఠమైంది! దాని తరువాతిది లౌకిక జ్ఞానదానం, ప్రాణదానం, అన్నదానం" అని వ్యాసమహర్షి చెప్పారు.

మన ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానం భారతదేశ హద్దులలో నిలిచి పోకూడదు. లోకమంతటినీ ఆవరించాలి! ఇలా లోకవ్యాప్తమైన ధర్మప్రచారాన్ని మన పూర్వులు చేశారు. హైందవ వేదాంతం ఎన్నడూ ఈ దేశం దాటి పోలేదని చెప్పేవారూ, మతప్రచారార్థం తొలిసారిగా, పరదేశాలకు వెళ్ళిన సన్న్యాసిని నేనే అని చెప్పేవారూ, తమ జాతిచరిత్ర నెరుగని వారే! ఇలాంటి సంఘటనలు ఎన్నోసార్లు జరిగాయి. అవసరమైనప్పుడల్లా, భారతీయ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానప్రవాహం వెల్లువలా లోకాన్ని ముంచెత్తుతూ వచ్చింది.

రాజకీయ ప్రచారాన్ని రణగొణధ్వనులతో, యోధులతో సాగించవచ్చు. అగ్నిని కురిపించి, కత్తిని ఝళిపించి, లౌకిక జ్ఞానాన్నీ, సంఘనిర్మాణ విజ్ఞానాన్నీ విరివిగా ప్రచారం చేయవచ్చు. కానీ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానదానం కళ్ళకు కనిపించకుండా, చెవులకు వినిపించకుండా కురుస్తూ, రోజా పువ్వుల రాసుల్ని వికసింపజేసే మంచులాగా నిశ్శబ్దంగా జరగవలసి ఉంది. భారతదేశం నిరాడంబరంగా, లోకానికి మళ్ళీ మళ్ళీ చేస్తూ వచ్చిన దానమిదే!

మిత్రులారా! నేను అవలంబించే విధానాన్ని తెలియజేస్తాను వినండి. భారతదేశంలోనూ, ఇతర దేశాల్లోనూ మన పారమార్థిక ధర్మాలను బోధించడానికి తగినవారుగా మన యువకుల్ని తయారు చేయడానికై భారతదేశంలో కొన్ని సంస్థలను నెలకొల్పాలి! ఇప్పుడు మనకు కావలసింది బలిష్ఠులు, జవసంపన్నులు, ఋజువర్తనులు, ఆత్మ విశ్వాసపరులు అయిన యువకులు. అలాంటి వారు నూరుమంది దొరికినా, ప్రపంచం పూర్తిగా పరివర్తన చెందగలుగుతుంది!!

ఇచ్ఛాశక్తి తక్కిన శక్తులన్నిటి కన్నా బలవత్తరమైంది. అది సాక్షాత్తూ భగవంతుని దగ్గరి నుండి వచ్చేదే కాబట్టి దాని ముందు తక్కినదంతా లొంగిపోవలసిందే. నిర్మలం, బలిష్ఠం అయిన 'ఇచ్ఛ' (సంకల్పం) సర్వశక్తిమంతమైంది. దానిలో మీకు విశ్వాసం లేదా? ఉంటే మీ మతంలోని మహోన్నత ధర్మాలను ప్రపంచానికి బోధించడానికై కంకణం కట్టుకోండి. ప్రపంచం ఆ ధర్మాల కోసమై ఎదురుచూస్తోంది. అనేక శతాబ్దాలుగా ప్రజలకు క్షుద్రసిద్ధాంతాలు నేర్పడం జరిగింది. వారు వ్యర్థులని ప్రపంచమంతటా బోధలు జరిగాయి. ఎన్నో శతాబ్దాల నుండి వారు ఈ బోధనల వల్ల భయభ్రాంతులై, పశుప్రాయులైపోతున్నారు. తాము ఆత్మస్వరూపులమనే మాటను వినడానికైనా వారెన్నడూ నోచుకోలేదు. "నీచాతినీచుడిలో కూడా ఆత్మ ఉంది. అది అమృతం, పరమ పవిత్రం, సర్వశక్తిమంతం, సర్వవ్యాపకమైనది" అని వారికి ఆత్మను గురించి చెప్పండి. వారికి ఆత్మవిశ్వాసాన్ని ప్రసాదించండి. ❖

మూలం: శ్రీ రామకృష్ణ ప్రభ - ఫిబ్రవరి 2014

ప్రబంధసారశిరోమణి

[సంకలనగ్రంథము]

పరిష్కర్త :

ఆచార్య కొర్లపాటి శ్రీరామమూర్తి, ఎం.ఏ., పిహెచ్.డి., డి.లిట్.

ఆంధ్రశాఖాచార్యులు, ఆంధ్రవిశ్వకళాపరిషత్

వాల్తేరు

1985

ఆంధ్రవిశ్వకళాపరిషత్తుచే ప్రకటితము

ఉపోద్ఘాతము

శ్రీ కట్టమంచి రామలింగారెడ్డిగారు ఆంధ్రవిశ్వకళాపరిషదుపాధ్యక్షులుగ, ఆంధ్రశాఖ తంజావూరు సరస్వతీమహలు గ్రంథాలయములోని అముద్రితగ్రంథము లను ప్రచురించుట ప్రారంభించినది. ఆచార్య పింగళి లక్ష్మీకాంతముగారు ఆంధ్ర శాఖాధిపతిగ ద్విపదభారతసంపుటము; ఆచార్య గంటి జోగిసోమయాజిగారు ఆంధ్రశాఖాధిపతిగ ద్విపదభారతసంపుటములు, యక్షగానసంపుటములు; ఆచార్య కాకర్ల వేంకటరామనరసింహముగారు ఆంధ్రశాఖాధిపతిగ యక్షగానసంపుటములు ప్రకటింపఁబడినవి. అవి 1943–1976 సంవత్సరముల మధ్యకాలమునందు జరిగినవి. 1979వ సంవత్సరమునందు నేను ఆంధ్రశాఖాధిపతిగ ప్రబంధసార శిరోమణి, ప్రబంధరత్నాకరము, ప్రయోగసారము ప్రకటించుటకు సంకల్పించితిని.

ఆంధ్రవిశ్వకళాపరిషత్తు 1933వ సంవత్సరమునందు ప్రకటించిన తంజావూరు సరస్వతీమహలు గ్రంథాలయములోని తెలుగుగ్రంథముల పట్టిక యందు – ప్రబంధసారశిరోమణికి నాలుగు ప్రతులు ఉన్నట్లు కలదు. అవి నాలుగును ప్రబంధసారశిరోమణి ప్రతులే అన్నట్లు, 1970వ సంవత్సరమునందు నిడుదవోలు వేంకటరావుగారు నిర్దేశించిరి. (ప్రబంధమణిభూషణము, ద్వితీయ ముద్రణము, పీఠిక, పుటలు 4-5) కాని, ఒకరెండు 190, 191 సంఖ్యల తాళపత్రగ్రంథములు ప్రబంధసారశిరోమణిప్రతులు; మఱొకరెండు 192, 193 సంఖ్యల తాళపత్రగ్రంథములు ప్రబంధసారప్రతులు. ప్రబంధసారము, ప్రబంధ సారశిరోమణికి మారుపేరు కాదు. అక్కడక్కడ సమానపద్యములున్నను అదొక గ్రంథము; ఇదొక గ్రంథము అని నేను 1983వ సంవత్సరమునందు ప్రకటించితిని (నన్నెచోడుని కుమారసంభవము ప్రాచీనగ్రంథమా ?!, పుట 5).

190వ సంఖ్య తాళపత్రగ్రంథమునందు "సకలప్రబంధంబులలో గలిగిన పద్యములు సారముగా సంగ్రహించి వ్రాసిన ప్రబంధసారశిరోమణి" అని కలదు. 191వ సంఖ్య తాళపత్రగ్రంథమునందు "అక్కిరాజు తమ్ముఁడు అచ్చన వ్రాసిన ప్రబంధసారం" అని కలదు. 192వ సంఖ్య తాళపత్రగ్రంథమునందు "కళావతి వ్రాసిన ప్రబంధసారం" అని కలదు. 193వ సంఖ్య తాళపత్రగ్రంథమునందును "ప్రబంధసారం" అని కలదు. కనుక ప్రబంధసారశిరోమణి, ప్రబంధసారము ఒకే గ్రంథమను భ్రమ కలుగుట సహజము. 190, 191 సంఖ్యల తాళపత్రగ్రంథ ములు ప్రబంధసారశిరోమణి ప్రతులే. 192, 193 సంఖ్యల తాళపత్రగ్రంథములు ప్రబంధసారశిరోమణి ప్రతులు కావు.

192వ ప్రతియందు "శ్రీకరపరితోషిత" అను శ్రీరామస్తుతి అనంతరము, "అని ఆ తీరున రామభద్రస్వామిని వినిపించి" అని ; తదుపరి "వీణాపుస్తకపాణి" అను సరస్వతీస్తుతి అనంతరము, "అని భారతీసతిని మతిని దలంచి నేఁడు వినిపించే కథాక్రమం బెటువలె నంటేను" అని కలదు. 193వ ప్రతియందును "శ్రీకరపరితోషిత" అను శ్రీరామస్తుతి అనంతరము, అని ఆ తీరున రామభద్రస్వామిని వినుతించి" అని ; తదుపరి "వీణాపుస్తకపాణి" అను సరస్వతీస్తుతి అనంతరము, "అని భారతీసతిని మతిని దలంచి – మోదకహస్తు, మనమున రఘు, – ఆ తీరున ధీమంతుఁడైన హనుమంతుని అంతరంగమున నెంచి నేఁడు వినిపించే కథాక్రమం బెటువలెనంటేను" అని కలదు. అంతేకాదు. రత్నావతి అను పట్టణమున రాజు సుమశేఖరుడు. రాణి సుమమంజరి. రాజుసన్నిధికి చెంచులు కానుకలు గైకొని వత్తురు. వారికోరికను రాజు వేటకు వెడలును. అచట చిత్రధ్వజుని కుమార్తె విలాసవతి అను రాకుమారి కలచును. అమె కూడ సుమశేఖరుని వలచును. విలాసవతీసుమశేఖరుల వివాహము. ఇట్లుప్రబంధసారమునందు కథసాగినది. ఇక ఉజ్జయిని అను పట్టణమున రాజు సుకీర్తి. నారదుని రాక. సుపుత్రునికొఱకు సుకీర్తి తపస్సు చేయును. తపోభంగమునకు ఇంద్రుడు ప్రయత్నించును. విఫలు డగును. విష్ణువు ప్రత్యక్షమై సుకీర్తికి వరమొసగును. రాజశేఖరుడు జన్మించును. రాజు అగును. మరల నారదుని రాక చిత్రసేనుని కుమార్తె రత్నసుందరిని వర్ణించును. రాజశేఖరుడు స్వయంవరమున రత్నసుందరిని వివాహమాడును. ఇట్లు ప్రబంధసారశిరోమణియందు కథ సాగినది. కనుక ప్రబంధసారశిరోమణి కంటె ప్రబంధసారము పృథగ్భూతము.

తంజావూరు సరస్వతీమహలు గ్రంథాలయములోని 190వ సంఖ్య ప్రబంధసారశిరోమణి తాళపత్రగ్రంథమునకు నకలు కాగితపుప్రతి ఆంధ్రవిశ్వకళాపరిషత్–గ్రంథాలయమునందు కలదు. 191వ సంఖ్య ప్రబంధసారశిరోమణి తాళపత్రగ్రంథమునకు నకలు కాగితపు ప్రతి ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వ ప్రాచ్యలిఖిత గ్రంథాలయము నందు కలదు, ప్రబంధసారశిరోమణి ప్రధానాధారముగ 1910వ సంవత్సరమునందు మానవల్లి రామకృష్ణ కవిగారు ప్రకటించిన ప్రబంధమణిభూషణమును కలదు. దాని ద్వితీయముద్రణమును కలదు. కాని, ప్రబంధమణిభూషణము అని ఒక ప్రాచీనగ్రంథము కానరాదు. అంతేకాదు. ప్రబంధమణిభూషణమునందు కవిగారి "కరకౌశలము" కావలసినంత కలదు. ప్రాచీనగ్రంథము ప్రబంధసారశిరోమణియే. అది యథాతథముగ ఇంతవరకు ముద్రితము కాలేదు. కనుక ముద్రణావశ్యకము కలదు.

ఆంధ్రవిశ్వకళాపరిషత్ – గ్రంథాలయములోవి, ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వప్రాచ్యలిఖితగ్రంథాలయములోని కాగితపు ప్రతులు, తంజావూరు సరస్వతీమహలు గ్రంథాలయములోని తాళపత్రగ్రంథములకు నకళ్లు మాత్రమే. తాళపత్రగ్రంథములు

ప్రాయికముగ లేఖకదోషభూయిష్ఠములు. అవి కాగితపుప్రతులందు అట్లేకలవు. ఆంధ్రవిశ్వకళాపరిషత్ – గ్రంథాలయములోని కాగితపు ప్రతి కొంత నయము. ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వప్రాచ్యలిఖిత గ్రంథాలయములోని కాగితపు ప్రతి దోషమయము. కనుక పరిష్కరణావశ్యకమును కలదు.

ఆంధ్రవిశ్వకళాపరిషత్ – గ్రంథాలయములోని కాగితపుప్రతి ప్రధానాధారముగ, ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వప్రాచ్యలిఖిత గ్రంథాలయములోని కాగితపుప్రతి ఔపచారికాధారముగ, ప్రబంధమణిభూషణము నిమిత్తమాత్రముగ, స్థితిగతిచింతనముగ, యథాశక్తిని పరిష్కరించితిని. అంతేకాదు. తంజావూరు సరస్వతీమహలు గ్రంథాలయమునకు వెళ్లి, తన్మూలములైన తాళపత్రగ్రంథములను సంప్రతించితిని.

ప్రబంధసారశిరోమణియందు మొత్తము 805 పద్యగద్యములు కలవు. అందు 3 పద్యములు పునరావృత్తములైనవి. కనుక నికరము 802 పద్యగద్యములు కలవు కాని గ్రంథము పూర్తి కాలేదు. అంతవఱకే గ్రంథసంకలనము జరిగినదో, లేక ప్రతివిలేఖకులకు అంతవఱకే గ్రంథము లభించినదో తెలియుటకు అవకాశము లేదు. రెండుప్రతులందును పద్యములకు ఆకరములు లేవు. కాని ఒక్క ప్రతియందు (190) ఒక్కచోట మాత్రము పదిపద్యములకు ఆకరములు కలవు. (105–109; 111–116) కవికర్ణరసాయనములోనిదనిన పద్యము కవికర్ణరసాయనములోనిదే. సుభద్రాకల్యాణములోని దనిన పద్యము సుభద్రాకల్యాణములోనిదే (విజయ విలాసము). కళాపూర్ణోదయములోని దనిన పద్యము కళాపూర్ణోదయములోనిది కాదు. కవి మనోహరములోని దనిన పద్యము కవిమనోహరములోనిది కావచ్చును. గిరిజా పరిణయము లోని వనిన పద్యములు రెండును గిరిజా పరిణయములోనివి కావచ్చును. హరివంశములోని దనిన పద్యము ఎఱ్ఱన హరివంశములోనిది కాదు. హరిభట్టు హరివంశములోని దగునేమో? పూర్ణచంద్రోదయములోని దనిన పద్యము పూర్ణచంద్రోదయములోనిది కావచ్చును. లక్ష్మిపరిణయములోని దనివ పద్యము లక్ష్మిపరిణయములోనిది కావచ్చును ("నన్నెచోడుని కుమారసంభవము" నందు కలదు). వీరభద్ర విజయములోని దనిన పద్యము వీరభద్రవిజయములోనిది కాదు. శ్రీరంగమహత్త్వములోనిది. లాక్షణికోదాహరణములందు, సంకలనగ్రంథ సందర్భములందు భ్రమప్రమాదములు సంభవము. ఇంతకు, కవిమనోహరము, పూర్ణచంద్రోదయము, గిరిజాపరిణయము, లక్ష్మిపరిణయము అనుపలబ్ధములైన గ్రంథములు. ఉపలబ్ధములైన గ్రంథములందు ఆదికవి నన్నయభట్టు భారతము మొదలు అర్వాచీనకవి వెన్నెలకంటి వేంకటాచలము శ్రీకృష్ణవిలాసము వఱకు 44 ప్రబంధములనుండి ఎన్నిక చేసిన పద్యములు ప్రబంధసారశిరోమణి యందు కలవు. అందు 259 పద్యముల ఆకరములు మానవల్లి రామకృష్ణకవిగారు, 57 పద్యముల ఆకరములు నిడుదవోలు వేంకటరావుగారు గుర్తించిరి. అవిగాక 45

పద్యముల ఆకరములు నేను గుర్తించితిని. కవిగారు, వెంకటరావుగారు గుర్తించిన కొన్నిపద్యముల ఆకరములు సంపదింపలేదు. సంపదించినవి పద్యసూచియందు సంతరించితిని. ఇప్పటికి 802 పద్యములలో 361 పద్యములకు మాత్రమే ఆకరములు తెలిసినవి. ఇంకను 441 పద్యములకు ఆకరములు తెలియవలసి యున్నది.

ఇన్ని గ్రంథములనుండి అన్ని పద్యములను సేకరించి, కథాసూత్రమున మేళవించి, ఇంత చక్కని చిక్కని రసచిక్కణమైన సంకలనగ్రంథమును సంపటించిన సంధాత గుఱించి సమాచారము లేకపోవుట సంతాపకరము. సంధానమైనను ఉండుట సంతోషకరము.

పదునెన్మిదవశతాబ్ది తుదిని గాని, పందొమ్మిదవశతాబ్ది తొలిని గాని (నన్నెచోడుని కుమారసంభవము ప్రాచీనగ్రంథమా ?! పుటలు 211-12.) ఉన్న, వెన్నెలకంటి వేంకటాచలము శ్రీకృష్ణవిలాసములోని పద్యమును కూడ సంకలించిన, ప్రబంధసార శిరోమణి సంకలనగ్రంథకర్త పందొమ్మిదవశతాబ్ది పూర్వార్ధము కంటె పూర్వుడు కాడు.

కథాసూత్రము యథాలాపమైనను, ఎన్నిక చేసి మన్నిక చేసిన పద్యములు అనర్ఘ మణులే. పుర, నాయక, సముద్ర, ఋతు, సూర్యోదయ, సూర్యాస్తమయ, చంద్రోదయ, కుమారోదయ, నాయికా, విరహ, వివాహ, జలకేళీప్రభృతి వర్ణనము లెల్ల శిరోమణిసరణులే. పురవర్ణనము 111 పద్యములందు, నాయక వర్ణనము 4 పద్యములందు కలదు. అనంతరము గ్రంథపాతము. తరువాత రాణి విచారము నకు రాజు కారణమడుగుట 4 పద్యములందు కలదు. అనంతరము గ్రంథపాతము. బహుశః రాణి ప్రాణసఖి కారణము విన్నవించెదననుసరికి నారదునిరాక ఒక పద్యము నందు కలదు. అనంతరము గ్రంథపాతము. తరువాత సముద్రవర్ణనము 3 పద్యము లందు, వేసవి వర్ణన 11 పద్యములందు, వర్షావర్ణన 11 పద్యములందు, శరద్వర్ణన 5 పద్యములందు, హేమంతవర్ణన 8 పద్యములందు, వసంతవర్ణన 37 పద్యము లందు, చంద్రోదయవర్ణన 13 పద్యములందు కలవు. సుకీర్తి పుత్త్రప్రాప్తికి తపస్సు చేయుట ఒక గద్యమునందు కలదు. సుకీర్తి తపస్సునకు భంగము కలిగించుటకు ఇంద్రుడు మన్మథుని నియమించుట 3 పద్యములందు, మన్మథుని వెంట రంభా తిలోత్తమాదులు బయలుదేరుట 17 పద్యములందు, వారు తపోవాటికయందు విహరించుట, మన్మథుడు శరసంధానము చేయుట 30 పద్యములందు కలదు. వారి ప్రయత్నము విఫలమగుట 4 పద్యములందు, విష్ణువు ప్రత్యక్షమై సుకీర్తికి వర మిచ్చుట 5 పద్యములందు కలదు. సుకీర్తికి రాజశేఖరుడు జన్మించుట, జాత కర్మలు జరుగుట 15 పద్యములందు కలదు. సుకీర్తి వార్ధక్యము 5 పద్యము లందు కలదు. రాజశేఖరుని పట్టాభిషేకము, రాజ్యపాలనము 6 పద్యములందు

కలదు. మఱల నారదుని రాక, సమావేశము 4 పద్యములందు కలదు. నారదుడు రత్నసుందరిని వర్ణించుట 79 పద్యములందు కలదు. రాజశేఖరుడు స్వయంవరమునకు బయలుదేరుట 10 పద్యములందు, స్వయంవరము 35 పద్యములందు కలదు. రత్నసుందరీరాజశేఖరుల వివాహము 30 పద్యములందు కలదు. సూర్యాస్తమయాదిచంద్రికావిహారపర్యంతప్రకృతివర్ణన 66 పద్యములందు కలదు. వరసమాగమమువఱకు వధూవిరహవర్ణన 120 పద్యములందు కలదు. నాయికానాయకుల శృంగారవర్ణనము 31 పద్యములందు కలదు. ప్రత్యూషవర్ణన 23 పద్యములందు, సూర్యోదయవర్ణన 10 పద్యములందు కలవు. నాయికవర్ణన 11 పద్యములందు, నాయికోపాలంభనవర్ణన 9 పద్యములందు, నాయికావిరహముతోపాటు జలకేళివర్ణన 25 పద్యములందు కలదు. కథాసూత్రము వివిధప్రబంధములనుండి విశిష్టమైన వర్ణనములను ఏర్చి కూర్చుటకు మాత్రమే ఉపయోగి.

నన్నయ భారతము, ఎఱ్ఱన నృసింహపురాణము, మంచెన కేయూరబాహుచరిత్ర, భాస్కరాదుల భాస్కరరామాయణము, నాచన సోమనాథుని ఉత్తర హరివంశము, శ్రీనాథుని శృంగారనైషధము, జక్కన విక్రమార్కచరిత్ర, దగ్గుబల్లి దుగ్గన నాసికేతోపాఖ్యానము, బైరవుని శ్రీరంగమహత్త్వము, వల్లభామాత్యుని క్రీడాభిరామము, పిల్లలమఱ్ఱి పినవీరభద్రుని శృంగారశాకుంతలము, కొఱవి గోపరాజు సింహాసనద్వాత్రింశిక, అల్లసాని పెద్దన మనుచరిత్ర, నంది తిమ్మన పారిజాతాపహరణము, ధూర్జటి శ్రీకాళహస్తిమాహాత్మ్యము, సంకుసాల నృసింహకవి కవికర్ణరసాయనము, పింగళి సూరన కళాపూర్ణోదయము, భట్టుమూర్తి వసుచరిత్ర, ప్రౌఢకవి మల్లన రుక్మాంగదచరిత్ర, నారన సూరన ఉదయనోదయము, నూతనకవి సూరన ధనాభిరామము, చెన్నమరాజు చారుచంద్రోదయము, రఘునాథరాయల వాల్మీకిచరిత్ర, చేమకూర వేంకటకవి విజయవిలాసము, వెన్నెలకంటి వేంకటాచలము శ్రీకృష్ణవిలాసము మొదలైన ఉపలబ్ధగ్రంథములలోని; తిక్కన విక్రమసేనము, కేతనప్రెగడ కాదంబరి, రావిపాటి త్రిపురాంతకుని అంబికాశతకము, చిమ్మపూడి అమరేశ్వరుని విక్రమసేనము, నంది మల్లయ మదనసేనము, పెదపాటి సోమయ అరుణాచలపురాణము, పెమ్మన భావన అనిరుద్ధచరిత్ర, సర్వదేవుని ఆదిపురాణము మొదలైన అనుపలబ్ధగ్రంథములలోని; కవిమనోహరము, పూర్ణచంద్రోదయము, గిరిజాపరిణయము, లక్ష్మీపరిణయము మొదలైన అవిజ్ఞాత గ్రంథములలోని; అప్పకవీయము, లక్షణశిరోమణి, లక్షణసారము మొదలైన లక్షణగ్రంథములలోని; ప్రబంధరత్నాకరములోని పద్యములు ప్రబంధసారశిరోమణియందు కలవు.

ఏవంవిధమైన ప్రబంధసారశిరోమణి ప్రచురణకు ఆమోదముద్ర వేసిన అప్పటి ఆంధ్రవిశ్వకళాపరిషదుపాధ్యక్షులు శ్రీ ఆవుల సాంబశివరావుగారికి, ఇప్పటి

ఆంధ్రవిశ్వకళాపరిషదుపాధ్యక్షులు ఆచార్య కోనేరు రామకృష్ణారావుగారికి, రిజిష్ట్రార్ డాక్టర్ మద్ది గోపాలకృష్ణారెడ్డిగారికి—

ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వప్రాచ్యలిఖిత గ్రంథాలయములోని ప్రబంధసార శిరోమణి కాగితపుప్రతిని అడిగిన వెంటనే అందఁజేసిన ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వ ప్రాచ్యలిఖితగ్రంథాలయము మఱియు పరిశోధనాకేంద్రము డైరెక్టర్ డాక్టర్ వి. వి. యల్. నరసింహారావుగారికి—

ప్రబంధసారశిరోమణి పరిష్కరణము కావించి ఆంధ్రశాఖాధ్యక్షపదవీ విరమణము చేసినను, ముద్రణపర్యవేక్షణమును నాకు అప్పగించిన ఆంధ్ర శాఖాధ్యక్షులు డాక్టర్ చిలుకూరి సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిగారికి, ఆంధ్రశాఖ అధ్యాపక సంఘమునకు—

ఆంధ్రవిశ్వకళాపరిషత్ — గ్రంథాలయములోని ప్రబంధసారశిరోమణి కాగితపుప్రతికి ప్రత్యంతరము వ్రాసి, ప్రత్యంతరములను సంప్రతించునెడ ప్రత్యహము చదువుటో, సరిజూచుటో చేసి, తంజావూరు సరస్వతీమహలు గ్రంథాలయమునకు వచ్చి తాళపత్రగ్రంథముల పరిశీలనమున సహాయపడి, పరిష్కరించిన చిత్తుప్రతికి మఱల శుద్ధప్రతిని వ్రాసి, సూచించిన ప్రకారము అకారాద్యనుక్రమణికను పద్యసూచిని తయారుచేసి, ముద్రణదోషములను ముందుగ సవరించి, బహువిధముల సహకరించిన పబ్లికేషన్ ఆఫీసర్ డాక్టర్ మోదేకుర్తి వేంకట సత్యనారాయణగారికి—

ముద్రణదోషములను సూక్ష్మేక్షికను సవరించిన ఛాత్రులు, సహవ్రతులు డాక్టర్ కోలవెన్ను మలయవాసినికి, డాక్టర్ వేదుల సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రికి—

ముద్రణకార్యమును ముచ్చటగ నిర్వహించిన ఆంధ్రాయూనివర్సిటీ ప్రెస్ డిప్యూటీ డైరెక్టర్ శ్రీ జి. మదనరాజ్‌గారికి, వారి సిబ్బందికి—

కృ త జ్ఞ త లు

7–3–1985 ఆచార్య కొర్లపాటి శ్రీరామమూర్తి
వాల్తేరు ఆంధ్రశాఖాచార్యులు, ఆంధ్రవిశ్వకళాపరిషత్

ప్ర తు లు :

క. ఆంధ్రవిశ్వకళాపరిషత్ — గ్రంథాలయములోని నకలు కాగితపు ప్రతి.
చ. ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వ ప్రాచ్యలిఖితగ్రంథాలయములోని నకలు కాగితపు ప్రతి.
ట. ప్రబంధమణిభూషణము, ద్వితీయ ముద్రణము.

ప్రబంధసారశిరోమణి

వినాయకస్తుతి

ఉ. అంకముఁజేరి శైలతనయాస్తనదుగ్ధము లానువేళ జా
ల్యాంకవిచేష్టఁ దుండమున నవ్వలి[1] చ న్గబళింపఁబోవ నా
వంకఁగుచంబు గాన కహివల్లభహారముఁగాంచి[2] వే మృణా
ళాంకుర శంకనంటెడు గజాస్యునిఁగొల్తు నభీష్టసిద్ధికిన్. 1

ఉ. ఆదరమొప్ప మ్రొక్కెదుదు నద్రిసుతాహృదయానురాగసం
పాదికి దోషభేదికిఁ బ్రసన్నవినోదికి విఘ్నవల్లికా
చ్ఛేదికి మంజువాదికి నశేషజగజ్జననందవేదికిన్
మోదక[1]ఖాదికిన్ సమదమూషకసాదికి సుప్రసాదికిన్. 2

శా. జేజే యంచు భజింతు రిష్టఫలసిద్ధుల్ మదింగోరి ని
ర్వ్యాజా[1]పారకృపావలంబుని గటప్రస్యందదానాంబునిన్
పూజాతత్పరదేవదానవకదంబున్ బాలకేళీకళా
రాజత్కౌతుకరంజితోరగమనప్రాలంబు హేరంబునిన్. 3

ఉ. మోదకహస్త హస్తిముఖ మూషకవాహన యేకదంత లం
బోదర తప్తకాంచనసముజ్జ్వలవిగ్రహ బాలచంద్రరే
ఖా[1]ధృతమౌళియంచుఁ దను నచ్చపుభక్తిఁ దలంచువారలన్
మోదము మీఱఁ బ్రోఁచు గణముఖ్యుని విఘ్నపతిం దలంచెదన్. 4

శివస్తుతి

సీ. తారకాసురభుజాదర్పంబుఁ దెగటార్చు
ఘనుఁ గన్నతండ్రి మా యనుఁగువేల్పు
కుండలిజ్యావల్లి కొండవింటను గూర్చు
విలుకాండ్ర మేటి మా కులగురుండు

1 — [1] క. ట. నుంగ ; [2] క. చ. తే.
2 — [1] చ. ఘూతికిన్.
3 — [1] క. పాద, చ. ...జవాద.
4 — [1] క. ధృత.

తలిరాకుబాకు గద్దరి వజీరుని ౹క్రొవ్వ
మట్టు[1]వెట్టిన దిట్ట మాకుఁ ౹బ్రాపు
హత్తి వెల్లని గిత్త కత్తలాణము నెక్కి
మహి మించు[2] నెరకాఁడు మా ధనంబు

తే.గీ. జాటజూటాగ్రవీథిని జహ్ను[3]కన్య
మమతనిడుకొన్న వగకాఁడు మా బలంబు
పార్వతీసాధ్వి సామేనఁ బాదుకొల్పి
వెలయు పటుశీలి మాపాలి వేల్పు మొదవు. 5

ఉ. వాలినభక్తి[1] ౹మ్రొక్కెద నవారితతాండవకేళికిన్ దయా
శాలికి శూలికిన్ శిఖరిజాముఖపద్మమయూఖమాలికిన్
బాలశశాంకమౌళికిఁ గపాలికి మన్మథగర్వపర్వతో
న్మూలికి నారదాదిమునిముఖ్యమనస్సరసీరుహాళికిన్. 6

విష్ణుస్తుతి

సీ. వనరాశిఁదన యంపమొనకుఁ దెప్పించిన
కోదండగురుఁడు మా కులగురుండు
తారకబ్రహ్మాభిధానంబుఁ జేసిన
వేదవేద్యుండు మా విమలవిద్య
దండకాంతరమౌనిమండలిఁ గాచిన
మనువంశతిలకంబు మాకుఁ ౹బ్రాపు
పగవాని తమ్మునిఁ బట్టంబు గట్టిన
కరుణాపయోధి మా పరమదాత

తే.గీ. శబరి యొసఁగిన ఫలములు చవులుగొన్న
భక్తిమాత్రైకదర్శి మాపాలి విందు
కఠిన దశకంఠ భుజగర్వ గౌరవంబు
మట్టు[1]వెట్టిన విలుకాఁడు మా బలంబు 7

సీ. సీతావధూమణి మా తల్లి భృగు[1]రాము
గర్వాపహారి మా కన్నతండ్రి
దశరథాత్మజుఁడు మా దాత విశ్వామిత్ర-
మఖరక్షణచణుఁడు మాకుఁ గర్త

5 – [1] క. బెట్టిన ; [2] చ. రౌతు ; [3] క. కన్నె.
6 – [1] ట. మ్రొక్కుదు.
7 – [1] క. బెట్టిన.

మారీచదమనుండు మా యిలువేలుపు
కోదండపాణి మా కులగురుండు
జనకజానేత మా నెనరైన చుట్టంబు
రావణహంత మా జీవధనము

తే.గీ. కైకయీప్సితకా[2]రుండు మాకు హితుఁడు
హేమమృగచర్మశాయి మా స్వామి జలధి
బంధనుఁడు మాకు సంసార తారకుండు
రామభద్రుండు మాకు సర్వస్వ మరయ. 8

ఉ. శ్రీరమణీయగాత్రు సరసీరుహనేత్రుఁ బటుప్రతాపగం
భీరగుణాబ్ధిదైత్యకులభీషణుఁ బోషణభక్తలోకవి
స్తారకృపాకటాక్షు ఘటసంభవసన్నుతుఁ గార్యసిద్ధి[1]కిన్
ధారుణికన్యకాపతి ముదంబునఁ గొల్తుఁ బ్రసన్నరాఘవున్. 9

శా. శ్రీరామాకుచకుంభలిప్తఘనకాశ్మీరప్రభన్ దాల్చి శృం
గారాధీశ్వరమూర్తిరేఖ మెఱయంగాఁ జూడ్కికిన్ భక్తిచే
తోరాజీవ[1]పరాగరాగమధుపేంద్రుండైన చందంబు చె
న్నారం జూపెడుఁ గృష్ణుఁ డెప్పుడు మదీయాభీష్టము ల్సల్పెడున్. 10

సీ. [1]కాటుకకొండపై గాసె[2]డి యెండకుఁ
జెలువైన పచ్చని వలువ వాని
గగనోదరంబునఁ గాయు చందురునకుఁ
గవయైన నాభిపంకజము వానిఁ
[3]బొడువు గుబ్బలిమీఁది ప్రొద్దు చందంబున
బెడఁగైన రత్నంపుఁ దొడగు వానిఁ
దరగలఁ దోతెంచు నురువుల కాంతికి
[4]సమమైన మందహాసముల వానిఁ

తే.గీ. దెల్లదామర విరిమీఁదిఁ తేఁటివోలెఁ
బాలమున్నీటి లోపలఁ బవ్వళించి
యోగనిద్రాధిలోలుఁడై యున్నవాని
మెలఁత కలగంటి నంతట మేలుకొంటి. 11

---

8 — [1] ట. రామ ; [2] క. కార్యుండు.
9 — [1] చ. ద్ధా.
10 — [1] క. నరాగ.
11 — [1] క. కాటిక ; [2] చ. రే ; [3] క. పొదవు ; [4] చ. సరిమైన.

సీ. [1]సెలగోలఁ గల్యాణశృంగాంకురంబుతోఁ
గక్షభాగంబునఁ గ్రమ్మరించి
[2]పిల్లఁగ్రోవినిఁ దన పీతాంబరంబున
నంతరాళంబున సంతరించి
యమృతోపమానశిక్యాహారకబళంబు
కమనీయమైన హస్తమునఁ దాల్చి
మాణిక్యముద్రికామండితాంగుళములఁ
గమ్మతావుల యూరుఁ గాయలిటికి

తే.గీ. నింగి వేల్పులు గ్రుక్కిళ్లు మ్రింగుచుండ
నారగించు పురాతనయజ్ఞభోక్త
మరకతశ్యామలామలమహితమూర్తి
మనలఁ గరుణావిధేయుఁడై మనుచుఁగాఁత. 12

సీ. పుడుడుఁ బుచ్చిననాఁడె పూతన[1] నూతన
స్తన్యజీవితముల చవులు చూచె
వెన్న మ్రింగెడినాఁడు వెడఁద పొక్కిటి[2]లోని
జగము వల్లవ[3]రాజు సతికిఁ జూపె
[4]దవిలి యాడెడునాఁడు దనుజరూపములైన
మద్దుల యుద్దులు మలఁగఁ జేసె
నడవనేర్చిననాఁడు పుడమిఁ[5]బ్రేఁగంతయుఁ
బాపఁబూనిన తన పనులు దెలిపెఁ

తే.గీ. గాచె శరణాగతులఁ బశుగణముఁగాచెఁ
గేల గిరియెత్తె నెత్తెఁ బాంచాలిమాన
మనఁగఁ బొగడొందు దేవర నాశ్రయింతు
జిష్ణుసఖు కౌస్తుభాలంకరిష్ణుఁ గృష్ణు 13

బ్రహ్మస్తుతి

ఉ. ఈసొనరించి చూడ నొకయింత యనంభవకేళియైన య[1]
జ్ఞానయొనర్చి రేచి పొలయల్కనటించుట బుద్ధిగాఁగ వా
క్ఛీసతికిం బరాఙ్ముఖముసేయఁగనేలక[2]నవ్వ నక్కళా
ధ్యాసచతుర్ముఖుండు పరమాయువు శ్రీయును మాకునీయుతన్ 14

12 — [1] క. సెలగోల; [2] క. పిల్లగోలుగడలి.
13 — [1] ట. మోతన; [2] క. లోన; [3] ట. రాజ; [4] క. చ. తవిడి, ట. దడవి;
[5] క. బ్రిగ్రంతయు, చే. ప్రేగెంతయు.
14 — 15 — 16. చ. లోలేదు, 14 — [1] క. లుప్తము; [2] క. నవ.

శివస్తుతి

మ. మన[1]వెంటన్ మననంబులం[2] దిరుగఁదెమ్మా యన్న దంతావళా
జినమందించి మహోరగాభరణరాజిన్ రాజితో[3] బూదిబొ
క్కనమందించి యలంతినవ్వులయ భిక్షాపాత్ర [4]మందించి ని
ర్ధనతాసక్తునిఁజూచి [5]నవ్వు [6]సతి చిత్రక్రీడ వర్ణించెదన్ 15

పార్వతీస్తుతి

ఉ. కూడెడి వెంద్రుకల్ నిడుద కూఁకఁటిఁ బ్రోవఁగబొడ్డుపై వళుల్
జాడలు దోఁపఁ గ్రొమ్మొలక చన్నులు మించు దొలంగ సిగ్గునం
జూడఁగ నేరముల్ మెఱుఁగుఁ జూపులనీన హిమాద్రియింట నీ
వాడుట శూలికిన్ మనమువాడుట[1]గాదె దలంప నంబికా 16

ఉ. శ్రీసతియు న్సరస్వతియుఁ జేటిక[1]లోంకృతి పాదపీఠ మ
బ్జాసనపుండరీకనయనాదులు భృత్యులు దైత్యమస్తముల్
పూసలు చందమామ తలపువ్వు సదాశివదేహయష్టి భ
ద్రాసన మెవ్వరీడు త్రిపురాంబకుఁ బార్శ్వలసత్కదంబకున్ 17

ఉ. [1]అదిమశక్తి శంకరుని యర్ధశరీరమునన్ వసియించు ము
త్తైదువ మంచుగుబ్బలికి నాత్మజ షణ్ముఖుఁ గన్నతల్లి బ్ర
హ్మాదిసమస్తదైవతసమర్చితపాదసరోజయుగ్మ య
త్యాదరలీల శాంకరి దయాగరిమన్ మముఁ బ్రోచుఁగాఁవుతన్ 18

మ. తరుణార్కాయుతదీప్తితో మధుకరోద్యద్ధామయుక్వేణితో
సురసంపూజిత[1]పాదపద్మములతో శుంభత్తనూవల్లితో
సరసస్మేరముఖంబుతో హరువరించన్ మెల్లగానేఁగు న
గ్గిరిరాట్కన్య వదాన్యఁ గొల్చెదఁ ద్రిలోకీమోహినిన్[2]మ్రొక్కులన్ 19

చ. ననవరవికోటితేజను గనత్తనువల్లిని సస్మితాననన్
దివిజమునిప్రణామపదనీరరుహన్ భువనైకమోహినిన్
శివు వరియింపనొయ్య్య వలచే నలినంకులదామ [1]మూని [2]తా
నవిరళలీలనేఁగు తుహినాద్రిసుతన్ వరదన్ భజించెదన్ 20

15— [1] క. నీ [లుప్తము] ; [2] ట. దిరిగి ; [3] క. బూదిబొక్కన ; [4] క. మర్ధించి ; [5] క. నప్వు ; [6] క. నతి.
16 — [1] క. కాదె.
17 — [1] క. లొక్కెడ.
18 — [1] క. చ. ట. ఆదిను.
19 — [1] ట. హేమ ; [2] ట. మ్రొక్కెదన్.
20 — [1] క. ము. ; [2] చ. దా.

లక్ష్మీస్తుతి

ఉ. చందనచారుపత్త్రకము సంస్తుతకౌస్తుభకర్ణికంబు న
స్పందితలాంఛనభ్రమరసంగిమనోజ్ఞమునై తనర్చు గో
విందు నురస్స్థలంబు నరవిందముగా [1]సొగయించియున్న య
య్యిందిర సూచుఁగాత కృప[2]నింపఁగు చూపుల భక్తసంతతిన్ 21

సరస్వతీస్తుతి

చ. తలపును బల్కు నీవె యను తత్త్వము నా మదిలోన [1]గాఢమై
యలవడియుం గవిత్వమహిమాతిశయంబులుఁగాఁ దలంపులున్
బలుకులుగావునం [ద] దనుబద్ధము భూరిభవత్కృపైకపు
ష్కలమని కోరికొల్చెద జగజ్జననీ [2]కరుణింపు భారతీ 22

క. అలకలు మోమునఁదూలఁగ
వలిచన్నుల [1]మీదిహారవల్లులు గ్రాలన్
తలఁపులు పలుకుల మెలఁగుచుఁ
దలవాకిటఁ బొలయు [2]చుండు తల్లిఁదలంతున్ 23

సీ. నిజముఖాబ్జప్రభానిర్జితశశిబింబ
బహులోకయువతివిభ్రమవిడంబ
కఠినస్తనాగ్రముక్తాఫలప్రాలంబ
నుతరత్నమేఖలాంచితనితంబ
కచభారనిర్జితకమనీయరోలంబ
హరిహరబ్రహ్మపదావలంబ
మందయానవిలాసనిందితకాదంబ
నిర్వికారాకారనిర్విడంబ

తే.గీ. పుణ్యనికురుంబ రుచిరోపభూరిబింబ
వరశుభాడంబ యామ్నాయవాక్కదంబ
ముక్తి [1]సారంబ పోషితమునికుటుంబ
సకలలోకైకవిమలాంబ శారదాంబ 24

---

21 – [1] ట. సొగియించి ; [2] క. నిచ్చలు.
22 – [1] ట. గాఢమై ; [2] క. కరుణించు.
28 – [1] చ. ట. మీఁద ; [2] క. చుండదల్లి.
24 – [1] ట. హారంబ.

సీ. చేర్చుక్క గానిడ్డ చిన్నిజాబిల్లిపై
సిందూర తిలకంబు చెమ్మగిల్ల
నవతంసకుసుమంబు[1]నందున్న యెలఁదేఁటి
శ్రుతికిచ్చు నంచితశ్రుతులసీన
మనమైన రారాపుఁ జనుదోయిరాయిడిఁ
దుంబీఫలంబు దుందుడుకుఁజెంద
తరుణాంగుళిచ్ఛాయ దంతపుసరకట్టు
నింగిలీకపు వింతరంగులీన

తే. గీ. ఉపనిషత్తులు బోటులై యోలగింపఁ
బుండరీకాసనమునఁ గూర్చుండి మదికి
నించువేడుక వీణ వాయించు చెలువ
నలువరాణి మదాత్మలో నిలుచుఁగాత 25

సీ. సింహాసనము చారుసితపుండరీకంబు
చెలికత్తె తెలుపారు [1]వలపుఁజిలుక
శృంగారకుసుమంబు చిన్నిచుక్కలరాజు
[2]పసిఁడికిన్నెరవీణె పలుకుఁదోడు
నలువ [3]నెమ్మోముఁదమ్ములు కేళిగృహములు
తళుకుటద్దంబు సత్కవులమనను
వేదాదివిద్యలు విహరణస్థలములు
చక్కనిరాయంచ [4]యెక్కిరింత

తే. గీ. యెపుడు నే దేవి కా దేవి యిందుకుంద
చంద్ర చందన మందార సారవర్ణ
శారదాదేవి మామకస్వాంతవీథి
నిండువేడుక విహరించుచుండుగాత 26

ఉ. అంజలిచేసి మ్రొక్కెద మదంబకు దివ్యసరోజమాలికా
పుంజసుగంధబంధకచపుష్పరసభ్రమరీకదంబకున్
రంజితకంఠహారనవరత్నవిడంబకు వజ్రకింకిణీ
మంజులమేఖలావలయమధ్యనితంబకు శారదాంబకున్ 27

25 — [1] క. నంది, చ. నందు.

26 — [1] ట. పలుకుఁజిలుక ; [2] క. పసదు ; [3] క. నెమ్మొగు ; [4] ట. యొక్కరింత.

ఉ. క్షోణితలంబు నెన్నుదురు సోఁకఁగ మ్రొక్కి నుతింతు సైకత
శ్రోణికిఁజంచరీకచయసుందరవేణికి రక్షితామర
శ్రేణికిఁ దోయజాతభవచిత్తవశీకరణైకవాణికిన్
వాణికి నక్షదామశుకవారిజపుస్తకరమ్యపాణికిన్ 28

క. వీణాపుస్తకపాణిఁ బ్ర
వీణామృతమధురవేణివిపులశ్రోణిన్
వాణిన్గమలజుపట్టపు
రాణిన్వినుతింతు నే నిరంతరభక్తిన్ 29

వినాయకస్తుతి

ఉ. అల్లనఁదుండమెత్తి శిపునౌఁదల యేటిజలంబుఁ [1]బీల్చి సం
పుల్లతఁ బాదపీఠమునఁబొంతన [2]యున్న సహస్రనే [3]త్రుపైఁ
జల్లి శివార్చనాకమలసంహతిఁ బ్రోక్షణసేయు [4]నట్లు శో
భిల్లు గజాననుండు మదభీప్సితసిద్ధికరుండు గావుతన్ 30

ఉ. ఇంచిన బాలకేళిఁబరమేశ్వరు జూటకిరీటకోటిఁ గీ
లించిన చంద్రరేఖఁ గబళించి మదిం దిలకించి [1]వేగ లీ
లాంచితఫాలవీథి వికటాకృతిగా గదియించి ముద్దులన్
మించి నటించు దంతిముఖునిం బ్రణుతించెద నిష్టసిద్ధికిన్ 31

సుకవిస్తుతి

ఉ. భారతభారతీశుభగభస్తిచయంబులఁజేసి ఘోరసం
సారవికారసంతమసజాలవిజృంభణ[1]వాపి సూరిచే
తోరుచిరాబ్జబోధనరతుండగు దివ్యపరాశరాత్మజాం
భోరుహమిత్రుఁ గొల్తు మునిపూజితు భూరియశోవిరాజితున్ 32

శా. ప్రావీణ్యంబెసఁగన్ గవిత్వవిటపాగ్రస్థాయియై మంజులా
రావంబుల్ సెలగంగ సంతతము శ్రీరామాక్ష[1]రాత్పూజనం
బావర్తించుచు విశ్వరంజనకరుండై యొప్పులోకప్రియున్
శ్రీవాల్మీకి మునీంద్రకోకిలకులశ్రేష్ఠున్ బ్రశంసించెదన్. 33

30 — [1] బుచ్చి, చ. పుచ్చి ; 2 క. యాన, చ. యాన్న ; [3] క. చ. ధేను ; [4] ట. నట్టు.
31 — [1] క. కావి, ట. కాళి.
32 — [1] క.చ. జూచి.
33 — [1] ట. రావర్తనం.

శా. అంగీకారము ప్రస్తుతింపఁదగదే యార్యానుకూలంబులై
మాంగళ్యధ్వనులై ప్రసాదనిధులై మాధుర్యధుర్యంబులై
త్వంగద్భర్గజటానిరర్గళగళద్గంగాతరంగావళీ
భంగిం[1]జేర్చిన నన్నపార్యుని[2] వచఃప్రాగల్భ్య నిర్వాహముల్. 34

క. అద్యతనసుకవివర్యుల
నుద్యన్మతిఁదలఁతు గుణగణోదధిమనులన్
హృద్యానవద్యవాణీ
[1]విద్యోదితగద్యపద్యవిద్యానిధులన్. 35

సీ. ఆనక యమృతంబు దా నిట్టిచవి యని
జనుల కేర్పఱుపఁగాఁ జాలువారు
చూడక మన్మథు సుందరాకారంబు
గరిమఁ జూపఁగఁజాలు కణఁక వారు
వినకయ పరతత్త్వవిపులనినాదంబు
వినుతింపఁజాలెడు వెరవు వారు
నంటక మెఱుపులయందంబు ప్రేఁగును
గణుతింపఁజాలు ప్రఖ్యాతి వారు

తే.గీ. కంపుగొనకయ కల్పవృక్షముల పుష్ప
సౌరభం బిట్టిదని చెప్పఁజాలు వారు
నెందుఁజూచిన ధాత్రిలో హృదయదృష్టిఁ
గవులు గానని మర్మంబు గలదె జగతి. 36

కావ్యప్రశంస

ఉ. ఉదయ ప్రాణవిహారమై విహితవర్ణోద్యద్విభక్తిక్రియా
సదనంబై సదలంకృతిప్రభవమై సద్విక్రమావాసమై
[1]విదితార్థాకరమై ప్రసన్నపదమై వృద్ధ[2]శ్రవోవైభవా
స్పదమై రాజును బోలెఁ గ్రాలవలదా పద్యంబు హృద్యస్థితిన్. 37

---

34 — [1] ట. చేర్చిన ; [2] ట. మనః.
35 — [1] క. విద్యాధిగత, చ. విద్యాధిత.
37 — [1] క. వివిధా ; [2] క. వృద్ధక్రతూ, చ. వృద్ధకృతో.

మ పదబంధంబుల నగ్గలించి బుధ[1]శబ్దభ్రాజమై సద్గుణా
న్వదమై దుష్క[2]వి హృత్సరోజవనమున్[3] భంజింపుచు న్స్ఫురిన
మ్మదలీల న్విలసిల్లు[4] కబ్బము జగన్మాన్యప్రచారంబులన్
మదనాగంబునుబోలెఁ గ్రాలవలదా మాఱెందు[5]లే కుండఁగన్. 38

శా. సాయంకాలనటన్మహానటజటాచంచద్వియద్వాహినీ
స్ఫాయద్వార్లహరీవిజృంభణకళాప్రౌఢుండు సత్కావ్యమున్
జేయంబోలినఁ బోలుఁగాక సుకవిశ్రేణీసముచ్ఛిష్టవా
క్ఛాయాహారుల కెంతదవ్వు రసవత్సాహిత్య[1] సాహిత్యమున్. 39

తే.గీ. సన్నవలిపంపుఁబయ్యెద చాటులోనఁ
గాననగు నింతి వలిచన్నుఁగవయుఁ బోలి
పలుకు పలుకున కర్థంబు చులకనగుచు
నుల్లమునకు సుబోధమై యుండవలయు. 40

పురవర్ణన

సీ. ప్రత్యగ్రరచనాతిభాసురప్రాసాద
నిర్జితగోత్రాళినీరదంబు
ప్రాకారశిఖరాగ్రబంధురమణిగణ
ద్విగుణితతారకావిభ్రమంబు
పరిఖాజలాంతరప్రతిబింబితద్రుమ
స్మారితపాతాళభూరుహంబు
[1]వనపుష్ప [2]సౌరభవర్జితమధుపనూ
[3]నీకృతామర [4]వారణేంద్రగండ

తే.గీ. మప్సరఃస్పృహణీయలీలాతిశయవి
[5]భాసనిజనేత్రలీలావిలాసజనిత
కుసుమశరబాణ[6]వైదగ్ధ్య మనదృశార్థ
నిర్జితాలక ముజ్జయినీపురంబు. 41

సీ. [1]రాజకదంబవిరాజితంబగుఁ గాని
కంటక [2]పార్థివోత్కరము గాదు

---

38 – [1] క.చ. శబ్దరాజమై ; [2] క.చ. హృద్యరాజవనముల్ ; [3] ట. భంజించుచున్ ;
[4] ట. సత్కవి ; [5] ట. లేకున్నతిన్.
39 – [1] క.చ. సాహిత్యముల్.
41 – [1] క. వని ; [2] ట. సౌరభా ; [3] క. నృత్య ; [4] క. హరితేంద్ర, చ. హరతేంద్ర ;
[5] క.చ. లాస ; [6] క. వధ్య.

పద్మాలయాతిశోభన మన్నఁజనుఁగాని
కుముదోదయాదిసంకులము గాదు
శుద్ధసువర్ణసుప్రసిద్ధాత్మకమగుఁగాని
[3]వరచిత్రవర్ణసంకరము గాదు!
[4]పరమౌషధిప్రభాభాసురంబగుఁగాని
దుస్తృణజ్యోతివిద్రుమము గాదు

తే.గీ. వనకులంబును దత్సరోవనకులంబుఁ
జెలువమగు హర్మ్యకులము సుక్షేత్రకులముఁ
బోల నిన్నిటిలోనఁ దాఁబోలియున్న
ప్రస్తుతంబగు నోషధిప్రస్థపురము. 42

ఉ. కోట లగడ్త లట్టడులు కొత్తడముల్[1]గవనుల్ కవాటముల్
హాటకగేహళుల్ వివిధయంత్రము లాయుధవర్మ [2]సంఘముల్
ఘోటకముల్ రథావళులు కుంజరముల్ బహువాహినీపతుల్
సాటువకెక్కు వీరభటసంకులమున్ దగు నప్పురంబునన్. 43

శా. ప్రాకారంబు లగడ్త లట్టడులు యంత్రవ్రాతముల్ వప్రముల్
వాకి ళ్లాయుధసంపదల్ గజము లశ్వంబుల్ రథంబు ల్భటా
నీకంబు ల్బహుకేతనాదులు మది న్నిర్మించినట్లుండు భూ
నాకం బప్పుర మేకొఱంతయుఁ గానంబట్ట దే పట్టునన్ 44

ఉ. కొమ్మలు వీటికోట పెను [1]గొమ్ములసందులనుండి వేలుపుం
గొమ్మలుచూడఁగల్పకపుఁ [2]గొమ్మలు వంపఁగ రాలి[3]రాలి పు
ష్పమ్ము లగడ్తనిండ నవి సర్పసతుల్ గొనిపోదు[4]రాత్మలో
తమ్మునకెన్న నేల పరిఖా[5]వలివప్రగభీరతోన్నతుల్ 45

క. వాసిగల కోట పొడుగా
[1]కాసెడు నయ్యయ యెఱుఁగు నగడ్తయులోఁతా
భాసురమలయసమీరము
[2]మేసెడు నయ్యయె యెఱుంగు మేదినిలోనన్. 46

---

42 — [1] క. రాజిత ; [2] క. వార్ధికో, చ. వార్ధి ; [3] క. పర ; [4] క.చ. పరమో.
43 — [1] ట. గవఁకుల్ ; [2] ట. శంఖముల్.
45 — [1] క.చ.ట. గొమ్మల ; [2] ట. గొమ్ములు ; [3] ట. వాలి ; [4] ట. తన్న ; [5] చ. పవి, ట. చయ.
46 — [1] క.చ. కాసెటయ్యె ; [2] క.చ. మేసెటయ్యె.

ఉ. మిన్నులరాయు నప్పురము మేడల నొక్కొకవేళ కన్నియల్
తిన్నని ముద్దుబాట తరితీపుగఁ బాడిన నాలకించి యా
కిన్నెరకామినుల్ [1]తివిరి కిన్నెరలందుఁ దదీయమార్గముల్
కొన్ని గ్రహించి గెల్తు రెలగోలుగఁ దుంబురునారదాదులన్. 47

క. కరితురగసుభటగాయక
నరవరసామంతగణికనారీజనముల్
వరవర్ణవైశ్యహలికులు
నరసులు తోటలను బురిని సందడిఁజెలఁగెన్. 48

తే.గీ. పోకబ్రాఁకుల మహిమ కప్పుర[1]పుటనఁటి
యాకుఁదోటలసౌభాగ్య మందె గలదు
[2]ప్రబలమౌక్తికసౌధసంపదలయందు
వీటి రహి మెచ్చవలయుఁబో వేయినోళ్ల. 49

ఆ.వె. వరుణుపురముకంటె వాసవిపురికంటె
ధనదువీటికంటె దండధరుని
పురముకంటె నజునిపురముకంటెను[1] బరి
స్ఫురముగాఁగ నొక్క పురము మెఱసె. 50

క. ఆకసముతోడి చూలనఁ
బ్రాకారము పొడవు గలదు పాతాళమహా
లోకము కంటెను లోఁతెం
తో కల దా పరిఖ యెఱుఁగ దొరకునె హరికిన్. 51

శా. సౌధద్వారకవాటకుడ్యవలభిస్తంభార్గళాదేహళీ
వీథీవేదిగవాక్షచత్వరసభా[1]వేదిప్రమాణవ్రతా
సౌధాట్టాలకసాలహర్మ్యవిశిఖా[2]సోపానసంతానముల్
శ్రీధుర్యస్థితి నొప్పుఁగాంచనమణిస్నిగ్ధంబులై యప్పురిన్. 52

ఉ. ఆయతవజ్రనీలమణిహాటకనిర్మితవ్రజసౌధవా
తాయనరమ్యనిర్గతసితాభ్రమహా[1]గరుధూపధూమముల్
తోయదపంక్తులో యనుచుఁ దుంగమహీరుహరమ్యశాఖలన్
జేయుచునుండుఁ దాండవవిశేషములప్పురికేకిసంఘముల్ 53

---

47 – [1] చ. తిపిరి, ట. తవిరి.
49 – [1] క.చ. పశంటి; [2] క. బ్రతుల, ట. బ్రబల.
50 – [1] క. పరిపురము;
52 – [1] క.చ. వేద; [2] క. సోపాన.
53 – [1] ట. గురు.

ఉ. అతతవిస్ఫురద్భవనహాటకరత్నమరీచిజాలబా
లాతపమెప్పుడుం గలుగ నన్నగరంబున గేహదీర్ఘికా
వ్రాతములంద మందమదరాగములన్ విహరించుచు న్నిశా
భీతి యెఱుంగ వెన్నడును బ్రీతియె కాని రథాంగదంపతుల్. 54

ఉ. ఆరయఁగా విమానయుతులై ఘనమార్గమునం జరించు బృం
దారకకోటి కోట విదితంబగు కొమ్మలఁదాఁకిపోవఁగా
నేరక నిల్చునన్న రమణీయతఁ దాతకమైన తత్పురిన్ —
గారవమైన కొమ్మల సుఖస్థితి చెప్పఁగ శక్యమేరికిన్. 55

ఉ. రాజితవప్రబద్ధబహురత్నమరీచులఁ బర్వి నిత్యవి
భ్రాజితశక్రచాపనికరంబు ఘటించిన నొప్పు నప్పురిన్
రాజకుమారమంత్రిభటరాజిమహీసురదండనాథసా
మాజి[1]కదానదృష్టి సముదగ్రతకుం దగు లక్షణంబులన్. 56

క. చీటికి మాటికి వెలువడి
హాటకమయవప్రమెక్కి యహికన్నెలు మి
న్నేట విహరింతు రనినం
గోటపొడవు పరిఘలోఁతు కొలఁదియె పొగడన్. 57

మ. సతతం బుర్విచరద్భుజంగరమణీసంతానహస్తాంబుజా
న్వితచామీకరచామరానిలము పృథ్వీభారసంభావనో
న్నతమౌళిం బొలయంగ నొప్పఁ బొడగాన న్వచ్చు శేషుండు సం
స్తుతి సేయందగదే పురీ[1]పరిఖలోతున్ నీటినుండేటయున్. 58

చ. తలముల[1] గండరించిన యుదగ్రసముజ్జ్వలసింహరూపముల్
తలతలగాంచి బిట్టులుకు లక్ష్మ తురంగము వేడ్కఁదాఁకు చే
నొలికిన చంద్రబింబసుధనో తగ జీవము వచ్చెఁ జిత్రరూ
పుల కన సుందరీగణము పొల్పగు మేడలమీఁదనాడుచున్. 59

చ. పొడవగు హర్మ్యభాగములఁ బున్నమ[1]రేల మృగాంకలక్ష్మతోఁ
దడఁబడుచున్న నెమ్మొగముఁదమ్ముల కొమ్మలఁ జూచి వల్లభుల్
దుడుతురు వారిపై మమతతోన సహింపక [2]వ్రాలుచెక్కులన్
గడుఁజెలువారఁ దారు మును కస్తురి వ్రాసిన పత్రభంగముల్. 60

---

56 — [1] చ. ట. కి.
58 — [1] క. పరిఘ.
59 — [1] క.చ. గండలించిన.

చ. అనిశముమీఁదటన్ మెలఁగు నంగనలన్ గని నాఁడునాఁటికిన్
[1]దనిశిన కామవేదన సుధారుచి చల్లనిపట్ల[2]గాక యి
చ్చెనొయనఁ జంద్రకాంతకృతశీతల [నిర్మల] హర్మ్యవీథులన్
బెనుపుగ రాత్రు[3]లందు [ప్రతి]ఁ బింబ[ము] లెంతయు నొప్పు నప్పురిన్. 61

శా. మోదంబారఁగఁ బౌరహర్మ్యములపై ముగ్ధల్ వినోదింపఁ ద
త్పాదాంభోరుహనూపురధ్వనులకుం బ్రాపై చెలంగంగ మ
ర్యాదన్ వ్యోమ[1]పదాంతరాళములయం దబ్జావళీకేసర
చ్ఛేదస్వాదుకషాయకంఠబిలహంసీసంకులక్రేంకృతుల్. 62

మ. తమ వక్త్రాధరకేశయాననయనోద్దామప్రభావంబులం
రమణుంజాలుదురన్నఁ దత్పురసతుల్ రాజీవబంధూకభృం
గమరాళోత్పలరాజి నూరి[1]వెలి నల్కన్నిరఁ[2] ద్రొబ్బించిన
ట్లమరున్ దోయజషండముల్ బురవరోద్యానంబులందందమై. 63

మ. పరిఖా[1]సారగభీరతాపరిణతిం బాతాళముం భూరిభా
స్వర[2] వప్రోన్నతి నంతరిక్షమును విస్తారస్ఫురల్లీలమై
ధరణీచక్రము నాక్రమించి పరగున్ దైవిక్రమాటోపబం
ధురనారాయణమూర్తిఁబోలెఁ బురి సంస్తుత్యప్రకాశోన్నతిన్. 64

తే.గీ. రాయుచున్న ఘనపయోధరములు గలిగి
నడుము లొకకొంత బయలైన బెడఁగు మిగులఁ
జూడ నొప్పారు రేఖల సొంపు మెఱయఁ
గోటకొమ్మలు మరుపీటికొమ్మలట్ల. 65

సీ. జాతరూపమనోజ్ఞజాతరూపంబైన
కోటచే వలయాద్రి[1] మోటపఱిచి
మధుసుధారసపూరమధురనీరంబైన
[2]పరిఖచే వారాశి భంగపఱిచి
నవరత్నచిత్రాభినవయత్నకములైన
యిండ్లచేఁ గనకాద్రియేపు[3] గఱచి
కాంతనిర్మలచంద్రకాంతబద్ధములైన
కుట్టిమంబుల ధాత్రిఁ గొంచె[4]పఱిచి

61 - చ. లో లేదు, 1 క. దనకన; [2] క. గాశయించెనొ; [3] క. లిందుబింబలెంతయు.
62 - [1] చ.ట. ప్రహద.
63 - [1] క. చెలి; [2] ట. ద్రోపించి.
64 - [1] [illegible]

తే.గీ. కమలగర్భుండు దన సృష్టిగాని భువన
కోశదుర్గంబు నఱిగింపఁగోరి దీని
వేడ్క నిర్మించెననఁ బొల్చు విమతహృదయ
[5]ఘట్టనంబైన[6] సాకేతపట్టణంబు. 66

సీ. కాలకంధరచాపఖండనోద్ధతరామ
వామోమతీవ్రశరాగ్నిఁ దెగక
కలశోద్భవోదగ్రకరినహస్తకుళీర
కోణకోటరమునఁ గ్రుంగఁబడక
యౌర్వానలాభీలదుర్వారభీకర
జ్వాలికావళిచేతఁ గ్రోలఁబడక
యక్షుద్ర రౌద్రబాహాటోపపక్షరా
ట్పక్షవిక్షేపంబు పాలుగాక

తే.గీ. రమణఁ జూపట్టు రత్నాకరంబనంగ
ఘుమఘుమారంభ సంరంభ ఘూర్ణమాన
మీనమకరోగ్రనక్రసమృద్ధిచేతఁ
బరఁగు[1] హస్తిపురంబున[2] పరిఖజలధి. 67

విప్రవర్ణన

మ. చతురాస్యుల్ పురుషోత్తముల్ బుధగురుల్ సర్వజ్ఞమూర్తుల్మహా
శతమన్యుల్ శుచిధర్మపుణ్యజనతాశ్లాఘ్యుల్ ప్రచేతుల్ సదా
గతు లక్షణనవార్థకర్తలు కళాకాంతుల్ జగద్బంధులా
క్షితిదేవుల్ పురిదేవతామహిమలన్ జెన్నొందుటల్ చిత్రమే. 68

చ. దురితహరుల్ స్వకర్మనిరతుల్ విజితేంద్రియు లంచితవ్రతుల్
సరసులు సత్కళావిదులు శాస్త్రమతజ్ఞులు సద్గుణాకరుల్
సురుచిరపుణ్యు లధ్యయనసూనృతవాదులు సత్ప్రదీపవి
స్తరితబుధోత్తముల్ సుజనసత్తము లప్పురిభూసురోత్తముల్. 69

చ. శ్రుతి[1] గవడొందినం గమలసూతికినైన నెదిర్చి చెప్ప నే
రుతురు పురాణశాస్త్రములు ప్రొద్దున నిండ్లను గీరశారికా
తతులు పరీక్ష[2]లీ విని ముదంబునఁ బొందుదు [3]రింద్రపట్టపుం
గ్రతువులు వేయొనర్చినను గైకొనరప్పురి విప్రపుంగవుల్. 70

---

66 – [1] ట. నోటుపరచి ; [2] క.చ. పరిఘ ; [3] చ. పరచి, ట. గరచి ; [4] చ. పఱచె ;
[5] ట. ఘట్టనంబున ; [6] చ. బొల్పారు.
67 – [1] ట. గుజ్జయినీపురి ; [2] క.చ. పరిఘ.
70 – [1] [illegible]

చ. అతిథి సురద్రుమంబులు మహామతు లధ్వరసంప్రవర్తకుల్
చతురులు శ్రీసతీరమణశంకరపాదసరోరుహార్చకుల్
వితతకృపావిధేయులు పవిత్రచరిత్రులు పుణ్యమూర్తు లా
యతశుభనిత్యసత్యులు గుణాకరు లప్పురిభూసురోత్తముల్. 71

సీ. అంగయుక్తంబుగా నామ్నాయములు నాల్గు
నదువంగనేరని సద్ద్విజాతి
బ్రహ్మపద్మాదిపురాణేతిహాసముల్
చక్క[1] నెర్గని బ్రహ్మసంభవుండు
భాట్టవైశేషికప్రాభాకరాదిశా
స్త్రము లాఱుఁ జూడని ధరణిసురుఁడు
స్వకులోచితములైన సప్తతంతువు లెల్లఁ
బ్రౌఢితో నెఱుఁగని బ్రాహ్మణుండు

తే.గీ. కావ్యనాటకలసదలంకారముఖ్య
విద్య లన్నియు నెఱుఁగని విప్రవరుఁడు
పంచయజ్ఞంబులును లేని బ్రాహ్మణుండు
వెదకి చూచినఁ బొడమఁ డప్పీటిలోన 72

క. బ్రహ్మత్వము లఘువగు నని
బ్రహ్మయు బిరుదులకు వచ్చి పట్టఁడు[1] గాకా
బ్రహ్మదికళలఁ దత్పురి
బ్రహ్మజనుల్ బ్రహ్మఁ జిక్కుపఱచరె[2] చర్చన్. 73

ఉ. అమరుల పంటచేలు వివిధాతిథివర్గము సొచ్చు[1] నిండు లా
గముల పుట్టినిల్లు దయకందువ లీఁగుల[2] యాటపట్టు స
త్యముచెలు లుగ్రకర్మములయందని మ్రాఁకులపండ్లు సర్వశా
స్త్రముల[3] పొలమ్ము లార్యచరితంబుగ నప్పురిభూసురోత్తముల్. 74

సీ. అచటి విప్రులు మెచ్చ[1] రఖిలవిద్యాప్రౌఢి
ముదిమది దప్పిన మొదటివేల్పు
నచటి రాజులు[2] వేడ్క నలరి భార్గవునైన
బింకానఁ బిలిపింతు రంకమునకు

---

72 — [1] క. నెరుగని, చ. నెర్గని.

73 — [1] క. కాగా ; [2] ట. చేర్చన్.

74 — [1] క. నట్లునా ; 2 క. యాలపట్టు ; 74-75 చ. లో లేవు ; [3] క. పొలంతులు.

నచటి మేటి కిరాటు లలకాధిపతినైన
[మును] నంచి మొదలిచ్చి మనుపఁ[3]జూతు
రచటి నాలవజాతి హలముఖాంతవిభూతి
నాదిభిక్షువు భైక్షమైన మాన్పు

తే.గీ. నచటి వెలయాండ్రు [4]రంభాదికాప్సరసలఁ
గాసె కొంగున వారించి [5]గడపఁగలరు
నాట్యరేఖాకళాధురంధరనిరూఢి
నచటఁ బుట్టినఁ జిగురు[6]కొమ్మైనఁ జేవ. 75

క్షత్త్రియ వర్ణన

సీ. పగలైనఁ దెలివి గోల్పడని రాజులు శరం
బులు నన్ను వెలవెలఁబోని ఘనులు
ధనదాశ కేలు[1]మోడ్పని సార్వ[2]భౌమాంకు
లని వెన్క ముందుఁ జూడని కుమారు
లరి మెచ్చఁ గరములు నెఱపని యిను లాల
మున వాలు ముఱువని పురుషసింహు
లనయంబు నడకఁ దప్పని గోత్రపతు లెప్పు
డును[3] సీదరము లేని యనమభోగు

తే.గీ. లౌర వీరన వీరనయైకపరులు
వరలుదురు వీటఁ బుష్పవద్వంశ్యు లగుటఁ
గువలయాధారకమలానుగుణవిహార
సారసౌజన్యధరులు రాజన్యవరులు. 76

చ. అలఘుతరప్రతాపమున నంతకుఁ దేజమునన్ దివాకరున్
బలమున శేషునిం గడమి భార్గవరాముని వైభవంబునన్
బలరిపు సాటిసేయఁదగి బాహుజయార్జితశత్రుమండలో
జ్జ్వలధనవంతులై మహిమ వ్రాలుదు రప్పురిరాజనందనుల్. 77

ఉ. రాజులు విక్రమోగ్రమృగరాజులు విశ్రుతదివ్యకాంతి రే
రాజులు రూపురేఖ రతిరాజులు మానగుణంబునందురా
రాజులు దానశక్తి ధనరాజులు వైభవభోగవృద్ధి స్వా
రాజు లనంగ నొప్పుదురు రాజితతేజులు తత్పురంబునన్. 78

---

75 — [1] క. అధిక ; [2] చ. బంటునంపి ; [3] చ. దక్షు ; [4] క. రంభాది యప్సరసలు, చ. రంభాదులైన నొరయ ; [5] క. గడవ ; [6] కొమ్మైనచాన, గోమైనచాన.
76 — [1] క. మోడ్పని ; [2] చ. భౌమాంక ; [3] క. శిరము, చ. శిము ; ట. కమ్మగు.

క. తిరుగరు పలుక రర్థులకును
సురుగరు ధన మిత్తు రితరసుదతుల సుఖముల్
మఱుగరు రణములఁ బిఱిఁదికి
నరుగరు రాజన్యతనయు లానగరము[1]లోన్. 79

చ. ద్విచరణకేసరుల్ మనుజవేషసువర్ణమహీధరంబు ల
ప్రచలితసాగరంబు లన[1]పాయమనోహరచంద్రబింబముల్
సుచరితచిత్రరూపము లశోకసముజ్జ్వలరామవాకృతుల్
ప్రచురమహానిధుల్ పురవరంబున రాజకుమారు లందఱున్. 80

ఉ. చందనకుందనిర్మలవిశాలయశోధరఖేచరాదిరా
ణ్ణందను లిద్ధధర్మరవినందను లాహవకేళిఁ బార్వతీ
నందను లాఢ్యరూపహరినందను లద్భుతవిక్రమాంజనా
నందను లప్పురంబు నృపనందను లాశ్రితబృందనందనుల్. 81

ఉ. [1]ధానులు రాజ్యవర్ధనులు తత్త్వవిచారులు దారులింగిత
జ్ఞానులు మంత్రకోవిదులు సత్యవచస్కులు విద్విషత్తమో
భానులు ధీయుతుల్ చతురుపాయసమర్థులు[2]రాజకార్య సం
ధానపరాయణుల్ వినయతత్పరు లాది ప్రధాను లప్పురిన్. 82

క. స్వామిహితశక్తిమంతులు
ధీమంతులు చండధామదీధితిమంతుల్
భీమాహవభుజవిజయ
శ్రీమత్కృతిమంతు లప్పురిసామంతుల్. 83

తే.గీ. నూఱు క్రతువులు సేయని పాఱు నిల్లు
కోటిపడగలు లేని కిరాటు గృహము
జాతిరత్నంబుగాని పాషాణకులము
[1]వెదకి చూపిన వీటఁ బన్నిదము గలదు. 84

వైశ్యవర్ణన

సీ. అమ్మెద నననఁ బద్మాక్షు కౌస్తుభమైన
వెలవక కొనియెడు వెరవు గలిగి
విలువ [1]యిచ్చెదమని వేఁడినఁ బులి జున్నుఁ
గమ్మపసిండియు నమ్మఁ గలిగి

79 — [1] చ. ట. నవ్.
80 — [1] క. చ. వాయు.
82 — [1] ట. దానులు ; [2] క. చ. రాచకార్య.
84 — [1] క. చ. వెదకిచూచిన, ట. వెదకిచూపంగలేరు పన్నిదమునకును.

యే వస్తు వెంత ప్రా ద్దెందరు చనుదెంచి
యెంతటి కడిగిన నెదురఁ గలిగి
తమ యింట లేని యర్థము లర్థపతి యింట
నైన వెదకిన లేవగుట గలిగి

తే.గీ. తమ కులాచార [చారు] వర్తనము కొఱకు
నంగడుల యొప్పనకును బేహారు మాట
గాని లాభంబునకు నాట గా దనంగ
వరలుదురు పురవరమున వైశ్యవరులు. 85

క. [1]భిక్షుకునకుఁ జెలికాఁడని
యక్షుని నపహసింతు రనవరతంబున్
దక్షతఁ జెలికాండ్లును దా
మక్షయసంపదలఁ బొదలి రప్పురివైశ్యుల్. 86

ఉ. వెచ్చముఁ బెట్టుమన్నఁ బదివేలకు నుద్దర[1] లొల్ల రర్థముల్
తెచ్చిన శేషు నౌదలల దివ్యమణుల్వలె నన్న విల్వలన్
హెచ్చును గుందులాడుకొన కిత్తురు లాభముఁ గోర రెన్నఁగా
నెచ్చటఁ గోటికిం బడగనెత్తని వైశ్యుఁడు గల్గఁ డప్పురిన్. 87

ఉ. పచ్చల మంటపాగ్రములపైఁ గరమూలమనోహరప్రభల్
మచ్చుగ [1]నిండి నూత్నకుచమండలదీప్తులమీఁదఁ బర్వఁగా
నిచ్చలుఁ బద్మరాగమణు లేర్చి వణిక్కుల బాలికాజనం
బచ్చనగండ్లు నాడుదురు బాపురె యా పురి చెప్ప నేటికిన్. 88

శూద్రవర్ణన

క. భద్రకరపుణ్యమతు ల
క్షుద్రపరాక్రములు బలనిషూదనవిభవుల్
భద్రేభసత్త్వు లప్పురి
శూద్రులు మెలఁగుదురు ఘనయశోధనులగుచున్ 89

85 – [1] క. చ. యిచ్చేమని.
86 – [1] క. చ. భిక్షుకునకుం.
87 – [1] క. చ. వొల్ల, 88 చ. లో లేదు.
88 – [1] క. నింద.

తే.గీ. దారు బలభద్రు లననొప్పి ధవళకీర్తి
నధికులై శ్రీధరశ్రేష్ఠు లనఁగఁబరఁగి
భోజచరితల మోదంబుఁ బొందుటరుదె
హలధరులు[1]గారె యప్పురి హలికవరులు. 90

క. చెలువలు దముఁజూపు నెలుం
గుల డాయఁగ జీరుటలుగఁ గోరి తలఁచి రా
చిలుకలు కాపుండును మం
దలుగొని యప్పురము రాజనపుఁ[1]జేలలలోన్. 91

చ. పఱవఁగ లేక యూరుకుచభారవశంబునఁజేసి చప్పటుల్
జఱవఁగనేర కాతతకుచద్వితయోన్నతిఁజేసి సారె వా
చఱవఁగ నోపకాత్మవిలసన్మృదులధ్వనిఁజేసి చేలపై
కెఱఁగు శుకాళికిం[1] జొలతురెంతయుఁ బామరభామినీజనుల్. 92

చ. కులగిరులెత్తనైన వడిఁగుంభిని [1]గ్రుంగఁగఁ దాపనైన వా
ర్ధులఁగలపంగనైనఁ జము[2]దున్నను బాఱఁగఁదోలనైన ది
గ్వలయమదేభకుంభములు వ్రక్కలు[3]సేయఁగనైనఁ జాలు దో
ర్బలములఁగెల్తు రాజిఁ బరిపంథుల[4]నాపురి వీరసద్భటుల్. 93

మ. [1]బలిచూడామణులందు విష్ణుపదజుల్ పాటించు ధాన్యంపుఁ ది
ప్పలు చంద్రామృతసాంద్రసేకమునఁబై పై [2]మోసులెత్తంగఁ ద
క్కలమాంకూరము[3]లంపుమేయు నెలజింకన్ సారె వారించు వా
తల తోఁబుట్టువు గంగ పద్మముఖనిర్యద్భృంగనాదార్భటిన్. 94

క. సంగరము లేక యుండిన
సింగంబులఁబులుల నమదసింధురములనే
కాంగి దొడరఁబడ వైతురు
పొంగుచు తమ కుబుసు పోకఁబురి వీరభటుల్. 95

క. పులుల పగిదిఁగంఠీరవ
ములక్రియ శరభములమాడ్కి ముదితమదేభం
బుల తెఱఁగున నానావిధ
కలహమదోద్భటులు భటులు గలరా వీటన్. 96

---

90 — [1] ట. గాదె.
91 — [1] చ. చేతులలోన్; 91, 92, 93, 94 — వ. లో లేవు.
92 — [1] క.చ. సొంతు.
93 — [1] చ. ద్రొక్కఁగనైన నప్త; [2] చ. దుప్పులఁదూలఁగ; [3] క. కాయగ: [4] చ. నందుల.
94 — [1] క. జలి; [2] క. మాను: [3] చ. మేయుచుకు.

అశ్వ వర్ణన

చ. వెనఁ గదిలించి [1]వో యనిన వ్రేల్మిడిలోననె నిల్చు కంధరం
బునుమక బిట్ట[2]దల్చిన చివుక్కున సాగరమైనదాఁటు బల్
వసమున ఱాఁగలం దరిమి వాగె వదల్చిన [3]నప్పుడాజవం
బెసఁగఁగ గాలిమీఱుఁ బురినెన్నిక కెక్కిన ఖత్తలాణముల్. 97

ఉ. ఆ రనిశంబునేఁగు దెసఁదప్పక యొండొక దిక్కుఁ బోవఁగా
నేర వనేకభంగి గతినేర వధీశు వహింప నొంటిమై
నేరవు రాత్రుల న్మొఱయనేరవు పోలగ నెట్లునేర్చునా
నీరజబంధునశ్వము లనింద్యములైన పురీహయంబులన్. 98

శా. పక్షంబుల్మును శాలిహోత్రుఁడు శపింపంబోయినం బోవనీ
శిక్షానైపుణిఁగర్ణు తేజుల నధిష్ఠింపింపఁగాఁజాలిన
ట్లక్షీణత్వర నింగినైన గతిఁజేయంజాలు నుచ్చైఃశ్రవ
స్సాక్షాత్కారము లప్పురిన్ దురగముల్ శంపాకళానంపదన్. 99

గజవర్ణన

సీ. ఉన్నచో గతిమాలి యునికి [1]కష్టంబని
 గ్రుమ్మఱనేర్చిన కొండలనఁగ
గాలిచేఁ దూలెడు కష్టంబు వోవఁగ
 ఘనమైన నీలమేఘములనంగ
వినురూపమైయున్కి వెల్లదనంబని
 కడునల్లనైన దిగ్గజములనఁగ
తిమిరారియఁట యని ద్యుమణితో మార్కొని
 నిలిచిన యిరుల మన్నీలనంగ

ఆ.వె. దానవారినాభిదమ్మునై వీథుల
నేఱులట్లు పొంగిపాఱుచుండ
[2]బవనిఁబోయివచ్చు ప్రథనకేళిజయ
[3]కారణములుః పురము వారణములు. 100

---

97 — [1] క. హో ; [2] క.చ. వేలిమి, ట. దల్చినను బోరన ; [3] ట. ఋవ్వనం.
98–99 చ. లో లేవు.
100 — [1] ట. ఇష్టంబని ; [2] క.చ. భవని ; [3] క. హరణములు, ట. సారణములు.

మ. తమ కుంభంబుల పెంపు తుండముల సౌందర్యంబు హేలాలస
ద్గమనశ్రీలఁ గుచోరుయానములచేఁదత్పట్టణ [1]స్త్రీసమూ
హము కొల్లాడి యణంచికొన్న మొఱయో యన్నట్లు ఘీంకారనా
దము లేపారఁజెలంగు నప్పురి నితాంతక్రీడమత్తేభముల్. 101

మ. అతులక్రీడఁజరించు సందడుల నన్యోన్యస్తనాభోగసం
గతులం బెల్లుగఁద్రవ్వి రాలు గణికాహారావళీమౌక్తిక
ప్రతతుల్ ప్రోవులు గట్టుఁ దత్పురవరోపాంతంబునందు న్మ[1]దో
న్నతదంతావళగండమండలగళద్దానప్రవాహంబులన్. 102

చ. వరబలసంపదన్ సుకవివర్ణితదానసమగ్రవైభవ
స్ఫురణను వంశశుద్ధిఁ గరశోభితపుష్కరభాతి భద్రను
స్థిరవిజయోన్నతిన్ గుణవిశేషసముజ్జ్వలభంగి నెంతయున్
గరులు మదించి భూభుజులకైవడి ద్రిమ్మరు నప్పురంబునన్. 103

సీ. సుందరీసమితికి మందయానంబుల
[1]యిరవులు గఱపెడు గురువులనఁగ
మధుకరబృందంబు మదజలక్షేపణఁ
జేసి యాకర్షించు సిద్ధులనఁగ
జనుల చూడ్కికిఁ గులశైలభావంబులుఁ
జూపియాడెడు బహురూపులనగఁ
బరమవీరభటుల నుద్ధురభీషణాకృతి
[2]భంగుల వెఱపించు గొంగలనఁగ

తే.గీ. గతులయొప్పును దానాంబుగంధములును
నున్నతులయొప్పుఁ జేష్టానముద్ధతులును
నతిశయిల్లుచుఁ బురిఁ బొలుపారుఁజిత్త
రంజనా[3]కృతులై భద్రకుంజరములు. 104

వేశ్యావర్ణన

(కవికర్ణరసాయనము)

సీ. శృంగారరసమునఁ జికిలిసేయించిన
కంతుమోహనసాయకంబు లనఁగ
[1]మెఱసిపోవకనిల్చి మెలఁతలై కనుపట్టు
కారుక్రొమ్మెఱుఁగుల గములనంగ

101, 102, 103, 104 – చ. లో లేవ ; 101 – [1] క. స్త్రీ.
102 – [1] చ. మదోన్మద.
104 – [1] క. నిరవులు ; [2] క. బంటుల ; [3] చ. కృతులగు.

వరరూపలావణ్యవైభవశ్రీమూ[2]ర్తు
లన మించు నవకల్పలతిక లనఁగ
ముఱిపెంపు నడలచే గరువంబు దళుకొత్తు
పనమించు రాయంచ [3]పదువులనఁగఁ

తే.గీ. జిత్తజుని తేరికలికి రాచిలుకలనఁగఁ*
మగల [4]నెలయించు మరునిదీమంబులనఁగ
వారసతు లుందు రప్పురవరమునందు
వలఁచి వలపింపనేర్చిన తలిరుబోండ్లు 105

(సుభద్రాకల్యాణములోని పద్యము)

సీ. అతివినోదముగాఁగ రతుల మెప్పించు నీ
పచ్చల కడియాల పద్మగంధి
చక్కెరమోవిచ్చి చవులఁ దేలించు నీ
ముత్యాల కమ్మల ముద్దులాడి
తృణముగా లోఁజేయు నెంతటి [1]వానిని
నీలంపుముంగర నీలవేణి
వెలలేని పొందిక విడివడిమెఱయు నీ
కెంపుల[2]బొగడల కీరవాణి

తే.గీ. యనుచుఁదమలోన నెఱజాణతనము మీఱ
వారకాంతామణుల [3]మేలివార్తలెల్లఁ
[4]దెలుపుచును వెన్నెల బయళ్లఁగలసినగుచు
విటులు విహరింతు రప్పురవీథులందు 106

పుష్పలావికల వరన

(కళాపూర్ణోదయము)

సీ. ఇవియని యెత్తిన యిగురాకుఁ జేతులఁ
బొందుగాఁ [1]జెంజాయ[2]పొడిచికొనఁగ
వెల నుడివిన దంతముల మోవిసొంపునఁ
జెన్నుగ వేఱొక్క వన్నెదోఁపఁ

---

105 — [1] ట. మెఱచి ; [2] ట. ర్తిలలి ; [3] క. చ. పదవు ; [4] క. వలయించు.
*ఇందలి మూడవపాదము లేకుండ
"గాంతిఁజూపట్టు నవచంద్ర శశికలనఁగ" నని ట — ప్రతిలో రెండవపాదము కలదు.
106 — [1] ట. వారిని ; [2] క. చ. బుగడల ; [3] క. చ. మేలు ; [4] ట. వెన్నెల బయళ్లఁ గేలిగావించినగుచు.

గలయఁజూచుటయుఁ జూడ్కుల వెల్లిముంచిన
దొడిఁబడ [3]నెక్కువ దోఁపకుండఁ
దండడినెత్తుచోఁ దనుకాంతి చేరువఁ
బసిఁడిపువ్వులు వోలెఁ బ్రజ్వరిల్ల

తే.గీ. మరునిచక్రంబు మెయి గాపు తిరుగుననఁగ
నెసఁగు [4]నూర్పులయింతుల యెడలఁజేరి
కదుపు నుడియాడఁ బువ్వు లమ్ముదురు వీటఁ
బుష్పలావికా [5]యువతు లప్పురములోన 107

(కవిమనోహరము)

సీ. దరహాసచంద్రిక దళుకొత్తఁ బలికించు
వేడుక నందంద వెలలువేఁడి
బాహుమూలంబులు పరికించువేడుకఁ
గేలుసాచినఁ జూచి చాలనలది
కలుషించి నెమ్మొగంబులు సూచువేడుకఁ
బలుమాఱుదండల బాగుఁదెగడి
కరము కరంబుతోఁ గదియించు వేడుకఁ
బరువంపు విరులైన [1]నురలనిచ్చి

ఆ.వె. విచ్చి [2]పోక కొనక [3]వేడబంబాడెడు
రసికజనము లప్పురంబులోనఁ
బొలుచుఁ బుష్పలావికల చూపులకు మున్ను
తూఁగివచ్చి తాఁకుఁదూపు విరులు 108

(గిరిజాపరిణయములోని పద్యము)

చ. [1]మొలకమెఱుంగునువ్వుఁ గరమూలములం గనుచాటొనర్పఁగాఁ
గలయఁగఁ బువ్వు [2]టెత్తులకుఁ గమ్మని యూర్పుల తావి [3]కగ్గమై
యలు లెగయంగ లోలనయనామలదీప్తులనెల్లఁ బువ్వులం
దెలుపుగఁబుష్పలావికనతీతతి యెత్తు లతాంత[4]దామముల్ 109

---

107 – [1] క. తేజాయ, ట. గెంజాయ ; [2] ట. బొదివి ; [3] ట. నెక్కడ ; [4] క. టూర్పుల, చ. రూవుల ; [5] ట. వితతుల.
108 – [1] చ. మురల, ట. నరుల ; [2] క. బోక ; [3] క. వేదబులాడెదు, చ. వెదబుట్లాడెదు.
109 – [1] క. మెలత : [2] క. టింతులకు ; [3] క. కర్గమై ; [4] క. దానముల్.
109, 110 చ. లోవేవ.

సీ. కరమూలముల నునుఁగాంతి [1]పూవులు [2]గట్టి
మరుబాలికాచ్ఛాయఁ బురుడుసేయ
నలరులెత్తిన [హస్త] తలముల చెలువంబు
చిత్తజు చిగురుల చెలువుగెలువ
బొమలందు మురిపెంబు పుట్టించు వాలుఁజూ
పులు కామునలరుఁ దూపుల జయింప
వెలయాడు సరసంపుఁబలుకుల యొప్పు ర
తిశుకవీణా శ్రుతి నెలమిమించ

తే.గీ. మదను వరియింపఁ బుష్పదామంబువట్టి
యమరనిల్చిన రతిచెన్ను నభినయించి
లీలనిత్తురు సుందర శ్రీలుమెఱయఁ
బుష్పలావికాజనము లప్పురములోన 110

వేశ్యావర్ణన

(హరివంశములోని పద్యము)

సీ. అంగరాగద్యుతు లను సంధ్యలదరంగఁ
గుచచక్రయుగములు కొమరుమిగుల
నెలనవ్వులను వెన్నెలల ముంచికొన వద
నాంబుజముల చెలువగ్గలింప
శ్రవణభూషణరుచిజాలంబు పొదువ, న
పాంగాంశులను మీనపంక్తినిగుడ
ఫాలార్ధచంద్రులొప్పఁగఁ గుంతలంబుల
కప్పునఁదనరు చీకట్లుమెఱయఁ

తే.గీ. దమకుఁజిత్రసౌందర్యవిధములు మెఱయు
తెఱఁగు విటకోటి చూడ్కుల దిగువమరుని
మదకరుల రూపులై యున్న మాడ్కివార
వనిత లొప్పుదు రప్పురవరమునందు 111

110 — [1] క. పూలు ; [2] ట. గట్టిన.

సరోవర్ణన

(పూర్ణచంద్రోదయములోని పద్యము)

క. అలోలవీచి [1]డోలా
జాలవిహరమాణచక్రసారసహంసీ
కోలాహలనిస్స్వనవా
చాలములై యప్పురంబు సరసులు దనరున్ 112

ఉద్యానవర్ణన

(లక్ష్మీపరిణయములోని పద్యము)

మ. తమ వక్త్రాధరకేశయానయనోద్దామప్రభావంబునన్
రమణంబోలుదురన్నఁ దత్పురసతుల్ రాజీవబంధూకభృం
గమరాళోత్పలరాజి నూరి వెలి పల్కన్నీర ద్రొబ్బించిన
ట్లమరుం దోయజషండముల్ పురవరోద్యానంబులందందమై 113

తే.గీ. అళులఁద్రొక్కనఁజేసి మట్టవిసియాడు
[1]నంచపదువులు సరకాల [2]నడరుచున్న
గాలికోలఁకులఁ దమ్మికెంధూళియెగయఁ
బచ్చవిల్తుని దండెత్తి వచ్చినట్లు 114

(గిరిజాపరిణయములోని పద్యము)

క. నూనంబులు నిందిందిర
గానంబులు [1][మదపరభృత] కలకంఠకుహూ
స్వానంబులు నప్పురియు
ద్యానంబుల నమరుఁ దరువితానంబుల[2]పైన్. 115

(వీరభద్ర విజయములోని పద్యము)

సీ. [1]మదషట్పదంబుల మధుపాన భూములు
రాజకీరంబుల రచ్చపట్లు
పుంస్కోకిలంబుల భోజనశాలలు
మలయానిలంబుల మలయు నెడలు

---

112 – [1] ట. డోలన.

114 – [1] క. పవలలు, చ. పవల, ట. పదువులు ; [2] చ. నడుమనున్న, ట. నడరచున్న.

115 – [1] క మత్తకోకిల, చ.ట. మత్తకీర ; [2] కోన్.

నవమయూరంబుల నాట్యరంగంబులు
మకరకేతను [2]సభామండపములు
విటవిటీజనముల విరులచప్పరములు
మధులక్ష్మి నైపథ్యమందిరములు

తే.గీ. నలవసంతుని లీలావిహారసీమ
నిట్టలంబుల[3]తలపుల పుట్టినిండ్లు
చిరపరిశ్రాంతపథికసంజీవనములు
[4]పావనములు నప్పురము కేలీవనములు. 116

ఉ. పూవులప్రోవులై చిలుకబోదలకోయిలపిండు మందలై
[1]తావులదీవులై యలివితానము గానము తానకంబులై
కావను [2]బండఁజాలుట త్రికాలముఁగల్గ వరంబు గన్నయ
ట్టై వనవాటి పొల్పగుఁ బురాంతికభూముల నెల్లఁజూడఁగన్. 117

చ. చిరవిభవప్రదేశములు చిత్తజు రాజ్యరమానివేశముల్
పరభృతకీరజాలములు భవ్యనికుంజలతాలవాలముల్
గురుకుసుమాభిరామములు కోమలసత్ఫలరమ్యధామముల్
పురవనవాటికల్ విమలభూరిసుగంధవిశేషపేటికల్. 118

చ. [1]దళముగ రాలు నూతనలతానివహంబుల పుష్పరేణువుల్
పులినతలంబులై చెలువుఁబూనఁగఁ తేంట్లులతోడఁ గేతకీ
దళములు పెద్ద యోడలవిధంబులఁ దేలఁగఁ బాఱు[2]నేఱులై
ఫలరసపూరముల్ పురియుపాంతవనంబుల నెల్లచోటులన్. 119

క. [1]హేలావతులును బురుషులు
కేళీగృహములను మదనకేళిఁ జరింపన్
రాలిన మృగమదమెల్లను
వాలెరువగుచుండుఁ బురమువనముల కెల్లన్. 120

---

116 – [1] ట. మధు ; [2] క. సుధా ; [3] చ.ట. వలభుల ; [4] చ.ట. పావనముల స్వరమ్ము కేలివనములు.
117 – [1] క. నూవుల ; [2] క. ఖండ.
119 – [1] క. దళిమగ ; [2] క. మేరలై.
120 – ట. లీలావతులు.

మారుత వర్ణన

సీ. రమణీయమందిరారామనానావిధ
పుష్పరేణువు [1]లోలిఁబోసికొనుచు
బహుగంధశీతలవిహరణదీర్ఘికా
జలశీకరంబులఁజల్లికొనుచు
సతతదానాంబునిష్యందసామోద్భవ
సురభిగంధంబుల[2]నొరసికొనుచుఁ
గాశ్మీరవిరచితకామినీఘనకుచ
స్థలపత్త్రవల్లులఁ దలఁచికొనుఁచుఁ

తే.గీ. బజ్జ నంతంత దగులఁ జూపఁబవిధమున
వెనుకదేంట్ల దాటులు వెనువెంటఁ దిరుగఁ
గ్రాలునెల్లెడ మృదుగతిఁగాముమత్త
వారణంబనఁ బౌరనమీరణంబు 121

సీ. కలయంగ విపణివీథులయందు వివిధంబు
లైన యామోదంబు లాదరించు
లలితలీలోద్యానములయందు విహరించు
గృహదీర్ఘికలయందుఁ గేలిసల్పు
నలఁతివాకిళ్ల నల్లల్లన సొచ్చు ను
ల్లాసియై మేడలయందుఁ బొలయు
నెలఁతల కుంతలంబులచిక్కు లెడలించు
రతిఘర్మజలకణరాజిఁ దేల్చు

ఆ.వె. మానినీజనముల మనములు నురియాడుఁ
దిన్నదనము మెఱయఁ దిరుగుచుండుఁ
బుర[1]వనమున సొంపు ముప్పిరిగొనుచుండ
మారుతంబు విటకుమారు మాడ్కి. 122

మ. వనవాటీలతికానికుంజముల క్రేవంబొంచి యాపైన మె
ల్లనవేతెంచి గవాక్షరంధ్రముల లీలాగేహము ల్సొచ్చి ది
గ్గన కందర్పనితాంతకేళిరమణీఘర్మాంబుముక్తామణుల్
మనమారంగ హరించుఁ జోరునిగతిన్ మందానిలుండప్పురిన్. 123

---

121 — [1] ట. బొలి; [2] క. నొరలి.

122 — ఆ.వె. లో మొదటి పాదము తర్వాత "చ" లో "కాశ్మీరవిరచిత కామినీఘన కుచస్థల పత్రవల్లుల దళిచికొనుచు" అని కలదు ; [1] క. వరమున.

చ. చిలుకలతేరుఁ గోవిలలసేనయుఁ దుమ్మెదపిండు నారియుం
గలువల యమ్ములుం బ్రసవకార్ముకమున్ మగమీనిటెక్కెమున్
మలయసమీరుప్రాపుఁ గల మన్మథుఁడప్పురిలోనఁ గ్రుమ్మఱున్
లలనల ప్రాపునం బతుల లజ్జల నుజ్జనసేయుచుండగన్. 124

పుష్పలావికలు

చ. గురుకుచయుగ్మముల్ గదలఁ గోమలపాణితలాగ్రదీధితుల్
గరము వెలుంగ వాలుఁదెలికన్నుల చూపులు క్రేళ్లు దాఁటఁగా
మురిపెముతోడ నిల్చి కరమూలరుచుల్ దివిఁ బ్రాఁకజోకలై
యరుదుగఁ బువ్వుటెత్తు లొగినమ్ముదు రప్పురిపుష్పలావికల్. 125

చ. కలికితనంబు లీను తెలికన్నులు చిక్కని గుబ్బచన్నులుం
బలుచనిచెక్కులుం గలిగి పంచశిలీముఖురాజ్యలక్ష్ము ల
ట్లలరి సమస్తలోకహృదయంగమలీలలఁ బుష్పలావికల్
వెలయుచుఁ బువ్వులమ్ముదురు వీథుల నప్పుటభేదనంబునన్. 126

చ. అరుదుగ [నొప్పు] నప్పురి వనాంతలసన్మణిమందిరంబులన్
మరకతగేహాళీద్యుతిసమాజము పర్వినయట్టి[1] ముంగిలిన్
బరువడి ముగ్ధలైన నవపద్మదళాక్షు [లెడంద] మోదమం
కురితముగాఁగ నమ్ముదురు [2][కోమలపుష్పమనోజ్ఞదామముల్] 127

వేశ్యావర్ణన

చ. అలవడి దేవకామినులయట్లనె యప్పురి కాంతలెంతయున్
జెలువు వహించియున్న నరసీరుహగర్భుఁడు మర్త్యభావమున్
దెలుపుటకై యొనర్చె గణుతింపఁగ వీడెపుఁ గెంపుసొంపులున్
గలికితనంబులీను తెలికన్నులు మూయుటలుం గ్రమంబునన్. 128

చ. పగఱకు సంగరస్థలులఁ బాఱినవారికి వారిఁ గూడుటే
తగు నటుగాదెయేని విదితంబుగ దేశము మానిపోవఁగా
నగునను నీతిపొందెఱిఁగి యప్పుడు దాఁ బ్రతిబింబమూర్తియై
తొగలసఖుండు సొచ్చెఁ బురితోయజనేత్రల చెక్కుటద్దముల్. 129

సీ. కలితసౌందర్యరేఖల మించు మదనుని
రతిమీఁది కాంక్ష మోరంగఁజేయ
నత్కాంతి విలసిల్లు చంద్రుని రోహిణి
నతిమీఁది మోహంబుఁ జప్పసేయ

127 [illegible]

రాజితంబగు రాజరాజతనూజుని
మది రంభపై మేలు వదలఁజేయ
నవ్యతేజోమూర్తి నలచక్రవర్తికి
దమయంతిపైఁ బ్రేమ శమనసేయఁ

తే.గీ. గలిగి మెలఁగంగ నేర్తురు ఘనవిశేష
నటననన్నుతరతికళాచారువిభవ
లలితనిజరూపరేఖావిలాసమహిత
వరగుణంబుల నప్పురి వారసతులు. 130

సీ. మెఱసిపోని తళుకు మెఱపులు రతికేళి
గలికి రాచిలుకలు పలుకనేర్చు
బంగారు ప్రతిమలు ప్రాణంబు లెసఁగిన
చిత్రరూపంబులు చిత్తభవుని
మోహనాస్త్రంబులు ముదితలై చరియించుఁ
జంద్రరేఖలు మహీస్థలి నటించు
కల్పవల్లులు పులుగడిగిన ముత్యంపుఁ
దళుకులు శృంగారతతులు చెలులు

తే.గీ. కన్నులార్చెడు వేలుపు కన్నెలౌఱపు
వెలుపుమెత్తని మణిశలాకలు విలాస
సీమలనఁ గాముకేళికిఁ జిత్రగతుల
వాసికెక్కుదు రప్పురి వారసతులు. 131

సీ. హరినీల[1]రుచుల నీలాలకంబులుగావు
చిత్తజు మధుపశింజినులుగాని
క్రొన్నెలవంక[2]బాగుల భ్రూలతలుగావు
విషమాస్త్రు తియ్యని విండ్లుగాని
యలనంబులైన వాలారుఁ జూపులుగావు
రతిరాజు మోహనాస్త్రములుగాని
బంధురస్థితిఁ బొల్చు కంధరంబులుగావు
కందర్పు విజయశంఖములుగాని

తే.గీ. నళిన[దళ] లోచనలుగారు నడువనేర్చు
కంతు నవశస్త్రశాలలుగాని యనఁగ
నంగకంబుల సౌభాగ్య మతిశయిల్ల
వారసతు లొప్పుదురు పురవరమునందు. 132

132 – 1 క. రుచిర, చ. రుచి ; 2 ట. లాగుల.

ఉ. వాలికచూపుఁదూపు లిరువంకలఁ జూపఱమీఁదఁ దూల లీ
లాలసమందయానముల నందెలు చిందములై చెలంగ నీ
నాలుగు[1] దిక్కులం[2] గలయనంపిన కాముని సేనలో యనన్
బాలలు నిండుజవ్వనులు ప్రౌఢలు లోలలు మింతురప్పురిన్. 133

క. జిగిబిగి గల చనుగవలును
బిగడపు[1]టధరములుఁ గలికి పలుకులు మురువుల్
నగు[2]మొగము లంచనడపులు
తగవులు నప్పురము వారతరుణులకొప్పున్. 134

చ. పదములు చారుపద్మములు భాసురకంఠము లొప్పుశంఖముల్
రదములు కుందముల్ కచభరంబులు నీలములట్లు[1]గాఁగ న
మ్మదమున కాంతలై నిధులు మానుగనున్నవియైన నాపురిన్
సుదతుల తుచ్ఛమధ్యములఁ[2] జొక్కిన లేములు బాయవెన్నడున్. 135

పురవర్ణన

ఉ. అతిసమాను లర్జునసమాధికశూరులు దేవవర్ణినీ
పుత్త్రమహాధనుల్ విదురపూర్ణగుణుల్ మదనాయుధోపమా
[1]పాత్రులు నుగ్రసింహనిభబాహుబలుల్ పరగంగ బ్రాహ్మణ
క్షత్త్రియవైశ్యశూద్రగణికాసుభటోత్తము లప్పురంబునన్. 136

మ. శరధిప్రఖ్యము వేదమూర్తులు కుభృత్సంకాశము ల్మారుతో
ద్ధురవేగంబులు కిన్నరేశధను లుద్ధూతారు లభ్రంకష
స్ఫురణౌన్నత్యము[1] లభ్రగేహనిభముల్[2] పుణ్యాప్తముల్ తత్పురీ
పరిఖావిప్రగజాశ్వవైశ్యసుభటప్రాకారసౌధోన్నతుల్. 137

ఉ. భామినులెల్లఁ బద్మినులు బ్రాహ్మణులెల్లఁ గృతాధ్వ[1]రోత్సవుల్
భూమిపసూనులెల్లఁ బటు[2] భూరిభుజాబలవిక్రము ల్వీట
గ్రామణులెల్లఁ[3] గామరసకావ్యకళాకలనావిశారదుల్
కోమటులెల్ల నర్థకులు గుజ్జములెల్లను దేజులప్పురిన్. 138

---

133 - చ.లో లేదు ; [1] క. దిక్కునం ; [2] క. గలువ.
134 - [1] క.చ. రదములు ; [2] క. మొగముంచ.
135 - [1] ట. గాన ; [2] చ. జోకిన, ట. జొచ్చిన.
136 - [1] ట. పాత్రములుగ.
137 - చ.లో పూర్తిగ లేదు. [1] క. నాగ ; [2] క. పుష్పోపముల్.
138 - [1] క.చ. రోత్సుకుల్ ; [2] క.చ. [illegible] [3] [illegible]

తే.గీ. నూఱు క్రతువులు సేయని పాఱునిల్లు
కోటిపడగలులేని కిరాటుగృహము
జాతిరత్నంబుగాని పాషాణకులము
వెదకి చూపంగలేరు పన్నిదమునకును. 139

క. తిలకంబులఁ గెమ్మోవుల
వలనగు పాపటల మెఱయు వనితల కరణిం
దిలకంబులఁ గెమ్మోవుల
వలనగు పాపటల వృక్షవాటిక లమరున్. 140

ఉ. వారవధూముఖాంబురుహవాసనఁ గ్రోలితదబ్జలోచనా
చారుతనూలతాశిశిరచందనచర్చలఁ గ్రాలి తద్వధూ
భూరి[1] కటిప్రదేశహతిఁ బోవఁగ నేరక సోలి నిచ్చలున్
సౌరభశైత్యమాంద్యగతిఁ జైత్రసమీరము వీఁచుఁ బ్రోలిలోన్. 141

ఉ. మాడలునూఱు జీతమొక మానిసికి న్నెలనాళ్ల కట్టడ
మ్మాడకు నూఱుచిన్నములు మానుగఁ జిన్నము నూఱుగాను ల
వ్వాడనె కొడ్డకయ్య + ల వత్తురు కానుకు నూఱుబయ్యెపుం
బోడలు [1]తెక్క ప్రాసఁగులు పోకకుఁ బుట్టెడు పట్టణంబునన్. 142

ఉ. అందములై మధువ్రతవిహారసమంచితమంజరీమధు
స్యందములై మనోజ్ఞఫలసంపనదాపరిణద్ధశాఖమా
కందములై దళన్నళినగంధవిశంకటదీర్ఘికారమా
కందములై దనర్చు నవకాననము ల్తదుపాంతభూములన్. 143

శా. సందానీకృతసాంద్రచందనలతాజాలంబులం దూఁగి మా
కందీమంజులమంజరు ల్గదల వీఁకన్ సోఁకి క్రీడానరో
మందాందోళితవీచికావితతుల న్మట్టాడి చిత్తంబులా
నందించున్ విహరించు నప్పురములోనం గాలి యెక్కాలమున్ 144

సీ. మనసారకస్తూరికాగంధము లనన్య
గంధబంధంబులు [1]గలపి కలపి
తను[2]మితవల్లికాలసితవీథులఁ జొచ్చి
చని సరోగృహముల మునిఁగి మునిఁగి

141 - 1 క. కటీప్తిదిని.
142 - 1 వెక్కప్రాసుఁగులు, చ.లో. పూర్తిగలేదు.

సమధికాహార్యాంగసంగీతములతోన
కన్నెతీఁగెల కాట గఱపి కఱపి
కుముదకుట్మలకుటీకోరకంబుల దూఱి
యలిదంపతుల నిద్ర దెలిపి తెలిపి

ఆ.వె. యను[3]దినమును నప్పురాంతికంబున[4]గట్టి
వాలుఁబోలె విప్రవరుఁడుఁబోలె
[5]నట్టువోజువోలె నచ్చిన చెలివోలె
మలయుచుండు మందమారుతంబు 145

ఉ. కుండలి [1]రాజకన్యకలకుం [2]దమ వాచవిఁ జూపి ముత్యముల్
బండెడునీటఁ దోఁగి పరిపాండురకోమలపాండ్యకామినీ
గండరతిశ్రమాంబువులు గైకొని యల్లన రాఁదొడంగె శ్రీ
ఖండపుఁ గొండగాడుపు ల[3]ఖండతఁ బూవిలుకాఁడు మెచ్చఁగన్ 146

సీ. మాధవీమంజులమంజరీమకరంద
ధారాలవంబులఁ దడిసి తడిసి
జలజాతజాతసంకులసారకాసార
వీచిపంక్తులమీఁద విడిసి విడిసి
పరపుష్టవరపుష్టికరపల్లవోల్లాస
చూతపోతములలో నుడిసి నుడిసి
రతివిభ్రమాశ్రాంతరమణీజనస్వాంత
జనితఖేదములలో జడిసి జడిసి

తే.గీ. కలితపరిపాకకవితావికాసకరణ
చతురవిహరణముదితషట్చరణమిథున
మధురకలగీతిసంస్తూయమానుఁడగుచుఁ
గదలి చనుదెంచె దక్షిణగంధవహుఁడు 147

సీ. వికచారవిందదీర్ఘిక [1]మోహరించిన
నలి కమ్మతావుల ననఁగి పెనఁగు
కుసుమితనవలతావిసరంబుఁ గదిలించి
[2]యెలదేనియలసోన[3] నలముకొనుచు

145 — [1] క. చ. గరపి గరపి ; 2 క. చ. మతద్వ ; 3 చ. దినమ్ము ; [4] క. చ. గద్ది ; [5] నట్టు వొజ్జ.

146 — [1] క. కావరాచ. చ. రాచ ; [1] ట. రాచ ; [2] క. చ. దను ; [3] క. చ. ఖండవ మాన్విలుకాడు.

సహకారపాదపచ్ఛాయలకై యేఁగి
శశికాంతవేదుల నంచలించి
సురతకేళిశ్రాంతి సొగియు ముద్దియలపై
చిట్టాడు తనువుల చెమటలార్చు

తే.గీ. చంచరీకంబురీతిఁ బర్జన్యభాతి
విరహపరితాపహరుమాడ్కి సురటిపోల్కి
నప్పురంబున సకలజనానుమోద
కరణదక్షుఁడు దక్షిణగంధవహుఁడు 148

సీ. పాండ్యసీమంతినీపాండుగండాభోగ
పులకాంకురంబులఁ బ్రోదిచేసి
లీలారతిశ్రాంతచోళవిలాసినీ
ప్రస్వేదజలములఁ బాయఁజేసి
కాంచీపురాంచితకమలాననానూన
మారధైర్యంబుల మానమెఱిఁగి
కర్ణాటకామినీకాముకకామిత
ప్రణయసంగంబులఁ బదిలపఱిచి

తే.గీ. కుంతలస్త్రీల యాలోలకుంతలంబు
లెలమిఁదీర్చుచువచ్చె నేర్పులు దలిర్ప
మహితమధుమానవానరమండనములు
మలయగిరిజాతశీతలమారుతములు 149

సీ. మృదువేదికంటి [1]క్రొవ్వుడుగఁబుట్టినయట్టి
కందర్పు మాఱట బొంది యనఁగ
నెలదీఁగెలనియెడు నెలనాగలకుఁ బ్రీతి
నర్తనంబులు నూపు నటుఁడనంగఁ
గళికల పరువంపుఁ గన్నెఱికంబులు
వెరవుతో నెడలించు విటుఁడనంగ
[2]వనములఁ గ్రీడించు వల్లభరమణుల
సురతాంతమునఁ గ్రోలు సురటి యనఁగ

148 – 1 ట. విహరించిన ; 2 క. చ. లీల ; 3 చ. గ్రోలుకొనుచు.

తే.గీ. నామనికిఁ బ్రాణమనఁగ నుద్యానమునకు
సొబగనంగను గొలఁకుల చుట్టమనఁగ
నచ్చువెన్నెల నెచ్చెలియనఁగఁ[3]బొలిచెఁ
జందనపుఁగొండఁ బుట్టిన చల్లగాలి 150

ఉ. శాలివనాళిఁ[1]గ్రాలి జలజాతపరాగము దూలి పద్మినీ
కూలలతాంతసౌరభముఁ గ్రోలి మధూలితపక్షజాతవా
తూలమునేలి వాఃకణము దోలి మదేభమదాంబుధారలం
దేలి వనాంతరాళములఁ ద్రిమ్మరు గాలి ప్రమోదశాలియై 151

నాయకవర్ణన

సీ. తనయాజ్ఞ చతురంతధారుణీపాలక
శిరముల కవతంసపరికరముగఁ
దనకృప శరణాగతక్షితీశ్వరులకు
సతతంబు వజ్రపంజర[1]మనంగ
తన [యీగి యాచక] జనులకు వేల్పుల
నచ్చినపాడియై యిచ్చునల్ప
తనకీర్తి దిక్ప్రతంబినులకు నొప్పు లి
ప్తార్ద్రచందనలీల నతిశయిల్ల

అ.వె. వఱలువాఁడు సూర్యవంశావతంసుండు
భరతనలదిలీపచరితఁబఱఁగు
కీర్తిధనుఁడు నా సుకీర్తివసుంధరా
వల్లభుండు రాజవల్లభుండు 152

క. శశిసదృశుం [1]డనదృశతర
దశదిక్కలితయశుండు ధరణీరక్షా
కుశలతజనలోకము తన
వశముగ నా నగరమేలె వైభవయుక్తిన్ 153

క. శోభాగణనీయయశో
లాభాగమనాభిలాషలంపటుఁ డగుచున్
భూభాగ మేలె నాతఁడు
నాభాగ దిలీపరంతి [1]నహుషుల భంగిన్. 154

150 – [1] ట. క్రొవ్వడు పంగఁజాలిన ; [2] ట. వనమున ; [3] చ. ట. బొలసె.
152 – 160 చ. లోలేవ, [1] ట. మొసంగ.
153 – [1] క. దసితతర.
154 – [1] క. దేవుల.

క. ఆ రాజు రాజ్యమున ధర
యారూఢి వహించెఁ జిరతరాయురనేక
శ్రీరుచిరపుత్త్రపౌత్త్రవ
దారోగ్యసుభాగ్యసంతతానందమునన్. 155

* * *

ఆ.వె. ఇందువదన బాష్పబిందుసంయుతములై
క్రొత్తముత్తియములు గ్రుచ్చినట్టి
కరణి నీదు కలికి కన్నుల ఱెప్పలఁ
గాన బడెడి దేమి కారణంబు. 156

సీ. అఱకాళ్ల లత్తుక [1]మెఱుఁగెక్క దదియేమి
పదముల నందియ ల్గదియ[2]వేమి
బలితంపుఁగటితటి మొలనూలు [3]లేదేమి
పలిచన్నుగవ గంధమలఁద[4]వేమి
గళమున హారముల్ గనుపట్ట [5]వేమి తాం
బూలరాగము మోవిఁ జాలదేమి
కన్నుల కాటుక చెన్నొంద దదియేమి
నెఱివేణిఁ బువ్వులు మెఱయ[6]వేమి

తే.గీ. వేడినిట్టూర్పు నిగుడంగ వెల్లఁ బారి
చేయి చెక్కిటఁ జేరిచి చింత నొంది
యెన్నఁడును లేమి నేఁడు నీవీ తెఱఁగున
నుండుటదియేమి చెప్పుమో యుత్పలాక్షి. 157

క. వారిరుహానన నీకుం
జేరిక నపరాధ మేను జేసితినో నా
వారలు చేసిరొ నేఁడి
ట్లూరక చింతింపుచుండు టుచితమె నీకున్. 158

క. నా రాజ్యము నా ప్రాణము
నేరుపుమై నెన్నిచూడ [1]నీయవి గావే
వారక[2]యీ చందమున వి
చారింపఁగ నేమి కతము చయ్యన చెపుమా. 159

* * *

157 — [1] క. మెఱుఁగెక్కనది ; [2] క. దేమి ; [3] ట. లేదేమి ; [4] క. లేమి ; [5] క. దేమి ; [6] క. దేమి.

159 — [1] క. యది ; [2] ట. యానందమున.

చ. తలఁప నృపాల నీవలనఁ దప్పొకయింతయు లేద యెన్నఁడున్
నెలకొను లోకభర్తవగు నీకును బట్టపుదేవివైయైన యీ
యలికుల నీలకుంతలికి నవ్వల నెగ్గొనరించు వారలుం
గలరొకొ యివ్విధంబునకుఁ గారణ మెంతయు విన్నవించెదన్. 160

సీ. మహనీయకాంచనమౌంజీసమేతమై
జిగి చెల్వమగు మృగాజినము మెఱయఁ
బరిలిప్తపాండురభసితరజోభూషి
తములైన బ్రహ్మసూత్రములు మెఱయఁ
గరనఖచంద్రికాకలితయై నిర్మల
స్ఫటికాక్షమాలిక ప్రజ్వరిల్లఁ
బుణ్యతీర్థోదకపూర్ణమై దీప్తిమం
డలిఁ బొల్చు మణికమండలువు మెఱయఁ

ఆ.వె. బల్ల జడల కెంపు బాలార్కరుచి సొంపు
గడవ ధరణి విభునికడకు వచ్చె
రమ్యకాంతి జితశరన్నీరదుండు వీ
ణావిశారదుండు నారదుండు. 161

* * *

సముద్ర వర్ణన

సీ. సిరి పుట్టినిల్లు రాజీవలోచను సెజ్జ
పట్టు మహీకాంత కట్టుఁజీర
గిరులు [1]దాఁగెడి [2]గొంది గిరిభేది పగఱకుఁ
బలుకోట బడబాగ్ని బ్రతుకు చోటు
పటుపయోధరముల[3] పానగోష్ఠిభూమి
యమృతాంశు పొడుపున కను[4]గలంబు
మరియాదలకు గుఱి మహిమల కందువ
యఖిలరత్నమునకు నాకరంబు

తే.గీ. సురల తరియిల్లు వాహినీసుందరులకుఁ
గూర్మినిలుకడ గంభీరగుణము నెలవు
[5]తరుణచోద్యంబులకు నెల్లఁ దారకంబు
వనధిఁ గొనియాడఁ జతురాననునకు వశమె. 162

162 – [1] చ. జాగెడి, ట. దాఁగెదు ; [2] క. గొండి ; [3] ట. పాలిప్రపాసీమ ; [4] క.చ. కులంబు ; [5] ట. తనరు నొప్పిదముల కెల్లఁ దానకంబు.

క. ధరణీధరసానుతటములఁ
బరిమళవంతములఁ జేయుఁ బాయక యెపుడున్
కరి కండూయనవిశ్రుత
సరళక్షీరప్రసూతసౌరభలహరుల్ 163

*　　*　　*

సీ. నడు మింత నిక్కించు నాసికాగ్రంబునఁ
　　దిరముగా నిశ్చలదృష్టి నిల్పి
రెండు గాడ్పులు నొక్కరీతిగా నంధించి
　　[1]మేలి కుండలికన్య మేలుకొల్పి
తల క్రిందుగానున్న తామరలాఉను
　　[2]గమకంబుతో నున్ముఖములు సేసి
ముక్కోణముల చక్రమున రాజు ననలంబు
　　నంచితంబుగ వెలిఁగించి మించి

తే.గీ. సరవిఁ జిద్గగనామృత[3]కరు గరంచి
తత్సుధాసార ధారలఁ దడియనేర్చు
పరమయోగీంద్రుఁడును బోలె భానుకులుఁడు
నతిమహోన్నతగతి తప మాచరించె. 164

వ. ఆ సమయంబున 165

వేసవి వర్ణన

చ. మలయజ వారి[1]సేకముల మౌక్తికనూతనహారవల్లులన్
పలిపపు సన్నకావులను వారిరుహాక్షుల వీఁగుఁజన్నులం
గలిగిన [2]చల్మిరిం బ్రదికెఁగాక జనాళికి నిట్టి వేసవిం
గలదె శరణ్య మన్య మనఁగాఁ గడుఁ బేర్చె నిదాఘదాహముల్. 166

ఉ. భూచరు లంబరంబుననె పోవుట మేలన నంబరేచరుల్
భూచరవృత్తి మేలనఁగ భూచరఖేచరులా జలప్రకే
ళీచరణంబు మేలన జలేచరు లంబరమధ్యయానథా
త్రీచరణంబు మేలనఁగఁ[1] దీవ్రనిదాఘము పర్వె నుర్వరన్. 167

---

164 — [1] క. మెరి ; [2] క. గ్రముకంబు, చ. గముకంబు ; [3] ట. ముఖ.
165 — చ. లో లేదు.
166 — [1] క. సేక ; [2] క. చెల్మిలిల బ్రతికెగావున, ట. చల్మిరిం బ్రతికెఁగాక జనాళికి.
167 — [1] క. ద్రివ, చ. ద్రివర.

క. తలఁచిన డెందము [1]గఱఁగును
బలికిన నోరెల్లఁ బొక్కు ప్రభఁ జూచిన తె
ప్పలు [2]గమరు ననఁగఁ బటుతర
విలయానలభాతి నెండ వేసవిఁ గాసెన్. 168

తే.గీ. [1]అదరిపాటున వేసవిపొదిలికొనినఁ
గలగి తొలఁగి పోనేరక మలయపవనుఁ
డిందుఁదలదూర్చు కొనియె నా నింపొనర్చె
నమరు తాళవృంతముల మందానిలంబు 169

సీ. అతిమరుద్ధూతశాఖాన్యోన్యసంఘట్ట
నోత్థాగ్నిదగ్ధ [1]దారూత్కరంబు
చండభానుప్రభా [2]సాహసజృంభణా
టోపప్రభిన్నగండోపలంబు
మృగతృష్ణికాసమున్మిషదంబుధి [3]స్ఫుర
దవిరతోదన్య [4]భిన్నాధ్వగంబు
తప్తతోయాశయాంతర్గతత్పాఠీన
కమఠనక్రగ్రాహసముదయంబు

తే.గీ. విటపకోటరసంలీన విహగకులము
నగలతాకుంజవిభ్రాంతమృగచయంబు
[5]శాతనిర్మగ్నభూధారసైరిభంబు
నగుచు మించె నిదాఘసమా[6]గమంబు 170

మ. ప్లుతనాడింధమనీరజవ్రజము సంప్లుష్టాటవీశ్రేణిభాం
కృతిమ[1]ద్ధూమము ధూమ్రదిఙ్ముఖరశుష్కీభూతకాసార[2]ముల్
ఘృతనీహారము దీర్ఘవాసరము నిర్వేపార్ఘవౌఘంబు పు
ష్పితహేమప్రసవక్షమారుహము వచ్చెన్ గ్రీష్మ మత్యుగ్రమై 171

ఉ. [1]వాసవదిగ్వధూటి గరువంబునఁగూడి సుఖానురక్తుఁడై
పాసి చలింప [2]రోసి పటుభానుఁడు పల్మరు[3]నార్చు దీర్ఘని
శ్వాసములో యనంగ వడచల్లగఁ బెల్లుగఁజొచ్చె నిచ్చలుం
వేసవి దావపావకనవీనశిలానికరంబు బల్పునన్ 172

168 – [1] క. గననగు ; [2] క. చ. గరుగ.
169 – [1] ట. అదరుఁబాటున.
170 – [1] క. దావో ; [1] చ. దారో ; [2] చ. సహసమ ; [2] ట. సహసముల్ ; [3] క. చ. దావనిదరితో ; [4] ట. నానా ; [5] ట. శాద ; [6] ట.ర్గళంబు.
171 – [1] క. ద్యాభ్రమము ; [2] ట. ముద్ధృత.
172 – [1] ట. వానర ; [2] క. రోక, ట. లేక ; [3] ట. గూర్చు.

క. హరిశరధిఁ జొచ్చె నభవుఁడు
సురనదిఁదలఁదాల్చె నజుఁడు గ్రమ్మఱ నం
బురుహంబుఁ జొచ్చె నతిదు
స్తరదుస్సహ [1]తీవ్రనిదాఘ సమయమునందున్ 173

సీ. కడువేఁడిపెల్లెండ పుడమిపేర్చినఁ బ్రొద్దు
లాకాశగతియ మేలనితలంప
వాత్యాభిహతి లగ్గ వాడి వియచ్చరు
లవనిపైఁ జనుట మేలనితలంప
వడవడగా నీళ్లు లుడికిన జలచరుల్
వనచరవృత్తి మేలనితలంప
వనముల గార్చిచ్చు దనరిన వనచరు
లంబునంచరణ మేలనితలంప

ఆ.వె. వాఁడియెండ గాసె వడిగొనె సురగాడ్పు
లెసఁగె వడయుగాలి [1]యెగచివీచె
దాపదహనమడరె జీవులకధికసం
తాప[2]కారియగు నిదాఘవేళ 174

సీ. కలయంగ ధారుణీతలమగ్నితప్తమై
నుప్పరిపెనమట్టు లుచ్చియుండఁ
గులపర్వతంబులు గొలిమిలోఁగ్రాఁగిన
యినుపముద్దల క్రియ నెసఁగియుండ
జలనిధు లుజ్జ్వలానలదాహమునఁగ్రాఁగి
పొంగెడుతైలంబుఁ బోలియుండఁ
దనరునాకాశంబు దావపావకశిఖా
మండలివిధమున మండుచుండఁ

ఆ.వె. దలపఁదడవ మనము దరికొనుఁ జూచిన
కెప్పులెల్లఁ గమరి యొప్పదఱుఁగు
[1]నరులఁ బేరికొన్న నాలుక పొక్కు ని
దాఘకాలతపనతాపమడరె 175

173 — [1] ట. తీవ్రతరనిదాఘభయమునన్.
174 — [1] క. చ. వెగలి, ట. నెనఁగిజాల ; [2] ట. కాలమగు.
175 — [1] క. నరులువెట్టిగొన్న, చ. నరులువెరిగొన్న.

చ. మృదునయనాగ్నిఁ గ్రోలి హరుమేచకకంఠముమీఁద వ్రాలి య
జ్జడనిధిబాడబానలము చక్కటిఁదేలి రవిప్రభాతతుల్
తడబడఁదోలి దోలి బెడిదంబుగ వేడిమితోడ వచ్చె న
ప్పడమటిగాలి లోకముల ప్రాణులజాలి నిదాఘవేళలన్ 176

ఉ. ఎండెఁగొలంకు లెల్లను మహీరుహముల్ దవవహ్నికీలలన్
మండె ధరాతలం బినుపమంగల[1]మున్ వలెనుండె నట్టి యీ
యెండలనేమిచెప్పఁ బరమేశ్వర యావరణాంబురాశిలే
కుండిననాఁడె పొక్కి పడకుండునె పద్మభవాండభాండముల్ 177

మ. అమరె న్వేసవి మల్లికాసుమసముద్యద్గంధకుక్షింభరి
భ్రమరంబై యరుణప్రభా[1]సలసలత్పద్మాకరంబై[2]పచే
లిమ మోచాఫలమై దళత్కుసుమ[3]పాళీదేదిపత్పాటల
ద్రుమమై వానరమధ్యమాధ్వగ[4]పదారూక్ష్మద్రజోజాలమై 178

మ. అట్టి యనేహముంగడపె [1]నాన్నృపకేసరి నాల్గుదిక్కులం
బిట్టు మిణుంగురుల్ చెదర భీకరవహ్నులు మండుచుండఁగా
నెట్టన మధ్యభాగమున నిల్చి పదాగ్రము నేలనూది మా
ర్పెట్టని[2]చూడ్కు లుగ్రకరబింబములపై నిడి యూర్ధ్వబాహుఁడై 179

వర్షర్తువర్ణన

మ. జలదాటోపవిశాల మింద్రధను[1]రంచద్వారుణీకూలము
త్కలికాదంబ[2]కదంబసాల[3] వనమధ్యస్ఫార[4]సంధ్యావళీ
కలనా[5]వాల ముదారకైతకపరాగ[6]వ్యాళ ముర్వీధర
స్థలనృత్యన్మదకేకిజాలమగు వర్షాకాలమొప్పెన్ గడున్ 180

సీ. ప్రమదమారంభించెఁ బ్రాగ్గంధవాహుండు
నుదయించెఁ బ్రతిసూర్యుఁ డుత్తరాన
జలరాశి బుధశుక్రచంద్రు లుండిరి యింద్ర
ధనువును [1]బశ్చిమముదరిని బొడిచె

---

177 — ట. ముంబలె.
178 — [1] క. సలసల ; [2] ట. భిదేళిమ ; [3] క. సాళిందేళిదత్పాటల ; [4] ట. పదారో, ద్రుద్రాజో.
179 — 180 చ. లోలేవ. [1] యాన్యవశేఖరు ; [2] క. యూర్ధ్వ.
180 — [1] క. చంచ ; [2] క. లంబ ; [3] క. మనవద్య ; [4] క. నవ్యా ; [5] క. పాలతారకశక ; [6] క. వ్యాల.

బైట మండూకముల్ బకబకధ్వనులిచ్చెఁ
బ్రకటించి మెఱసె నీరాళిగొంది
మిహిరాస్తమానాన మింట నెఱ్ఱులు [2]దాల్చె
మోచె గ్రుడ్లు పిపీలికాచయంబు

తే.గీ. [3]క్రోల్చెఁ గాకంబు కలవింకకులము వొదలె
పసి నుమాళించె నింద్రగోపములు వొడమె
నాడెఁ బురి విచ్చి మఱి మయూరాన్వయములు
కురిసె [4]నిఖిలంబు మెచ్చ మేఘుఁడు సువృష్టి. 181

తే.గీ. అంబుదంబులు రత్నాకరంబు నీరు
దలిచి పద్మరాగములతో దళము దప్పి
ద్రావి దక్కింపఁజాలక ధరణిమీఁదఁ
గ్రక్కెనో యన నింద్రగోపములు వొలిచె. 182

ఆ.వె. అలుల మ్రోఁతలు డిగె నన్యపుష్పంబులు
పూయుటుడిగెఁ జంద్రు గాయుటుడిగె
నిల విరహుల నలఁపఁ దొలుకారు [1]జాలించి
మరుఁడు మూలబలము మాన్చెననఁగ. 183

క. ఉఱుముచు దిక్కుల సంధులు
విఱుగఁగ మేఘములు దాల్ప వ్రేఁగుగ దివికిన్
దొఱదొఱలుగ ధారలు ధర
నఱిముఱిఁ బడగురిసె వానలద్భుతభంగిన్. 184

సీ. శుంభదంభోధరస్తోమభీమారంభ
గంభీరగర్జావిజృంభణంబు
దృగనహ్యచటులదీధితిమత్సముద్దామ
[1]సతతతటిద్ధామసంకులంబు
ఝంఝా[2]మరుద్ధూత [3]సారధారాసార
నీరంధ్రతమధరణీ[4]ధరంబు
రోదోనిరోధకాగాధపాథఃపూర
వాహినీ [5]వర్ధితవార్ధిజలము

---

181 — [1] క.చ. పొడిచెను పశ్చిమంబుదరిని. ట. పశ్చిమమున ద్వారమెత్తె; [2] ట. వాలె; [3] క. వ్రేల్చె; [4] ట. నఖిలంబు.
183 — ట. దారించు.

తే.గీ. కర్దమస్థలచంక్రమక్రమణ [6]వర్గ
దర్దు [7]రోత్కరవికటపృథగ్విధప్ర
భూతనిర్ఘోషబధిరితాశాతటంబు
నగుచు మించె నభోనభస్యాంతరంబు. 185

క. అంభోధరముల ధారలు
కుంభినిరసవతుల వ్రేలు గుదులో యనఁగా
కుంభద్రోణంబులుగా
శుంభద్గర్జితము వాన [1]జోరునఁ గురిసెన్. 186

సీ. కంధరపటలాంధకారితవ్యోమంబు
విస్ఫురత్స్ఫురధనుర్విభ్రమంబు
సంకోచితాఖిలాశాచక్రవాళంబు
తాండవితాహిభుఙ్మండలంబు
[1]కూలంకషాభ్రకల్లోలినీసందోహ
ముచ్చావచాంబుధారోద్గమంబు
[2]కర్దమా [ంకిత] బలిక్ష్మాతలాభాగంబు
దూరావమజ్జితాంభోరుహంబు

తే.గీ. పథికజనచిత్తదత్తమన్మథమహాగ్ని
జాలపాలభయంకరస్తనితరవము
పక్షివీక్షణబోధదుర్భిక్షమంబు
జాప్తకరదుర్గమంబు వర్షాగమంబు 187

సీ. కమనీయనీరదకబరీవిభాసిత
దేవబాణాసనభ్రూవిలాస
నిరుపమ [1]సౌదామనీనేత్రవిభ్రమ
భాసురకందళిహాసలలిత
దళితబంధూక[2]దంతచ్ఛదశోభిత
ధవళిమవరకుందదంతవిభవ
బకమాలికాకాంతపాండుగండస్థల
యూధికాస్తబకపయోధరాఢ్య

185 — [1] ట. సంకులజీమూత సంకరంబు ; [2] ట. మరుద్ధత ; [3] క.చ.ట. స్ఫార ;
[4] ట. నభంబు ; [5] ట. వార్ధిత ; [6] ట. నగర్వ ; [7] ట. రోత్తర.
186 — [1] క. బోరన.
187 — [1] ట. కూలంకషాప ; [2] క.చ. కర్దమాత్మబలి.

తే.గీ. కేతకీగంధనవపురుహూతగోప
వనజ [3]రాజభూషణశిఖినినదవచన
[యగుచుఁగాల మన్వల్లభునాక్రమించు]
చతుర నా నొప్పె జలవాసనమయలక్ష్మి. 188

చ. మిగుల జగంబు [1]బెగ్గడిల మించెఁ [2]దదుద్ధతవృష్టి యద్భుతం
బగుచు ఘనాఘనౌఘసముదగ్రనిరర్గళఘర్ఘరార్భటీ
లగనఘనోచ్ఛలజ్జలరుఘుళంఝుళనిర్ఝరఝర్ఝరీభవ
న్నగవిగళచ్ఛిలాఘనఘనాఘనఘోషణభీషణంబుగన్. 189

ఉ. ఆ సమయంబునన్ విరహితావరణంబగు చోటఁబ్రౌఢప
ద్మాసన[1]బద్ధవిస్ఫురితుఁడై బహులాశనిజాతపాతసం
త్రాసము లేక భూరిజలధారల నెప్పుడుఁ దొప్ప దోఁగుచున్
జేసెఁ దపంబు రాజకులశేఖరుఁ డక్షయధైర్యశాలియై. 190

శరదృతు వర్ణన

శా. శ్వేతద్వీపము చంద్రబింబము మహాక్షీరాబ్ధి దత్ జ్యోత్స్న ద
ద్భాతింగృష్ణుఁడు దన్మృగాంకము లనత్పద్మాలయాక్షద్యుతుల్
బ్రీతిం[1]బోలు చకోరదంపతులు నాఁ బృథ్వీధరుంబోలి వి
ఖ్యాతిం బొల్పగు శారదాభినుతరాకారాత్రు లత్యున్నతిన్. 191

ఉ. అంత నిరంతరంబును దురంత[1]పమున్ మతిమంతమయ్యె హే
మంత ముదారవిస్ఫురితమంజులమౌక్తిక[2]చారుఝల్లరీ
కాంతిలసత్తుషారకణికాపరిగుంభితభిల్ల [3]భిన్నసీ
మంతము దుర్దమక్రమవిమర్దితపద్మవనాంత మెంతయున్. 192

తే.గీ. హిమముచే నంబరంబెల్ల [1]నిడుముకొనిన
నుష్ణకరుఁడును గరము లొయ్యొయ్యఁజాచి
తాను ననలాంశ [2]జనియింపఁబూనె[3]ననిన
నెంత యనవచ్చు నింక హేమంతమహిమ. 193

---

188 – [1] క. సౌదామనేత్ర విభ్రమప్రభా ; [2] క.చ. దంత్త ; [3] ట. రాగ.
189 – [1] ట. బగ్గడిల ; [2] క. తదద్భుత.
190 – చ. లో లేదు, [1] క. బంధ విస్ఫురణుఁడై.
191 – [1] ట. జూరు.
192 – [1] ట. నమున్నతి ; [2] ట. జాల ; [3] క. బిద్ధ.
193 – [1] ట. నిమురుకొనగ ; [2] ట. ధరియింప ; [3] ట. వనఁగ.

ఆ.వె. పొడుపుఁగొండమీఁదఁ[1]బొడుచుట మొదలుగాఁ
[2]ఖరుగు వెట్టి నినుఁడు పశ్చిమాద్రి
[3]మెఱుపుఁజొచ్చెఁగాక మెలసిన చలిచేతఁ
జిక్కఁజిక్కి ననఁగఁ జిక్కకున్నె. 194

ఆ.వె. శంభుకంట నొకటి జలరాశి నొక్కటి
మఱియునొకటి మనుజమందిరముల
నొదిగియుండెఁగాక యున్న మూఁడగ్నులు
చలికి నోడి భక్తి నలుపకున్నె 195

హేమంత వర్ణన

మ. బలుసుంబండుల చాయ శాలివనముల్ పక్వంబుగాఁ బండి కాం
తలకుం గుంకుమచర్చ మైనలఁదఁ జిత్తప్రీతి సంధిల్లెఁ[1] ది
ప్పలుగాఁ బాయక మూఢమంచుఁ గవిసెన్ బంధూకము ల్చెన్నుగా
నెలమిం బువ్వులుదాల్చి కెంపు మిగిలెన్ హేమంతమాసంబునన్. 196

సీ. ప్రత్యూషజృంభితప్రాలేయదుర్లక్ష్య
మాణపద్మభవాండమండితంబు
సంకు[1]లద్వానరనమయ[2]మందిరభవ
ద్యోతఖద్యోతభానూత్కరంబు
వితతనిశీథినీవేళాప[3]హసిత
శీతరుగ్బింబవిజృంభణంబు
శీతాళుదుర్విధవ్రాతసంచితకరీ
షాగ్నిధూమావృతాశాంతరంబు

తే.గీ. నగుచు నంతంత కెనఁగె నీహారధరణి
ధరనముద్భూతనిబిడశీతలసమీర
[4]ణాభిసంపాతజాత[5]మాయాతిభీత
జంతుసంతానమగుచు హేమంతమహిమ. 197

సీ. లాలితచంద్రికాజాలంబు మత్తశుం
డాలంబు ఘనభిదాలోల[1]రమణ
బాలకదంబ ప్రవాళంబు విగతజం
బాలం బకలుషితాంభోలఘుత్వ

194, 195, 196, చ. లో లేవు; 194 – [1] క. పొడిచింది; [2] క. పరువు; [3] మరువు.
196 – [1] క. తీవులుగా.
197 – [1] క. మదధ్వాన; [2] క. మండిత; [3] క. హాస్ఫిత; [4] క. రోధి; [5] క. ఛాయా.

మూలముద్యత్ సరిత్కూల ముజ్ఝితజలా
భీలప్రవాళకల్లోల మంబు
జాలంకృతిశ్రీవిశాలాంతరాళమ
రాళజాలాలతికాలవాల

తే.గీ. మమలదిక్చక్రవాళ మస్తమితబర్హి
తతివచోహేల[2]ముదితకుందప్రభాను
కూల [ముదితాజి కండూయనైకహృన్నృ
పాల] మతులజృంభితశరత్కాల మొప్పె. 198

ఉ. భూనతికిన్ నభంబునకుఁ బొల్పెసఁగంగ శరత్సమాగమం
బానకలప్రమోదకరమై విలసిల్లె మహర్షిమండలో
పాసితరాజహంసగతిఁబాసి ప్రసన్నసరస్వతీక మ
బ్జాననశోభితంబు నగు నబ్జజయానముతో సమానమై. 199

ఉ. శారదరాత్రు లుజ్జ్వలలసత్తరతారకహారపంక్తులం
జారుతరంబులయ్యె వికసన్నవకైరవగంధబంధురో
దారసమీరసౌరభముఁదాల్చి సుధాంశువి[1]కీర్యమాణ క
ర్పూరపరాగపాండురుచిపూరము లంబరపూరితంబులై. 200

చ. స్ఫురదరుణాంశురాగరుచిఁ[1]బొంపిరి [2]వోవ నిరస్తనీరదా
వరణములై[3] భవత్కమలవైభవలక్షణముల్లసిల్ల ను
ద్ధురతరహంససారసమధువ్రతనిస్వనముల్ సెలంగఁగాఁ
గరము వెలింగె వాసరముఖంబులు శారదవేళఁ జూడఁగన్. 201

సీ. వారిపండలి యన వారికిఁ జవియయ్యె
విరులఁ దుమ్మెదలు వావిరుల [1]వెలసెఁ
[2]గాశంబు తుహినసంకాశమై విలసిల్లె
ఘనములు నైర్మల్యఘనములయ్యె
నగములఁబాసి పన్నగములు విహరించె
గతులఁ జలించు సంగతులఁ గూర్చెఁ
గలకంఠరుతులు వికలకంఠరుతులయ్యె
నెలయించె వెన్నెల యెలసి యెలసి

198 - [1] ట. మరుణ, [2] క. ముచిత.
200 - [1] క.చ. విసార.
201, 202, 203 - చ.లో లేవు ; 201 [1] క. జూపిరి ; [2] క.ట. వోయి ; [3] ట. దళ.

తే.గీ. తారకంబులు దీప్తివిస్తారకంబు
లగుచుఁ దెలుపారి పొలిచె వియత్తలమున
మదవిఘూర్ణతఁ గరులు సమ్మదముఁ దాల్చె
నభి[3]నుతంబైన నవశారదాగమమున. 202

శా. ఆ హేమంతదినంబులన్ ధరణిపాలాగ్రేసరుం డద్భుతో
త్సాహాటోపమునన్ గళద్వయసపాథఃపూరమధ్యస్థుఁడై
యాహారంబు జలంబుగా నచలదేహస్వాంతుఁడై నిర్జర
వ్యూహంబుల్ వెఱగందఁగా మెఱసె నత్యుగ్రప్రకారంబునన్. 203

వసంత వర్ణన

క. అంత వసంతము వచ్చిన
సంతసమునఁ బొంగి విరహిజనముల మీఁదన్
గంతుం డెంతయుఁ బువ్వుల
కుంతం బెగురంగవైచి కోయని యార్చెన్. 204

ఉ. సంతతపుష్పసౌ(ఖ[1]సుజాత[2]దినాంతము[3]పాంథమర్మభి
త్కుంత ముదాత్తమత్తపికఘోషితమన్మథరాజ్యవైభవో
దంతము జంతుజాలసుకరస్థితిమంతము దూరధూతహే
మంతమునై వసంతము సమగ్రతఁజూపె వనాంతరంబులన్. 205

సీ. కలకంఠమధురవాగ్వైఖరీకారణ
[1]మహితసారస్వతమంత్రవిద్య
నానావనీజాతనవయౌవనప్రదాం
చితరసాయనయోగసిద్ధఘుటిక
కుసుమసాయకనిరంకుశరాజ్యసప్తాంగ
సన్నాహ [2]వైభవాస్థానసీమ
మందమందాగతమలయానిలాంకుర
వ్యాపారసులభ[3]ఘంటాపథంబు

తే.గీ. చేతనద్వంద్వసౌఖ్యసంజీవకరణి
విరహిదశ[4]మదనావేశవిషమవేళ
శిశిరమదకుంభిసంరంభసింహమూర్తి
లీల నేతెంచె మధుమానకాలమంత. 206

---

202 - [1] ట. నెలసె; [2] క. కాకంబు; [3] ట. మతంబైన.
205 - [1] ట. సుజాతి; [2] ట. దిగంత; [3] క.చ. వాద.
206 - [1] క.చ. మధుర; [2] క.చ. వైభవస్థాన; [3] క. కరఘట్టపథము; [4] క.చ. ముదశా.

సీ. తమకించు తేఁటిమొత్తముల యాఁకటి [1]పంట
కొదమరాచిలుకల కోరు కోర్కి
నరవి కోకిలములఁ జదివించు నొజ్జలు
మ్రాఁకుల ముదిమెల్ల మాన్చు వెజ్జు
విలసిల్లు దక్షిణానిలుతపంబు ఫలంబు
చండివియోగుల గుండెదిగులు
[2]మతులలోనుబ్బు దంపతుల ప్రాణపదంబు
వెలఁదుల ప్రాణంబు వీడుకోలు

తే.గీ. వఱలు వలతేని తగురాజ్యవైభవంబు
పసిమినఱగిన బడుగుతాపసుల మనను
మఱల నెసకొల్పు మగసిరి మందునగుచు
జగతి నంతంత కెనఁగె వసంతమహిమ. 207

సీ. ప్రాలేయవిభ్రమారంభంబు బొదివిచ్చఁ
తరులకారాకులు ధరణి డుల్ల
నఖిలజీవులకు నత్యానంద ముప్పొంగ
వనవాటికలకు యౌవనము పొదల
మృదుగతిఁ గమ్మదెమ్మెరలు నాలుకలార్పఁ
గౌముదీవిభవంబు గాలుద్రవ్వ
నంకల్పనంభవోత్సాహంబు తలలెత్త
[1]పాంథులమానముల్ బయలుపడఁగ

తే.గీ. నమదకలకంఠవరకీరచంచరీక
కలకలంబులు గగనంబుదలయఁబర్వ
వచ్చెనెంతయు ననమానవైభవమున
నఖిలమును దానయై వసంతాగమంబు 208

ఆ.వె. పసిమిఁబాసి ముదిరి పసిమెక్కి పరుననై
పరగు మిగిలి [1]తుదలువగిలి పలకి
పండి తొడిమె వెడలి నిండుచుఁ గారాకు
దుల్లెఁ దరుల రవముఁబెల్లుగాఁగ 209

207 – [1] క. పట్టు; [2] ట. నతులలో.
208 – [1] క. పాంథుల.
209 – [1] క. మరలు, ట. మదలు.

ఉ. అంతవసంతకాలము సమంచితసాలము కోకిలాగవా
క్రాంతదిగంతరాళము శుకప్రియలీలము మత్తభృంగ[1]వి
క్రాంతలతాంతజాలము పరాగవిశాలము పాంథకామినీ
కాంతమనోవిశాలము జగత్త్రయమోహనలీలఁదోఁచినన్ 210

క. కారాకు రాలి [1]కెంజిగు
ఱిరికలెడ[2]నణఁగి శాఖ లేకవిధంబై
పేరెఱుక బడకయుండెను
భూరుహములు కొన్ని దివసములు వనవీథిన్ 211

ఉ. పల్లవపుష్పసంపదలఁ బంచి వసంతుఁడు కాపురాకకై
యెల్లవనంబు సంకటము[1]లేఁదఁగఁదారొడికంబు [మీఱ] న
ట్లల్లనఁగ్రోలి క్రోలి మలయానిలుఁడందుఁబురాణపత్రముల్
దుల్లగఁజేసె సత్క్రియఁబటుత్వముకాముఁడు పిచ్చలింపఁగన్ 212

క. భూరుహములెల్ల నామని
గారాకులు రాలి చిగురుఁగలయనలమి సొం
పారెను మధు[1]వాసరముల
గారంబులు దొలిచి క్రొత్తఁగప్పినభంగిన్ 213

క. అల వలరాజు ప్రతాపా
నలకీలలకోయనంగ నవకములగుచున్
గలయఁగ లతికానోకహ
ములఁగెంజిగురాకుజొంపములుచూపట్టెన్ 214

క. ఆకాముఁడువిరహులపై
భీకరముగదండు వెడలఁ బికశుకమధుపా
నీకములదండు రమ్మని
యాకులిడిన క్రియను దవపులాకులు వెట్టెన్ 215

సీ. అభినవస్ఫురణమై నలరారె వనములు
వనములయందెల్ల వాలెలతలు
లతయందొదవె నుల్లసితకోరకంబులు
కోరకంబులయందు [1]మీఱెఁదావి

---

210 — [1] ట. విక్రాంత.
211 — [1] క. కొంజిగు ; [2] ట. నడరి.
212 — [1] ట. లెందఁగ.
213 — [1] చ. మానము, [1] ట. మానవిభుశక.
216 — [1] ట. గోరె

తావులఁగొని వీచె దక్షిణపవనంబు
దక్షిణానిలువెంటఁ దగిలె నలులు
నలిమాలికలయందు నలరె ఝుంకృతులు ఝుం
కృతులకు నొంచె దంపతులమనసు

తే.గీ. మనసులందెల్లఁ దలచూపె మన్మథుండు
మన్మథునియందు నంతంతమదము పొదలె
సూటిగా ధాత్రి నారామవాటికలను
వితతవాసంతలక్ష్మి ప్రవేశవేళ 216

ఉ. పొన్నలుపూచెఁ బొన్నలొగిఁ[1]బూయకముందఱఁ బూచె గోఁగులా
పొన్నలుఁగొండగోఁగులును [2]బూయకముందఱఁబూచె [3]బూరుగుల్
పొన్నలుఁ గొండ గోఁగులునుబూరువులుం దగ [4]బూయకుండఁగా
మున్నవనంబునంగలయ మోదుఁగు[5]లన్నియుఁబూచె[6]నెల్లెడన్ 217

చ. లలితలతాంతసౌరభవిలాసముగలుకుజంబు[1]లెన్నియేన్
గలుగఁగ వానిమీఁద మదగర్వభరోన్నతి దానముందఱన్
వలవనిపుష్పభారవిభవంబున విఱ్ఱవీఁగు కింశుకిన్
గిలకిలనవ్వినట్లు పరికింపఁగఁబూచెను మాధవీలతల్ 218

క. సారంబులగుచు వనసహ
కారంబులు వకుళకర్ణికారంబులు ఖ
ర్జూరంబులు కింశుకజం
బీరంబులు గురువకములుఁ బెల్లుగఁ బూచెన్ 219

తే.గీ. విషమశరుఁడను గాలాఁపు వేఁటకాఁడు
[1]మతకపు విరహిమానస మత్స్యములను
దివియ గాలంబులో యన నవకమెక్క
గరిమఁజూపట్టెఁబాటలీతరుల విరులు 220

తే.గీ. ఆ రతీశ్వరు చాపగహ్వరరవంబు
మెండు వినినట్టి విరహులగుండెలవిసి
తొరఁగియున్న కడింది నెత్తురులపగిది
నేలఁగింశుక పుష్పముల్ రాలియొప్పె 221

---

217 — [1] ట. బూవక ; [2] ట. బూవక, [3] ట. బూరువల్ ; [4] ట. నొగిబూవ ; [5] ట. లొప్పగ ; [6] చ. నామనిన్.
218 — [1] ట. లెన్నియున్.
220 — [1] క. చ. మతకమున.

సీ. మంజులమహనీయకుంజసందోహంబు
రమణీయధారాధరములుగాఁగఁ
జంచరీకాఘోషఝుంకారములుమహా
ర్దండభీషణగర్జితములుగాఁగ
గాలితాఁకున నేలరాలు పూమొగ్గలు
కడమించు వడగండ్ల కరణిగాఁగ
దోరమై యెడలేక తొరఁగు పూఁదేనియ
విడువక జడిగొన్న వృష్టిగాఁగ

తే.గీ. వాడి[1]కై[్రా]వాలి తొడిమల తోడనూఁడి
జాఱుపువ్వులు ఫేనపుంజములుగాఁగ
నంచితస్ఫూర్తిమై వసంతాగమంబు
ధరణి వర్షాగమంబు చందము వహించె 222

సీ. దీపితమదనప్రతాపాగ్నియై తోఁచు
దారుణి మేఘనిదాఘమహిమ
వర్ధితమకరంద వర్షమై యొదలించుఁ
గమనీయ ఘనఘనాగమవిభూతి
జనితవియోగినంచలనమై యొదవించు
నభినవ శిశిరోద[1]య ప్రభూతి
వికసితదంపతిప్రకరచితాబ్జమై
యొదవించు శరదాగమోత్సవంబు

తే.గీ. కేతకీరేణు[2]భరనమాకీర్ణదశది
గంతమై తోఁచు నిబిడహేమంతమహిమ
యఖిల ఋతువులు తానయ్యె యతిశయిల్లు
కరణి మధుమాస మమితవిస్ఫురణఁ దనరె. 223

సీ. కొమ్మలు నయము దూఁకొని మోసులదరి లేఁ
జిగురాకువెట్టి గెంజిగిఁ దలిర్చి
జొంపముల్గొని జగజంపులై పొదలి క్రొ
న్నన లెత్తి మొగ్గలఁ దనరినిగ్గు

---

222 – [1] క. కైరాలి ; [1] ట. యఘవిభూతి.
223 – [2] ట. ధర.

తులకించి మొగడలు దోఁచి లోరేకులు
బిగిసి తలలు నిక్కి నిగిడివచ్చు
పువ్వు [1]గుత్తులమించి పూపలనిండారి
పిందెలై వగరెక్కి పెరిగి పులుసు

తే.గీ. మిగిలి కరికట్టి కలఁగి దోపగిలవారి
యారఁబండిన ఫలముల నమరిగొలల
వ్రేఁకుఁదనమున గొమ్మల విఱ్ఱవీఁగి
పరఁగి తరువులు గన్నుల పండువగుచు. 224

చ. గునియుచుఁ గుజ్జుమావి[1]సెల [2]గొమ్మలవ్రాలి యొసంగి సోగలై
గొనలు దెమర్చి కెంజిగురుగుంపుల లింపులు మేసి[3]క్రొవ్వినన్
గొననొగరెక్కి డగ్గుపడు గుత్తుకలం గొడ[4]లొత్తు నూతన
స్వనములు పంచమశ్రుతులఁ జట్టికొనం జెరలించెఁ [5]గోవిలల్. 225

చ. మనసిజు మంత్రఘోషములు మన్మథు నానతి మాటలిందిరా
తనయు విలాసహాసములు దర్పకునార్పు టెలుంగులం గజ
న్మని చదువుల్ మనో[1]భవు మనోహర గీతులనంగఁ జారుఖే
లనములనెల్ల దిక్కులఁ జెలంగె మదోత్కట కోకిలధ్వనుల్. 226

ఉ. ఆపువువింటిజోదు మధుపావళి నారి నమర్చి చిక్కఁగా
మోపిడిపట్టి ఝుమ్మనుచు మ్రోయఁగ మీటుచునున్నవాఁడు మా
కాపనిగాదు తాల్మి[1]గొఱకాదిఁకఁ జన్నులనంటఁబట్టి కొం
డోపతులన్ లతాంగులనుసోజ గరం[2]బెలుఁగిచ్చెఁ గోయిలల్. 227

చ. మెకముల క్రొత్తనెత్తురుల మించు నునుంబులిగోరుబాగు సొం
పుకుఁ బనసూపువాడి కొనముక్కునఁ బక్వఫలంబులొత్తి యం
జక వెసఁగ్రమ్ము తియ్యని రసంబులు గుత్తుక బంటిగ్రోలి రా
ట్చికములు పొతరించి రొద సొప్పడ నెల్లెడఁబల్కెఁ బెల్లుగన్. 228

క. వలరాజు దండు వెడలఁగ
బలముల నియమించి సైన్యపతు లెదురెదురం
దల తలఁడను నెలుఁగుల క్రియ
గలయఁగ నెలుగిచ్చె నెల్లకడ రాచిలుకల్. 229

---

224 – క. కొత్తుల, చ. గోతుల.
225 – [1] చ. కల ; [2] ట. గొమ్ముల, నిమ్ముల ; [3] ట. క్రొవ్వివీఁకను ; [4] ట. లేని ;
[5] ట. గోవెలల్.
226 – [1] చ. భవునిమోహన.
227 – [1] క. గొరలందిరి ; [2] క. బొగలించె.

చ. అరవిరిగమ్మతమ్మివిరులందును నెందును సోడుముట్ట న
బ్బురముగ నుబ్బి మేలివలపుల్ పసిగొంచుఁ జెలంగి[1]వీఁగిలో
గురువులు వారి కర్ణికల గొందుల వాచవులూను తేనె ము
మ్మరముగఁ గ్రోలి యన్నుకొని మానక ఝుమ్మని మ్రొసెఁ దుమ్మెదల్. 230

ఉ. మ్రూఁగి విపంచి చందమున మ్రోఁగి లతావనమందు డోలలం
దూఁగి మరందధారలను దోఁగి మనోహరగంధలీలచే
వీఁగి సుపంచకంబు గని వేఁగి ప్రసూనగుళుచ్ఛపంక్తిలో
నీఁగి సరోవరంబునకు నేఁగి యళివ్రజమొప్పు నామనిన్. 231

ఉ. తెమ్మెరలూపఁగా నరుదు తేనియలాని మదించి యింపునన్
దుమ్మెదలే[1]మ లాలతులతో మధురస్ఫుటకాకలీనినా
దమ్ములు వాడుచుండెను లతావనడోలలఁ[2] దూఁగియాడుచున్
గమ్మని వింటిజోదు జయ[3]గాథలు పుష్పితభూజవీధులన్. 232

మ. మలినాంగుండవు చంచలుండ వరయన్మాతంగదానంబు గొం
[1]దెలమిం బుష్పవతీలతాసతికి మోహింతెల్లకాలంబు చె
ట్టల[2]నయ్యాట మధుప్రియుండవట ముట్టంగాదు నిన్నంచు న
య్యాలి నాస్ఫోటనఁజేసెఁ జంపకము చైత్రా[3]రూఢగర్వంబునన్. 233

మ. మిలమిలమంచు మించుఁజలిమెచ్చుల ముద్దుల చందమామ కాం
తులఁ దులఁదూఁగు క్రొమ్మొలక తూడుగొనల్ గబళించి త్రుంచి వి
చ్చలవిడి మేసి గబ్బుకొని సమ్మదనాదములింపఁగేలి లీ
లల మెలసెం గొలంకుల కెలంకుల రాజమరాళదంపతుల్. 234

ఉ. వామన దిగ్గజంబు మదవాసనకుం జన [1]కోహటించి యు
ద్దామగతిన్నభోమణి రథంబు [హయంబు]లనూరుఁడుద్ధతుం
డై మగిడింపఁగా మగుడ [కడ్డము] దాటెననంగ నుత్తరా
శాముఖవీథినేఁగెదివసంబులు దీర్ఘత పల్లవింపఁగన్. 235

ఉ. ఎక్కడఁజూచినం జిలుకలెక్కడఁ జూచినఁ గోకిలంబులున్
ఎక్కడనైనఁ బుష్పములనేఁచి[1] సుడిన్ [2]భ్రమియించు తుమ్మెదల్
వెక్కసమయ్యెనామని సవిస్తరసంపద యేమిచెప్పుదున్
తెక్కలతేజి పుష్పాడులు రేగి వసంతము లాడెనయ్యెడన్. 236

---

230 – [1] ట. మూఁగి.

232 – [1] క. మరాళతతుల ; [2] క. దూఁగియుండుచున్, చ. నూగియాడుచున్ ; [3] క. దాథలు, చ. గాథలు.

233 – [1] దెలమిం ; [2] క. నియ్యాల, చ. నియ్యాట ; [3] ట. గూఢ.

235 – [1] క. కోహళించి, చ. కొహరించి.

236 – [1] క.చ. నుడిన్ ; [2] క.చ. భ్రమరించు.

సీ. సమవర్తి రాణివాసముల పాలిండ్లపై
[1]మృగమదామోదంబు మేఁతవట్టి
దర్వీకర [2]స్త్రీలు తన్ను వాచవిచూడ
గంధంపుఁ గొండచెంగట సుఖించి
దర్దురశైలమధ్యమునఁ గర్పూరంపుఁ
దరువాటికలలోనఁ దెరువుదప్పి
తామ్రపర్ణీఖ్యాతిఁ దనరారు ముత్యాల
యేటియంబువులలో నీఁదులాడి

తే.గీ. విరహి[3]జనముల హృదయ కోటరములందు
రాజు మదనానలము[4] మించ రవులుకొల్పి
[5]యెల్లదిక్కులు దానెయై మొల్లముగను
నల్లనల్లన వీచె మందానిలుండు 237

చ. మరువముఁ బొందిపొంది విరిమల్లియ పువ్వులఁ జెందిచెంది కే
సరములఁ గ్రాలిక్రాలి జలజాతపరాగము దూలితూలి క
ప్పురమున నేచియేఁచి సురపొన్నల వాసన మోచిమోచి తె
మ్మెరలు నిరంతరంబును భ్రమించుచునుండు నిరంతరంబులన్ 238

ఉ. గంధపుఁగొండ నెత్తముల కందువ నేలకి తీవయిండ్లలోఁ
గెందలిరాకు పాన్పుల సుఖించి[1] నితాంతరతిశ్రమంబులం
జెందిన చెంచుగుబ్బెతలచెక్కులఁ జిమ్ము జవాదివాసనల్
విందులసేయుచున్మెలఁగె వేమఱుఁ గోమలగంధవాహముల్. 239

సీ. నిండార ముత్యముల్ పండెడి నీటిలో
లీలమై సోలుచు నోలలాడి
చందనతరువులఁజెందిన [1]నునుఁబాప
కొమ్మల నిమ్ములఁగూడియాడి
సారకల్హారకాసారతీరంబున
నేపారగాఁ బిల్ల తీపులాడి
కర్పూరభూరుహకాంతారవీథులఁ
బలుమాఱు నుప్పనబట్టెలాడి

---

237 - [1] క. మృదు; [2] క.చ. శ్రీలు; [3] ట. జనులకు; [4] ట. మించి; [5] ట. కాళ్క పీఠంబు దపమున్న కాననమున.
239 - [1] ట. రతిశ్రమ పారవశ్యలై.

ఆ.గీ. ద్రవిడవరవర్ణినీమనస్తన విలిప్త
లలితకాశ్మీరధమ్మిల్లకలితవివిధ
కుసుమనూతనగంధంబుఁగొల్లలాడి
మహిమఁదిరుగాడె దక్షిణమారుతంబు. 240

చంద్రోదయవర్ణన

. తళుకు సుప్పాణి [1]ముత్యాల మించులమించు
మెఱయు చుక్కలఁబేని మెఱుఁగు దఱిమి
కలికి రాయంచ ఱెక్కల రేవ[2]గిలుమాడి
విరిమల్లె గుత్తుల మురువు దెగడి
చదువుఁదొయ్యలిమేని చాయ నుల్లసమాడి
తెలితమ్మి మొగడల తెలివిగెలిచి
జిగిమీరు తొగఱేని సిరులకు ననమిచ్చి
పాపరాయని వన్నె క్రేవుచూపి

ఆ.గీ. పాల మున్నీటి తరగలబాగునవ్వి
కొండ యల్లుని మై తెల్పుగొంచె పఱిచి
కుప్పతిలు చుట్టుఁగొండను గొనలు సాఁగి
వెలఁదివెన్నెలలామని వెల్లి విరిసె 241

. సారపుఁ దేటవెన్నెలరసంబులు [1]మేలిమి నల్లగల్వపూ
గోరలనించి చందనపుగుబ్బలి [2]గాఁబొడ మూపు గాడ్పులన్
సారెకుఁజల్లఁజేసి [3]మృదుచంచుపుటంబులచేఁజకోరముల్
కోరికనిచ్చు మచ్చికఁ జకోరికలింపుల గోరగింపఁగన్. 242

వ. ఆ సమయంబున 243

. అరుదైనకర్పూరతరువనంబులలోన
నల్లన నెలమావి గొల్లెనెత్తి
పారిజాతంబుల బాగుగా[1]ఁబన్నిన
[2]తలిరుఁజొంపంబులఁ దడియమర్చి

---

240 – [1] క. పాపర, చ. పాప.
241 – [1] ట. ముత్యముల, [2] చ.ట. గిలుమాడ్కి.
242 – క. మేలిమె, ట. వేలిమి; [2] ట. పైఁజనుదెంచు.
242 – [3] ట. తమి.

గురువిందతీవె పందిరి విప్పుగావించి
కన్నె చెంగల్వలంగలయంగ గప్పి
నెత్తమ్మిరేకుల యెత్తు గద్దియ మీంద
చేమంతి పూబంతి చేతనునిచి

తే.గీ. చంద్ర వాసంతు లిరువంక నరవిం గొల్వ
మదనుం డమరాజు గొలువుండి మనసులోన
విరహిజనములపై దండు వెడలందలంచి
భేరి [3]వేయించెం బాంథులు భీతినొంద. 244

మ. వరముగ్ధాహృదయాంతరంగజలధివ్రాతంబు [1]ఘూర్ణిల్లె బం
ధురమధ్యామహనీయధైర్యగిరిసందోహంబు [2]లూటాడె సం
భరణప్రౌఢవధూటికాజఘనభూభాగంబు [3]గంపించె న
ప్వురుషానేకహకోటి[4]వార్ధుల నిలన్ వుష్పేషు భేరీధ్వనిన్. 245

క. నిండిన విరహుల మీందను
దండెత్తంగ వలయుననుచుం దనబలములం దా
రండని [1]కాలరి తుమ్మెద
తండముచే మరుండు వనిచెందద్దయు నాకుల్. 246

ఉ. పంపినంగాలరుల్గదలి పంకజరేణువు నంబళంబుగాం
బెంపునంబోయి ఝుమ్మనుచుంబిల్చినం దద్చల మెల్లరేంగి ని
ష్కంపితులై పతింగొలువగల్గెంగదాయని వచ్చి రోలిమై
తెంపును సొంపునుంగలిగి తీవ్రత నా రతినాథుంజేరంగన్. 247

క. వనములం గొలంకులం దిరిగెడు
వనకోకిలకీరభృంగవర్గంబెల్లన్
జనుదెంచి మ్రొక్కి [1]నిలిచెను
మనతర[2]బాలార్కతేజుంగామునింగణంకన్. 248

సీ. వెలయంగ నేర్పుతో బలముల నిలుండని
[1]పడవాయి కోయిల పంక్తిం[2]బనిచె
భేరీమృదంగాది చారు నాదంబులు
నెనయం దుమ్మెదల మ్రోయింపంబనిచె

---

244 – చ. లో రెండు పాదములే కలవు, [1] క. పిన్నిన ; [2] చ. తతిరుల బాలాడ తట్టి పేర్చి ; [3] క. వాయించె.
245 – [1] ట. ఘూర్ణిల్ల ; [2] క. బూటాడ, చ. టాటాతె, ట. టాటాడ ; [3] ఉ. కంపింప; [4] చ. వార్ధులగేరెన్, ట. వాలంజెలంగెన్.
246 – [1] క. కాలది.
248 – [1] చ. కొలిచెను ; [2] క. శైలార్క.

రాజకీరంబుల రథము తెమ్మని [తన]
సంగడికాని వసంతుఁబనిచె
మహనీయ మగుచున్న మన సైన్యములలోన
గమనింపు మని [3]కమ్మ గాలిఁబనిచె

ఆ.వె. [4]మేటిబలము వాఁడు మీను టెక్కెము వాఁడు
నిఖిలమెల్లఁ గలయ నేర్పువాఁడు
పచ్చవింటివాఁడు పరగఁ బూటమ్ముల
గములవాఁడు ప్రౌఢగతులవాఁడు. 249

సీ. కమలషండము నున్నఁగావించి యిరుసు
గాఁజేసి కెందమ్మి కండ్లు గూర్చి
[1]నిగినించు మోసుల నొగలుగాఁగీలించి
కరమొప్పఁగేదఁగి కాడి వెట్టి
సంపంగి మొగ్గల సను గొయ్య లొనరించి
పల్లవంబుల [2]తోడ పఱపుసేసి
చెలువైన పొగడ [3]దండల [4]త్రాళ్ల బిగియించి
[5]లేఁదీగె పల్పులు లీలఁ జొనిపి

ఆ.వె. కడిమిపూల తేనె కందెనగాఁ బెట్టి
గండురాజకీర గణము గట్టి
మెఱయు చిగురుఁగొడుగు మీను టెక్కెముగల
తేరు వన్ని సురభి తెచ్చెనంత . 250

వ. ఇవ్విధంబున విచిత్రమహిమాతిశయంబుగాఁ గుసుమరథ మాయి తంబు సేసి తెచ్చి వసంతుఁడనంత వైభవంబున నంగసంభవుఁగాంచి, దేవా! దేవర యానతిచ్చిన విధంబునఁ దేరా యితంబు సేసి తెచ్చితి, నదియునుంగాక శుకపికమధుపమరాళనాయకులు దండునకుఁ గండు మానసులై, రతీంద్రా! నీ రాక గోరుచు మొగసాలనున్నవారని విన్నవించిన నవధరించి మోదించి విరహిజనంబుల మీఁద వెడల గమకించి మోదించి విజృంభించి సమంచిత పుష్పబాణాసనతూణీరుండును త్రిభువనభువనాభినవసుందరుండును [1]భృంగి సంగీత పాఠకానేక నిర్మల మహనీయనాదమోద మనస్కుండును, భూరికీరకైవారనిజగుణాలంకారుండును, బికకలహంసికాగణపరివేష్టితుండునునై రథం బెక్కి యుద్దర్పితుండు. 251

249 — [1] క. బతు ; [2] క. బలిచె, ట. నునిచె ; [3] ట. నన్న ; [4] క. మెచెలి, చ. చెలిమె.
250 — [1] చ.ట. నిగునించు ; [2] చ.ట. లేఁత ; [3] ట. పండుల ; [4] క. తాల, చ. తా ట. తావి ; [5] క. తివిశె, ట. నూలి.
251 — చ. భృంగ ; ట. వందిమాగధ గీత.

ద్విపద. పూటంపదొనలు వీఁపున [1]భుజసీమ
గాటంపుఁ జెఱకుసింగాణి[2] కెంగేల
మోదుగ [2]విరివంకి మొనయు గుర్వింద
పూఁదీగె వాగెమైఁ బొగడపూ[3]జోదు
పగడంపు నిద్దంపు [4]వడదలనంటి
జిగిస్రేలు నెలమావి చిగురు [5]ఫిరంగి
వెనుక దామరపాకు వెడఁద కేడెంబు
మునుదెస చెంగల్వ మొగడ కటారి
కళుకైన పొన్నమొగ్గల తురాసిగను
తెలిపొందు రాచిల్క తేజి నందంద
దుమికించి [6]చౌపదల్ ద్రొక్కఁజేయుచును
గమిగూడి [7]తేఁటి మూకలు ముందఁ [8]బిఱుద
రాయంచ పడవాళ్లు రా నిరు మేలఁ
బాయక కోకిలపాఠకుల్ గొలువఁ
జక్కని వెలిదమ్మి జగజంపు గొడుగుఁ
డెక్కల మగమీల టెక్కెంబు మెఱయు
ననుసరింపుచు మలయానిలుం డరుగఁ
బెను శారికావందిబృందంబు పొగడ
మఱి మయూరములు చామరములు వీవ
హరునంబున వసంతుఁడను దళవాయి
బలము నెన్నడుమ నొప్పఁగ వలరాచ
బలు రాచపొర వచ్చెఁ బంతంబు మీఱ. 252

చ. అరుదుగఁ దేఁటితీఁగ గొనయం బెనగంగను బచ్చ వింట ని
బ్బరముగ మోపి క్రొందొవల బాణములం [1]బరువంపు మావి క్రొ
వ్విరిబలువాడితూఁపులను బీరము నుబ్బును నెమ్మనంబులోఁ
బిరిగొన నేసి తొప్పరులు వెట్టె ననంగుఁడు పాంథలోకమున్. 253

ఉ. ఏయఁదొడంగె మన్మథుఁడు నిక్షుశరాసన మెత్తి పాంథులం
గూయ దొడంగె మావిసెల [1]గొమ్మల నిమ్మల గండుగోయిలల్
మ్రోయ దొడంగెఁ బద్మవనలోలములై మదభృంగసంఘముల్
గాయ దొడంగె వెన్నెల ప్రకాశగతిం బెలుపెక్క యామినిన్. 254

---

252 — [1] ట. దొండుసేసి ; [2] ట. విరవంకి ; [3] ట. దోదు ; [4] చ. పడలదల, ట. పడదల ; [5] క.చ. ఫిరంగి ; [6] క. చౌపటాల్, చ. చౌపడాల్ ; [7] క. కంటి ; [8] క. బిరుంత.
253 — చ. లో లేదు ; [1] క. బలువంపి.
254 — [1] క. గొమ్మల.

వ. వసుమతీస్థలంబున మార్తాండకులజాతుండు సుకీర్తి యను రాజేంద్రుండు త్రికూటాచలసమీపకాననంబున ఘోరతపంబు చేయుచున్నవాడు. నాకుఁ బ్రియంబుగా నతని తపోభంగంబు సేసి రావలయునని బహువిధంబులఁ బ్రార్థించిన నట్లగాకయని యనంగుండతని వీడ్కొని తనకు సహాయంబుగా రంభాదికాంతాసమూహంబుఁ దోడ్కొనిపోవు సమయంబున. 259

ఉ. పట్టుగుడారముల్ చికిలి బంగరు వ్రాఁతల చిక్కు బీగపుం
బెట్టెలుఁ బచ్చరాపలక పీటలు [1]మేలి నఖాసి కుట్టు మేల్
కట్టులుఁ గ్రొత్త నెత్తపలకల్ తెరలుం బికదాడి బారువా
పిట్టల గూండ్లుఁ గ్రొమ్మెఱుఁగుఁ బిందెలుఁ గొందఱు దెచ్చి రయ్యెడన్ 260

సీ. దంట నిలంపుఁ జిక్కంటులూ దంతంపు
దువ్వెనల్ కుంకుమపువ్వుఁ బఱపు
సకినెలమంచముల్ చౌకంపు [1]హొంబట్టు
బటువులు రాచిల్క పంజరములు
పరిమళంబుల యుబ్బు బరణులు చంద్రకాం
తపుఁ గోరలు దిరి కుందనపు గిండ్లు
నిలువుటద్దములు వీణియలు దండియలును
[2]దాళముల్ వేణువాద్యము లురుములు

తే.గీ. నావజంబులు ముఖ విలాసానకములు
మద్దెల లుపాంగములు స్వరమండలములు
మొదలుగాఁగల సాధనమ్ములు ధరించి
గొంద ఱరిగిరి వెనువెంటఁ గూడి యపుడు. 261

చ. నడచిరి యంత రంభ భవనంబున నుండెడు సోమయాజు లె
క్కుడు తమిఁ [1]బాయ వేఘి వడిగూడఁగ రండిటు వాజపేయు లె
క్కడి పయనంబు వచ్చె మన కర్మము లీగతి నుండె నేఁటికిన్
జడిసెడుఁ బౌండరీకులని సారెకుఁ బల్కుచు నెండ కళ్కుచున్. 262

క. పెంజెమట జాఱ దోవతి
పింజలు మాటికిని గాల్లఁ బెనగొనఁగడుపుల్
గుంజులు బెట్టగ వేలుపు
లంజియలంగూడుకొని హళాహళి మెఱయన్ 263

---

260 — [1] ట. మేలివకాను.
261 — [1] ట. హొంబట్టు; [2] ట. తాతముత్.
262 — [1] క. చేయు.

సీ. రత్నకంబళ్ళ మతిరాత్రులు గొంచురా
సర్వతోముఖులు వేసరఁగనేల
తాళవృంతంబు మాపాలిది చయనులు
జగడంబులాడక చనుఁడుకడకుఁ
గపురంపుఁబెట్టె మీ కట్టడ యెఱుఁగరా
సత్రయాజుల కింతచలముగలదె
ముత్యాలచవుకట్లమూట మా[1] మోపాట
తెలియదా వాజిపేయులకు నెపుడు

తే.గీ. నాఁడెౕక్రతువులు రామార్పణముగఁ జేయ
కునికి నీ పాటు వాటిల్లె [2]మనకు ననుచు
సొరిదిఁ జనుదెంచు[3] సోమయాజులను జూచి
యవ్విబుధ[4] కామినులు వారి ననిచి యచట 264

సీ. కలహంసకర్పూర కలికిపద్మావతి
మందారవల్లరి మధురవాణి
సౌందర్యలహరి పుష్పసుగంధి చిత్రాంగి
కాంచనమాలిక కనకరేఖ
రామమోహిని కుమారసరస్వతి సుశీల
మదనాభిరామ మన్మథమయూరి
మంజుభాషిణి భానుమతి రమాతిలకంబు
కామమంజరి చంద్రకళకిశోర

తే.గీ. మత్తగామిని పద్మాక్షి మధురబింబ
యువతి మదిరాక్షి సుందరి యుత్తమాంగి
కామినీమణి శుకవాణి కమలవదన
యనఁగఁ బేర్వొప్పు చెలువెల్ల మొనసికొలువ 265

వ. అంతట రంభోర్వశులు మొదలైన యప్సరసలును. 266

సీ. నునుముత్తియపుఁదీవ పనికుట్టుగనుపట్టు
పట్టుచన్కట్టు సంభ్రమముఁజూప
నిండు[1]చెందిర కావి నెఱిక[2]చెఱంగారు
కడవన్నె బంగారుకాసె వొసఁగ

264 – [1] చ. మాపొటు ; [2] ట. ననుచు మనల ; [3] ట. యజ్వలంజూచినవ్వి ; [4] క. చ. కాంతులు.

వలిచుట్టు పూదండ వెలిచుట్టు గననొప్పు
కప్పుచిప్పిలుసాము గొప్పదనర
ఝుళిఝుళంఝుళనాద హళహళితంబైన
బిరుదు వజ్రపుజల్లి పెండెమమర

తే.గీ. మాటికిని [1]మోల జలడిండిమములు మొరయ
[3]నయము భయమును ప్రియము నసయమునమర
నమరవల్లభుకొల్వున కరుగుదెంచె
రంభ సన్నుతనాట్య సంరంభయగుచు 267

సీ. వలరాజు [1]మదదంతి [2]తలమాలికయనంగ
గలికిచన్నులఁ బట్టు కంచె లలర
రతిచేతి జీనిసురటియో నిదియనంగఁ
గళుకుబంగరువ్రాత కాసె[3]మెఱయ
శృంగారఫణిఫణాభంగి తాయెతు చుట్లఁ
గప్పుమీఱెడుసాము గొప్పదనర
నంఘ్రిపద్మముచుట్టు నతివలయంబుగా
నీలాల[4]సరిపెణల్ నీటుసూపఁ

తే.గీ. బసిఁడి తీఁగెకునార్చిన పటికవోలెఁ
జిటులు గంధంబునెమ్మేనఁ జిగి దొలంక
[5]నృత్యవేషంబు మిక్కిలి బిత్తరించి
వచ్చెనూర్వశి నకియ లిర్వంకఁ గొలువ 268

క. గ్రక్కునఁ జనరా [1]దచటికిఁ
జక్కఁగఁ గుసుమాపచయమిషంబునసొంపుల్
నిక్కగను బోయి యాతనిఁ
[2]జొక్కింతము మౌనులింత సులభులె తలఁపన్ 269

క. అని పలుకుచుండునంతకు
మునుపె వసంతుండు పికసమూహము పొగడన్
మనసిజుఁడు బనుప మలయప
వనసహితుండగుచు నచటివనములనిల్చెన్ 270

---

267 — [1] క. ఖందురుగాచి ; [2] క. చేరనిగారు ; [3] ట. రయము.
268 — [1] క. మామంతి ; [2] ట. తలమాశిగె ; [3] క. పొసగ, చ. పొసగ, [4] క. సరపిణల్ ట. సరపణల్ ; [5] ట. నృత్త.
269 — [1] ట. దక్కడ ; [2] క. బొంకింతను

సీ. మోదుగుల్ జిగిరించెఁ [1]గేదఁగుల్ ననలొత్తె
గురువిందలును గలుగొట్లుఁజూచె
మల్లియల్ గొనసాగె మొల్ల మొగ్గలువైచె
మావులుఁగ్రోవులుఁ దావి[2]యొనఁగెఁ
బొగడపుప్పొడి రాల్చెఁ బొన్న [3]తేఁటులఁబొల్చె
నిమ్మయు గోఁగుఁ దేనియలుగురిసె
నంపెగల్ వికసించె జాదుల్ మదాళించె
గోరంట తిలకంబు [4]గుత్తులెత్తె

తే.గీ. వావిలియుఁ బ్రేంఖణంబును వంజుళంబు
గడిమ[5]చెట్లును నలరె నిప్పుడు వసంత
సన్నిధివిశేషమున వనస్థలమునందు
భువియు దివియును ఘుమ్మని పొదలుచుండ 271

వ. ఇట్లు పయనమైయున్న రంభాదికాంతలను జూచి శతముఖుండు. 272

సీ. చెఱకువిండ్లుం[1]గని వెఱకుమీ యా కొమ్మ
బొమవింట నళిమౌర్వి వోతుగాని
కాలంబుగాదని కళవళ పడకుమీ
కలికిపాటలఁ బూచినిలుతుగాని
యెదగుందునని గుంది యెడవడకుండుమీ
నకి మోముచాయనే చనుతుగాని
గందంపుఁగొండపై పొందులేదనకుమీ
చెలియూర్పు నెత్తావిఁ బొలుతుగాని

తే.గీ. [2]మదన మాధవ శశధరమలయపవన
యనుచు గతిచూపి శుకపికహంసభృంగ
కేకులకు సతివల్కును గీతి నడయుఁ
జూపుఁ గురులును బలభేది చూపియనుప 273

తే.గీ. ఇంత మాత్రంబు మీరాన తెచ్చినపుడె
యెంత యుగ్రుండొ యా మౌనియైన నేమి
యేమి పనిగల్గి పొమ్మన్న స్వామి యెట్టి
కార్యమైనను సాధింపఁగలము సుమ్ము. 274

---

271 — [1] క. గావగుల్ ; [2] ట. నెనఁగె ; [3] ట. తేటల ; [4] క. గొంతు ; చ. గొత్తు ; ట. గుత్తు ; [5] క. చెట్టునుగల యెప్పుడు వసంతు.
273 — [1] క. దని. ట. జూచి ; [2] క. [illegible]

క. మంద[1]మరుదిందుమాధవ
కందర్పాదులను దోడుగా నిడుకొని నం
క్రందన! కదలెద మేమిదె
మందాకిని దాఁటి నేఁడు మహిమండలికిన్. 275

క. మందారకల్పతరుహరి
చందనసంతానపారిజాతంబులఁ బెం
పొందఁగ భూలోకంబున
[1]కుందగిన సువస్తుతతులు గొనుచున్వేడ్కన్. 276

క. నందనము వెడలి పైనపు
టందముగ జవాది పూత లలంతి తొడవులున్
గుందనపుటచ్చు [1]వగజిలు
గుందెలిసాలియలు జాఱుఁగొప్పులు నొప్పన్. 277

క. తగువారి వెంటరమ్మని
గగనంబున నడచి రింద్రు పునసాధంబుల్
మగిడి మగిడి చూచుచు న
మ్మగువలు మఱి వారినంటి మార్గమునందున్. 278

ఉ. ఇక్కరణిం బురందరపురేందుముఖుల్ చనికాంచి రెంతయున్
జక్కని చాయనుల్లసితసారసహంసరథాంగభృంగస
మ్యక్కలనాదమేదురనిరంతరతుంగతరంగఘోషముల్
దిక్కుల నిండఁ బాండురుచిఁ దేలు సురాపగ వేడుకన్ దగన్. 279

ఉ. కన్నె మిటారి బేడిసలుకన్నుల చెన్ను వహింప జక్కవల్
చన్నుల చంద మొప్ప జలజాతపరాగము హత్తి ప్రత్తి పూ
వన్నియలీల నొప్పఁగను వారవిలాసినిఁబోలి యందమై
యున్నది యిన్నదీమణి తిలోత్తమ చూచితెయెంత యొప్పెడున్. 280

చ. పగడపుఁజాయ ముక్కులును బాదయుగంబులుఁ బైఁడి ఱెక్కలున్
జిగును [నుసో] గ వెన్నెలలఁ జిమ్మెడి మేనులు మించనంచ లీ
గగనతరంగిణీవికచకాంచనకంజవనీగృహంబులన్
సొగిసి రమించుచున్నయది చూచితె చారుకురంగలోచనా. 281

---

275 — [1] క.చ. మధురిందు.
276 — [1] ట. గుందని వను.
277 — [1] నగ.

క. అని తన్మహిమముఁ బొగడుచుఁ
జని చని తమసాతటంబు చాయనె గగనం
బున నుండి దివికి నిర్జర
వనిత లవనితలము నవయవద్యుతిఁగ్రమ్మన్. 282

సీ. జలదకదంబముల్ చంద్రబింబంబును
శరభముల్ విద్రుమసముదయములు
శంఖసంఘములు కాంచనలతా వలయముల్
చక్రవాకంబులు జలరుహములు
మెఱుఁగుఁ దీగియలు గ్రొమ్మించు మానికములు
నావర్తములు సైకతావళులును
గరికరంబులు బాలకమఠముల్ మౌక్తిక
పాళికల్ నవ్య ప్రవాళములును

తే.గీ. గగనజలనిధిలో నుండి కలిసి యొక్క
పఱియతో [1]డిగె ననఁగఁ జూపఱకుఁ దోఁచెఁ
గాంతి దర మించు గీర్వాణ కాంత లెల్ల
తీవి మెఱయంగ నవనికి డిగ్గునవుడు. 283

సీ. వియదంబునిధిలోన వెడలి వచ్చు ననేక
లావణ్యమయమహాలక్ష్ములనఁగ
బ్రహ్మాండఖనిఁబుట్టి పఱతెంచు జీవక
ళా [1]కిలితమణీశలాకలనఁగ
జలదబృందంబులోపలి నుండి దిగువకే
తెంచు కాఱుమెఱుంగుఁ దీగెలనఁగ
మిన్నేటి నుండి భూమికి వ్రాలు కన్నె ప్రా
యపు మేటి పసిఁడి రాయంచలనఁగఁ

తే.గీ. జూడఁదగియా మరుల్లోకసుదతు లవని
కవతరించుచుఁ దమసాతటాంచలమున
నిలిచి తమతమ సారస్యములు చెలంగ
మెలఁగు చుండంగఁ బరిచారకులు కడంగి. 284

ఉ. సమముగ మిట్టు పల్లములు చక్కఁగఁజేయుచుఁ జుట్టు నీరు వా
టము గని నాల్గు వంకల గుడారములెత్తిరి జీనిపట్టు ప
గ్గముల బిగించి గూటములు గొట్టిన రాతులు గూర్చి ముందటన్
గొమరగు పైడితీవె పనికుట్టుల చప్పరముల్ చెలంగగన్. 285

283 — 1 క. డిగె, చ. రిగె.
284 — 1 క.చ. కలిత మణి.

ఉ. అక్కడి చాయ రంభయును నాత్మసఖీమణులెల్లఁ గొల్వఁగాఁ
డెక్కెనలాడు రాచిలుక టెక్కెపు మేలి గుడారునందు సాం
పెక్క వసించె నూర్వశియు నిష్టవయస్యలఁ గూడి గండు మీన్
టెక్కియపుంగుడారమున నిల్చె బథిశ్రమముల్ దొలంగగన్. 286

ఉ. అంతట నంశుమంతుఁడపరాంబుధి జాఱె శకుంతసంతతుల్
బంతులుగట్టి గూండ్ల కెగఁబాఱె దిగంతములందు నెంతయున్
సంతమసంబు [1]జేరె జలజంబులు తాఱె రథాంగ పంక్తికిన్
గంతులు దీఱె నుత్పలవనంబుల నాడఁగఁజేరె భృంగముల్. 287

సీ. గగనాంబునిధిలోన గనిపించు మౌక్తిక
నికరంబులనఁగఁ దారకలు నిక్కెఁ
దారకాంగనలెల్లఁ దమినాడు కుందకం
దుకము చందమునఁ జంద్రుండు దోఁచెఁ
జంద్రుఁగన్గొని పాల సంద్రంబుపై కుబ్బి
నిండెనాఁ బండు వెన్నెలలు గాసె
వెన్నెలబైట గర్వించి పంచశరుండు
కలువ తూపులను లక్ష్యంబు లేసెఁ

తే.గీ. గల్వ తూపుల మర్మముల్ గాడ బెదరి
పదరిమెత్తని తలిరాకుఁబాన్పులందు
వల్లవుల గౌగిలించిరి పల్లవోష్ఠు
లలఁతి తెమ్మెర నెమ్మేని యలఁతఁదీర. 288

చ. నిలిచిన తేటవెన్నెలల నీడలఁ జూచుచు [1]నట్టి వెన్నెలన్
[2]జిలుగు మెఱుంగు ముక్కుతుదఁజించి [3]మెసంగుచుఁ దప్పి గప్పినం
బలుచని తియ్య వెన్నెలలఁ బానము సేయుచుఁ బ్రేమ డాయుచున్
మెలకువ మించ నయ్యెడ రమించఁదొణంగెఁజకోరదంపతుల్. 289

క. ఇమ్మాడ్కి జనానందక
రమ్ముగ వెన్నెలలు గాయ రంభోర్వశులున్
గుమ్మెత గుడారములకడ
పమ్మనఁ గపురంపు జగతిఁ గూర్చుండితగన్ 290

---

287 — [1] ట. చేఱె.
289 — [1] చ. గట్టి ; [2] క. చిలుక ; [3] ట. మెసంగుచు.

తే.గీ. దండియలు మీటి రహిగాన దండి చెలఁగ
నింద్రుమీఁదను బదములెన్నని వింత
వర్ణములఁబాడి యుత్పలవాసితంబు
లైన గంధోత్తములఁ గ్రోలి హాళిఁ దేలి. 291

ఉ. సొక్కుచు నచ్చటన్ ముదముసొంపున సోలుచునుండి యంతటన్
జక్కని పైఁడి[1]తీవె పనిచప్పర మంచము లన్వసించి రిం
పెక్కఁగ నూడిగంపుఁజెలు లివ్వలనవ్వలఁ గంకణధ్వనుల్
పిక్కటిలంగఁ దాళగతి లీలలు హత్తి పదంబు లొత్తఁగన్. 292

వ. అంతటను. 292-A

ఉ. తూఱుపు తెల్లవాఱె శశి తోయధిపాంతకుఁ జేరె వెన్నెలల్
తారలలోన మిఱెఁ గుముదంబులు నిద్రలఁ[1]గూరె జక్కవల్
కేరెఁ బ్రసూన సాయకునికిం బనిదీఱె దిగంతరంబులన్
జాఱెఁ జకోరసంఘము లుదారతమీఱెను సాంధ్యరాగముల్. 293

చ. తిమిరముఁ[1]బాసి యంబుజతతిన్ వికసింపఁగఁజేసి చక్రవా
కములకుఁ బొత్తొనర్చి పరికల్పిత దిగ్వలయ ప్రకాశుఁడై
కుముదము నిద్రఁబుచ్చి పరికుంఠితచంద్రమరీచిజాలుఁడై
సముదితుఁడయ్యె భాస్కరుఁడు సర్వజగజ్జనబోధకారియై. 294

ద్విపద. మెఱుఁగుఁ దీగెలఁబోలు మేనులు నెఱులు
గిఱిగొన్న యలినీల కేశపాశములు
తరుణేందు[1]నుపమింపఁదగు లలాటములు
కరివంక బొమలును గ్రాలు కన్నులును
సుధలొల్కు పల్కులు సుమమదంతములు
మధురాధరంబులు మందహాసములు
చంద్రబింబమునొప్పు నరకుగాఁ గొనక
చంద్రిక నిభనొప్పు నరి నాననములు
తమ్మినెత్తావులఁ దలపింపఁబోలు
కమ్మని యూర్పులు కంబుకంఠములు
పసిఁడిమించులఁబోలు బాహుమూలములు
కిసలయంబులనొప్పు కెంగేలుదోయి
కందర్పు నభిషేక కలశంబులనఁగ

---

292 - [1] ట. తీవ.
293 — [1] క. గోర.
294 - [1] చ. దాచి.

నొంది[2] దర్పోన్నతి నొసఁగు చన్గవలు
సన్నంపు హరినీల సరణిచందమున
చెన్నైన[3]యూరుల శిథిల మధ్యములు
నాభిసరోమార్గ నవ్యసోపాన
శోభాపరంపర సూచించువళులు
గంభీరనాభులు ఘననితంబములు
రంభానిభాకృతి రాజిల్లు తొడలు
గలిగినచెలు [లెల్ల] గై సేసి యంత
తులలేని రత్నంపుఁ దొడవులు పూను. 295

చ. చందురకావిపావడలు జాతి పిఱుందలఁ జిందుద్రొక్కఁగాఁ
గందు బిసాళి [1]సాలియలుగట్టి కదంబపుఁ బూలతావికిం
జెందిన తేఁటిదాటులనఁ దెన్నగు కీలుజడల్ నటింపఁగా
సుందరు లంద మవ్వనముఁ జొచ్చి చలన్మణినూపురంబులన్ 296

ఉ. కేరుచు నవ్వధూమణులు గేలివని న్విహరించి రొండొరుం
జేరుచు కన్నెగేదఁగులఁ జీరుచుఁ బూఁబొదరిండ్లు వేడుకన్
[1]దూరుచు రాని నెచ్చెలుల దూఱుచుఁ గమ్మని పువ్వులొల్లలో
గూరుచు సారసౌరభముఁ గూరుచుఁ జల్లని గాడ్పుగోరుచున్. 297

మ. కులుకుందేఁటుల పాట మందపవనాంకూరంబు లచ్చోటఁ జి
ల్కలకుం గట్టిన పేట కోకిలలకుం గ్రాసంబు పెన్మాట య
వ్వలరాజుండెడి [1]కోట చైత్రుఁడెపుడు [2]న్వర్ణింపఁ దాపూట యౌ
నల సింగారపుఁదోట గన్గొని తదీయారామ మధ్యంబునన్. 298

క. నిలిచి విభునెదుటఁ బుష్పాం
జలి చేసి యసంయుత[ంబు సంయుత] హస్తం
బులు చూపి పసిఁడి గజ్జెలు
చెలఁగెడి చరణముల రవళి చేయుచువేడ్కన్. 299

సీ. తరుణీమణి యొకర్తు తంబురా మొరయింప
వెలఁదియొక్కతె ముఖవీణె యూఁద
సరసిజాక్షి యొకర్తు స్వరమండలము వాఁచ
బోఁటియొక్కతె దండెమీఁటి పాడ

---

295 - [1] క. సుపరిబుప్పు, ట. గనుపింప ; [2] ట. గర్వోన్నతి ; [3] ట. యూరుల.
296 - [1] క. సోలియలు.
297, 298, 299, 300 చ. లో లేవు.
297 - [1] ట. దూఱుచు.
298 - [1] క. తోట ; [2] క.చ. వర్ణించ.

విమలాంగి యొక్కర్తు వీణియఁ బలికింపఁ
గలికి యొక్కతె యుపాంగంబుఁ బూనఁ
గిసలయాధర యోర్తు కిన్నెర మీటంగ
లోలలోచనయోర్తు తాళ మొత్త

తే.గీ. మఱియుఁ గొందఱు సుదతులు మద్దెలయును
నావజము మొదలైన వాద్యములఁబట్టి
శ్రుతులు ఘుమ్మని హవళింప నతివ దేశి
నాట్యవైఖరిఁజూపె భూనాథునెదుట. 300

సీ. సరిలేని బంగారు జలపోసనము వీణె
మెఱుఁగుడాచనుగుబ్బమీఁద నిల్ప
[1]తులలేని వజ్రకాంతులు పెల్లు వెదఁజల్లు
గొనగోళ్లఁ దంత్రులుగూడ మీట
నిగ్గులు దులకించు నిడువాలుఁ గన్నులు
తళుకుసారెలమీఁదఁ దడబడంగఁ
గంకణంబులు ఘణఘణమ్రోయ బహుతాళ
గతులొలయించు సంగతులు మెఱసి

తే.గీ. క్రమముతో మంద్రమధ్య తారముల శుద్ధ
మిశ్ర సాళగముల రాణమీఱరాగ
వితతితగు మిత్రముల మేళవించిపాడెఁ
దెఱవయొక్కతె సంగీతదేవియనఁగ. 301

చ. కదలఁ గుచద్వయంబు వణకం దనుమధ్యము కక్షదీధితుల్
సెదరఁగ మోమునం జెమట చెన్నొదవం జెలువంబు గన్గవం
బొదలఁగ గంకణశ్రుతులు పొల్పెసగం గుసుమాస్త్రుదర్పముల్
ముదురఁగనుల్లసిల్లె నొకముద్దియ కందుకఖేలనంబునన్. 302

శా. వన్నెల్ మీఱఁగ జూపులందు మెఱుపుల్వ్రాలంగ నొక్కుమ్మడిన్
జన్నుల్మీదికిఁ జౌకళింప నడుముల్ జవ్వాడ [1]పాదందియల్
ఎన్నేరీతుల మర్దల ధ్వనులకున్ నింపారి మ్రోయన్మఱిన్
గన్నెల్గూడి నటింపఁజొచ్చిరి మహాకౌతూహలాలీలలన్. 303

వ. ఇట్లనేక ప్రకారంబుల నెలయించి యతి నిందెరలుపఁజాలక. 304

---

301 - క. తుహిలీల ; చ. తుమిలీల.
303 - [1] క. పారంధియల్, చ. పాందియల్, ట. పాదాందియల్.

ఉ. మేనక విస్మనై చనియె మెల్లన మోమరవాంచె రంభ లో
నూనినచింత నివ్వెఱఁగు నొందెఁ దిలోత్తమ గర్వహీనయై
దీనతనొందె నూర్వశి మదిం జలియించె ఘృతాచి యన్యకాం
తానికరంబు మెల్ల దవుదవ్వులనిల్చె భయంబు పెంపునన్. 305

వ. ఆ నమయంబున. 306

చ. [1]బలుపుగఁ జిల్కతత్తడికిఁ బల్లము వేసిన వార్త హేతిచేఁ
గలఁగె ధరిత్రి యల్ల నలకాపురి చంచల మొందె [2]న్వర్గమా
కులపడె వెండికొండ వయికుంఠము బిట్టు దలంకె దిక్పతుల్
మలయుచునుండి రేదెనల మన్మథవీరకుమారు ధాటికిన్. 307

సీ. పాటించి మృగనాభిపంకంబు మైఁబూసి
కప్పురంబునఁ దిలకంబుఁ దీర్చి
కమ్మని పువ్వుల సొమ్ములు ధరియించి
లాలితమణికుండలములుఁ బెట్టి
వెన్నెల నిగ్గు రేవెలుఁగుఁ జీరలతోడ
[1]పసిఁడి హంసావళి పట్టుగట్టి
మాధవీమల్లికామాలతీ[2]నవకుంద
దామంబు లింపారఁ[3] దనరఁ దుఱిమి

తే.గీ. పాంథజనముల గుండెలు వగుల విగిడి
మొనయ నందియ డాకాల మొరయుచుండ
మగల మగువలఁ గరగించు మాయలాఁడు
లలితశృంగారవైభవలక్ష్మి మెఱయ. 308

సీ. రాయంచగములు గారవముతో మదకరి
[1]ఘటములై యిరువంకఁ గదిసి నడువఁ
గీరపోతంబులు చేరి సంభ్రమలీల
బాగా హయంబులై పరిఢవిల్లఁ
గలకంఠములు పెక్కు కలరవంబుల వీర
భటకోటియై మహార్భటముఁ జేయ
మలయానిలుఁడు దన దళవాయియై పెక్కు
సౌరభ శ్రీవిలాసములు [2]నడపఁ

307 – [1] ట. బలువుగ ; [2] ట. న్వర్ణ ; [3] ట. దిక్కరుల్.
308 – [1] ట. పసిఁడి ; [2] ట. వకుళ ; [3] చ. గఁబంచి.

తే.గీ. బొఱలు వేమావు లున్నత స్ఫురణ మెఱసి
మేలిజగజంపు గొడుగులై మెండుకొనఁగ
వేడ్క వలరాయఁడను రాజు విరహిజనులు
తడబడంగను వనముల దండు విడిసె. 309

సీ. కలకంఠగణముల కలనాదములతోడఁ
గలహంసనాదముల్ గడలుకొనఁగ
అందె డాకాలి పెండార నాదంబుతో
ఝుంకారనాదంబు జడిగొనంగ
భూరిసుందరరాజకీరనాదంబుతో
వెడ వింటి నాదంబు సుడిగొనంగ
నందంద చెలరేఁగి యార్చు నాదములతో
[1]నలి వేదనాదంబు చెలువు మిగులఁ

తే.గీ. గలికి వెన్నెల గాయంగఁ గమ్మగాలి
యెలమి వీవంగఁబూ వింట నెక్కువెట్టి
పుష్పబాణము లైదు నద్భుతముగాఁగ
రాజసము మీఱ నా రతిరాయఁ డేసె. 310

క. ఆయేటురవడిఁ గనుఁగొని
కోయని వెసనార్చి గండుకోయిలగమి భూ
నాయకుఁడు చంచలింపమి
కాయెడ వెఱగంది యేసె నతఁడు న్మతియున్. 311

తే.గీ. అట్లు పుంఖానుపుంఖంబు లగుచు నిగుడు
నతనుబాణపరంపర లానృపాలు
నిచ్చ [1]దేలింపఁజాలక విచ్చిపోయె
జగతిఁ బువ్వుల కదియ నైజంబు కాదె. 312

క. తా ననమాస్త్రం బనియును
మానవపతి మానినీసమన్వితుఁ డనియున్
బూని మది దురభిమానము
మానక వెఱగంది మరుఁడు మ్రాన్పడి నిలిచెన్. 313

---

309 — [1] ట. ఘటలయై; [2] క. కదవ.
310 — [1] క.చ. శరశిగ.
312 — [1] ట. దెరలింప.

తే.గీ. అణఁగె మలయానిలుండు సొంపఱె వసంతుఁ
డెలమి భ్రాంతిని బొందె గోయిలలు బెదరెఁ
బెదరి మోములు వంచె రాచిలుక పిండు
చిన్నబోయిరి దివి[జ] [1]రాజీవముఖులు. 314

సీ. ఉదయాద్రిశిఖరిపై నొప్పు భానునిక్రియ
మౌళిఁ గిరీటంబు మహిమ వెలుఁగ
విపులవక్షఃస్థల[1]పీఠికాంతరమందుఁ
గౌస్తుభమాణిక్యకాంతు లలమ
నాజానుదీర్ఘంబులగు చతుర్భుజముల
శంఖచక్రంబులు సంభ్రమింప
రమణీయపీతాంబరప్రభాపటలంబు
కటిమండలమున శృంగారమొప్ప

తే.గీ. రూఢిఁ బెంపొంద విహగాధిరూఢుఁ డగుచు
దివ్యతేజంబు దిక్కులఁ దేజరిల్ల
సిరియుఁ దానును గరుణార్ద్రచిత్తుఁ డగుచు
రమణఁ బ్రత్యక్షమయ్యె నారాయణుండు. 315

క. సురపావకయమనైఋతి
వరుణానిలధనదశివులు వచ్చిరి వేడ్కన్
గరిమేషమహిషనరఝష
హరిహయవృషభముల నెక్కి యా హరితోడన్. 316

క. ఆ రాచతపసి యొయ్యన
శ్రీరమణునిఁ జూచి తనదు చిత్తం బలరన్
గోరిన కోర్కులు తగ నమ
కూరె ననుచు మ్రొక్కి లేచి కోరి నుతించెన్. 317

అ.వె. కృష్ణ వాసుదేవ కేశవ పరమాత్మ
యప్రమేయ వరద హరి ముకుంద
నిన్నుఁ జూడఁ గంటి నీ మూర్తిఁ బొడగంటి
నఖిల సౌఖ్యపదము లందఁగంటి. 318

వ. అని యనేక విధముల స్తుతిచేసి సాష్టాంగ [దండ] ప్రణామంబులు సేసి నిలువంబడు నెడ శ్రీరమణుండు నీ యభీష్టం బెయ్యది తెలుపు మనిన

314 – 1 చ. చెలువలంత.
315 – 1 చ. ట. పీఠిౙా.

దేవా! వరం బొసంగెదేని, దీర్ఘాయుష్మంతుండును, బలపరాక్రమవంతుండును, రూపవంతుండును నగు కుమారుండు గలుగను, నా చిత్తంబు భవ త్పాదంబులపై నిలుచునట్లుగా వరంబు దయసేయ[1]వలయు ననిన, నట్ల కానిమ్మని యద్దేవుండతని వీడ్కొని నిజ నివాసంబునకుఁ జనిన సుకీర్తి భూపాలుండును, సంతోష[2]చిత్తుండై తన పురంబుఁ బ్రవేశించి తదనంతరంబ. 319

చ. కలికితనంబు లుల్లసితకాంక్షలు నిండి తొలంగు [టొక్కబా]
గుల తమకంబు లింపొదవఁ గూరిమి చాలఁగఁ బుట్టఁ జేయునే
ర్పులఁ గడలేని కూటములఁ బొందగు మాటల బుజ్జగింపులం
గలసి పెనంగి [1]రొక్కెడన కాంతయుఁ గాంతుఁడు పెక్కు భంగులన్. 320

క. వదనంబును బదయుగమును
బెదవులుఁ జేచేయి కదియఁ బెనచుచు వలపుల్
పొదలఁగ రతిఁ గ్రీడించిరి
యిది బగలిది రాత్రి యనక యిరువురు వేడ్కన్. 321

క. ఆలోనవె యొక కొండొక
కాలము సుఖలీల [1]జరగఁగా నొయ్యన యా
బాలాలలామ కాదట
చూ లేర్పడి గర్భ మొప్పె సురుచిర భంగిన్. 322

క. పలపలనై పిదపిదనై
కలనంబై కరడుగట్టి కలనాదముతో
తలయేర్పడి గర్భంబై
నెల మసలెన్ జీరఁజిక్కె నెలఁతకునంతన్ 323

[గర్భచిహ్నములు]

ఉ. తోరములయ్యెఁ జన్నుగవతోన తొడల్ తనుకాంతితోన తె
ల్లారె విలోకనంబులుఁ గుచాగ్రతలంబులతోన యారు[1]గ
ప్పారెఁ గచంబుతోన వళులల్లన డిగ్గపడందొడంగె శృం
గారముతోన పొల్పడరె గర్భవిలాసము మందహాసమున్ 324

---

319 — 1 ట. దగు ; 2 ట. వంతుండై.
320 — 1 క. రొక్కడన, చ. రొక్కెనట, ట. రొక్కటన.
322 — 1 క. జత.
324 — 1 క. చ. కెంపారె.

క. నెలఁత శిశువునకుఁ బ్రొద్దుల
నెలనమృతమునించి యింద్రనీలపుమూ [కు]
ళ్లలరించిన బంగారపుఁ
గలశములనఁ గుచయుగంబు గప్పున నొప్పెన్. 325

సీ. తమ్మిమొగ్గలమీఁద నెమ్మిఁదుమ్మెదజోడు
మొలచినక్రియఁ జన్నుమొనలు దనరెఁ
బనమించువెన్నెలపైఁ గప్పుబూఁదీఁగె
పొలుపున దేహంబు [1]పలచఁబాఱె
సూర్యోదయము[2]వేళ సొంపార వికసించు
నళినంబు విధమున నాభి విరిసెఁ
బెన్నిధిఁగనుగొన్న పేదచందంబునఁ
గడసన్నమైన నెన్నడుము పొదలెఁ

తే.గీ. బొలఁతి కప్పుడు గోర్కులు పొలుపుమీఱఁ
దొడవు లతిభారముగఁ దోఁచెఁగడుపు దఱిగె
మందయానవిహారంబు డిందువడియె
గర్భసౌభాగ్యమహిమచేఁ గాంతకపుడు 326

తే.గీ. ఇందువదనకు నూర్పులు నందడించె
లలన మదిఁ బోదిరాయంచ చెలిమివదలె
నాతి కోర్కులు నంచలనంబునొందె
నతివ నాలుక చవులకు నాసచేసె 327

సీ. తనకుముందఱనింకఁ దలవంపులౌనని
నాతిచన్ముక్కులు నల్లనయ్యెఁ
దనయౌవనార్ధమింతటఁ దీరునోయని
పల్లవాధరిమోము వెల్లనయ్యెఁ
దనయులు లేమికిఁ దరుణి రోసినమాడ్కి
నంతంతకును నొకిలింతపుట్టెఁ
దనవంశమెల్ల వర్ధన మొందుకైవడి
పొలఁతినెన్నడుమింత పొదలదొడఁగె

తే.గీ. నడపు జడనయ్యె వెడనిద్ర దొడరఁజొచ్చె
దప్పి వాతెఱఁజాలంగ నుప్పతిల్లెఁ
గాంత కప్పుడు నవమాన గౌరవమున
పుత్రుఁ డుదయించె యౌవనశత్రుఁడగుచు 328

326 — [1] ట. వలక ; [2] ట. చేత.

క. నవమాసంబులు నిండినఁ
బ్రవిమలశుభలగ్నవేళ భాసురవిభవో
త్సవలీల వెలయ సుతుఁడు
ద్భవమయ్యెను బంధుజనులు ప్రస్తుతి సేయన్ 329

సీ. [1]మొనసి మారుతము చల్లనితావులను వీచె
దొరకొని దివ్యదుందుభులు మ్రోసె
గురుబంధుజనముల కోర్కులు దెలివొందె
జడిగొని పుష్పవర్షములు గురిసె
నచ్చరలేమల యాటలు చూపట్టెఁ
గిన్నర గంధర్వగీతు లెసఁగె
[2]వేలిమి దక్షిణజ్వాలలు వెలుఁగొందె
బుధులకు హర్షంబు పొడమె మదిని

తే.గీ. వందిమాగధ జయజయధ్వనులు నిండె
నోలి ధేనులు దుగ్ధముల్ చాలఁబితికె
దిక్కులెనిమిది యొక్కటఁదేజరిల్లె
వృక్షములు పండిఫలముల విఱ్ఱవీఁగె 330

క. ఆ వార్త విని రయంబున
భూవిభుఁడు తురంగరత్నభూషణగజనా
నావస్తు వితతులొసఁగెను
వావిరి గుఱియిడక [1]యుత్సవంబున వేడ్కన్ 331

క. భూమీసురుల కొసంగెను
గ్రామంబులు గోగణంబుఁ గనకంబు మణి
స్తోమములుఁ జాల భూప
గ్రామణి సంతోషగుణ[1]విరాజితుఁడగుచున్ 332

మ. తలపంకించిన నూనె పుక్కిట సదాతాంబూలముల్ నేత్రక
జ్జలముం [1]గంధరఁగట్టుకొన్న వసపూసల్ గబ్బిపాలుబ్బు గు
బ్బలు నేకాంగుళికార్పితాళికల సద్భస్మంబు జిడ్డైన దు
వ్వలువం బెల్లుగ బిడ్డగాన్పు నడపెన్ వామాక్షి బాలెంతయై 333

---

330 — [1] ట. లలిత ; [2] క. పుర, చ. కీలిపుర.
331 — [1] క. యుత్సుకంబున.
333 — [1] క. గడ్డగ, చ. గద్దర.

తే.గీ. పదిదినంబులు వెళ్లిన బంధుజనుల
విప్రతతిగూర్చి పుణ్యాహవిధియొనర్చి
కాంతి నుడురాజు మించుట కతన రాజ
శేఖరుండనునామంబు సేసిరపుడు 334

చ. అరుణజటావిడంబమున నంబికకున్ముద మొందఁజేయుచున్
బరిజనరాజి వేడుటకుఁ బన్నుగనిచ్చుటె మేలనమ్ముగాఁ
బొరసిన భూరజంబిడిన భూపతి శాశ్వతమూర్తియైన యీ
శ్వరుక్రియ నొప్పె రాసుతుఁడు శైశవలీల జనానురక్తిగన్ 335

మ. తనరమ్యాకృతి కాముబాణగతి కాంతామానసంవేదియై
తనధైర్యం [1]బరిభూతతేశకులకాంతారోగ్రదావాగ్నియై
తనదానంబవనీసురాపదచలేంద్రవ్రాతదంభోళియై
తనరంగా నుతికెక్కె వర్ధిలె జనోత్సాహంబు రెట్టింపఁగన్ 336

చ. తలవణకం దొణంగెఁగలధౌతశలాకలఁబోలి వెంట్రుకల్
పలితములయ్యె మైనర లపారము దోఁచె బొమల్సుధాంశురే
ఖలఁ బురణించుచున్ వదలి కన్నుల మీఁదికివ్రాలె నింద్రియం
బులదెసపోక డిల్లపడి బుద్ధి చలించె జరాప్రసంగతిన్ 337

సీ. ప్రాయంబు కాలిన భస్మంబు విధమున
నల్లనివెంట్రుకల్ తెల్లనయ్యెఁ
విషయంబు లన్నియు వెలితిగా సమసిన
స్రుక్కినక్రియ మేనుస్రుక్కి వ్రాలెఁ
బూర్వవర్తనముల పోకకు వెఱగంది
తలయూచు విధమునఁదల వణంకె
వివిధకామసుఖానుభవమునఁ గడు పెట్లఁ
బడినట్లు చిత్తంబు జడను బడియె

అ.వె. ధరణి మీఁది వేడ్కఁదగిలి చూచెడి క్రియ
వీపు వ్రాలి బఱడు విరిసె నొడల
దృష్టి మందమయ్యెఁ దెలివేఁది విభునకు
వార్ధకంబు ముట్ట వచ్చుటయును. 338

క. మిక్కిలి భోగములందితి
నెక్కుడు సంపదలఁ గంటి నెల్ల గుణములం
జక్కని తనయునిఁ బడసితి
నిక్కుంభినిఁ బెద్ద కాల మేలితి నింకన్. 339

336 — [1] క. బది.

'. రాజ్యభరం బఖిలగుణ
ప్రాజ్యుండగు [1]తనయు నంద[2]పాటించెద సా
మ్రాజ్య పదంబున కెంతయుఁ
బూజ్యుం డతిచతురుఁడితఁడు [3]పుత్త్రుఁడె తలఁపన్. 340

•. [1]ధీరోదాత్తుఁడు నిర్వికారుఁడు జగద్వీరుండు సౌజన్య వి
స్తారుండుత్తమ [2]సాధుఁడర్క కుల విస్తారుం[3]డుదారుండు గం
భీరుండిద్ధ విచార సారుఁడగుటం [4]బెంపొంది విశ్వంభరా
భారంబెల్ల భరింప[5] నా సుతు మహాభాగున్నియోగించెదన్. 341

►. ఏను సమస్తదానములు నెల్ల వ్రతంబులు సర్వధర్మముల్
మానుగఁజేసి జన్మములు మానక చేసి వివస్వదన్వయాం
భోనిధిపూర్ణచంద్రుఁడగు పుత్త్రనిధానము [1]వేడ్కఁగంటిఁ బెం
పూనఁగ నింక నిన్ను మహిమోన్నతిఁ బట్టముఁగట్ట ధన్యుఁడన్. 342

ు. పొలఁతుల వాలుఁజూపులయంద చాంచల్య
మబలల [నడలందె జడిమ కలిమి]
కాంతాలకములంద కౌటిల్యసంచార
మతివల నడుములయంద లేమి
ముదితల పరిరంభములయంద పీఁడన
మంగనాకుచములయంద పోరు
పణఁతుల [రతులంద బంధనంబాధంబు]
[1]సతులఁబాయుటలందె సంజ్వరంబు

తే.గీ. ప్రియులు ప్రియురాండ్ర మనములబెరసి తార్పు
లంద [2]సౌఖ్యంబు వల్లభులాత్మ సతుల
నాఁగి గ్రుమ్ముళ్లు [3]పెట్టుట [ంద క్రమం] బు
రాజశేఖరుఁ డేలు నా రాజ్య మందు 343

క. మతిమంతులు సామంతులు
హితులు పురోహితులు సుతులు హేలావతులున్
జతురులు బంధు లమాత్యులు
కుతుకంబునఁగొల్వ రాజు కొలువున నుండెన్. 344

---

340 — [1] ట. సూను ; [2] ట. ప్రాపించెద ; [3] ట. పుత్త్రునిలోనన్.
341 — [1] ట. ధీరోదారుఁడు ; [2] ట. శీలు ; [3] ట. గణ్యుండు ; [4] ట. బెంపార ;
[5] ట. సీతని.
342 — [1] ట. నిన్ను.
343 — చ. లో లేదు, [1] క. సంభావంబుతోఁబతులఁబాయు : [2] క. శౌర్యంబు ;
[3] చ. వట్టుట.

తే.గీ. హితులు మంత్రులుఁ దగు పురోహితులుఁగొలువఁ
దరుణు లిరుగడ నిలిచి చామరములిడఁగ
మణిమయంబైన రమ్యహర్మ్యంబునందు
నతిముదంబునఁ గొలువున్న యవసరమున. 345

సీ. పలచగా నలఁదిన భసితంపునునుఁబూఁత
మొలక వెన్నెలతోడ ముద్దు గుఱియ
రూఢిగాఁ దాల్చిన రుద్రాక్షమాలిక
లలఁతి పెన్నురమున నత్తమిల్లఁ
దపనీయవల్లరీతతితోడ [1]నెన వచ్చు
బెడఁగైన నిడుద కెంజడలు వ్రేల
సాంధ్యరాగము తోడఁ జర్చించు కాషాయ
వస్త్రంబు కటిమీఁద వన్నెఁజూప

తే.గీ. గురుతరస్ఫూర్తి నొక కేలఁ గుంచె మెఱయ
వీణ యొక కేల మీటుచు రాణ మీఱ
వేడ్కఁజనుదెంచెఁ దా వినువీథి నుండి
నారదుఁడు సర్వశాస్త్రవిశారదుండు. 346

క. మును నేఁజేసిన పుణ్యము
ఘనమై మీ దర్శనంబుఁగలుగఁగఁ జేసెన్
నినుఁ జూచిన యీ సుకృతము
నొనరఁగ నా కెట్టి భాగ్యమున్నదొ యింకన్. 347

క. తలఁచిన మాత్రనె కాంక్షిత
ఫలముల నొనఁగెడు తపఃప్రభావము నీకున్
గలదైనను నేఁజేయఁగ
వలసిన పనియేద్ది చెప్పవలయు మహాత్మా. 348

ఉ. అల్పులు గారు మీరు మమునాన పదం బనిలేదు సిద్ధసం
కల్పులరైన మీరు కృపఁగైకొని నన్నుఁ గృతార్థుఁజేయు సం
కల్పముఁజేసి వచ్చితిరి కావలయుం దలఁపన్ దపఃక్రియా
కల్పభవత్సమాగమనకార్యము నా కెఱుగంగఁ జెప్పవే. 349

వ. అనిన నారదుండిట్లనియె. 350

---

346 — [1] ట. వెనవచ్చు.

ఉ. చూచితిఁ బెక్కు దేశములఁ జూచితిఁబెక్కు ధరాతలేశులన్
జూచితిఁ బట్టణావళులఁ జూచితిఁగాని ధరాతలంబునన్
నీ చతురత్వవైభవ[1]ము నీ మహిమాతిశయప్రతాపమున్
గోచరకోటికిందెలిసి కోరి నుతింప నగోచరంబగున్. 351

ఉ. ఆ కమలారి యంగజునినైనఁ దృణీకరణంబు సేయు నీ
కీ రమణీయ[1] రూపమున కీడగు నంగన లేక యుండుటల్
నీకు హితోపదేశమటు నిక్కము సేయఁగఁబూని రాక నా
రాక ధరాతలేశ యని రాజున కమ్మునిముఖ్యుఁ డిట్లనున్. 352

తే.గీ. దండితారాతి పాండ్యభూమండలమునఁ
జిత్రసేనుఁడు గలఁడు విచిత్రయశుఁడు
ఆతనికిం గూర్మినందనయగుచు వెలయు
రత్నసుందరి యను గజరాజ గమన. 353

తే.గీ. అఖిల మోహినియైన యయ్యలరుబోణి
శైశవమున వీడుకొన్నది సందుగాఁగ
ననుదినంబును రాజనందనుల మీఁద
వేటలాడుచునున్నాడు విషమశరుఁడు. 354

క. ఆ నతి కెన సేయంగా
నీ సకలధరాతలమున నేర్పడ లే ర
వ్వానవుని కొల్వులోపల
వాసుకి పురమందుఁదక్క వనితాజనముల్. 355

తే.గీ. రాజనిభతేజ యగ్గజరాజగమన
నవ్య సౌందర్య విధము విన్నాఁడనై న
విస్తరంబుగ నాపాదమస్తకంబు
వరుసతో మీరు వినిపింప వలయుననిన. 356

క. అనవుడుఁ గానిమ్మని యా
వనజాసనతనయుఁ డధికవాత్సల్యమునం
జననాథుతోడ లెస్సఁగ
వినుమని తా నిట్టులనియె విశదం బెనఁగన్. 357

---

351 — [1] ట. మనీష మహాతిశయ.
352 — [1] ట. గాత్రమునకు నింవగు.

తే.గీ. జనసమూహంబు లయ్యింతి చక్కఁదనము
నిట్టి [1]దట్టిదియని నిర్ణయింపనేర
రైన నానేర్చు తెఱఁగున నవయవముల
రూపసంపద వర్ణింతు రూఢిగాను. 358

చ. మొలక మెఱుంగు జాజివిరి ముత్తెపుజల్లి పసిండి బొమ్మ రా
చిలుకల కొల్కి మోహనవశీకరమంత్రము మించుఁ జొక్కపుం
గలికి చకోరనేత్ర పసిగల్గిన రత్నశలాకకాంతిఁ జె
న్నలరెడు చిత్రరేఖ యన నంగన దా విలసిల్లు భూవరా ! 359

ఉ. కారు మెఱుంగు తోడి చెలికత్తియ వెన్నెలలోని తేట శృం
గారరసంబునం గరువుకట్టిన బొమ్మ పదారువన్నె బం
గారపునిగ్గు మన్మథవికారవిలాసము పుట్టినిల్లు నా
నీరజనేత్ర యొప్పె [1]రమణీయగతి న్నవయౌవనంబునన్. 360

తే.గీ. విదుషి [1]యాయింతి తలఁదాల్చు వెంట్రుకలకు
నహహ ! యెబ్బంగి సాటి సేయంగవచ్చుఁ
బశువుచేతఁ బురస్కృతిఁ బడయలేక
చాపలంబున వర్తించు చామరములు. 361

క. నీలాహి మేనికంటెను
నీలాలకకంటె నింద్రనీలము కంటెన్
నీలరుచిఁ బొల్చు నాసతి
నీలాలక లేమిచెప్ప నిఖిలాధీశా ! 362

ఉ. వర్ణనఁ జూడఁ[1] గందు గుణవర్ణన సేయ ఖలుండు పుష్టి నా
జీర్ణకరుండు తమ్ములెడ జీవుల కోర్వనివాఁడు దిక్కులం
గర్ణవిహీనుఁడై నతని ఘాతకు లోఁబడి భ్రాంతుఁడైన యా
పూర్ణసుధాకరుండు పువుబోఁడి[2] ముఖంబు[3]కు సాటివచ్చునే. 363

ఉ. చందురునందుఁ గాంతి జలజంబులయందు వికాసమందు నా
సుందరి మోముతో నుపమ చూచుట యింతియె కాక భ్రూలస
న్మందకటాక్షవీక్షణము మంజులభాషలు మందహాసమున్
జందురు తండ్రికైన జలజాతము తాతకునైనఁ గల్గునే. 364

---

358 – [1] ట. దిట్టిద.
360 – [1] చ. ట. గమనీయ.
361 – [1] ట. యీ.
363 – [1] క. గందు ; [2] ట. నకీడు ; [3] క. వచ్చెనే.

). స్మరసమ్మోహనమంత్రదేవత మనోజప్రౌఢసామ్రాజ్యల
క్ష్మీరమానందనభాగ్యరేఖ మదనక్రీడావనీ పుష్పమం
జరికామాపదకీర్తి మన్మథపునస్సంజీవనీవిద్య నా
ధరణీశోత్తమ [1]కన్య యొప్పె విలసత్తారుణ్యసంపన్నయై. 365

రాహుదంష్ట్రాంకురక్రకచఘాతంబుల
నొక్కొక్క మఱి నొవ్వి నొందకున్నఁ
బరివేష[1]మిషయైన పాశబంధమ్మున
బహువారములు [2]గట్టువడకయున్నఁ
బ్రతి[3]వాసరము గుహూరాత్రివేళలయందు
నత్యంతనాశంబు నందకున్న
బలవత్కళంక కజ్జల పంకసంకర
స్ఫూర్తిమాలిన్యంబుఁ బొరయకున్నఁ

గీ. గాక సరిఁ[4]బోల్పవచ్చునే కమలవైరి
యనధిగతదోషమైన [5]యియ్యతివ మొగము
మధురబింబా[6]రుణోష్ఠంబు మాఱుగాఁగ
నమృతపూరంబు గలిగిన యంతమాత్ర. 366

వె. అమృతరసము బావి యలరు కెంపుల దీవి
మొలక చిగురు చావి మోఁక మావి
కప్పురంపు ఠీవి కమ్మని చెంగావి
తియ్య తేనె తావి తెఱవ మోవి. 367

నిబిడశైశవ యౌవనీయ సంధ్యావేళ
యాననచంద్రబింబామృతంబు
లపనామృతాంశుజాలప్రభాజాలంబు
బంధుజీవలతాంతబాంధవంబు
పరిపక్వబింబికాఫలవిడంబనముద్ర
విద్రుమద్రుమలతావినిమయంబు
మదననారాచకోమల మైంగుళచ్ఛాయ
యన్మన్మనోనురాగాంకురంబు

365 — [1] క. చ. కన్నె.
366 — [1] క. చ. మయ ; [2] క. పట్టు ; [3] ట. మానమును ; [4] ట. బోలఁజాలునే ;
[5] ట. యియ్యతివ ; [6] ట. ధరో.

తే.గీ. మహితలావణ్యగుణజాయమానబహుళ
మాధురీచిత్రశోభాసమన్వితంబు
ప్రార్థనాకల్పపాదపప్రాజ్యఫలము
తియ్య పూఁదేనియల [1]దీవి దీనిమోవి. 36

చ. [1]మెలపున దాడియాడు మగమీల విలాసముఁ బోలి వ్రాలి పొం
దలకపుఁ జాయమీఱి వెలిదామరరేకుల [2]దెల్పు నవ్వుచుం
గలువల కాంతి గైకొనక కారుమెఱుంగుల గేరినేత్రముల్
చెలువకు నొప్పు ముత్తియపుఁ జిప్పలపాటి [3]కొకింత గొప్పలై. 36

ఉ. ఎంచగ నొప్పుచుండు [1]మఱి యిందు [2]కరావళి ముంచితెచ్చి పై
వంచిన పాల్కపువ్వు వలవైచిన చాడ్పునఁ గల్వదండ సా
రించిన లీలఁ దమ్మివిరి ద్రిప్పిన భంగి మెఱుంగు దీగె [3]గు
ప్పించిన మాడ్కి వాలు ఝళిపించిన కైవడి [4]దీని నేత్రముల్. 37

చ. తెలుపులు కప్పు లొప్పులును దేటలు విప్పులు దీర్ఘలోలముల్
బెళుకులు చంచలస్థితులు భీతులు విభ్రమలోల జాలముల్
కళుకులు సోగలుల్కములు కారుమెఱుంగులు మోహనాస్త్రముల్
చెలువ కటాక్షయంత్రములు చిత్తములోపలి ప్రాణమంత్రముల్. 37

చ. కలువలునున్ జకోరములఁ గారుమెఱుంగుల గండుమీల వె
న్నెలలను దమ్మిరేకులను నిర్మల మౌక్తిక[1]శుక్తిపంక్తులన్
దలఁచి పయోజగర్భుఁడు సుధారసధారలు రెంటిలో విషం
బులు చిలికించి చేసెనొకొ పొల్పెనలారఁగ దీని నేత్రముల్. 37

మ. దళదిందీవరకాంతి[1]పుంజదళసత్వక్పాటనానంతరో
జ్జ్వలరంభా[2]దళగర్భసంపుటలసచ్ఛాయాకలాపంబుతోఁ
గలయంగూర్చి చతుర్ముఖుం డొనరిచెంగాఁబోలు నాకర్ణశ
ష్కులికాపాంగములైన యీ చిగురుటాకుంబోడి నేత్రాబ్జముల్. 37

తే.గీ. శ్రవణపుటకూపవినిపాతసాధ్వసమున
నిగిడి యవ్వలి [1]కడఁబోక నిలిచెఁగాన,
యధిక[2]దీర్ఘ స్వభావంబులైన యట్టి
దీని కన్నులు దల చుట్టు తిరిగిరావె. 37

368 — [1] ట. క్రోవి.
369 — [1] చ. ట. మెలుపన ; [2] ట. దెల్వ ; [3] ట. కొనింత.
370 — [1] ట. దగ ; [2] క. చ. కళావతి ; [3] చ. ట. గప్పించిన ; [4] ట. నింతి.
372 — [1] ట. రత్నశుక్తులన్.
373 — [1] క. చ. పంచపదల ; [2] ట. తరు.
374 — [1] చ. కటవోక. ట. కటువోక ; [2] ట. చపల.

క. కేదారములో శిశిర
ప్రాదుర్భావము [1]జనించి పడసిన యురువు
ణ్యోదయమున నొకొ యీ శా
తోదరి [కిం] గన్ను లగుచు నున్నవి దమ్ముల్. 375

ఉ. తొంగలి ఱెప్పలం దొలఁగఁ ద్రోయుచుఁ బైపయి విస్తరిల్లు క
న్నుంగవ యాక్రమించుకొనునో ముఖచంద్రుఁ ఛటంచుఁ బోవ నీ
కంగజుఁ డాన[1]వెట్టి కలియం గుఱి వ్రాసె ననంగ జాఱె సా
రంగమదంబు లేఁజెమట గ్రమ్మి లలాటము డిగ్గి చెక్కులన్. 376

తే.గీ. యౌవనాంబుధరోద్భూత హావభావ
వారిధారాభిపూర్ణశృంగారసరసి
యబ్జభవసృష్టివిద్యారహస్యభూమి
నిఖిలలావణ్య[1]మహిమ యీ నీరజాక్షి. 377

ఉ. చంచలనేత్ర మేని నునుజాయకు సాటియొనర్పఁగాఁ దగుం
గాంచనకేతకీకుసుమగర్భపళంబులు ధూళి బ్రుంగ వే
నంచిత భీతి నీ సరసిజాక్షి తనుద్యుతి కోడిగాదె సే
వించెను [1]వారిదుర్గ మరవిందవరాటకచక్రవాకముల్. 378

తే.గీ. ఇంద్రుఁ డింతికి రక్షగా నిడఁగఁబోలు
నాభరణవజ్రమూర్తి వజ్రాయుధంబు
నతఁడు నంతటబోక బాణాసనంబు
నిఖిలమణి దీప్తియనుపేర [1]నిల్పెఁబోలు 379

తే.గీ. సాయకంబులు మూట ముజ్జగముఁ గెలువఁ
బాలు వెట్టి [1]సృష్టించిన పాదయుగళి
మదనుఁ డేతద్భృగంభోజపదమునందు
[2]గారవంబున పట్టంబు గట్టెఁబోలు 380

తే.గీ. హరుని కోపాగ్నిఁ బొగచూఱి మరునిచాప
మసితకేసరపరివేషమైననాఁడు
హృదయమోహనశశికి నీ యిందువదన
కంచితభ్రూలతారేఖకైన యుపమ 381

---

375 — [1] ట. నఁజొచ్చి.
376 — [1] క. చ. బెట్టి.
377 — [1] ట. సీమ.
378 — [1] క. వాటి.
379 — [1] ట. నిలువ.
380 — [1] చ. ట. శోషించిన ; [2] ట. గౌరవంబొప్ప.

తే.గీ. రత్నసుందరి యాకారరమ్యలీల
పోల నష్టాదశద్వీపములను గలుగ
రనుచు శ్రుతులను సంజ్ఞ నయ్యతివయందుఁ
[1]దొమ్మిదులు రెండులిఖియించెఁదమ్మిచూలి 382

తే.గీ. చదువు రాజశుకబ్రహ్మచారులకును
దామరసనేత్ర వదన మధ్యయనగృహము
[1]గాణలై వచ్చు కోకిలగాయకులకు
నాతికంఠంబు చతురసంగీతశాల 383

తే.గీ. అమృతవారాశి మధ్యంబునందునున్న
కమలలోచను దక్షిణకరమునందు
నొనరు నప్పాంచజన్యంబొకోయనంగ
జననుతంబగు మీనలోచన గళంబు 384

తే.గీ. ప్రతిఫలించిన వేణికాభారఖచిత
మల్లికలు రాజతాక్షరమాలికలుగ
శంబరారాతి విజయశాసనసువర్ణ
పట్టికయుఁబోలె నొప్పు నప్పణఁతివీపు 385

చ. కదిసిన నూత్నయౌవనపుఁగాఁక నణంగినరీతిబాల్యతల్
వదలఁగ బొట్లు బొట్లు వడి వర్తులభాగము వేఱుపాటులై
తుద మెఱుఁగెక్కి [1]వట్రువయి తోరపుఁబయ్యెద [2]కొప్పుసూపఁగా
నుదితమనోజరాగరస ముప్పతిఁ బెంచెఁ గుచంబులింతికిన్ 386

చ. నగినల నవ్వి జక్కవలఁజాలవు పొమ్మని హైడికుండలం
దెగడి కరీంద్రకుంభముల ధిక్కరణంబొనరించి తమ్మి క్రొ
మ్మొగడల గేలిసేసి జనమోహనలీలలనాడు నాటికిం
[1]జిగి మిగులంగఁ జన్నుగవచెన్ను వహించెఁగురంగనేత్రికిన్ 387

చ. వదలక వల్దలై బిగిసి వ్రాలక వట్రువలై తనర్చి మై
గుదురుకొనంగలోఁ బొదలి కొంతకెలంకులబిక్కటిల్లుచున్
[1]మృదువు సమృద్ధియుం గలిగి మోదము సేసి మనోజపూరితా
స్పదకలశంబులోయనఁగ [2]భామకుఁ జన్నులు నొప్పునెంతయున్ 388

382 — [1] దుమ్మెదలు.
383 — [1] ట. గాకులై.
386 — [1] చ. నట్రులై ; ట. వట్రునయి ; [2] చ. లొప్పు ; ట. కొంగు.
387 — [1] క. జని.
388 — [1] ట. ముదురు ; [2] ట. జన్నులు, వొల్చు వధూటికింతయున్.

క. ఇంతలు మరుపూబంతుల
యింతలు మారేడుబండ్ల నీడుపు నిప్డై
యింతలు దామర మొగ్గల
[1]దంతుల కుంభములఁబోలుఁదరుణికుచంబుల్ 389

ఉ. బంతులు [1]కంటిలోని [2]దళభావముఁ జూపెఁ బసింపకుండలుం
దంతుల కుంభముల్ జరిగెఁ దామరమొగ్గలువిచ్చె జక్క్రవల్
చింత వహించెఁ దాళములు చేపడె బిల్వఫలంబులెండె న
య్యింతికుచద్వయంబునకు నీడుజగంబునఁ గల్గనేర్చునే 390

క. నయనాద్యవయవములు మే
లయిన పదార్థములుచేసి యజుడవివోఁగా
[1]బయలావటించి చేసిన
క్రియ నయ్యరవిందగంధికి న్నడుమొప్పెన్ 391

తే.గీ. చనుగిరుల నుండి వెన నాభిసరసికెపుడు
కదలి చనుదెంచురతి [1]రాజగంధకరటి
మదనిషిక్త మలీమసమార్గమనఁగ
సతివ నవరోమలత యొప్పె నవనినాథ! 392

క. తన జనకుఁడు శౌరి సుద
ర్శనచక్రమునను జయించె జగమనిమరుఁడీ
వనిత యదర్శనకటితట
ఘనచక్రమునన్ [1]జయింపఁగాఁ దలఁచెఁ జుమీ 393

తే.గీ. గరిమ మించిన యాకాశగంగ నడిమి
సుధలకెల్లను ధాతువుల్ సూపునట్టి
గురువికో యనఁగాఁ గృశోదరముక్రింద
గూఢగతి నాభి సొంపారుఁ గోమలికిని 394

తే.గీ. ఊరుకాండద్వయమున నీ యుత్పలాక్షి
సమదవారణరాజహస్తంబు గెలిచె
నదియుఁగారణమునఁ గదా యధికలజ్జఁ
బొంది[1] మునిగించునది యాస్యపుష్కరంబు 395

---

389 — [1] క. దంతికి ; చ. దంతి.
390 — [1] ట. వట్టి ; [2] ట. క. చ. వళ.
391 — [1] ట. బయలారిచిచే పిచిన.
392 — [1] ట. రాజ.
393 — [1] క. జనియించెగా.
395 — [1] ట. ముడిగించు.

తే.గీ. రాజసంబున నవ్వలరాయఁడేఁచి
విరహిజనములపై దండు వెడలువేళ
కవగఁబూరించు బంగారుకాళలనఁగ
కమలలోచన జంఘయుగంబు మెఱయు 396

తే.గీ. పల్లవంబులఁ గోమలభాతిఁదెగడి
యరుణనీరజముల కాంతి నపహసించి
చాలఁగనుపట్టు లత్తుకఁ గేలిసేసి
పదతల[1]శ్రీలు చెలువారు పద్మముఖికి 397

సీ. నిండు చందురునకు నెత్తమ్మి తావియు
నందంపుఁబొల్పును నబ్బెనేనిఁ
గరికుంభములకు బంగారు తాడ్పులయొప్పు
శకటాంగముల విప్పు జరిగెనేని
[1]అరటికంభములకు నకరవంబును డాలు
తూణీరముల మేలు దొరికెనేని
[2]సరసిజాతములకుఁ జంద్రదంపుఁబెంపును
జిగురుటాకుల సొంపుఁ జేరెనేని

తే.గీ. చపలలోచన మోముతో సమము వచ్చు
నింతిపాలిండ్లతోడుత నీడు వచ్చు
వనిత యూరుద్వయంబుతో నెనయవచ్చుఁ
జంద్రముఖి పాదయుగముతో సాటివచ్చు. 398

క. కుందనపుఁ గమ్మవలపుం
జెందిన చందమునఁదెల్ల చెఱకునఁబండై
సుందరియగు నక్కన్నియ
యందెలఁ బ్రాయంబు విడువ నాయిత మయ్యెన్. 399

క. తొడరియుఁ దొడరని సిగ్గునఁ
బొడమియుఁ బొడమని యురోజముల జాపలమున్
విడచియు విడువని నడపులఁ
బడతుకపై నూఁగు నూఁగు బ్రాయంబయ్యెన్. 400

---

397 – [1] క. లక్షట; ట. లంబులు.
398 – [1] ట. అనటి ; [2] క. వారి.

దివసముఁబోలె శైశవము దీరఁగఁ బ్రాయపురేయి దోఁచినన్
నవకపు మోవిగెంపునఁ గసంబడియె న్నెలసంజ వోలె న
క్కువలయపత్త్రనేత్ర నపకుంతలబాలతమోవిలాసముల్
గపయఁగ దానఁబో మరుని గర్వము దుర్వహమయ్యె నయ్యెడన్. 401

గురుకుచకుంభసంస్థితికిఁగూడె నురంబున నాలవాలముల్
బొరసి కురుల్ ముఖాబ్జమునఁబొడ్మెడు తావికిఁజేరు తేటులై
గరువపుఁజూపు లొరసిలఁగన్నుల క్రేవకు సిగ్గెదుర్ప నా
వరనృప [1]కన్యయం దభినవంబుగ జవ్వన [2]మంకురింపఁగన్. 402

కూఁకటి వేణితోఁ గురులుకూడక మున్న కుచప్రరోహముల్
పోకలతోడి సామ్యమును బొందక మున్న నితంబసీమకున్
వ్రేఁకదనంబొకింత ప్రభవింపకమున్న ప్రసూనబాణుఁడ
ట్టాఁకులఁ బెట్టెఁ దా నరవనామెత బాలికకై విటావళిన్. 403

విరివియకాని పై పొడపు వెల్వడకుండెడు పూఁపచన్నులన్
నరవియ కాని దంతరుచిఁ జాలని సన్నపు ముత్తరంగలన్
తరళవిధంబకాని నిశితత్వమెఱుంగని క్రొత్త చూపులన్
సరసిజనేత్ర పొల్పెసఁగె శైశవయౌవనసంధిఁజూడఁగన్. 404

విస్తారవిలసన ప్రస్తావనలు దోఁచె
నరవిఁగటి ప్రదేశములయందుఁ
గ్రమముతోఁదలలెత్తె గడకంటి చూపుల
యందుఁ గౌటిల్య పూర్వాంకురములు
సరసవైదగ్ధ్యరసాయనోదయమునఁ
బలుకులొయ్యొయ్యనఁబదను కొనియె
నురముపై చక్కి పయోధరంబులు చేసె
లాలితోచ్ఛేదకోలాహలములు

గీ. నవయవంబులు గైసేత లభిలషించెఁ
జెవులు సంభోగవార్తల చెలువు మరిగె
జనవరాత్మకసుతకును శైశవంబు
వీడి క్రొత్తఁగఁ బ్రాయంబు గూడునపుడు 405

---

402 — [1] క. కన్ని, చ. కన్నె; [2] ట. మంకురించినన్.

చ. గవగొని నిల్చు పేరనఁటికంబములయ్యె మృదూరుకాండముల్
కువలయతోరణావళినిగుంభనమయ్యెఁ గటాక్షవిభ్రమం
బవిరళపూర్ణ[1]కుంభయుగమయ్యె విరాజదురోజయుగ్మ మ
య్యవనిపకన్యయందు నవయౌవనలక్ష్మిసమాగమంబునన్. 406

సీ. ప్రథమహాలాహలప్రథమానకీలలై
[1]యెగసెఁ గ్రూరకటాక్షవీక్షణములు
దరహాసచంద్రికాంకురములు దలసెత్తె
నుదితేందుబింబమై యొప్పె మొగము
సమసమున్మగ్నవాసవకుంభి వరకుంభ
యుగ్మమై కుచకుంభయుగళి దోఁచెఁ
బ్రకటసుధాపూర్ణరత్నకుండికయయ్యె
[2]నరుణాభమై మధురాధరంబు

తే.గీ. విశ్వమోహనలీల నావిర్భవించె
మదనజగదేక[3]పూర్ణసామ్రాజ్య లక్ష్మి
[4]సతిపయోనిధియై యున్న శైశవంబు
మహితయౌవనమంథానమథితమైన. 407

చ. ఉరుతరవజ్రకర్కశతయుం గుధరోన్నతియుం గుచంబులన్
సరసిజ[1]సంవికాసమును జంద్రవిలాసము నెమ్మొగంబునం
గరికరలక్ష్మియుం గదళికాతరువిస్ఫురణంబు నూరులన్
బొరయుట చిత్రమయ్యె నృపపుత్త్రిక కా యెలజవ్వనంబునన్. 408

ఉ. కన్నులఁ జంచలత్వమును గ్రౌర్య మపాంగవిలోకనంబులన్
జన్నులఁ గర్కశత్వము గృశత్వము గౌనున మంద[1]యానమున్
వెన్నడ వక్రతంగురుల నెక్కొనఁజేసియు నెట్టి చిత్రమో
కన్నియ జవ్వనంబు త్రిజగజ్జనసన్నుతమయ్యె నయ్యెడన్. 409

చ. కమలము మోమునందు నొకకన్నుల మాత్రముఁబోల దన్నచోఁ
గమలవిరోధియందు నొక గండతలంబునుబోలఁ డన్నచోఁ
గమలముఁ జందురుండు సరిగారని వేతె గణింప నేటికిన్
రమణి [1]ధృతస్మితేక్షణతరంగితమోహనమైన వక్త్రమున్. 410

406 – [1] క. నాభి.
407 – [1] ట. వీఁగె ; [2] క. నరుణమయిననమృధు, చ. నరుణమైతుతు ; [3] ట. పూజ్య ;
[4] క. నవప.
408 – [1] ట. సవ్వికాసమును.
409 – [1] ట. భాగ్య.
410 – [1] చ. తృస్మితేక్షణ, ట. తతస్మితేక్షణ.

చ. తరళగతిద్యుతిచ్ఛటలఁదమ్మికొలంకులు సేయు [1]దిక్కులం
గురియు కటాక్షపాతముల గోగణముల్ మదనాస్త్రవర్షముల్
గరువపుఁజూపులంగొలుపు కారుమెఱుంగులు మింటసాటియే
తరుణి[2]విలోచనమ్ములకుఁ దమ్ములుసమ్ములుఁ గ్రొమ్మెఱుంగులున్. 411

తే.గీ. ఒత్తికొనివచ్చు కటికుచో [1]ద్వృత్తిఁజూచి
తరుణి తనుమధ్య మెచటికో [2]దాగిపోయె
నుండెనేనియు[3]గనుపట్టకున్నె యహహ
యుద్ధతుల [4]మధ్యఁ బేదల కుండదరమె. 412

సీ. అవనిపైనుండుగా కనఁటి కంబములెట్లు
లనఁటి కంబములపై నవని నిలిచె
గగనంబు గిరులపైఁ గనుపట్టుఁగా కెట్లు
గగనంబుపై గిరుల్ గానఁ[1]బడియె
జలధరంబులమీఁద శశియుండుఁగా కెట్లు
శశిమీఁదనున్నది జలధరంబు
నాళంబుపైఁగాక నళినకోశంబెట్లు
నళినకోశంబుపై నాళమున్న

తే.గీ. [2]నకట జనులకుఁగడు విస్మయంబు గొలుపు
దొడలుఁగటిమండలంబును నడుముఁజన్ను
లాననముఁ గొప్పు నాభియు నారు [3]నలరె
[4]నవ్వర విమలాంగి నవయౌవనాగమమున. 413

ఉ. త్రాసునఁ దూఁపవచ్చు ముఖతామరసంబును నిండుఁజందురున్
వాసి యెఱుంగరాదు మగ[1]వాలుగ మీలకుఁ గన్నుదోయికిన్
వీసము[2]దప్పలేదు నెఱివేనలికిం జిరుతేఁటిదాంట్లకున్
దోసముగాదె[3] యీసుదతితో [4]నొకతొయ్యలి నీడుచేసినన్. 414

చ. కనుఁగొను చోటులెల్ల విరికల్వకొలంకులు మెత్తమెత్తనం
జనుతెరువెల్ల గెంజిగురుసెజ్జలు పేశలమైన సూక్తిఁ జెం
దిన యెడలెల్లఁ గ్రొంజెఱకుఁ దేనియసోనలు నిక్కమింత య
వ్వనిత భుజాలతల్ పాలయువంకలనెల్లఁ బసిండి బచ్చెనల్. 415

411 — [1] క. రిక్కలం ; [2] ట. విలోకనమ్ములకు.
412 — [1] క. ద్వృత్తి, చ. ద్విృత్తి ; [2] ట. తలఁగి ; [3] ట. గనఁబడ ; [4] క.చ. నడుమ.
413 — [1] ట. నయ్యె ; [2] ట. దనుచుఁజూపఱులకు ; [3] ట. నలర ; [4] చ. నలరె.
414 — [1] ట. వాలిక ; [2] క. దప్ప ; [3] ట. యయ్యతిన ; [4] చ.ట. నొరు.

సీ. వెడవిల్తు చిగురాకు గొడుగులు గొనివచ్చి
చరణద్వయంబుగా నవదరించి
సంకల్ప సంభవు జయకాహళులు దెచ్చి
జంఘ[1]యుగ్మంబుగా సంఘటించి
దుగ్ధాబ్ధిమనుమని తూణీరములు దెచ్చి
యూరుయుగంబుగా నుపచరించి
శ్రీదేవి[2] సుతుహేమ సింహాసనముఁదెచ్చి
జఘనచక్రంబుగా సంతరించి

తే.గీ. నీరరుహసూతి శేషాంగనిర్మితికిని
దగిన[3]యదిలేక కనకపత్రమున నివటఁ
గడమ గలదని వ్రాయ లేఖ[4]యును [5]నిలుప
మధ్యమును నారు నయ్యె నమ్మానవతికి. 416

సీ. ప్రసవాస్త్రు మాయావి బయలవ్రాసిన [1]సుడి
బిసరుహాననకు గంభీరనాభి
మోహనచూర్ణంబు మొనసిన బంగారు
[2]బరణు లుత్పలగంధి గురుకుచములు
యౌవనామరభూరుహమున డిగ్గిన యూడ
లరవింద వదనకుఁగరయుగంబు
సౌందర్యలహరిలో సంభవించిన పాంచ
జన్యంబు మీనలోచనగళంబు

తే.గీ. వదనమను తామ్రపర్ణిఁ జెల్వంబులైన
విశదమౌక్తికములు లేమ దశన[3]కీర్తి
శంబరారాతి సామ్రాజ్యసౌఖ్యపదవి
యలికులాలక కెంజిగురాకుఁ బెదవి 417

ఉ. మారుని మోహనాస్త్రము సమస్తవిలాసవిహారభూమి శృం
గారరసంబు తేటతొలుకారుమెఱుంగుల పుట్టినిల్లు సం
సారసుఖంబు లేమొలక చక్కదనంబుల ప్రోవు కాక బం
గారపు బొమ్మ యాతరుణి కన్నులపండువు చూచువారికిన్. 418

---

416 - [1] చ.ట. యుగంబు ; [2] ట. బలు ; [3] ట. యవి ; [4] ట. యని ; [5] చ. నిలిపి. ట. నిలుపు.

417 - [1] క. నుడి ; [2] ట. బరిణ ; [3] ట. పంక్తి.

. దీపితకనకనందేహంబు దేహంబు
పచ్చకర్పూరంపుఁ బలుకు పలుకు
పల్లవసంపదాస్పదములు పదములు
శోభితావర్తన నాభినాభి
కుంఠితకలకంఠకంఠంబు కంఠంబు
ముకురవిశంబాభిముఖము ముఖము
సరసిజవైభవాకరములు కరములు
విజితనీలోరగవేణి వేణి

.గీ. నడుములేమికి నెప్పుడు నట్టనడుము
లోచనంబులు కర్ణాంతలోచనములు
పణఁతి చనుదోయి జక్కవ పక్షదోయి
యగుట నిక్కంబునా నొప్పు నబ్జవదన. 419

. పలుమఱుఁ గ్రొమ్మెఱుంగులనుబట్టి కరంచి పసిండి నీరునం
దొలఁచి దొలంచి వెన్నెలలఁ[1] దోఁగిన చేతుల తీవెయింటిలో
నలరులగద్దె మీఁదఁ గుసుమాస్త్రవసంతులు దోడుగా రతిం
దలఁచి యొనర్పఁగా వలయుఁ దామరసాననుఁడిత్తలోదరిన్. 420

. రమణి చన్నులతోడ రాసి రథాంగముల్
రాజుచిత్తమునకు రాక దొలఁగె
నంగనముఖముతో నంతరం బెఱుఁగక
పోరి రాజీవ మప్పుల ముడింగె
లోలలోచనతోడి లోచన స్పర్ధను
బొలుపారి మృగములు పూరి గఱచె
కలికి పెన్నెఱిఁజూచి కప్పెల్లఁ గోల్పోయి
తుమ్మెద తండంబు[1] తొవలుబట్టె

.గీ. నాతినడపున బెడఁగార నత్తివలేక
దంతులెనిమిదియును దిగంతముల నొదిగె
నితర వనితల నుపమింప నెట్లువచ్చుఁ
బొలఁతి తనుదానె[2] పోలినఁబోలుగాక. 421

---

420 - [1] ట. దోఁచుచు నంపెఁగ.
421 - [1] క. దోవ; [2] క. గోరిన.

ఉ. నవ్వక నవ్వునట్టి వదనంబును నించుక బిగ్గ నవ్విసం
ద్రెవ్వెసినట్టి నెన్నడుము తీవెయుఁ దామరనూలు సందునం
దివ్వఁగరాని చన్నులును దీష్టములై తళుకొత్తు చూపులం
గ్రొవ్విన కన్నులుం గలుగు కోమలికి న్సరిలేరుభూవరా! 422

సీ. కురులు కప్పు దనర్చి యిరులు గ్రమ్మకయున్నె
నగవు వెన్నెల[1]మీఁద నెగడెఁగాక
చన్నుజక్కవదోయి మిన్ను ప్రాకకయున్నె
పయ్యెదవల[2]లడ్డ పడియెఁగాక
కనుగండు[3]మీల్ దలకడచిపోవకయున్నె
చెవులను కొలకులఁ జిక్కెఁగాక
యాననాంబుజముపై నలులు పైకొనకున్నె
మేను సంపెఁగ తావిఁ బూనెఁగాక

తే.గీ. యొప్పు కనుచాటు దాఁకకయున్నె రత్న
భూషణద్యుతు లొక్కటఁ బొదివెఁగాక
తలఁప నచ్చెరువైన యిత్తరళనయన
యవయవశ్రీల లీల లేమని నుతింతు. 423

ఉ. కన్నులతీరుఁ జక్కని మొగంబు మెఱుంగులఁ జౌకళించు లేఁ
జన్నులమించు నెన్నడుము నంశయరేఖయు మేనియందముం
బెన్నెఱివేణి సొంపు కటిపెంపును దిన్నని మోవికెంపులున్
వన్నెలుగాని కావు రవణంబులు వన్నియ లా లతాంగికిన్. 424

ఉ. [1]చిత్తరువున్ లిఖించి మఱి జీవముఁబోసెనొ రూపసంపదన్
చిత్తమునం దలంచియొ సృజించెనొ రెండును జర్చ [సే]యఁగాఁ
జిత్తరువందు నాకరణి చెల్వముగల్గ దనన్యచిత్తుఁడై
చిత్తమునం దలంచియె సృజించెఁ బితామహుఁడా తలోదరిన్. 425

క. సురగరుడఖచరవిద్యా
ధరకిన్నరపన్నగాదితరుణీమణులున్
సరిగా రత్నన్వంగికి
వరసుందరరూపరేఖవై భవగరిమన్. 426

---

423 – [1] ట. మించునెగడి ; [2] ట. యద ; [3] ట. మీలువే.
425 – [1] ట. చిత్తరువుల్.

•. ఆ వాలుంగనుదోయి యా నగుమొగం బా గుబ్బపాలిండ్ల పెం
పా వేణీరుచి యా తనూవిలసనం బా యొప్పు నేఁజెప్ప నం
గైవారంబగుఁగాని యయ్యెడ శిరఃకంపంబుతోఁగూడ నా
హా పుట్టింపఁడె యిక్షుధన్వునకు నయ్యబ్జాక్షి నీక్షించినన్. 427

.గీ. ఇట్టి కీర్తిప్రతాపంబు లిట్టి ఘనత
యిట్టి విభవంబుగల్గి నీ వినకులేశ
యవ్వధూమణి వరియింపవైతివేని
నీదు చక్రదనంబెల్ల నిష్ఫలంబు 428

వ. అని చెప్పినారద మునీంద్రుండు [1]చనిన తదనంతరంబ 429

. మనుజపతి కమ్మునీంద్రుని మాటలెల్లఁ
గోర్కెమీఱంగ నమృతంపు ఘుటికలైన
నిభ[1]గమన నుస్వయంపరవిభవమునకుఁ
బోవ సమకట్టి కలకల స్ఫూర్తి[2]వెలయ. 430

. మురువైన చక్కని మొగముట్టు నవరించి
నవరత్నమయఖలీనం బొనర్చి
పచ్చ సూర్యపుటంపుఁ [1]బల్లంబు ఘటియించి
బిరుదు తలాటంబు నిరవుగొల్పి
చికిలిచౌకాటంపు పికిలికుచ్చు లమర్చి
యపరంజి పక్కెర లలవరించి
నమకట్ల జల్లులు నమకూర్చి యిరువంక
[2]గొరక సింగిణిపాది గూర్చి కట్టి

.గీ. పంచకము రొమ్ము విరివియై పరిఢవిల్ల
మోడి శిరసెత్తడము గల్గు మొయిలులోని
జలము దేసోపు పాదరసంబు వంటి
యుత్తమాశ్వము సాహిణి యొకడు నిలుప. 431

వ. అంతట రాజేశ్వరుండు మణిమయ[1]భూషణంబులు ధరించి. 432

---

429 — [1] ట. వివాహగమనంబునకుంబురి కొల్పిన.
430 — [1] క గమనను; [2] ట. మెఱయ.
431 — [1] క. పల్లవంబు; [2] ట. గౌర.
432 — [1] ట. భూషణాంబరంబులు.

సీ. పన్నీటిచేఁ గదంబపుఁదావి మించిన
మంచి కస్తూరి నామంబుఁ దీర్చి
పైఠాణి హురుమంజి పసుల [1]జిల్లర చట్ట
పై పైడిబ్రాఁత దుప్పటి ధరించి
యాడాపు నీలాల తోడ జోడగు పాల
కాయులొంటులు నీటుగా నమర్చి
కళుకు వజ్రముల చెక్కడపుఁజొక్కపుఁగెంపు
నెఱతాళి యరచట్ట పౌరను వైచి
తే.గీ. సూర్యపుటమున బంగారు సొగసు పనుల
రాయ మేలి కుమార కుళ్లాయిఁబూని
[2]మెల్ల నపరంజి పావాలు మెట్టి యపుడు
రాజకులమౌళి యంతఃపురమ్ము[3] వెడలి. 433

ఉ. పచ్చల రచ్చలుం జలువపందిరులుం దెలిసన్నసున్నపున్
గచ్చుమెఱుంగుగోడలు చొకాటపుఁగూటములుం బరంగిమేల్
మచ్చులు జాళువాపసిఁడి [1]మాడువులు న్నెలరాల [2]సెజ్జ యిల్
[3]నచ్చికతోడఁ గన్గొనుచు నా నృపశేఖరుఁ డంతట వేడుకన్. 434

వ. అంతట సాహిణి యశ్వంబుగొని [1]తెచ్చిన. 435

క. తెచ్చినఁగనుఁగొని తేజియు
నిచ్చలరఁగ బ్రొక్కి యెక్కి యిరుచక్కియలన్
నిచ్చ[1]గల మదపు టేన్గులు
మచ్చిక తుండములు సాఁచి[2]మైని నివురుచున్. 436

సీ. రాగావధాన పరాకు హెచ్చరికంచు
వేత్రహస్తులు సారె విన్నవింప
గడిమన్ని యసిధార గాంభీర్యపాథోధి
యని వంద్యగణము పద్యములు చదువ
పాండ్యకేరళమహీపాలవర్యకుమార
వర్గంబు పసవుపావడలు వీవ
సింగంపుఁగొదమలభంగి క్రేళ్లుఱుకుచు
బలసి ముందర వీరభటులు నడవ

433 – [1] క. జల్లర ; [2] ట. మేలి ; [3] ట. వెడలె.
434 – [1] క. మాడలు నున్నెల ; [2] క. సెజ్జలున్ ; [3] క. మచ్చిక.
435 – [1] ట. తేర.
436 – [1] క. లుగల మద సేనలు ; చ. గలమదసెనలు, క.చ. మై మైనివురుచున్;
[2] ట. మైనివురంగన్.

తే.గీ. నిడివి వెంబు జోదన నిబ్బరంబు
* *
మెఱయ రయమున స్రామాణి మేలుతేజి
గొరిజలో నెక్కి చూడ్కొడు కొనుచు నగర
రాజమార్గంబు వెడలె నా రాజమౌళి. 437

చ. కదలికఁజేసి నూఁకి తిరుగ న్మరలించి కెరల్చి వాగె చే
వదలి యదల్చి థే యనిన వాజి జవంబున కించుమించుగాఁ
గదలిన యా నృపాలకుని కన్గొన కార్వులు నింగి ముట్టఁగా
నదె యిదె వాఁడె [వీఁడె] పదఁడంచును మూకలు గూడిరయ్యెడన్. 438

వ. కతిపయప్రయాణంబుల పాండ్యభూమండలంబు గడచి,
చిత్రసేనపాలితంబగు విచిత్రనామనగరంబు ప్రవేశించె నటకు మున్నె. 439

సీ. పాంచాలకేకయబర్బరసౌవీర
బంగాళచోళనేపాళగౌళ
గాంధారకోంకణకాంభోజకాశ్మీర
హైహయాభీరబాహ్లకవిదేహ
మగధమద్రవిదర్భమాళవకేరళా
శ్మంతకకుంతలమత్స్యవత్స
కరహాటమరహాటకర్ణాటశకలాట
కుకురకోసలకాశకురుకరూశ

తే.గీ. సుంహ్మ సౌరాష్ట్ర గుజరాష్ట్ర శూరసేన
యవనబహుధానబర్బర[కా]ంగవంగ
* * *
తెంకణాంధ్రకళింగాదిదేశపతులు. 440

శా. రాజప్రేరిత దూత లేఁగి పిలువన్ రంగచ్ఛతాంగావళీ
వాజిస్తోమమదేభయోధసుభటవ్రాతంబు సేవింప సే
నాజాలంబుల చిందముల్మొరయ నానాదేశవర్తు ల్మహా
రాజు ల్వచ్చిరి పాండ్యజాపరిణయారంభంబు వీక్షింపఁగన్. 441

మ. నరనాథుం డెదురేఁగి తోడుకొని రా నానాభటశ్రేణి తోఁ
బురముంజొచ్చి తదీయమందిరమునం బూజావిధుల్ గాంచి త
త్పరిచారు ల్విడియింపఁగా విడిసి రత్యంతప్రభావంబునన్
ధరణీపాలురు తత్పురీపరిసరోద్యానోపకంఠంబులన్. 442

---

440 – క. చ. లలో తేటగీతి మూడవపాదము లేదు.
441 – [1] క. పాండ్యలీ : చ. పాండ్యరి.

క. నరనాథుని శాసనమునఁ
బురిలోఁ జాటించి రాజపురుషులు మెచ్చన్
బురిఁ గైసేసిరి పౌరులు
స్ఫురితాంబరహేమరత్నభూషణతతులన్. 443

సీ. దేవగేహముల భూదేవసద్మములను
సామంతసచివుల ధామములను
పార్థివశుద్ధాంతభవనసీమల సభా
మంటపంబుల నాట్యమందిరములఁ
బ్రాసాదగోపురప్రాకారముల నశ్వ
కుంజరశాలల గోష్ఠకముల
రచ్చకొట్టముల వారస్త్రీల గృహములఁ
జేటచేటీకుటీపాటనముల

తే.గీ. విపణివీథుల పుష్పలావికల సరణి
[1]దక్షకారకసదన పద్ధతుల తంతు
వాయపల్లవపాఠకవందిమగధ
గాయకాగారమార్గశృంగాటకముల. 444

సీ. కమనీయకదళికాకాండకోరుస్తంభ
సమ్యక్పుండ్రేక్షుదండములఁ బెనిచె
మకుటతోరణముల మకరతోరణములఁ
దోరంపు దర్పణతోరణములఁ
దప్తకాంచనమయధామతోరణముల
[1]హీరమౌక్తికహారతోరణములఁ
బరమపావనతరుప్రసవపల్లవగుచ్ఛ
తోరణంబులఁ దెల్లతోరణముల

తే.గీ. నందముగఁ [2]గట్ట లలితచిత్రాంశుకముల
కలువడంబుల నిర్మించి గగనభాగ
మెడపడకయుండ బిరుదుల పడగలెత్తి
జమిలి జిల్లెళ్ల నమకట్లు నంతరించి. 445

---

444 – [1] క. రక్షణ.
445 – [1] క. గార, చ. దార ; [2] చ. గట్టి, ట. బట్ట.

తే.గీ. చెలువు దళుకొత్తఁ జప్పరంబులు రచించి
యందుఁ బూదండలును రత్నహారములును
బక్వఫలదామములు గానఁబడ నమర్చి
కలయఁ బట్టాంబరముల మేల్కట్లు గట్టి. 446

సీ. గంధంబు పన్నీరు గలపి ముంగిళ్లను
బెల్లుగాఁ గలయంపి జల్లువారు
కుంకుమ జవ్వాది కూర్చి కుడ్యములను
బుడిసిలి పూఁతగాఁ బూయువారు
మృగనాభిపంకంబు మెఱుగు వేదికలను
దిన్నగా మ్రోఁకలు దీర్చువారు
ఘనసారతటమున కడు విచిత్రంబులు
వృట్ట ముగ్గులు నిండఁ బెట్టువారు

తే.గీ. విమలసంపుల్లకైరవవిదళనముల
ప్రసవపుష్పోపహారముల్ రమణఁ జేయు
వారునై యొప్పి రెంతయు వరుసఁ బౌర
తతి సమున్నతి నిల్లిల్లు దప్పకుండ. 447

క. అందఱు దివ్యాంబరములు
నందఱు మణిభూషణముల నతిమోదముతో
నందఱు బహుపరిమళముల
నందఱుఁ గుసుమములఁ దనరి రయ్యెడఁ బౌరుల్. 448

సీ. [1]వర్ధనమాలికావరరత్నదీధితు
లైంద్రచాపశ్రీల నావహింప
సౌధాగ్రవినిహితస్వర్ణకుంభద్యుతి
విద్యుల్లతాలక్ష్మి విస్తరిల్ల
సరససంగీతాదిమురజరవంబులు
ఘనగర్జితస్ఫూర్తి ననుకరింప
వరచంద్రశాలాగ్రవాననాధూపముల్
జలదసౌభాగ్యంబు నవదరింప

తే.గీ. వలభిపర్యంతలంబితలలితహార
వల్లరులు వర్షధారల వలను మెఱయ
వెలయఁ గైసేసియున్న యవ్వీటి విభవ
మంబుదాగమరమణీయకంబుఁ బెనచె. 449

449 — [1] ట. వందన.

తే.గీ. [1]రాజవంశజుఁడై యుండి రానివాఁడు
కాముబాణంబులకు గుఱిగానివాఁడు
సప్తసాగరమధ్యభూచక్రమునను
నృపకుమారుండు లేఁడు పన్నిదమునకును. 450

తే.గీ. తిలలు పైనెత్తి చల్లిన దిగువఁబడని
యంత సందడి పెంద్రోవలందుఁ గలిగె
నఖిలదేశంబులందున్న యవనిపతులు
వైభవాలోకనమునకు వచ్చు[1]నపుడు. 451

వ. అంతట నా రాజతనయ. 452

సీ. పట్టంగఁ బనలేని పలుచని లేఁగౌను
బిగువజన్నుల ఫ్రేఁక [1]బెడసియాడఁ
గెలసి ఱెప్పల [2]క్రేవఁ గ్రేళ్లువారుచునున్న
క్రొవ్వాడి చూపులు గూర్మిఁ దెలుపఁ
దీర్చిన కస్తూరితిలకంబుపై వ్రాలి
కృష్ణాలకంబులు గేలిసల్పఁ
గనకకర్ణోత్తంసకాంతులు దలకొని
చెక్కుటద్దములకుఁ జెల్వు నేర్ప

తే.గీ. [3]మెఱుఁగుఁ జిఱునవ్వు పూరమ్ము మెఱుగువోలె
మొగలిరేకుల గ్రొమ్ముడి మురిపెమొప్ప
గున్న రాయంచ కైవడి గునిసి గునిసి
మగువ యేతెంచె నాసభామధ్యమునకు. 453

సీ. దవ్వుదవ్వులఁ గనుల్ [1]దనివోవఁగాఁ జూచి
పరమాద్భుతం బాత్మఁ బాదుకొల్పి
సకలాంగకంబులు [2]జాదుకోఁ బులకించి
చేయొకించుక యెత్తి చిత్తమిడిచి
కదియ నాసా[3]శిఖాగ్రమునఁ దర్జని మోపి
మూర్ధంబు [4]గంపితంబుగ నొనర్చి
కడఱెప్ప లొలయంగఁ గనుదమ్ము లరమోడ్చి
బొమదోయి యొక్కింత పొడవుచేసి

---

450 — [1] క. రవివంశుఁడై, చ. రవంశుఁడై.
451 — [1] ట. చుండ.
453 — [1] ట. మొగసి; [2] క. క్రీడ, ట. క్రింద; [3] క. మెఱుగువు.

లలనసౌందర్యరేఖావిలాసమునకు
నిచ్చ మెచ్చని రాజొక్కఁడేని నరిది
యమ్మహాస్థానమున నున్న యఖిలవార్ధి
వలయితాశేషమేది నీశ్వరులయందు. 454

వనిత పాదములు ప్రవాళంబులై మించుఁ
గటి యచలాభోగకలనఁ దనరుఁ
బడతి [1]గుబ్బలుమీఱు భద్రకుంభనిరూఢి
వదన మబ్జఖ్యాతి వదల [2]కొనదు
కలికి చెక్కులు చంద్రఖండంబులై పొల్పుఁ
గన్నులు రాజీవ గణనఁ గాంచు
వెలఁది వేనలి నీలవిషధరంబై తోఁచు
దనువెల్ల కాంచనంబనఁగ నెసఁగు

పవడ మిగురాకు నిలచుట్టు వనటులు కరి
కుంభములు తమ్మి నెలనెలకూన కపుర
మబ్జములు మీలు మొగులు కాలాహి పసిఁడి
సంపెఁగలఁ [3]బెంచి నలువ నిర్మింపఁబోలు 455

కలువలనేలు కన్నుగవ కారుమెఱుంగులఁబోలునంగముల్
చిలువలనవ్వు కీలుజడ చిందముఁ గేరుగళంబు క్రపపుం
జలుసలు గుల్కునుంబలుకుచక్కెరరానునుమోవి దీనికిన్
విలువలుసేయఁగాఁ దరమె విశ్వధరాతలమెల్ల నిచ్చినన్ 456

కరికుంభంబుల మీఱి జక్కవలజోకల్ మించి నీరేజభా
సుర[1]కుట్మలంబుల నవ్వి హేమకలశస్ఫూర్తు ల్నివారించి బం
ధురసూనస్తబకంబులం దెగడి తోడ్తో[2]నిక్కెఁగ్రిక్కించి ని
ర్భరవక్షోజయుగంబు చూడఁదగు నీ పంకేజపత్రాక్షికిన్ 457

నెఱిగల మన్మథాస్త్రముల నిద్దపుఁజుక్కల సోగకారు క్రొ
మ్మెఱుఁగుల గల్వడంబులను మేలిచకోరకురంగరాజి త
త్తఱపడు గండుమీల వెలి దామరరేకుల మించి తేటలై
తెఱవకుఁజూడ నొప్పెఁ గడుదీర్ఘములై తెలుపారి నేత్రముల్ 458

---

454 — [1] ట. దనవి ; [2] క. జోదుగా ; [3] క. నిభా ; [4] క. చ. కంపముగఁజేసి.
455 — [1] ల. కబ్బలు ; [2] క. కొనకు, ట. కొనదు ; [3] క. చ. బెనచి.
457 — [1] క. కూటంబుల ; [2] క. నేకకీరిని(?), చ. నికిరిని.

క. పసఁడీబాలారత్నము
సరసవయోనవ్యరూపసౌభాగ్యరమా
శరముల లోకములన్నియు
నురువిక్రమశక్తి గెలువకున్నె యింకన్ 459

తే.గీ. కసరి లోకత్రయంబు నొక్కట జయింపఁ
జేరి సమయోచితముగ గై సేసినపుడు
సూనబాణాసనుండు నీడఁ జూడకున్నె
తరుణి[1]నిద్దంపుఁ జెక్కుటద్దములయందు 460

తే.గీ. చిగురుఁబోణిభ్రూవల్లరి చిత్రరేఖ
యింతి నాస తిలోత్తమ యింతనిజము
చెలువ యూరుకాండద్వయీసృష్టి రంభ
మానినీమణిమధురోక్తి మంజుఘోష 461

సీ. గంధవారణకుంభగౌరవస్ఫురణంబు
కనకకుంభములకుఁగలిగెనేని
లికుచకోమలకాంతిలీలావిశేషంబు
చక్రవాకములందు జరిగెనేని
మాలూరుసౌభాగ్యమహిమానుభావంబు
దాడిమీఫలములఁ దగిలెనేని
[1]నవకలోన్మీలితప్రసవగుచ్ఛచ్ఛాయ
యబ్జకోరకముల కబ్బెనేని

తే.గీ. గాక సరిఁజేయఁగారాదు [2]కానిదాని
హారనిర్ఝరసలిలధారా[3]వతార
కాంచనాచలశృంగభాగంబులగుచు
రాజితములైన దీని వక్షోజములకు 462

తే.గీ. ప్రబలవక్షోజహేమకుంభములు సూచి
లలితరోమావళీరజ్జుల[1]తికఁ జూచి
నాభికూపంబుఁ జూచి నా నయనయుగము
తృప్తివహియింపుచున్నది దీనియందు 463

---

460 — [1] క. నద్దంపు.
462 — [1] ట. నవకనోన్మీలిత ; [2] ట. హాని ; [3] ట. ధౌత.
463 — [1] క. రేఖ.

అలి[1]నీలవేణిగా దరిది మామిడిపండు
పండుగాదపరంజి పసిఁడిమొలక
మొలకకా దొయ్యారిముద్దుచక్కెరబొమ్మ
బొమ్మగా దమృతసంపూర్ణఘుటిక
ఘుటికకా దొసపరిగుజ్జువెన్నెల సోగ
సోగగా దచ్చకస్తూరితావి
తావిగా దొడికంబు దొల్చు రత్నపురంగు
రంగుగా దదియు సామ్రాజ్యలక్ష్మి

గీ. లక్ష్మిగాదు విలా[2]సలీలలకు మీటు
మీటుగాదు మిటారి క్రొమ్మించుతేట
తేటగాదు మెఱుంగు[3] ముత్తెములసరము
సరముగాదు త్రిలోకయోషాలలామ 464

కమ్మక్రొవ్విరి బంతి కాఁబోలు నీయింతి
కా దపరంజిబంగరు శలాక
కలికిచక్కెరబొమ్మ కాఁబోలు నీకొమ్మ
కాదు భారతి ముద్దుగఅపుచిలుక
కందర్పుతరవారిఁ కాబోలు నీ నారి
కాదు శోభాకల్పకల్పలతిక
ఘనరత్నమయపేటి కాఁబోలు నీ బోఁటి
కా దమృతంపు శృంగారసరసి

గీ. [1]యఖల గాఁబోలు నీ లేమ యంచలేమ
కాదు నిల్కడఁగొన్న క్రొక్కాఱుమెఱుఁగు
భావరసకోటి కాఁబోలు నీ వధూటి
కాదు మెలగంగనేర్చు చెంగలువదండ 465

వ. అని తమ మనంబులఁ దలంచు నవసరంబున. 466

చందనగంధులిద్దరు లసన్మణికాంచనదండచామర
స్పందనమాచరింప [1]నడపం బొకపంకజనేత్ర పట్టఁగా
నిందునిభాననామణు లనేకులు గొల్వఁగ జారులీలతో
నందలమెక్కి వేడ్కఁగమలాననఁ జూచుచు వచ్చె[2]రాజులున్. 467

---

464 – [1] ట. కుల ; [2] ట. సంపులతల ; [3] క. ముత్తెములసరము.
465 – [1] ట. యంచ.
467 – [1] క. నడిదఁ ; [2] చ. ట. రాజులన్.

వ. అప్పుడు ప్రౌఢాంగనలు సకలవసుంధరాధిపతుల గ్రామనామంబులతోఁ జతఁజెప్పునప్పుడు. 468

క. వ్రీడావతి యీ భూపతి
గౌడబిహౌజుండు వీఁడు కమనీయరతి
క్రీడారహస్యకోవిద
చూడామణి తెప్పలెత్తి చూడుము వీనిన్ 469

సీ. కర్ణాటపతి వీఁడు కర్ణాయతేక్షణ
పాంచాలపతి వీఁడు పద్మవదన
కరహాటపతి వీఁడు గంధేభనిభయాన
ఘూర్జరపతి వీఁడు కోమలాంగి
కుంతలపతి వీఁడు కుటిలనీలాలక
సౌవీరపతి వీఁడు సరసిజాక్షి
సింధుభూపతి వీఁడు బంధుచింతామణి
కాంభోజపతి వీఁడు కంబుకంఠి

తే.గీ. కోసలేశ్వరుఁ[1]డీతండు కుసుమగంధి
వత్సపతి యీతఁ డాతఁ డవంతివిభుఁడు
సింహళుం[2]డాతఁ డీతండు చేదివిభుఁడు
చూడు నరపాలకుల బాలసుభగలీల 470

సీ. మాళవనేపాళమత్స్యభూపాలురు
వీరె వీరలఁ జూడు విద్రుమోష్ఠి
కొంకణకురుభోటకుకురావనీశులు
వారె వారలఁ జూడు వనజగంధి
తెంకణద్రవిడవిదేహబర్బరపతుల్
వారె కనుఁగొను మంభోరుహాస్య
యాభీరలాటబంగాళ[1]నాథులు వీరె
వెఱవుతోఁ గనుఁగొను మెఱుఁగుఁ బోణి

తే.గీ. యంగవంగాంధ్రచోళ[2]పాండ్యత్రిగర్త
కాశికాశ్మీరయవనకేకయవరాట
విభులె యీ యున్నవారలు వీరిలోన
నీకుఁ దగు రాజు వరియింపు నీలవేణి. 471

470 – [1] ట. డాతండు ; [2] ట. డీతఁడాతండు.
471 – [1] క. శాల్వులు, చ. శాల్పులు ; [2] క. చ. కేరళ.

చ. ఇతఁడు దశార్ణభూ[మి]విభుఁడిందునిభానన వైరిధారుణీ
పతు లితఁడన్న శైలవనపార్శ్వములందు వసింతు రెప్పుడున్
రతిపతిభాసమానుఁడు రాజయశున్ మృగరాజవిక్రమున్
గుతుక మెలర్పఁగానితని గోరి వరింపుము నీకు [1]నీడగున్. 472

వ. ఇట్లు సఖీజనంబులు [1]వివరించిన 473

ఉ. [1]గుట్టసియాడ గబ్బి చనుగుబ్బలపైఁ బులకాంకురావళుల్
తెట్టువఁ గట్టఁ గోరికలు తేటలు వెట్టఁగ వేడుకల్ మదిం
దొట్టికొనంగ [2]నచ్చెరువు తొంగలి ఱెప్పల వీఁగ నొత్తఁగాఁ
బెట్టిన దండదీయ[3]కలభీతమృగేక్షణ సూచె నాతనిన్. 474

మ. లలనారత్నము కోర్కె పుట్టుటయు నాహ్లాదంబుతోఁ దల్లిదం
డ్రుల కానందముగా వయస్యలకుఁ జూడ్కుల్ చల్లఁగా నాత్మ నా
ప్తుల కుత్సాహము దోఁచగాఁ బెరపతుల్ పొల్పొందగా డాసి నె
చ్చెలి యోలంబున నిల్వఁ దూర్యరవముల్ చెల్వంబులై మ్రోయఁగన్. 475

వ. అంతట 476

తే.గీ. ధారుణీపతి నిద్దంపుఁ బేరురమున.
నమరెఁ బ్రతిబింబమును [1]బోలి యలరు దండ
బాహ్యమునఁ గొంతకొంత యభ్యంతరమున
గీలుకొనియున్న మదనుబాణాళిఁ బోలె. 477

ఉ. చక్కెర వింటివాఁ డిదియె నందని కెంజిగురాకు పల్లవున్
జక్కని పచ్చఱెక్క నునుఁ జిక్కి చివుక్కున నెక్కియించు వి
ల్లెక్కిడి తేఁటినారి మొరయించుచు సొంపున డాసియేసెఁ బో
చిక్కని వెన్నెలన్ బదను సేసిన కల్వలకోరికోలలన్. 478

సీ. కార్తాంతికులఁ బిల్చి కర్పూర[1]మిశ్రిత
తాంబూల[2]మును ఫలదాన మొసఁగి
జాంబూనదాంబరస్రక్చందనంబులఁ
బూజించి భూపాలపుంగవుండు

---

472 – [1] ట. నింపగున్.
473, 474 – చ. లో లేవు.
473 – [1] ట. వరికొల్పి నొల్లకుండిన ముందటి కావోనిచ్చి.
474 – [1] క. గుబ్బల ; [2] క. నచ్చెలువ ; [3] ట. కవి.
476 – చ. లో లేదు.
477 – [1] ట. దాను.

సర్వ్వరక్షణకళాసంపూర్ణమై యుద
యాస్తనిర్దోషమై యతిశయిల్లు
శోభనాంశ[3]ము మీరు శోధించి చెప్పఁడా
యని పల్కు వారును నట్టిలగ్న

తే.గీ. మరసి [4]చేపట్టి యాసన్నమయ్యె [5]దేవ
శుభముహూర్తంబు కాలసంశుద్ధి లెస్స
పిలువ[6]నంపుము వేవేగఁ బెండ్లికొడుకు
ననిన[7]నట్లుకా కనుచును నాప్తజనులు. 479

తే.గీ. కువలయాక్షులు ముత్యాల చవికలోన
జలకమార్చిరి నిజకులాచారసరణిఁ
బసిఁడి పీఠంబుపైనుంచి పద్మనయనఁ
జెలువమగు గన్నె రాకమ్మ చేతికిచ్చి. 480

తే.గీ. చెలువ నిర్వృత్త నలిలాభిషేచనయును
జంద్రికాపాండుపరిధానశాలినియును
నగుచు వర్షాశరత్తుల యంతరమున
నొప్పె సంధ్యాదిదేవత కుద్దియగుచు. 481

తే.గీ. నవచతుర్విధశృంగార మవధరించి
యమ్మహాదేవి విప్రపుణ్యాంగనలకు
నారఁగా మన్న మునలిముత్తైదువులకు
మోడ్చుఁ గేలెత్తి ఫాలంబు మోపి మ్రొక్కె. 482

ఉ. అంతర [1]మెట్టిదోయని నిజాస్యముతోఁ బ్రతిపెట్టి రోహిణీ
కాంతుఁ బరీక్ష సేయుటకుఁగా నటువచ్చిన భంగి [2]నప్పుడ
య్యింతి ధరించె భూషణములెల్ల వహించి [యంత] మీఁద శు
ద్ధాంతవధూటి యొక్కతె ప్రియంబున నిచ్చిన మించుటద్దమున్. 483

చ. పరిణయమంటపంబున విభాసితమై తనరారుచున్న య
ప్పుర మమరావతీపురముఁ బోలి తదీయవిలాసలక్ష్మి న
చ్చెరువడి ఱెప్ప వెట్టక విశృంఖలకౌతుకమగ్నచిత్తులై
పారిపారిఁ జూచు మానవులు పోలిరి నిర్జరకోటి నత్తరిన్. 484

---

479 — [1] ట. సమ్మిశ్ర ; [2] ట. దానపూర్వంబుగాఁగ ; [3] క. కల్మిరు, చ. కమీరు ;
[4] ట. దేవట్టి ; [5] క. వేళ ; [6] చ. ట. బంపుము ; [7] ట. నట్లనెకాకంచు.

483 — [1] క. మెద్దిరో, చ. మెద్దిదాని ; [2] ట. లీల.

చ. పరిణయవేది శాస్త్రములఁ బద్ధతిఁ గట్టి తదంతరంబునన్
వరమణితోరణంబులు నవంబుగ నిల్పి తదీయ కుడ్యకాం
తరములఁ బార్వతీప్రమథనాథవివాహమహోత్సవంబు సా
గరతనయాజనార్దనుల కౌతుకలీలలు వ్రాసిరేర్పడన్. 485

సీ. పవడంపు చేవకంబములు నిర్మలరత్న
పుష్యరాగంబుల బోదియలును
బొలుపొందు మరకతంబులు బారవట్టెలు
మేలినీలంబుల దూలములును
దనరు కట్టాణిముత్యముల వాచూరులు
వజ్రంపు మొగడల వన్నియలును
గోమేధికంబుల గొమరొప్పు కెంపులఁ
బద్మరాగముల సోపానములును

తే.గీ. మెఱయు చిత్రాంబరంబుల మేలుకట్లు
చారుసంపుల్లపుష్పోపహారములును
భాసురామోదమగు పుష్పవాసనలును
మహిమ విలసిల్లెఁ గల్యాణమంటపంబు. 486

వ. కన్యాకుమారులు ప్రవేశించి రప్పుడు 487

తే.గీ. తెఱమఱుంగున [1]నా సుదతీలలామ
సురుచిరాకారవిస్ఫూర్తి చూడనొప్పె
శారదాభ్రంబు మఱగున చారులీల
గరము శోభిల్లు నవచంద్రకళ యనంగ 488

చ. వెన ధవళాక్షతల్ వరుఁడు వేడుక దోయిటఁ జాలముంచి యిం
పెసఁగ వధూముఖాంబురుహ మేర్పడఁ దప్పక సూచి మౌళిపై
యొనపరిలీలఁ జల్లె నిగురొత్తుచుఁ గోర్కులు వార్కొనంగ వె
క్కసమగు దేహవల్లిఁ బులకల్ కడుదట్టములై తనర్పఁగన్ 489

చ. నళినదళాయతాక్షి మది నాన దొలంకఁగఁ బ్రాలు దోయిటం
జెలువుగ నెంచి వల్లభునిఁజేరి ముదంబునఁ జల్లె మౌళిపై
వళు లనయంబుఁజన్నుగవయున్ [మెడయున్] గరమూలదీధితుల్
నెలకొని కన్నుదమ్ములకు నిండిన వేడుక విందుసేయఁగన్ 490

486, 487, 488, 489 – చ. లో లేవు.
488 – [1] ట. వర.

క. శృంగారంబుల కెల్లను
శృంగారం బనఁగ వెలయు చేడియకుఁ దగన్
మంగళకరమగు నూతన
మంగళసూత్రంబు గట్టె మహిపతి వేడ్కన్ 491

తరల. గురుకుచంబుల హారవల్లులు గుస్తరింపఁగ వింతలై
గురులు ఫాలమునందుఁ దూలఁగఁ గోరి వేడుకతో వధూ
వరులు మస్తములందు సేసలు వన్నెమీఱఁగఁ జల్లుచున్
దరళనేత్రలు గూడిపాడిరి ధాతులీలలు[1]మీఱఁగాన్ 492

ఉ. పాణితలంబునం బసిఁడివన్నియగిన్నెలుఁ బూని మారుపూ
బాణములో యనంగ మరుపట్టపుదంతులునాఁగ మన్మథ
త్రాణములో యనంగఁ బ్రమదంబున సేసలు చల్లి చల్లి క
ల్యాణము పాడి రింతులు నయస్థితి వీణలు మ్రోయుసంగతిన్ 493

తే.గీ. శాస్త్రవిధిఁ దప్పకుండంగ నరభసముగ
హోమవిధిఁదీర్చి భూసురస్తోమ మర్థి
చేరి యాశీర్వదించి విశేషపుణ్యా
భవ్మమంత్రాక్షతలు బెట్టి రవ్యయముగ 494

ఉత్సాహ. రాజమండలాస్య లోలి రమ్యలీల రత్నవి
భ్రాజమానమైన పళ్లెరంబునందు వేడ్కతో
రాజసంబు మెచ్చ లోకరంజనం బెలర్ప నీ
రాజనంబు లిచ్చిరంత రాజసంబు మీఱఁగాన్ 495

చ. తొలితొలిగట్టునిచ్చె నతిదోర్బలవంతుఁడు చిత్రసేనుఁ డ
త్యలఘుమదేభకుంభజనితస్ఫుటరమ్యవిచిత్రనూత్నని
ర్మలతరమౌక్తికంబులు విరాజితదివ్యమణివ్రజంబు గో
ర్కులు దళుకొత్త నల్లునకుఁ గూతునకున్ బ్రియపూర్వకంబుగన్ 496

ఉ. అంత సమస్తబాంధవులు నాప్తులు మంత్రులు భృత్యవర్గసా
మంతులు గట్టనిచ్చిరి క్రమంబున హారపటీరహీరగో
దంతివిలాసినీకనక[1]దానశతాంగతురంగమాదులన్
సంతసమంద రాజకులచంద్రునికిన్ రమణీలలామకున్. 497

వ. తదనంతరంబున. 498

492 – 1 క. పాడగాన్.
492-509 – చ. లో లేవు.
497 – 1 క. దాన, చ. దాని.

సీ. వరుసతోఁబెట్టిన [1]వరమహాసనముల
                    నుచితక్రమంబున నుండఁబనిచి
కర్పూరకుంకుమకస్తూరికావాసి
                    తములైన దివ్యగంధంబొసంగి
కరగృహీతములైన పరిమళోదకములు
                    పలుచగాఁజిలికి సేపటుసేసి
రమణీయనవరత్నరజతచామీకర
                    రచితంబులగు పళ్లెరములువెట్టి

తే.గీ. నవనవోపేతతాళవృంతములు విసరఁ
బంక్తిపంక్తికి నింతుల పంచిపెట్టి
సంభృతములైన సకలభోజ్యములు దెచ్చి
సూపకారులు వడ్డింపఁజొచ్చిరంత. 499

సీ. నవమైన శాల్యోదనము లొప్పు పప్పును
                    బాయసాన్నము లపూపములు చమరు
లప్పడంబులు వడియములు తాలింపుఁగూ
                    రలు[1]రసావళులు శర్కరలుకమ్మఁ
దేనెలు వరుగులు దిమ్మనంబులు పాలు
                    ఫలములు[2]సిగరలు పానకములు
పానీయములు తియ్యపచ్చళ్లు లవణంబు
                    లూరుఁగాయలు దధు లోదనములు

తే.గీ. నావమజ్జిగలాదిగా నరసియరసి
మిగులవడ్డింపఁ[3] జవులనిపొగడికొనుచు
నారగించిరి సౌకర్యమతిశయిల్లఁ
బారియాత్రికు లతులవిస్తారలీల 500

వ. అంతటఁగూతునింబిలిచి యిట్లనియె 501

సీ పాటించికొలువుము భవనదైవతంబుల
                    సవతులఁగొనియాడు సఖులఁబోలె
నారాధనముసేయు మత్తమామలకెప్డు
                    పరిజనంబులమీఁదఁ గరుణ[1]గలుగు

---

499 — [1] క. వరరుహాసనముల.
500 — [1] క.చ. రసావళ్ల ; [2] క. శిఖరలు ; [3] క. చాలని.

యలుగకు కోపించినపుడు నాథునితోడ
మదిలోన నుబ్బకు మన్ననలకుఁ
దోడికోడండ్రతోఁ గూడియాడిచరింపు
దాసీజనముఁ బ్రోవు తల్లికరణి

తే.గీ. బ్రాహ్మణులయందు గురులందు బంధులందు
భక్తివిశ్వాససౌహార్దపరత నెఱపు[1]
భవ్యపతిదేవతాచారపరమపుణ్య
ధర్మ మేమరకుండుమీ తల్లి[2]కాన 502

వ. అంతటరాజశేఖరుండు తన పురంబుఁజేర నరుగు సమయంబున 503

చ. విమలసురాలయంబులను విప్రగృహంబుల రాజలోకస
ద్మములను గొల్వుకూటముల మంత్రితురంగమదంతినాట్యధా
మములను రచ్చకొట్టముల మాగధవారవధూవిచిత్రవే
శ్మములను వప్రగోపుర[1]సమంతసమున్నతసౌధవీథులన్ 504

క. చెలు వలరు మకుటతోరణ
ములు దర్పణతోరణములు పొలుపుగ రత్నో
జ్జ్వలతప్తహేమతోరణ
ములు పల్లవకుసుమగుచ్ఛముల తోరణముల్. 505

ఉ. అణిమెఱుంగు ముత్యపుటొయారపుముగ్గులు రత్నదీపికా
శ్రేణులు[1]ధూపవాసనలు హృద్యనిరంతరవాద్యఘోషముల్
రాణఁ[2]బొసంగఁ బ్రోలు మిగులం గనువిందొనరించు నిత్యక
ల్యాణము పచ్చతోరణములై జనులందఱు నుల్లసిల్లఁగన్. 506

సీ. [1]రవికులాంభో[2]నిధిరాకాసుధాకరుం
డై వెలుఁగొందు ప్రఖ్యాతుఁడితఁడె
యఖిలరాజులనుస్వయంవరమున మించి
కాంతఁ గైకొన్న భూకాంతుఁడితఁడె
మానినీమణులకు మర్త్యలోకంబునఁ
గందర్పసముఁడైన మనుఁజితండె
కీర్తిమంతుఁ డౌ సుకీర్తి నరేంద్రుని
తనయుఁడై తనరారు ధన్యుఁడితఁడె

502 – [1] క. నిలువు ; [2] క. యెవుడు.
504 – [1] చ. విశద్ధ.
506 – [1] క. ధూమ.; [2] క. మొనంగి.

తే.గీ. రత్నసుందరీనిజమనోరమణుఁడితఁడె
భూమి వేడ్కలఁ బాలించు పుణ్యుఁడితఁడె
యనుచు మోములు విచ్చి యంతంతఁ గన్ను
లారఁ జూచిరి భామిను లా నృపాలు. 507

వ. అంత నవ్వధూవరులు పురంబు ప్రవేశించి నిజగృహంబునకుఁ
జేరు నవసరంబున. 508

ఆ.వె. పండుటెండ తరుణ పల్లవద్యుతిమీఁద
మెండుకొనఁగ వరుణుమేడమీఁద
నుండె వెలుఁగు పైడికుండ చందంబున
నెండఱేఁడు గ్రుంకుకొండ[1]మీద. 509

సీ. ప్రాగ్వధూమణి చిమ్మఁ బశ్చిమదిక్కాంత
పట్టిన చెంగల్వ బంతియనఁగఁ
గాలవిష్ణుం డంధకారదైత్యుని వ్రేయఁ
[1]జరమాద్రిఁ బడిపోవు చక్రమనఁగ
దినమహీరుహమునఁ దేజోమయంబుగాఁ
బండిరాలిన పెద్దపండనంగ
దివినుండి దేవదానవయుద్ధరక్తార్ద్రి
మై నేలఁగూలు రథాంగమనఁగఁ

తే.గీ. బద్మినీసంగమశ్రాంతిఁ బరిహరింప
నపరజలనిధి జలకంబులాడఁబోవు
కరణి [2]నెరసంజ చందురు కావిపచ్చ
డంబు [3]దరిఁబెట్టి భానుబింబంబు గ్రుంకె. 510

సీ. [1]గగనసిద్ధకరాగ్రకాదంబరీపూర్ణ
పద్మరాగనవీనపాత్రమనఁగ
నస్తపర్వతశిఖరాంచితమందార
కాచ్ఛాచ్ఛనవపుష్పగుచ్ఛమనఁగ
యాదోగణాధీశ్వరాశావధూటీన
ముజ్జ్వలమాణిక్యముకురమనఁగ
ఘనభయంకరకాలఖడ్గసంఛిన్నవా
నరమహిపస్కంధచక్రమనఁగ

507 – [1] క. రణ ; [2] చ. దిని.
509 – [1] క. నొప్పె.

తే.గీ. నమరి యపరాంబునిధి నిర్మలాంబుపూర
తరళకల్లోలమాలికాత్వరితచలిత
మంజు[2]విద్రుమమల్లికాగుంజభాతి
యబ్జబంధుండు మెల్లనె యస్తమించె. 511

క. ఘనతను తాపము లోఁబడ
నెనసిన రాగంబుతోడ నినుఁ డపర దిశాం
గనఁజేర నరిగెఁ దన్ప్రియ
వనితం జేరంగ నరుగు వల్లభుకరణిన్. 512

క. అయ్యెడ నర్కుని మండల
మయ్యచలము డిగ్గి పశ్చిమాంబుధిఁ గ్రుంకెన్
వ్రయ్యంది [1]గాఁచి కమ్మరి
చయ్యనఁ బదనిచ్చు నుక్కుచక్రము భంగిన్. 513

సీ. సర్వంకషోన్మేషచటులప్రతాపంబు
మారుని కరఖడ్గధారఁ జేర
నఖశిఖాగ్రంబున నర్తించు కరములు
కుఱుచలై యొకచోట గుంపుకొనఁగ
భూభృష్ఠనాభోగపూర్ణవాసరలక్ష్మి
యుడురాజుధాటికి నోడి యొదుగఁ
దేజోవిశేషంబు దీనతఁజెందిన
దిక్కులఁ జీకటుల్ పిక్కటిల్ల

ఆ.వె. భావి విరహదశకుఁ బద్మిని నిదురింపఁ
జక్రవాక సమితి [1]నంచలింప
నంధకారజలధి నఖిలజగంబులు
మునుఁగ నపరవార్ధి మునిఁగె నినుఁడు. 514

క. అప్పుడు పశ్చిమవారిధి
నప్పద్మహితుండు గ్రుంకె నరుణచ్ఛవితో
నొప్పి ఖచరాంగనలచేఁ
దప్పి పడిన పద్మరాగదర్పణ మనఁగన్. 515

వ. ఇట్లు సూర్యాస్తమానంబగుటయు. 516

---

511 - [1] ట. గగనికర్ధ; [2] ట. విభ్రమ.
513 - [1] క. గాని.
514 - [1] క. నంచలించె.

తే.గీ. ఇనతురంగరేఖాకృతి నెసఁగు నస్త
శైలధాతుశిలోద్ధూతధూళిపటల
మనఁగ నపరదిశాభాగమునకు వింత
చెలువు సేయుచు నెరసంజ పొలుపుమిగిలె. 517

ఉ. సురుచిరతారకాకుసుమశోభినభోంగణభూమి గాలమన్
[1]గరువపు సూత్రధారి జతనంబున దిక్పతికోటిముందటన్
సరసముగా నటింపఁగ నిశా[2]సతికెత్తిన క్రొత్తతోపు పెం
దెరయన నొప్పు సాంధ్యనవదీధితి పశ్చిమ దిక్తటంబునన్. 518

తే.గీ. రాజురాకకు మిక్కిలి నోజపడిన
నంబరంబను కొలువు సౌధంబునందు
గట్టికెంబట్టు పట్టము గట్టినట్టి
ఘనపతాకన నెఱసంజగానుపించె. 519

ఉ. ఒలసినకెంపుఁ జుక్కలును నొక్కట [1]దోఁచిన సంజప్రొద్దుపై
[2]యలవడఁ జూడనొప్పెఁ బదియాఱుగువన్నె పసిండినీర మి
క్కిలిగఁ దొలంచి ముత్యములు గీల్కొనఁ గూర్చిన పచ్చడంబునం
దెలమి వహింప మింటి సిరియింటికిఁ గట్టిన మేలుకట్టనన్. 520

గిరివరగహ్వరాంతరవికీర్ణతమఃపటలంబుఁ ద్రుంప ము
న్నరిగిన [1]తెపు లర్కుఁ డపరాంబుధిఁ గ్రుంకినఁ దోడుదప్పియే
వరుసనుగూడ లేక తగుపట్లను [దాఁ] బయనంబుఁ జేసెనాఁ
గరము వెలింగె దీపకళికావితతుల్ భవనాంతరంబులన్. 521

ఇనునసమానతేజు దివసేంద్రుఁ గనుంగొను మాడ్కిఁ జూడఁగాఁ
జనదొరు నల్పతేజు నను చాడ్పునఁ జంచలభృంగతారకా
ఘనవనజాతలోచనము గ్రక్కున మీలన మొందఁజేసెఁ బ
ద్మిని [1]పతిభక్తి [2]తత్త్వమనఁ [3]మేలిమికిన్ గురి[4]తానపొమ్మనన్. 522

తమ రాజు పనుప గూఢ
క్రమమునఁ జని వేగు సూచు కాలరుల క్రియన్
గమలములరాజు గ్రుంకినఁ
గ్రమమున నొక్కొక్క చుక్క గానంబడియెన్. 523

---

518 - [1] క. తరువున ; [2] క. తటియెత్తిన.
520 - [1] ట. దాఁచిన ; [2] క. దలపడ.
521 - [1] క. దీవు.
522 - [1] ట. నతి ; [2] ట. నత్య ; [3] క. బోలిమదిన్ ; [4] క. దానె.
523 ...

మ. అలఘుప్రౌఢిమహార్భటీకలితసంధ్యాతాండవాడంబరో
చ్చలితత్ర్యంబకజూటికావివరచంచన్నిర్గతానేకగాం
గలసద్వారికణంబులో యనఁగ నాకాశస్థలంబెల్ల నిం
డ లలిం గాంతి వహించి కానబడియె న్నక్షత్రముల్ సూటిగన్.

ఉ. చుక్కలు తోడు తోడఁ దలచూపఁదొడంగె మనోభవుండు వి
ల్లెక్కిడి చక్రవాకముల యిక్కలు నేయఁగఁ జొచ్చె నేల కెం
పెక్కుచు వచ్చె దివ్వెలొక యేడ్తెరతో వెలుగొందె సందడుల్
దక్కెఁ బురంబు వీథుల మదం బొలసెన్ విటచిత్తవృత్తముల్.

సీ. రత్నాకరముఁ దర్వ రాజు పుట్టెడు వేళఁ
జెదరిన [1]యమృతంపుఁజినుకులనఁగఁ
గమలవైరిని రాహుగబళింప నంతంత
తొలఁకు వెన్నియల లేఁదునుకలనఁగ
నాకాశలక్ష్మి దా హరు బెండ్లికని యిరు
కేలఁబట్టిన సేసఁబ్రాలనంగ
నిఖిలేశునకు బ్రహ్మ నీలాంబరంబున
నమరఁ గట్టిన మౌక్తికములనంగ

ఆ.వె. వీథు లేర్పడంగ వెలుఁగుచు మెఱుఁగుల
చిద్రుపల మరుభంగి చెలులు మిగుల
గగన వీథి నంతఘనతరనిబిడాంధ
కార [2]మెరియనంధకార మొప్పె. 5

సీ. మృగనాభి [1]పంకంబు మెయినిండ నలఁదిన
మాయాకిరాతు మైఁ చాయఁదెగడి
నవపించమయభూష లవధరించి నటించు
పంకజాక్షుని[2]గొల్వు నుంకమడిగి
తాపించవిటపికాంతారసంవృతయైన
యంజనాచలరేఖ నవమళించి
కాదంబనికురుంబకలితయై ప్రవహించు
కాళింది గర్వంబుఁగాకుసేసి

526 – [1] శ. అమృత బిందువు లనంగ ; [2] ట. మొరయ.
527 – [1] క.చ. రక్తంబు. (ఇది, చ. లో. తొలి పాదమే కలదు) ; [2] చ. చెల్వు.

తే.గీ. కవిసె మఱియును గాకోలకాలకంఠ
కంఠకలకంఠకరిఘటాఖంజరీట
ఘనఘనాఘనసంఘాతగాఢకాంతిఁ
గటికచీఁకటి రోదసీగహ్వరమున. 527

సీ. చుక్కలో యివి గావు సురలోకవాహినీ
విమలాంబుకణతదంబములుగాని
తారలో యివి గావు తారా[1]పథాంబోధి
కమనీయ[2] పులినసంఘములుగాని
ఉడువులో యివి గావు మృడునంబరంబునఁ
దాపించినట్టి ముత్యాలుగాని
రిక్కలో యివి గావు రేచాపతుఱుముపైఁ
జెఱివిన మల్లె క్రొవ్విరులుగాని

తే.గీ. యనుచు లోకంబు సందేహమందుచుండఁ
బొడిచె బ్రహ్మాండపేటికాపుటకుటీర
చారుకర్పూర[3]పాళికాసంచయములు
మెండుకొని యోలి నక్షత్రమండలములు. 527–a

తే.గీ. ఇక్షుకోదండుఁ డించువిల్లెక్కు వెట్టి
యనిమిషుఃమీఁద నిర్జరాంగనలమీఁద
నిండవేసిన కపురంపు టుండలనఁగ
నుడుగణంబులు నుడువీథినుప్పతిల్లె. 528

ఉ. తమ్ములు చిన్నవోవఁగఁ బ్రతాపముతో నెడఁబాసి గాసియై
క్రమ్మఁగ డాఁగె సూర్యుఁడిక రాఁగల చంద్రునినైన మ్రింగెదన్
బొమ్మనునట్టి చందమున ఘోరన చీకటి వచ్చె [1]జారచి
త్రమ్ముల సమ్మదమ్మునకుఁ దాపలమై యిలమీఁద నెల్లెడన్. 529

ఉ. రాజితతేజుఁడైన దినరాజు తిరోహితుఁడైన పిమ్మటన్
రాజుదయాద్రి పీఠము తిరంబుగ నెక్కెడి [1]నందు కట్టునన్
భ్రాజిత సత్పథంబునకు బాధ యొసర్చుచు జారచోరసం
పూజితమై తమంబుగడుఁ బొంగె నధర్మముతోడి [2]జోడనన్. 530

527–a – [1] క.చ. పథంబున ; [2] క.చ. విపుల ; [3] క.చ. వాటికా.
529 – [1] ట. జోర.
520 – [1] ట. నంది ; [2] ట. జోటయె.

ఉ. జారులు చోరులు న్మిగుల సంతస మందఁగఁ జక్రవాకముల్
దారలు దాను నశ్రుజలధారలు గ్రమ్మగ నుమ్మలింప నిం
డారె నజాండభాండమున నంతకశాసనకందరాంతర
స్ఫారవిశాలకాలరుచిబంధురబంధమహాంధకారముల్. 531

ఉ. నాలుగు దిక్కులందును ఘనంబుగఁబర్విన చీకటుల్ జగ
ద్గోళము [1]నిండ దృష్టికి నగోచరమై వెసఁ బర్వి యుండఁగా
నీలపటంబు మీఁద విపణిం బచరించిన ముత్తియంబులన్
బోలివెలింగె నంతఘనఖేవలయంబునఁ దారకా [2]తతుల్. 532

తే.గీ. హిమకరునిరాక మునుమున్నె యెఱుఁగఁ జెప్ప
వచ్చి యున్నట్టి దూతిక వడువు దోఁపఁ
గుముదినీవ్రాతమున నతికుతుక మడరఁ
జెలువు దీపింప షట్పదశ్రేణి నిలిచె. 533

సీ. తలఁచిరానేరక తత్తఱపడి యేమి
మాటకు ముందఱ [1]వేటనంగఁ
గినుకుచుఁ బెద్ద వాకిలి దాఁక [2]గద్దించి
వచ్చుచుఁ దమయింటి వారు మాట
లాడిన నెఱిఁగిరో యని గ్రుమ్మఱుచుఁ బ్రొద్దు
పోయె వాడింతకుఁబోవు నొక్క
యని యుమ్మలించుచు నైనట్టి దొఁగాక
యని [3]సాహసము సేసి యతిరయమున

తే.గీ. నేఁగుచును గొత్తఱంకు బ్రొద్దెఱుఁగ దనిన
కారణము నేఁడు తనుఁదానఁగలిగెననుచు
నెట్టకేలకువచ్చెఁ బ్రాణేశు కడకుఁ
జంచలస్వాంత యొక నవజారకాంత 534

ఉ. వన్నెలు చూపి చూపి తలవాకిటికై నడయాడి యాడిచే
సన్నలు చేసిచేసి నడినన్న[1] పథంబున నేఁగి యేఁగి పై
కొన్నను డాఁగి డాఁగి గనుగొన్న ముదంబునఁదేలి తేలియా
మన్నన మెచ్చి మెచ్చి కడు మక్కువఁగూడిరి జారులత్తఱిన్. 535

---

532 – [1] ట. నిండి ; [2] ట. వశుల్.
534 – చ. లో లేదు ; [1] ట. వేట ; [2] క. గట్టించి ; [3] ట. నహనము.
535 – [1] ట. విధంబున.

చంద్రోదయ వర్ణనము

ఆ.వె. వలపులాఁడు మిగుల వలపుల వలరాజు
వలవనేర్చు పదురు వలచినట్లు
పెట్టజాలఁ డొకఁడు పెట్టిన మాత్రమ
పెట్ట లేక లంజ పెట్టఁగలదె. 536

చ. తమమను నీలవర్ణపరిధానము వీడఁగఁ బూర్వశైలశృం
గములను నున్నతస్తనయుగంబు దనర్పఁజకోరబంధువ
ర్గము ముదమందఁగా నిజముఖద్యుతి [1]తెల్పుగ నిండు గర్భచి
హ్నము లభిరామమయ్యె నమరాధిపు దిక్సతికిం గ్రమంబునన్. 537

ఉ. తూర్పున నీగతిం దెలుపు దోఁచె సమంచితవార్ధిఖేలనా
దర్పిత [1]శక్రదిగ్గజనితాంతవిఘూర్ణితదుగ్ధవార్ధి తుం
[2]తుర్పులఁబోలి పాంథజనదుస్సహవీరవిహార[3]లోలకం
దర్పజగత్త్రయీవిజయధామసితధ్వజపట్టికాకృతిన్. 538

క. జడనిధి వెలువడి యెఱ్ఱఁగఁ
బొడమెడు నా యగ్నిశిఖలఁ బోలిక నిగుడం
గడగి యుడురాజు విరహుల
బడబానల మనఁగ నుదయపర్వత మెక్కెన్. 539

తే.గీ. వర్ణనకు నెక్కు దిగ్వరవర్ణినులను
గలయఁ గైసేయు సైరంధి కరతలమున
మురువు దీపించు లత్తుక ముద్ద యనఁగ
నుదయరాగంబుతోఁ జంద్రుఁ డుదయమయ్యె. 540

సీ. మరలిన విరహుల మానంబు లదలించి
యిరుమేన చీఁకట్ల నిండ్ల కనిచి
మఱి జారకుల నెల్ల [1]మఱుఁగులు [2]చొరఁ దోలి
నీలోత్పలంబుల మేలు[3]కొలిపి
[4]వెలయు చకోరకాపళికి విందులు సేసి
నీరజాంతంబుల నిద్రపుచ్చి
వనధుల నుబ్బించి వలరాజు నెగయించి
మందమారుతికి నానంద మొసఁగి

537 — [1] చ. రెల్పున ; ట. వెల్పుగ.
538 — [1] ట. గంధ ; [2] ట. తుర్పము ; [3] క. లోక.
541 — [1] చ. ట. మడుఁగులు ; [2] ట. చెర ; [3] ట. కనిపి ; [4] క. పలయు, చ. దెలయు,
ట. సెలయు ;

ఆ.వె. తన [5]తలంపుచేతఁ ఛలకొని నిఖిలంబుఁ
దెలుపు [గాఁ] గఁ దూర్పుదిక్కునందుఁ
జల్లదనముఁజూపె జనములొం[6]డొరులును
మామ యనఁగఁ జందమామ పొడమె. 541

సీ. విటసేనపై దండు[1]వెడలెడి [కందర్పు]
గొల్లెనపై హేమకుంభమనఁగఁ
గాముకద్యుతివల్లికల ద్రెంప నెత్తిన
శంబరాంతకుచేతి చక్రమనఁగ
మారుండు పాంథుల మానాటవులు గాల్పఁ
గూర్చిన నిప్పులకుప్పయనఁగ
విరహిమృగంబుల వేఁటాడు మదనుఁడు
దెచ్చిన[2]మోహంపు[3]దీమమనఁగ

ఆ.వె. వింత[4]నునుపుగలిగి వృత్తమై యరుణమై
కాంతితోఁ జకోరగణము లుబ్బఁ
[5]బొడుపుఁగొండమీఁదఁ బొడిచె రాకాచంద్ర
మండలంబు గగనమండలమున 542

సీ. తిమిరభూతము సోఁకుఁదెలియ జగత్త్రయీ
లలన వాల్చిన రక్తతిలకమనఁగ
సఖ్యంబునకు నిశా[1]శబరి యిచ్చినఁ బ్రాచి
[2]పాటించు గురువిందబంతియనఁగఁ
దోయధి వెడఁగ్రుంకి దేఁచు పురందరు
కుంభిసిందూరితకుంభమనఁగఁ
గులిశాయుధుని పెద్దకొలువున నెత్తిన
దీపించు మాణిక్యదీపమనఁగఁ

తే.గీ. కుముదినీరాగరసబద్ధ[3]ఘుటికయనఁగఁ
గామినీరంజనౌషధ[4]కలశమనఁగఁ
బొడవుపెంపున బింబంబుపొలుపుమిగులఁ
జంద్రుఁ డుదయించెఁ గాంతిని స్తంద్రుఁడగుచు. 543

---

541 — [5] ట. చ. తలంబు ; [6] ట. డొరులను.
542 — [1] ట. వెడలిన ; [2] క. మోహన, చ. మోహ ; [3] క. చ. దీప ; [4] ట. మనువ ; [5] క. పొడవ.
543 — [1] ట. నతియొనంగిన ; [2] ట. ప్రాపించు ; [3] ట. గుళిక ; [4] ట. కబళ.

శ్రీకాంత సయిదోడు రాకాంగనకు సొంపు
కళలపెన్నిధి సుధాగరిమ[1]ప్రోవు
చుక్కల గమికాఁడు జక్కవలకు బూచి
మృదు తమిపువ్వు పొల్కడలిపట్టి
వలరాయనికి మామ జలజంబు వాకట్టు
తిమిరంపు[2] వెఱమందు[3]దిశలవిందు
యోగుల[4]ప్రాపు వియోగుల[5]మడికీడు
కలువలఱేఁడు సౌఖ్యములపొందు

గీ. వెన్నెల పులుగులకుఁబంట విరహిజనుల
గొంగ మలయానిలునకును గూర్మిసఖుఁడు
నిండి పొడిచెను వెసఁ దూర్పుకొండమీఁద
సుందరాంగుఁడు సంపూర్ణచందురుండు. 544

మగనిలో సగమైన మగువ లీలార్థమై
దాల్చు కర్పూరతాటంకమనఁగ
దేవేంద్రు గారాబుదేవి ధమ్మిల్లంబు
పైఁజేర్చు చేమంతిబంతి యనఁగ
రతిరాజు మన్నించు రాణివాసపుఁగొమ్మ
సవరించు ముత్యాలజల్లి యనఁగఁ
ప్రాచీది[1]శాకాంత పాపట నెలవున
సొబగొంది వెలయు చేర్చుక్క యనఁగఁ

గీ. [2]గాసె పాలేటివిందు జక్కవలపొందు
[3]యబ్జములసిగ్గు నమృతరసంబునిగ్గు
కాముకుల [4]ఘాక పచ్చవిల్కానిజోక
చంద్రికాజాలములసీమ చందమామ. 545

పూర్వదిగ్భామిని పురుహూతునడుగులు
గడుగనెత్తిన రత్నకలశమనఁగఁ
గులమెల్లఁ బొత్తునఁ గుడువఁ జకోర[1]పా
ళికినిడ్డ పసిఁడిపళ్లెరమనంగ

544 — [1] ట. ప్రోవు ; [2] ట. వగజంబు ; [3] ట. దెనల ; [4] క. ప్రోవ ; [5] క. తుతి.
545 — [1] క. శాంతపు, ట. కాంగన ; [2] క. చ. దోచె ; [3] ట. నంబుజము ; [4] క. ధౌత, ట. మూత.

నమరులు నిత్యంబుననలారఁ ద్రావంగఁ
బులియని యమృతంపుఁ జెలమయనఁగ
విరహులపై దాడివెడలెడు వలఱేని
కెత్తిన ముత్యంపుటెల్లియనఁగఁ

తే.గీ. పద్మముల పాడు వేల్పుల బంతికూడు
కమలమిత్రునిజోడు చీఁకటులనూడు
మించి యుదయించె నుదయాద్రిమీఁద నంత
సకలసౌందర్యవరసీమ చందమామ. 546

సీ. గగనతాపసముఖ్యకమనీయకరతల
సంగతస్ఫాటికలింగమనఁగ
భానురాంబరమనప్రాసాదసంస్థిత
విశదమౌక్తికలశవిహగమనఁగ
మహితధారాధరమార్గపారావార
సంజాతనిర్మలసంఘమనఁగ
నాకాశవిపులపద్మాకరశ్రీకర
మంజులతరఫేనపుంజమనఁగఁ

తే.గీ. క్రమముతోడుత నుదయరంగంబుఁబాసి
యచ్చవెన్నెల యొక్కింత పెచ్చుపెరుగ
జారచోరులు బెగడఁ జకోరసమితి
మిగుల మోదింపఁ జంద్రుండు మిన్నుఁ ద్రాకె. 547

సీ. నళినగర్భుని వాహనంబైన రాయంచ
గూరిమితోఁ గన్నగ్రుడ్డనంగ
వజ్రాయుధుఁడు లీల వలచేతఁబట్టిన
మంజులమగు నూత్నకంజమనఁగఁ
బ్రాగ్దిశాకాంత దాఁ బరిణామ మెసగంగ
మలయజంబుననిడ్డ తిలకమనఁగ
దర్పించు విరహుల ధైర్యవల్లులఁ ద్రెంప
దర్పకుం డెత్తిన దాత్రమనఁగ

తే.గీ. లాంఛనచ్ఛవిపరభాగలక్ష్మియనఁగ
నుదయరాగంబు సుభగసముజ్జ్వలముగఁ
బూర్వదిఙ్ముఖమునకుఁ గర్పూరకాంతి
భంగియొసఁగుచు నిందుబింబంబుదోఁచె. 548

546 — [1] క. చ. సంహరికడ్డ.

సీ. ఇచ్ఛకుఁగేలిమై నెగయంగవైచిన
కంతుము త్రెపుఁ జేరుబంతియనఁగ
విరహానలము మండ వినరంగ నెత్తిన
మరుచేతి పటికంపు సురటియనఁగ
జగములు వెలుగొంద సన్నద్ధుఁడగు మీన
కేతను వజ్రంపు గేలమనఁగఁ
బాయకుండింక దంపతులంచుఁ జాటించు
కాయజు వెండిజేగంటయనఁగ

తే.గీ. మండలాకారమునఁ జుట్టి గండలించు
కిరణసూత్రంబు సంధించు క్రీడ నల్పు
భావసంభవు వెలిపట్టుఁబడగ యనఁగ
నంబరంబునఁ జంద్రబింబంబు దోఁచె. 549

సీ. ప్రాచీదిశాంగనాఫాలతలంబున
దీపించు సింధూరతిలక మనఁగ
నలిగి కాలకిరాతుఁ డంధకారమృగంబు
ఖండింప మెరయించు కత్తి యనఁగ
గగనతమాలవృక్షము తూర్పుఁగొమ్మను
లలితమై వెలయు పల్లవ మనంగ
సురపతిక్రీడ నుప్పర మెగవైచిన
సమధుపలీలాంబుజం బనంగఁ

ఆ.వె. దొగలగముల వేడ్క తోడ రాజిల్లంగఁ
గడలి మిన్నుముట్టి కడలుకొనఁగఁ
బొడిచె శీతకరుఁడు భూరిచకోరక
ప్రీతికరుఁడు జారభీతికరుఁడు. 550

సీ. పన్నగాధిపుశయ్యపై దూర్పువెనుకగా
నిలిచున్న హరినాభిజలజ మనఁగఁ
దన పుట్టినిల్లు గావున వేడ్క వనధిలో
మునిఁగి లేచిన సిరిమోమనంగ
విభు లల్క లుడిగింప విరహిణీతతి కిచ్చు
దర్పకు నభయహస్తం బనంగ
బలవైరిసౌధాగ్రతలమున విలసిల్లు
కనకోజ్జ్వలామృతకలశ మనఁగ

తే.గీ. బయలి కొలువున సురపతి పాలఁబట్టి
పాలయు మరుచేతి చిగురాకుఁబలక యనఁగ
సుభగవిలసితుఁ డై జారచోరజనుల
హృదయభయకరుఁ డమృతాంశుఁ డుదయమయ్యె. 551

సీ. నెలకొని యమృతంబు నిండారఁబోసిన
[1]కొమరారు [2]రాజతకుంభ మనఁగఁ
జిరకాలసంభృత[3]విరహపాండురమైన
వరయామినీవధూవదన మనఁగఁ
బాలసముద్రంబు బాసి[4]వచ్చిన సుధా
గురుతరసారంపుఁ గుప్ప యనఁగ
వలరాజు శృంగార మలవడ వీక్షింప
నలరింపఁ దగు నిల్వుటద్ద మనఁగ

తే.గీ. వెలయుఁ గంతుని యభిషేకవీథిఁ ద్రిదశ
కాంతుఁ డెత్తిన మౌక్తికకలశ మనఁగ
జీవలోకమ్ము మిక్కిలి చెలఁగుచుండ
మిగుల నభమునఁ జంద్రుండు పొగడ నెగడె. 552

శా. చోరవ్రాతగజాంకుశంబు నళినీశుంభన్మదేభంబు ది
క్నారీమౌక్తికదర్పణంబు రజనీకాంతామనోహారి వి
స్ఫారాంభోధితరంగ[1]శాలి గిరిజాప్రాణేశభాస్వజ్జటా
శ్రీరమ్యాభరణంబు చంద్రుఁ డుదయించెన్ సుప్రభాభాసియై. 553

ఉ. [1]చుక్కల [2]రాణివానముల చుట్టలు గల్వ[3]కొలంకులెల్లఁ జె
న్నెక్కిన జోదు పూవిలు [తుఁ] డిష్టుఁడు వెన్నెలపుల్లు లాశ్రితుల్
జక్కనదోయి తామరలు శత్రులుగా విహరించు రాజు మి
న్నెక్కె మనోజతాపభయ మెక్కి వియోగులుఁ దల్లడింపఁగన్. 554

చ. కువలయపర్వ మబ్జముల గొంగ చకోరమనోరథంబు జ
క్కవలకుఁ బాయు త్రోవ కళకంఠుని యౌదలపువ్వు చిత్తసం
భవు దళవాయి దేవతల [1]పారణ యంబుధి యుబ్బు లోచనో
త్సవము తమో వ్యపాయము నిశామణి తూర్పునఁ దోఁచె నిక్రియన్. 555

---

552 – [1] క. కుమురాకు, చ. కొమరార ; [2] క.చ. రాజిత ; [3] క.చ. పీర ; [4] ట. ద్రచ్చిన.
553 – [1] చ.ట. కారి.
554 – [1] క.చ. చుక్కలు ; [2] క.చ. రాజివానములు ; [3] క. గొరింక.
555 – [1] క. ధారణ.

జననము దుగ్ధవార్ధి సహజన్ములు కల్పకకామధేనువుల్
తను వమృతంపుఁబెంజెలపు తానక మీశ్వరమౌళివర్తనం
బనుపమ మిట్టి రాజు నుదయంబున మో షలదింపలేమి య
వ్వనజము పాపమేమి యను వారము సర్వగుణాఢ్యుఁ డాతనిన్. 556

[1]దెసలను గొమ్మ లొయ్య నతిదీర్ఘతమములైన [2]కరంబులన్ బ్రియం
బెసగఁగ నూది నిక్కి ఁజనిశ్శ్రీరుఁ డున్నతలీలఁ బేర్చు నా
కసమను పేరి భూరుహము కాంత నిరంతరతారకా[3]లస
త్కుసుమచయంబు గోయుటకొ కోయనఁ బ్రాఁకె సముత్సుకాకృతిన్. 557

విరహుల తాపముం జెఱకువిల్తు ప్రతాపము పర్ధమానసా
గరముల పెంపు రాత్రిసతి గర్వముసొంపు చకోరికానము
త్కరము విలాసముం గుసుమగంధవిలాసము నగ్గలించె [1]సుం
దరశశిదీప్తిజాలము సుధారసమూలము లీల బ్రాలినన్. 558

[1]పిదిలి కైరవదళశ్రేణి నొక్కులు దీఱె
శశికాంత[2]వేదుల జలము లూరెఁ
గోరి కాంతులతోఁ జకోరికల్ రతి గేరె
వారాశి [3]గరువంబు మేర మీఱె
ద్రోపడి యిరులు పటాపంచలై పాఱె
దిఙ్ముఖంబుల వింతతెలివి సేరెఁ
జక్రవా[4]కమ్ము [5]లబ్జకుటుంగుములు దూఱె
కామినీకాంతుల కలక దేఱె

.గీ. మదనుఁ[6] డమ్ములు నూఱె హిమంబు[7] పేరె
జడిసి విరహిణి వగఁగూరె జారచోర
దర్పములు జారె రవికరతాప మాఱెఁ
జూడఁజూడంగఁ దారకస్ఫురణ దాఱె. 559

కుముదిని నవ్వె నత్తఱిఁ జకోరము గ్రొవ్వెఁ గరావరుద్ధమై
కమలిని స్రుక్కె వారినిధి గ్రక్కున నిక్కె సమస్తచంద్రకాం
తములు గరంగె మన్మథుఁ డుదగ్రతఁ బొంగె వియోగబృందమా
నములు దలంగె సంచలమనంబు గలంగెఁ గ్రమక్రమంబునన్. 560

557 – చ. లో లేదు.
557 – [1] క. దిశలను ; [2] క. కరంబులై ; [3] ట. సమి.
558 – [1] క. సుద్ధర, ట. నాదర.
559 – [1] క. పృథివి, ట. శిథిల, చ. లో తొలిపాదమే కలదు ; [2] ట. పంక్తుల ;
[3] ట. గర్వంబు ; [4] ట. కము ; [5] ట. లంబుజ ; [6] ట. డంబులు ; [7] క. జేరె.

చ. కుముదవనాళికిం[1] బలుపు కోకములాటకు[2] నిల్పు దిగ్వధూ
సమితికిఁ బూత మేఁత నవశాబచకోరకరాజి కిందుకాం
తములకు ద్రావకం బగుచు దర్పకశాస్త్రనిరూపితౌషధ
క్రమమునఁ బండువెన్నెలలు గాసె[3] మహీవలయాంతరంబునన్. 5

మ. కుముదంబుల్ వికసిల్ల నబ్ధిజలముల్ ఘూర్ణిల్ల ఘోరాంధకా
రము భేదిల్ల దిశాపురంధ్రిముఖముల్ రంజిల్లఁ బాంథప్రతా
నము భీతిల్ల నలంత జక్కవలకు న్వర్తిల్ల నేణాంకర
త్నములన్ నీరము లుప్పతిల్లఁ బొడిచెం జాబిల్లి పూర్వాద్రిపై 5

చ. అమరుల బోనపుట్టిక సహస్రమయూఖుని జోడుకోడె సం
తమసము వేఱువిత్తు కుముదంబుల చక్కిలిగింత పుంశ్చలీ
సమితికిఁ జుక్కవాలు నవసారసలక్ష్మి తొలంగుబావ కో
కములకు గుండెతల్లడము కైరవమిత్రుఁడు దోఁచెఁ దూర్పునన్. 5

సీ. ఆకాశనది యని యనిమిషాంగన లెల్ల
వేడుకతో జలక్రీడ[1] సల్పఁ
బాలమున్నీ రని పంకజనాభుండు
ఫణిశయ్య గావించి పవ్వళింపఁ
బాదరసం బని మోదించి సిద్ధులు
మించి ఘటంబులు నించుకొనఁగ
నమృతంపు సోనని యఖిలామరశ్రేణి
చెలఁగి పానంబులు సేయుచుండ

తే.గీ. వెల్లివిరియుచు నుబ్బుచు [2]విశదకాంతిఁ
బొదలుచును దివ్యమగుచును భూరిమహిమ
నఖిలజీవుల కానంద మతిశయిల్ల
నచ్చవెన్నెల [3]విమలమై పెచ్చుపెరిగె. 5(

తే.గీ. ఆతపంబునఁ బగలెల్ల నలఁతఁ గూరి
కోర్కె మీఱంగనున్న చకోరసమితి
తగనొనర్చియుఁ బేర్చు నాతప మనంగ
నంబరంబునఁ బర్వెఁ జంద్రాతపంబు. 5(

561 - [1] క. బలువు; [2] క. తెల్పు; [3] ట. ధరాస్థలిమోహనంబుగన్.
564 - [1] ట. నలువ; [2] క. పీశ; [3] క. మిగులమై.

ఉ. నేలయు నింగియుం దిశలు నిండె నఖండిత[1]భాతిఁ జంద్రికా
జాలము దద్రసంబులుఁ బ్రసారితచంచుల[2] నంచితస్థితిం
గ్రోలెఁ జకోరబృందములు గ్రోలి ముదంబున సోలి సోలి లీ
లాలలితానురక్తిఁ జదలం బొదలెన్ మదలాలసాకృతిన్. 566

చ. సరసత నిండువెన్నెలలు చంచుపుటంబులఁ జించి చించి లోఁ
[1]గురియు వినూత్నచంద్రికలు [2]కుత్తుకబంటిగఁ గ్రోలి క్రోలి పై
దొరగెడు కౌముదీరసము తుంపురులన్ వెసఁదోఁగి తోఁగి పైఁ
[3]బొరలుచు నీఁదుచుం మునిఁగిపోవుచు నాడెఁ జకోరదంపతుల్. 567

చ. ఎఱకలు [1]దీఁటి కంధరము లెత్తి [2]యెుగిం జరలాట మున్నుగాఁ
బఱచుచు లేఁతవెన్నెలలు పారణసేయుచు మించి చంచులన్
సఱకినఁ దోనఁబుట్టు కిరణంపుఁగొనల్ గొని మోము మోముతో
[3]నిఱియఁగఁజేర్చి ప్రేయసుల కిచ్చుచు నాడె దివిం జకోరముల్. 568

చ. అఱకల కెల్ల వ్రేఁగుఁగ బయల్పడు వెన్నెల [1]వోసి దీర్చుచున్
దఱుచగు వెన్నెలం దిగిచి త్రావుచుఁ దెట్టువగట్టు వెన్నెలం
గఱచుచుఁ జిక్కఁగాఁ గరడు[2]గట్టిన వెన్నెలగుజ్జు గీరుచున్
తుఱగలి గొన్న వేడుకలతో విహరించెఁ జకోరదంపతుల్. 569

మ. కలయం జంద్రిక సోఁకఁ గర్ణికలు పొంకంబెక్క నంతంతకున్
గలికాగ్రంబుల పట్టు వాసి నెరయంగావించెఁ దోరంపుటు
గ్గుల వీడ న్వెడవీఁక వీఁగి వెలిరేకుల్ నాళము ల్దాయ లో
దళము ల్బింకముఁ జూపఁగాఁ గలువతండం బొందెఁ గ్రొత్తావులన్. 570

చ. వడిగొని చాల నుప్పతిల వాలిన కేసరముల్ దలిర్పఁ బు
ప్పొడిడళ మెక్కఁ దేనియలు పొంగి తరంగలుగాఁ జెలంగి పై
బడు నెలదేఁటి దాటులకుఁ బందువలై నవసౌరభంబులుం
గడువుగ నుల్లసిల్లె ఘనకైరవషండము నిండువెన్నెలన్. 571

ఉ. వెన్నెలవెల్లి పాల్కడలి వ్రేఁకఁదనంబుఁ దనర్చె దిక్కులన్
మిన్నును నేల ముంచి రజనీకరబింబము కుండలీభవ
త్పన్నగతల్పకల్పనము భంగిఁ దనర్చెఁ దదంతరంబునన్
వెన్నునిభంగిఁ జూడ్కులకు వేడ్కయొనర్చెఁ గలంక మత్తఱిన్. 572

---

566 - [1] క. భావి ; [2] క. నందిన.
567 - [1] క. గుదియు ; [2] క. కుత్తిగ ; [3] క. బొదలుచు.
568 - [1] క.చ. దిండి ; [2] ట. మొగిం ; [3] ట. నిఱియుచు.
569 - [1] క. వోలివిచ్చుచున్, చ. దోవిదీర్చుచున్ ; [2] ట. గట్టఁగ.

చ. అవిరళతారకానికరహారము లోలి ధరించి చంద్రికా
ధవళవినూతనాంబరము దట్టముగాఁగ ముసుంగువెట్టి కై
రవమధురస్మితం బమర రాత్రివిలాసిని యొప్పె శీతరు
క్ప్రవిమలరత్నదీపమనఁ బర్వె నజాండనికేతనంబునన్. 573

చ. కమలభవాండ మొప్పెఁ బటికంపుఁగలంతిక భంగి నందులో
నమృతమునించినట్లమరె నారయఁ జంద్రిక తారకాసమా
జము విలసిల్లె వాసనకుఁ జల్లిన పువ్వులరీతి నిందుబిం
బము కమనీయమయ్యె రుచిఁ బంచిన ముత్తెపుమూకుఁడోయనన్. 574

సీ. తిలకంబు కస్తూరి దీర్చితి మప్పుడ
యలవడఁ గర్పూరమైన దిపుడు
గట్టిగాఁ గెంబట్టు బుట్టముల్ గట్టితి
మప్పుడు వెలిబట్టయైన దిపుడు
పెనుపొంద నీలంపుఁబేరులు[1] వైచితి
మప్పుడు హారంబులైన విపుడు
కొలఁదిగా నూతనకుంకుమం బలఁదితి
మప్పుడు చందనమైన దిపుడు

తే.గీ. వేగఁ జనుదెంచి [2]చూడుఁడీ విస్మయంబు
లనుచు బోంట్లను జీరుదు రంతనంత
నొప్పు వేడుక వెన్నెల గుప్పలాడు
చుండి పురికన్నియలు వేడ్క మెండుకొనఁగ 575

క. ఆ సమయంబునఁ వెన్నెల
బాసటమునఁ దోఁచి తోఁచి పాంథుల మీఁదన్
ఏసె మనోభవుఁ డెంతయు
గాసిలి యెలదేఁటి తెక్కగఱుల శరంబుల్ 576

చ. అలరులపాన్పులం దలిరుటాకులసెజ్జల హర్మ్యవేదికా
తలములఁ దీవయిండ్ల సికతాశయనంబుల ము న్విరక్తమై
నల గురువిందకందువల నప్పటి కప్పటి కింపుఁ బెంపు కో
ర్కులఁ దనియార[1] రెట్టి వడఁ[2]గూడిరి వేడుకఁ బౌరదంపతుల్ 577

---

575 — [1] క. వేసితి ; [2] చ. చూడుమీా.
577 — [1] రెట్టపఠ, చ. రెట్టివఠ ; [2] ట. వేడుకనాడిరి

ఉ. వారణరాజయాన[1] కనువారము కుంతలమధ్యవీథి సిం
దూరము దూరమయ్యె మగతుమ్మెదప్రోదలు[2] గోడగింప ఝుం
కారము కారమయ్యెఁ జెలికత్తియుల న్బలికించు వాక్యసం
భారము భారమయ్యెఁ బుడిఁ బర్విన నూతనకామవిక్రియన్ 578

చ. విరులు శరంబులయ్యెఁ [1]జలివెన్నెల [2]యంటిన మంటయయ్యెనుం
గరువలి వజ్రమయ్యెఁ జెలికత్తియ యొప్పనిదయ్యె హస్తపం
జరమునఁ బూని పెంచు శుకశాబకముం బగచాటుదయ్యె న
త్తరుణికిఁ బంచబాణుఁ డను దైవము దాఁ బ్రతికూలమౌటచేన్ 579

చ. పులకకదంబముల్ ననిచె పుల్లముఖాబ్జ [1]వికాసనంపదల్
దొలఁగె మరాళికాగతులు దూరములయ్యె శ్రమాంబుపూరముల్
వెలి విరియంగఁజొగెఁ బురివిచ్చి నటింపఁగఁ [2]జొచ్చె నెమ్ములున్
బొలఁతుకయందు మన్మథుఁ[3] డపూర్వముగా శరవృష్టిఁ జూపఁగన్ 580

సీ. అలరుతేకుల యలుఁగులు [మీఁదఁ] గురియుచోఁ
జెలకొంగు ముసుంగు చేసి చేసి
చిల్కపల్కులు గాడి జీవంబు [1]వెడలుచో
నంగుళంబుల వీను లాని యాని
యడుగులఁబుప్పొడు లంటి [2]చుఱ్ఱుంటుచో
[3]నూహను గడువెచ్చ నూర్చి యార్చి
కమ్మతెమ్మెరలు పైఁగలయంగ సోఁకుచొ
వల్లరియును బోలె వణఁకి వణఁకి

తే.గీ. సాహసము దోడుగాఁగ నచ్చపలనయన
మందిరారామవాటికామధ్య[4]సీమ
[5]దరిసి చని యొక్క పుష్పలతాగృహమున
ధవళకరకాంతశయ్యపైఁ దనువు వైచి 581

ఉ. లేని ప్రియుండు కన్గొనఁగలేని విలాసము విన్నవింపఁగా
లేని ప్రియంబుఁ[1] గైకొనఁగలేని కడంకలుఁ గౌఁగిలింపఁగా
లేని ముదంబుఁ జేకొనఁగలేని రతు ల్మదిఁ[2] బట్టుగొల్పఁగా
లేని సుఖంబుఁ దాల్మిఁ గబళింపఁగ సింధురయాన దీనయై 582

578 — [1] క.చ.ట. కును ; [2] ట. గ్రోడగించు.
579 — [1] క.చ. దని ; [2] ట. యొట్టిన.
580 — [1] ట. విలాన ; [2] ట. నెమ్మికోరికన్ ; [3] చ.ట. డుపూర్ణముగా.
581 — [1] ట. లెడలుచో ; [2] చ.ట. చుఱ్ఱుదుచుచో ; [3] ట. నుస్సురుమని ; [4] ట. వీథి ;
[5] క.చ. అరసి.

ఉ. తూలిన మోము[1]చెల్వుఁ బయిదూఁకొను ఘర్మజలంబువెల్లువం
దేలిన మేను నెమ్మనము [2]త్రిక్కులఁ జిక్కులఁ జేసి [3]వెల్వడం
దోలిన తాల్మి వల్లభుఁడు దోఁచిన రిత్తకు రిత్తకౌఁగిటన్
సోలిన చందమును [4]గలుగఁ జూచి వయస్యలు భీతచిత్తలై 583

చ. కటకట మమ్ము నొక్క త్రుటికాలముఁ బాయనిదాన యొంటిమై
నెటువలె వచ్చితమ్మ చెలి యిచ్చటి వ్రేఁకపుఁ దెనెవాక లీ
వెటువలె నీదితమ్మ తెరువెల్లను బుప్పొడి నీ పదాంబుజం
బెటువలె నోర్చెనమ్మ తరుణీ తగునమ్మ కడిందిచైదముల్ 584

ఉ. ఇచ్చ హితాహితంబు గణియింపని గోలవుగానఁ గానకున్
వచ్చితి గాక [1]యీ పథికవర్గము నొంటిఁ జరింపనిచ్చునే
యిచ్చటి యన్యపుష్టచయ మిచ్చటి మత్తమధువ్రతవ్రజం
బిచ్చటి పల్లవోత్కరము లిచ్చటి పాంసులపంకజాతముల్ 585

క. తత్తఱిలువారి నందఱ
నత్తఱి మరుపడఁగఁ [1]బిలిచి యబ్బాలిక దా
నత్తన్విఁ దెల్పి కౌఁగిట
నొత్తి కురుల్ నిమిరి యుల్ల మూఱడిలంగన్ 586

ఉ. మచ్చికఁ గల్గు నెచ్చెలుల [1]మమ్ము మొఱంగి లతాంగి యొంటి నీ
విచ్చటి కెట్లు వచ్చితివి యీ వనవాటిక దాదిప్రక్కయే
పచ్చనివింటిజోదు తగు బంధువుఁడే మఱి చిక్కులేమి నీ
నచ్చిన తోఁడఁబుట్టువులె నాయము దప్పఁగదమ్మ యియ్యెడన్. 587

చ. హిమకరుఁ డంకకాఁడు మధు వెప్పుడు జాతివిరోధి రాజకీ
రము ప్రతిపక్షి తెమ్మెరలు ప్రాణముదాయలు కాచియుండుఁ జూ
తము గడుఁజూడఁజాలఁ డలదప్పకుఁ డింతయెఱింగియుం జెలీ
మము సఖులం దొఱంగి రిపుమధ్యము మీ వన మొంటిఁజొత్తురే. 588

ఉ. ఏయఁదొడంగెఁ గంతుఁ డెడయాక శరంబుల వేఁడి[1]వెన్నెలల్
గాయఁదొడంగెఁ జందురుఁడు కర్ణపుటంబులు వ్రీలఁ గోయిలల్
గూయఁదొడంగె వల్లభులఁ గోరెడు కన్యల కెల్ల నిట్టిదే
న్యాయము లేక దైవమిది నాకు ఘటించెనొ నేఁడు నెచ్చెలీ. 589

583 – [1] క. దెల్పు ; [2] క. దిక్కుల ; [3] క. వేల్పులం ; చ. వెల్వల ; [4] ట. గలియఁజూచి
585 – [1] ట. యో. ; ట. నిలిపి.
586 – [1] ట. నిలిపి.
587 – [1] ట. మర్మమెఱింగి.
589 – [1] క. [illegible]

క. సోలుచు చెలి కెదురాడక
తూలుచుఁ దన దండనున్న తొయ్యలి మేనన్
[1]వ్రాలుచుఁ జింతాజలధిం
దేలుచుఁ గనుఁగవయు మూసి తెలియకయున్నన్. 590

క. గుసగుసలఁబోయి వలపుల
కిసమసలని తెలిసి రసిక కిసలయపాణుల్
బిసకిసల కుసుమ రసములు
వెసమసలకతెచ్చి శిశిరవిధిలాలసలై 591

శా. పన్నీటం జలకంబు లార్చి చలువల్ పైఁగట్టఁగా నిచ్చి మే
న న్నిండారఁగఁ జందనం బలఁది విన్నాణంబుగాఁ గప్పురా
న స్నామంబిడి క్రొమ్ముడి న్విరులదండల్ [1]నిల్పి హారావళుల్
చన్నుంగ్రేవలఁ దాల్చి రప్పుడు చెలుల్ చంద్రాస్యకు న్నేర్పునన్. 592

సీ. నారంగములు వాసనారంగములుఁ గొన్ని
యలినాదమంత్రముల్ దెలుపు చోటఁ
దిలకంబు లవనిజతిలకంబు లవిగొన్ని
ప్రసవాసవార్ఘ్యంబు లొసఁగు చోటఁ
గాంచనంబులు వనైకాంచనంబులుఁ గొన్ని
కళికాప్రదీపముల్ నిలుపు చోట
సహకారములు చైత్రసహకారములుఁ గొన్ని
తలిరాకుటారతుల్ దాల్చు చోట

తే.గీ. ముప్పిరిఁ బెనంగి ద్రాక్షలు గప్పికొనిన
గొప్ప కప్రపనంటుల చప్పరాల
నొప్పు రాలిన కప్పురా లుప్పరాలఁ
బెనచు వలిగాడ్పు [1]ధూప మర్పించు చోట. 593

ఉ. గొజ్జఁగి మంచునం గలిపి కూర్చిన పుప్పొడి తిన్నెమీఁద లా
మజ్జనకాయమానలసమానవిమానము క్రింద నొక్క పూ
సెజ్జ ఘటించి పై నొక కుశేశయకర్ణిక నిల్పి యందు నం
పజ్జలజేక్షణాసుతునిభావము వ్రాసెఁ గురంగనాభికిన్. 594

ఉ. ఈరపుమోకమావిఁగమి యిక్కువ [1]గొజ్జెఁగలందు జాలు ప
న్నీరులయేట నయ్యనఁటినిట్టలపైఁ బొరలాడి రాలు క
ర్పూరపుదీవిచెంగలువపువ్వులు గప్పిన చప్పరంబులో
సారపుఁదమ్మిపుప్పొడుల శయ్యకుఁ గన్నియఁ దెచ్చి నెచ్చెలుల్. 595

590 – [1] క. గ్రాలుచు.
592 – [1] క. నిచ్చి, చ. నిల్చి.
593 – [3] క. మూక.
595 – [1] క. గొంజగ, చ. గొజంగ.

ఉ. సంపెఁగతేనె చిల్కి మునుజారిన పుప్పొడిదుమ్ము డంచి బల్
సొంపులపూలచప్పరము[1]లోపలి కప్రపుదిన్నెయందుఁ జొ
క్కంపుమెఱుంగుఁ జేఁదలిరుగద్దియఁ గేదఁగిరేకుమీఁద రా
ణింపఁగ మన్మథున్ రతిని నీరజనేత్రలు వ్రాసి చెంగటన్. 596

తే.గీ. [1]అతనువామాంకమున రతి నావహించి
మ్రోల ఋతురాజు నుడురాజుఁ గేలుకొలిపి
క్రేవల నగంధవిటపికోకిలమరాళ
కీరసారంగముల నిల్పి కినిసి చెలులు. 597

సీ. ధ్యానంబు హృదయవాస్తవ్యకుటుంబికి
నావాహనము జగద్వ్యాపకునకు
నర్ఘ్యపాద్యములు నారాయణప్రియసూతి
కభిషేక మబ్ధికన్యాంకశాయి
కలరుదోయిళ్లు పువ్వులవింటిదొరకు గం
ధము గంధగిరిమరుద్బాంధవునకు
ధూప మప్రీతిప్రతాపోష్ణసురభికి
[1]దీపంబు తిమిరభయాపహునకు

తే.గీ. మధువనఫలోపహారంబు మధుపకీర
పరిజనపరాయణున కంచు భక్తి నొసఁగి
మానమథనాయ మదనాయ మధుసఖాయ
మనసిజాయ నమోనమో యనుచు మ్రొక్కి. 598

తే.గీ. వనజముఖు లంత మరున కావాహనాది
పూజ లొనరించి పలికి రింపులు [1]జనింప
సరసమాకందనవఝురీ[2]చాతురీవి
శాలవాచాలమాధురీసాధురీతి. 599

చ. సరసిజబాణ నిన్నడవఁ జక్కని దైవము గాన మన్యథా
[1]శరణ మెఱుంగ మిందులకు సాక్షివ నీవ మదీయభావమం
దిరుఁడవు నీ మనం బెఱుఁగదే జగదేకపరాక్రమక్రియా
పరతఁ దొఱంగి నీ దయకుఁ బాత్రము జేయుము మా వధూమణిన్. 600

---

596 — [1] క. లోలికపువ్వు.
597 — [1] క. ఆతని, చ. అతని.
598 — [1] క.చ. దీపింప.
599 — [1] ట. ఘటింప; [2] ట. చారురీతి.

క. కామకమలాస్త్రకమలా
కాముకసుతకామనీయకనిధి యటంచున్
గామినులు విన్నవించిరి
కోమలకోకూయమానకోకిలఫణితిన్. 601

శా. వాతాందోళితచందనాగరులతావ్యాలీఢకేళీవనీ
జాతంబు ల్భవదీయనర్మగృహముల్ చైత్రుండు నీ బంటు నీ
కేతన్మ్కానజాతవస్తునిచయం బేమిచ్చి పూజించుటల్
శీతాంశో రమృతార్పణం బని గృపన్ జేకొమ్ము చేతోభవా. 602

మ. బలవన్మేరుశరాసనంబును జిరబ్రహ్మాస్త్రముం[1] గల్గు బల్
విలుకానిం దృణమైన చాపమున గాలింబోవులే [2]యల్లులం
జల మానించి నగంబు చేసి[3] తవునౌ సంకల్పసిద్ధు ల్గానన్
బలు మేరు న్నిరసింప[4] లేఁజిగురుఁగొమ్మం జేవ గాకుండునే 603

ఉ. కొండఁట విల్లు వేఁదలలకుండలి రాజఁట నారి యమ్మనం
తుండఁట బైటిపల్లియలు దున్మిన వాఁడఁట యొండు రెండు భ
ర్గుం డిది నిండు పౌరుషమొకో యని గెల్వవె ముజ్జగంబు లు
ద్దండత నొక్కతుంటవిలు దాలిచి [1]యంచున గండుతూపులన్ 604

ఉ. సూనశరాస నీ శరముఁ జొచ్చిన ధాతకు నీ మనోభరం
బానక [1]రౌప్యభూధరగుహాగృహ మీఁగిన శూలికిన్ ద్వదీ
యానమశౌర్యశక్తిహృదయంబునఁ బూను రమావిలాసికిన్
మానదుపో రజంబును దమంబును సాత్త్వికమున్ గ్రమంబునన్. 605

క. మొనయంగనకా కటకట
మొనయం గనకాద్రిధరుఁడె ముదిత ను[1]పవనా
తను[2]పవనాతతి కొనఁగక
తనుపకా(?) మదనుని యుదంచితకరుణన్. 606

సీ. లోకత్రయీజయోత్సేకంబుఁ దెలుపు నీ
పడగ నారాయణప్రథమమూర్తి
రెం డంటనేయు నీ కాండచాతురికి [1]నా
ద్యనిదర్శనమ్ము వామార్ధజాని

600 — [1] క. కరణమె.
603 - [1] చ. గల్గ; [2] క. యల్లులం; [3] క. తివినా, చ. తానో; [4] క.చ. దే.
604 - [1] చ. యట్టన.
605 - [1] చ. కావ్య.
606 - [1] క. పవన్నా; [2] క. పవశా.

గాఢనాళీకసంగ్రస్తుఁడై నేఁడును
నీ డాగుఁబూను వాణీవిలాసుఁ
డెక్కి త్రొక్కని చోట్లుఁ ద్రొక్కించు నీ యాజ్ఞఁ
గడవడుఁ బద్మినీకాముకుండు

తే.గీ. కాంత లన నెంత నీ యంత మునుని కింక
నళిచికురఁ బ్రోవవయ్య పద్మాక్షిఁ గావ
వయ్య శుకవాణిఁ గరుణింపవయ్య పూర్ణ
చంద్రముఖి నేలవయ్య[2] యో చక్కనయ్య. 607

ఉ. [1]గిల్లియు గోరఁ దీర్చు పనికిన్ మఱి గొడ్డలి యొల్లకే కదా
బల్లిదమైన సాధనముఁ బట్టక మన్మథ నీవు లోకముల్
తెల్లమిగా జయించితివి తియ్యని[2]విల్లునఁ గమ్మదూపులన్
జల్లని మంత్రి[3]చే శ్రుతిరసాయన మయ్యెడు [4]బంట్లయార్వులన్. 608

సీ. నీ విక్రమక్రీడ నిజహృదయంగమం
బై మెచ్చు శ్రీధరుం [1]డనుఁగుఁదండ్రి
నీ యాజ్ఞ[2] యొండననేరక ముద్రిత
వదనుఁడై వర్తించు వాగ్వరుండు
నీ తూపు కోర్వక నిటలాక్షుఁ డు[3]మతనూ
ఫలకంబు చాటునఁ బాయఁ డెపుడు
నీ బిరుదోక్తిచిహ్నితజయజంగమ
స్తంభమై యున్నాఁడు జంభవైరి

తే.గీ. యింకఁ దక్కిన బడుగుల నెన్న నేల
యిట్టి నీవెట్లు పసిబాల నేచుటెట్లు
పర్వతంబెత్తు కేలను బంతియెత్తి
కడిమి నెఱపంగఁ జూచితె కాయజన్మ. 609

క. విరివింటివాఁడవు గదా
శరణాగతులైన పాంథజనులను రక్షిం
తురు గాకిటుల నుపేక్షిం
తురె పైకముఁ గూడఁబెట్టఁ దొడగుచు మదనా. 610

607 - [1] క.చ. ఆద్యన్నిదర్శనము ; [2] క. గో.
608 - [1] ట. గిల్లియ ; [2] ట. వింటను ; [3] క. పై, చ. వే ; [4] ట. తేంట్లయార్వులన్.
609 - [1] క.చ. అనుఁగుఁబట్టి ; [2] ట. కొండన ; [3] క. నతన, చ. సుతమా, ట. మతను.

క. వలదు కొలదాఁకుఁ జుమ్మని
చెలువలు మరుఁ గొసర విసరె జిలిబిలిగాడ్పుల్
జలజలన విరులుఁ దొరఁగెన్
గలకల మను శుకపికాళికలకల మెసఁగన్ 611

చ. అఱమి రమాకుమారుఁడ వుదగ్రతలంబున వచ్చి నిల్చి న
[1]ట్లలిముళిఁ దోఁచినం గువలయాక్షి వణంకి కణంకఁ దూలి మై
మఱచిన గంధగంధగిరిమా(రుత)పాతితవల్లికాభయై
యొఱఁగిన సంభ్రమించి చెలు లుద్గతబాష్పతరంగితాక్షులై 612

సీ. మోహోపదేశతమోముద్రితములైన
కనుదమ్ములు హిమంబు లునుపరాదు
శ్రమబిందుతారకాగమఖిన్నకుచకోక
ములఁ జంద్రనామంబుఁ దలఁపరాదు
శీర్యదాశావృత్తిశిథిలతాసులతాంత
మనియాడు వీవనల్ విసరరాదు
పరితాపపుటపాకపరిహీనతనుహేయ
[1]మిఁకఁ బల్లవపుటర్చి నిడఁగరాదు

తే.గీ. లలన కానంగకేలికీలాకలాప
సంతతాలీఢహృదయపాత్రాంతరాళ
పూరితస్నేహపూరంటు పొంగి పొంగి
చల్లని పటీరసలిలంబుఁ జల్లరాదు. 613

క. ఏమంద మేమిసేయుద
మేమందున మందలింత మేమందమ యిం
దే మందయాన [1]నడుగుద
మేమందఱ మనుచుఁ దరళహృదయాంబుజలై. 614

సీ. జవరాలి యడుగులఁ జివురాకు లంటించి
పొలఁతి యూరుల నంటి పొరలుఁ బొదివి
కొమ్మ చేదోయికెందమ్ములు హత్తించి
లేమ బాహుల మృణాళికలఁ బెనచి

---

612 - 1 క. అలిముళి, చ. అరమిర.
613 - 1 క. మింకపల్లవటార్చి, చ. మింకపల్లవుపేర్చి.
614 — 1 క. మ.

యతివ గుత్తపుగుబ్బ లలరుగుత్తులఁ గూర్చి
కాంత చెక్కులఁ జంద్రఖండము లిడి
కలికి క్రేఁగన్నులఁ గలువరేకులు గప్పి
లలన పెన్నెరుల వా లంటముడిచి

తే.గీ. నవనవగుణానుబంధబాంధవములైన
చలువ లెన్నేనిఁ గావింపఁ జెలువ చెలులు
నెలత విరహంబు మట్టున నిలువ దీఁకను
నించువిలుకానిఁ బ్రార్థింత మంచు నచట. 615

సీ. స్వర్ణకుంభములకు వర్ణలేపనముగఁ
జన్నులఁ గుంకుమం బలఁది యలఁది
వెడవిల్తు నలుగులు దొడయుటగాఁ గన్ను
లెడపక పన్నీటఁ దుడిచి తుడిచి
లేఁతతుమ్మెదలకు మేఁతగా విరిదమ్మి
పుప్పొడిఁ గురులపైఁ బోసి పోసి
నసుఁగుఁజుట్టములతో నాలింగనములుగాఁ
బపకరంబుల చిగు ళ్లదిమి యదిమి

తే.గీ. కప్పురపుధూళి మేనిపైఁ [1]గప్పి కప్పి
[2]విపులకదళీదళంబుల [3]విసిరి విసిరి
విరహపరితాపపతితయైన వెలఁది కపుడు
చెలులు శిశిరోపచారముల్ చేయఁ జేయ. 616

సీ. బోటి మధువ్రతంబులకు దండమువెట్టి
మకరందమధురబింబమునఁ జిలికి
చెలి గంధవహుని కంజలిచేసి నెత్తావి
పూవుగుత్తు లురోజమున నమర్చి
నాళీబిసాహారపాళికిఁ బ్రణమిల్లి
నవమృణాళముల బాహువులఁ గూర్చి
నకి కెందలిరుడిందులకు వందన మొనర్చి
చిగురుటాకులు పాదయుగళిఁ జేర్చి

---

616 – [1] ట. గుప్పికుప్పి ; [2] క. విప్ర ; [3] ట. వీచివీచి.

తే.గీ. సరగ నిటు లందఱు[1]ను మీ ప్రసాదమనుచుఁ
బంచసాయకదేవతాబలమునెల్ల
వేడుకొని తగినట్లు గావించి రపుడు
చంచలాక్షికి శిశిరోపచారవిధులు. 617

ఉ. పత్త్రము పుష్పమున్ ఫల [1]ముపాయనమిచ్చి భజించువార మీ
మాత్రమునంబ్రసన్నులయి మానినిఁ గన్గొనరయ్య మీ కృపా
పాత్రము గాఁగ నంచుఁ దగు భంగి పికంబులఁ దేంట్లఁ జిల్కలం
బత్త్రము పుష్పమున్ ఫల ముపాయనమిచ్చి భజించి నెచ్చెలుల్. 618

సీ. అఱుతఁ గీలించిన యాణిముత్తెపుఁబేర్లు
హరినీలహారంబులై తనర్చెఁ
దనువల్లి నలఁదిన ధవళచందనచర్చ
లీలఁ గాలాగరులేపమయ్యెఁ
గరముల మెత్తిన కర్పూరరేణువు
కస్తూరికారజఃకణములయ్యె
సెజ్జపైఁ బఱచిన చేమంతిరేకులు
కలయ నిందీవరదళములయ్యెఁ

తే.గీ. జిత్తజాతుఁడు తనమాయఁ జేసినాఁడొ
మనమనంబుల విభ్రాంతి మట్టుపడెనొ
కమలలోచనపరితాపగౌరవంబొ
యనుచు వెఱగంది మదిఁ గుంది రబ్జముఖులు. 619

మ. పటికి న్నార్చినలీలఁ జందనము పైపైఁ బూయ నంగారక
చ్ఛటలం గాయుతెఱంగునం జిగురుసెజ్జం బొర్లఁగా సప్పట
ప్పటికిం [1]జేపడ నిచ్చి [2]నట్లొడలిపై పన్నీరు చల్లంగ ను
త్కటమయ్యెన్ బెనుగాఁక బంగరుసలాకన్ బోలు నబ్బాలకున్. 620

సీ. ముద్దియ యెడగల్గు మోహంబు మఱచితే
కారించెదేల రాకాశశాంక
మగువ నీకిచ్చిన మాటపట్టెఱుఁగవే
యించుక కృపసేయవేల చిలుక

---

617 — [1] ట. మహ°.
618 — [1] ట. భక్తినొసంగెడువారమింతెయా.
620 — [1] ట. జేరఁగ ; [2] క. నందొడలిపై.

కోమలాంగికి నరగుత్తుకయై [1]యుండి
కలకంఠమా! కనికరము లేదె
చెలి మోముఁదమ్మితావులు గ్రోలుచుండియు
గుడిచినింటికిఁ గీడుఁ గొలుపఁదగునె

ఆ.వె. [2]కాలమెల్లఁ బగలుగా వచ్చె నదె మీకు
కొమ్మ నేఁచఁదగునె కోకయుగమ
రమణి[3]కివ్వనంతరంగమైయుండియు
మలయవయ్య యిట్లు మలయపవన. 621

ఉ. పైకొని వచ్చెదేల నినుఁ బాము దినం జలిగాలి! ప్రార్థనల్
గైకొనవేల చంద్ర! నినుగా మధుపం[1] జెలవేది ప్రేలెదో
కోకిల! యేటికిట్లు నినుఁ[2] గొ్త్తఁబడం దవళాక్షి సేయు నీ
పాకముఁ దప్పవేల నినుభస్మముగా వలరాజ! యిత్తఱిన్. 622

తే.గీ. తలఁప దోషాకరుండ[1]వె తగినప్రాపు
సహచరుఁడు జాతిమాలిని చైత్రుఁ డట్టి
యెప్పుడును నీవు నీ యెడ లెఱుఁగ వింక
మదన మఱి యేమిచెప్ప నీ మధుపగుణము. 623

క. చిచ్చునకు గాడ్పు తోడై
వచ్చిన గతి మరున కబ్జవైరియుఁ దోడై
వచ్చె నడియాన వలదిఁక
మచ్చికఁ దలపోసి నన్ను మది మరువుడిఁకన్. 624

ఉ. నిప్పులకుప్ప మింటనదె నెచ్చెలి. కాదది చంద్రబింబమో
యప్ప యదేల మీఁదఁ బొగ[1]యంగన కాదది పైకళంకపుం
గప్పు తపింపఁజేయునటె కల్వలతేఁ డతఁడేల సేయు నీ
ముప్పిరిఁగొన్న[2] తాపమున మోహము నొందకువే తలోదరీ. 625

తే.గీ. పథికసంహారనిజపాపఫలమువలన
దినదినక్షయ[1]మునఁ జూడఁ దేఱి పోయి
విరహిజనపాపఫలమున వీఁడు మఱల
ననుదినంబున కభ్యుదయంబు[2] నొందు 626

---

621 — [1] ట. యుంచి; [2] ట. వాల; [3] క. చ. ట. కిపె.
622 — [1] ట. మెలపేది; [2] క. క్రొత్త.
623 — [1] క. జే.
625 — [1] క. కారడియుంబొగ, చ. కావడిపొగ; [2] ట. తాపమున.
626 — [1] ట. వలనఁగడ; [2] ట. బొందు.

తే.గీ. హాలహలమునకంటె నీ యమృతకరుఁడు
దుస్సహుం డను[1]బుద్ధినిఁ దోఁచె నాకు
మృడుఁడు హాలాహలము దక్క మ్రింగెఁగాని
వీని మ్రింగియు రాహువు వెడలఁ[2]గాసె 627

క. నిజ మెఱుఁగలేదొ లోకము
నిజగురుతల్పగుని యామినీపతి వీనిన్
ద్విజరాజనుచును బేర్కొను
గజగామిని నేతిబీర[1]కాయయుఁ బోలెన్ 628

సీ. పుట్టంబ్రు గొందఱు పుట్టయే మఱివృద్ధిఁ
బొందకుండఁగ హాని పుట్టవలదె
వటమంబ్రు గొందఱు వటమేని నూడలుఁ
బారి మండలమెల్లఁ బ్రబలవలదె
మృగమంబ్రు గొందఱు మృగమేనిఁ దిగనీక
మృదుకరాంకురములు [1]మేయవలదె
శశమంబ్రు గొందఱు శశమేని దేవతా
పథికుల [2]యిరవు [3]మాపంగవలదె

తే.గీ. [వీని]లో నొక్క టెద్దియొ వింత[4]గల్గి
యుండియును జెడకున్న వాఁ డువిద వీఁడు
ధర్మ[5]పరుహేతువునఁ గీడు దాఁకుగాని
పాపపరుఁ దాఁక దనియెడు పలుకు నిజము 629

శా. క్రీడామందిరజాలమార్గముల చక్కన్నిక్కి జాబిల్లిరా
గోడల్ నీరుగ జాఱఁద్రోఁచి[1]తివె తళ్కుల్ సొచ్చి [2]విన్నాణమై
నాడెన్ గోమలి యోర్వలేక వలవంతన్ బద్మినీజాతికిన్
గీడౌ నుగ్రశిఖామణిం బలికె నక్షీణానులాపంబులన్ 630

శా. రాజీవాక్షుల నేఁచు పాతకివి చంద్రా రాజవా నీవు నీ
రాజత్వంబునఁ జక్రముల్ మనియెనో పంజిల్లితత్సంతతుల్
తేజం బొందెనొ డిందెనో యహిభయోద్రేకంబుఁ దాఁ జెల్లఁబో
రాజై పుట్టుట రశ్మిమాత్రఫలమే రాజౌట దోషార్థమే 631

---

627 — [1] ట. దృఢబుద్ధి ; [2]ట. గ్రాయు.
628 — [1] ట. కాయంబోలెన్.
629 — [1] క. మేవ ; [2] ట. కిరవు ; [3] చ.ట. మార్పంగ ; [4] క. గిల్గి ; [5] క.చ. పథ.
630 — [1] క. తెతకుళ్కల్. చ. లేతళ్కుల్ ; [2] క. వెన్నాణమై, చ. వెన్నాదమై.

ఉ. ఇంతుల నేఁచు పాతకము లింతటఁ బోవదు సుమ్ము పాంథలో
కాంతక నిన్ను ఘోరతమమై ఘనమై యజహత్కళంకమై
వంతలఁ బెట్టి యారు[1]పది వక్కలు సేయక పూర్వపక్షపుం
[2]గంతుల కేమి చూచెదవుగా తుది నీ బహుళార్తిఖేదముల్ 632

సీ. కమలించెఁగాక యంగజవిరోధిశిరోధి
తలకెక్కఁజాలెనే హాలహలంబు
కాచెఁగాక పయోధికాండప్రకాండంబు
పైకిఁబొంగించెనే బాడబంబు
తూరెఁగాక ముకుందతుంద[1]ప్రఘాణంబు
వెడలెనే యెదగాలి విపినకీలి
యణచెఁగాక శిలోచ్చయచ్ఛదాహంకృతుల్
గఱచెనే నీరుగా సురపహేతి

తే.గీ. నీ కరణి నిట్లు దయలేక లోకమేర్చు
నీ కరణియై యుల యత్రినేత్రమునకు
ఖరకరాలోకగాఢనిష్ఠురతపోగ్ని
వెడలి పడకున్కి ఖరమె కృపీటజన్మ 633

మ. విషరాశిం [1]జనియింపవో విషసహావిర్భూతి వాటింపవో
[2]విషభృన్మార్గము నంటవో విషధరు ల్వేష్టింపఁ గాలూదవో
విషభుక్ఫాలికిఁ బిన్ననాఁడె గనవో విఖ్యాతకౌటిల్యమున్
విషమం బెట్లగు నీకు జీవకృతవిద్వేషంబు దోషాకరా. 634

మ. కమలాభర్త భవద్విరోధిపయిఁ జక్రంబున్ బ్రయోగింప సు
త్తమశస్త్రంబది యాత్మనామకభిదాదర్పాంధు నిన్నున్ మొఱం
గిమహారాహువుఁ దున్మి [1]యున్మనుపదక్కెంగాక చక్రంబుచేఁ
దుమురై పోవనివారలుం గలరె నీ దోషంబు గాదే శశీ 635

ఉ. కొండొకసేవు నిన్ను మదిఁగూర్చిన మాధవునంతవానికిన్
బండె వధూవధప్రబలపాతకజాతకళంక మింక నీ
దుండగ మేమిసెప్పనగుఁ దోయజవైరిశిఖండవీథి సీ
ఖండముఁ బూను శంకరుఁ డఖండజగన్మతనుండు గాఁడొకో 636

---

632 — [1] క. పడి ; [2] క. గుత్తుల.
633 — [1] క. ప్రఖాణంబు.
634 — [1] జనియించితివో ; [2] క. వృషభృన్మార్గము.
635 — [1] క. యుండనుమనెంగాక.

శా. ఈ వబ్జుండవు నీటఁబుట్టితివిజుమ్మీ యంచు మోమోటవుం
దోవల్ సెప్పఁగ సిగ్గుగాదె మఱి నీ తోఁబుట్టు శ్రీదేవి లీ
లావాసంబు సిరుల్ హరింతు వనుచో నయ్యో కళాదుండు చే
తోవీథిన్ సహజాధనాపహరణోద్యోగంబు సేఁగింపునే 637

తే.గీ. నీరజారాతి నినుఁ దననెలవు గూల
నేల సృజియించె విధి సృజియించెఁగాక
[1]యేల జైవాత్రుకునిఁ జేసె నేల తప్పఁ
బుడమిఁ బాపిచిరాయువన్ [2]బెడఁగునుడుగు 638

సీ. వలరాజమును మ్రానితోఁటలోఁ బుట్టితే
కరుణలే కీ ముగ్ధఁ గణఁగి యేయఁ
దుహినాంశ యింతుల[1]తోఁ బుట్టవే యిట్టి
శీతము వాటించి చెలువ నొంపఁ
గోయిల మింటిపైనే [2]యుట్టిపడితివే
దయమాలి కూసి యీ తరుణి నొంపఁ
జిలుక యెన్నఁడును నింతులమోము చూడవే
పరుసము ల్పలికి యీ బాల నొంప

ఆ.వె. ననుచు సఖులు రాజతనయకు శిశిరోప
చారవిధులు సేసి చాల రోసి
యేయుమదనుఁ గాయునిందుఁ గూయుపికంబుఁ
బలుకుచిలుకఁ బదరి పలికిరంత. 639

మ. చిలుకా పల్కకుమీ లతాంత[1]శరుఁడా చెల్వొం గృపంజూడుమీ
యలులారా మొరపంబుఁదక్క నిలుడీ యాలోలమందానిలా !
[2]కలగందోలకుమీ పికప్రకరమా కంఠధ్వనుల్ [3]నల్లడం
జెలగం గూయక తక్కుమీ యనుచు రాజీవాస్య [4]లుద్భ్రాంతలై. 640

ఉ. కూయుటమానరయ్య మగకోయిలలార మొఱాలకింపరే
కాయుటదక్క చంద్ర చిలుకా పలుకాగి యొకింత నిల్వుమీ
మ్రోయకుమో మధు[1]వ్రతమ మ్రొక్కెద మెప్పుడు నీకు భక్తిమై
నేయక కాయవేల దయ నిక్షుశరాసన పుష్పకోమలిన్. 641

---

638 – [1] క. నల ; [2] చ. తెఱద.
639 – [1] క. తోఁబుట్టువై ; [2] క.చ. యుండినుమకెం.
640 – [1] క. నఖుఁడా ; [2] ట. కలయంబాలకుమీ ; [3] ట. నల్దెసం ; [4] ట. లుద్భ్రాంతలై.
641 – [1] క.చ. వ్రజము.

ఉ. పాఱెడుఁ గన్ను నీ రుడుగఁబాఱెడు నిశ్వసనంబు వెల్వేలం
బాఱెడు నాననంబు గరుపాఱెడు నంగము [1]తట్టుముట్టనన్
బాఱెడుఁ గోర్కులేచి పయిఁబాఱెడుఁ గాయజువహ్ని యింక నే
యూఱట నిల్పు జీవమని యుగ్మలిఁ జూచి సఖుల్భయంబునన్. 642

ఉ. అక్కట యేదు[1]వత్తివిగదప్పు దురంతవిషాదవేదనం
బొక్కడవచ్చు పాదములఁ బుప్పొడియొత్తుచుఁ జందనంబు నీ
రక్కున మోమునన్ గలయనల్కుచుఁ గోపులి మాయకాముడన్
దెక్కలికాని బారిపడితే యని కుత్తుకనంటి చూచుచున్. 643

సీ. చనుదోయిఁ [1]బొదివిన జలజపత్రంబులు
రవరవ [2]రజనయై రాలిపోయెఁ
గర్ణావతంసంబు కలువలు [3]కన్నీట
[4]నుఱసి రేకులపట్లు ముఱిసిపడియె
నురముగంధంబు చిట్టుడుకు[5]వట్టిన [6]నుబ్బి
[7]యందంద మీఁద వేరాపులెగసె
హారవల్లికలుగా నమరించిన మృణాళ
కిసలయంబులు [8]విచ్చి [9]గిజరులయ్యె

తే.గీ. జిగిఁదలిర్చిన క్రొమ్మావిచిగురుఁబఱుపు
[10]వెట్ట పెట్టిన చందాన నట్టగట్టె
నగ్ని కాజ్యాహుతులుఁ బోసినట్టివయ్యె
సకియ విరహానలమునకు శైత్యవిధులు. 644

తే.గీ. కొమ్మ విరహాగ్నివేదనకోలఁది[1] చేతఁ
బదతలంబున [2]నిండించు [3]ప్రసవరజము
మంగలంబున వేఁచిన మాడ్కి [4]వెడలెఁ
బెకు సఖులకు నరచేతఁ బొక్కు లెగసె. 645

ఉ. అంగన గుబ్బచన్మొఱఁగుటద్దపుఁగాఁకఁ బసిండికుండలం
బొంగఁదొఱంగెఁ జొబ్బిలఁగఁబూసిన గంధపుఁదాపవహ్ని నం
పంగికటారిపీరునకుఁ బాలును బియ్యము లేక పొంగలో
పొంగ లటంచు నయ్యలరుఁబోఁణులు సారెకుఁ గేలిసేయఁగన్. 646

---

642 – [1] ట. తట్టుముల్ పయిన్.
643 – [1] క. వత్తితి.
644 – [1] ట. బొందిన ; [2] ట. రజములై ; [3] ట. కన్నీళ్ల ; [4] క. నులిక ; [5] క.చ. వచ్చి;
[6] ట. బొంగి ; [7] ట. యందుదుమూరమై యావులెగసె ; [8] ట. పచ్చి : [9] ట. గిజ్జ
డయ్యె : [10] క. పిట్ట, చ. పిట్టు, ట. పెట్ట.
645 – [1] ట. యెద్ది ; [2] ట. నిగిడించు ; [3] క.చ. ప్రజవ ; [4] చ.ట. దెరవె.

క. ఎంతెంత శిశిరకృత్యము
లంతంతయు విరహవహ్ని యధికము కాఁగాఁ
గాంత తన చెలులఁ[1] జింతా
క్రాంతలగాఁ జూచి పలికెఁ గన్నీ రొలుకన్. 647

మ. విసరం జూడకుఁడమ్మ పువ్వుసురటుల్ విశ్రాంతిమూలంబుగా
నసువుల్[1]వాపుఁ దదంతరాంతరనితాంతామోదహేలాలతాం
తసమాక్రాంతకృతాంతకూపపవమానప్రేంఖణప్రక్రియా
వసరోదంచితచారుసౌరభరసవ్యాలోలరోలంబముల్. 648

ఉ. మూఁకలు గట్టి మన్మథునిమూలబలంబులు చుట్టిముట్టి య
ట్లాఁకలఁ బెట్టి నొంప వగ నందెడి నాకిది గోరుచుట్టుపై
రోఁకటిపోటు సూపుచు సరోరుహలోచనలార తూర్పునం
బ్రాఁకెడుఁ జూడరమ్మ సితభానుమహోష్ణమరీచిమాలికల్. 649

ఉ. క్రొన్ననవిల్తుబాఱిఁ బడి గుందుచు నోర్వఁగఁ జాలకున్న యే
గ్రన్నన జాజిక్రొవ్విరులకత్తులపైఁ బడఁ[1] జావు దప్పె నీ
వెన్నెలమంటఁ జొత్తు నరవిందదళాయతనేత్రలార మీ
మన్నన లెల్ల[2]నుం దలఁచి మక్కువ నన్నిఁక మర్వకుండుఁడీ. 650

ఉ. ఎప్పుడు ప్రాచియంద యుదయించెడు చల్లనిచందమామ నేఁ
డిప్పుడు చొప్పుదప్పి[1] యుదయార్కునిమంటలు మింటనంటెనో
యప్ప! మహోగ్రవేషమదె యల్లదె చూడుఁడు తూర్పుకొండపై
నిప్పులకుప్ప దోఁచెఁ బయినెక్కొనియున్న విధూమరేఖలున్. 651

ఉ. ఉల్లము తాల్మిపొత్తు మనమొల్లదు చెల్లదుగాక నాయెడం
బల్లిదుఁడైన కంతునకు బానటయై[1] చనుదెంచె రోహిణీ
వల్లభుఁ డేమిచెప్పఁ బగవారికి దైవము చుట్టమయ్యె నీ
వెల్లులు చూడరమ్మ యిదె వెన్నెల మిన్నులమీఁదఁ బాఱెడున్. 652

చ. మనమునఁ బొంగి రేపు మునుమాపును డాయుచు రామరామ ర
మ్మని [1]యదలింప నాకె తమయాగ్రహభాషలు చూపి చూపి యే
పనని తొణంగె నింతయును బాముల కూనలఁ జాలువోసి పెం
చిన కథ వచ్చె నీ కలికిచిల్కలఁ బ్రోఁచుటలెల్లఁ గోమలీ. 653

---

647 – [1] ట. చిత్తక్లాంతియుఁబడుపాటు.
648 – [1] ట. వోవు.
650 – [1] క. జూపుదప్పె; [2] ట. ఁడో.
651 – [1] చ.ట. మొదమొట్టని.
652 – [1] ట. చనునిల్చి: [2] ట. బ్రాఁకెడున్.
653 – [1] చ.ట. చదిజాత.

ఉ. కూయఁగనిమ్ము కోయిలలఁ గోపముఁ దీఱఁగఁ బువ్వుదూపు లి
ట్లేయఁగనిమ్ము మన్మథుని నియ్యెడ[1]వేడగ నీకు నేటికిన్
మ్రోయఁగనిమ్ము తుమ్మెదలఁ గ్రూరతమై నను నేచుటెల్లఁ దా
రీ యుదయించు వెన్నెలపయిం బడునంతకుఁ గాదె కోమలీ. 654

సీ. విరహులపైఁ జల్ల [1]విషచూర్ణ మొనరించి
పట్టిన దంతంపుభరణి వోలెఁ
దెప్పించి పాంథులఁ దెగటార్ప శశికాంత
శిల మటించిన వధ్యశిలయుఁ బోలె
గాంతాపరాధులఁ గౌముది [2]నిగిడింపఁ
బెట్టిన పటికంపుబిందె వోలె
వెస వియోగులఁ దెగవ్రేయఁ బుల్లడిగించి
నిలిపిన గంద్రగొడ్డలియుఁ బోలె

తే.గీ. ముదురువెన్నెల గిన్నెల ముంపవచ్చు
కరణి [3]నుత్పుల్లకాశనీకాశ యగుచుఁ
[4]దేలి బాఱ మధ్యందినాదిత్యుఁ బోలె
[5]చంద్రుఁ దప్పక చూచె నా చంద్రవదన. 655

క. పుడమిజనంబులు వెన్నెల
వడవడు నను మాట నిక్కువంబై యుండన్
ఉడురాజదీధితులఁ దిరు
గుడువడి తపియించి పలికెఁ గోమలి యంతన్. 656

సీ. తన రశ్మినొల్లక తనవారిలో మను
తమ్ములఁ జెఱచు పాతకుఁడు వీఁడె
చదువంగఁబోయి యాచార్యుని[1] భామకుఁ
గడుపుచేసిన దోసకారి వీఁడె
[2]హరిణాంకమనెడు పే[3]రవసరం బగు నల్ల
[4]గొట్టుపట్టిన చెడుగొట్టు వీఁడె
[5]పదియేనుదినముల బ్రదుకుకై సరివాని
దినవాథు నాశించు తిరిప వీఁడె

---

654 – [1] ట. దూఱఁగ.
655 – [1] ట. విషపుఁజూర్ణమునించి ; [2] క. నిఱింప. చ. పీడింప, ట. దొడికింప, [3] క. నత్పుల్ల ; [4] చ. దెలిబార, ట. దెల్లవాటి ; [5] ట. దనరుశశిఁజూచెనబ్జలోచనభయమున.

తే.గీ. తనదు [6]ఘాతకుఁ గాక కాతపత[7]నొంద
[8]నిరుల బొరియల డాఁగిన [9]విరహిజనుల
చొప్పు[10] కనిపెట్టుకొని [11]చురుచూండ్లు చూడఁ
గుసుమబాణుండు దెచ్చిన కొఱవి వీఁడె. 657

క. విషధియఁట జననభూమియు
విషధరమౌళియఁట తనకు విడిదియును మహా
విషమతరహాలహలదు
ర్విషమఁట తోఁబుట్టు వితఁడు విషమగు టరుదే. 658

సీ. తనకు బాడబమహదహన[1]సంగతఘోర
మకరాకరంబు జన్మస్థలంబు
తన సహోదరులు కాదంబరీనామహా
లామహాభీలహాలాహలంబు
తన శరీరముఁ బ్రోచుకొనుట తీవ్రకఠోర
హరిదశ్వకిరణభిక్షాటనమునఁ
దనకు సంతతపాంథజనహర్త పాపిష్ఠి
యంగహీనుఁడు గూర్మిసంగడీఁడు

తే.గీ. పద్మినికిఁ గీడొనర్చెడు పాపజాతి
చక్రవాకవియోగాగ్నిసామిధేని
విరహిజనములపాలిటి వేరువిత్తు
దురితములకేల [2]తానోడుఁ దుహినకరుఁడు. 659

సీ. భద్రకాళీభర్త పదతలాహతి బల్లి
పర వోలె [1]నేపమారఁ బ్రామడయ్యె
దక్ష[2]శాపజమైన యా క్షయవ్యాధి ని
ర్జీవిగా నాశిలఁ జేయుదయ్యె
నమృతమంతయుఁ ద్రావి యంకసారంగంబు
బింబమెల్లను నిండఁబెరుగదయ్యె
నాచార్యుఁ దనక భార్యకుఁ దప్పినప్పుడు
[3]పాడుగఱ నీరంకుఁ బొడవదయ్యెఁ

657 - [1] ట. కులధామ ; [2] క.చ. హరిణాంకుడను ; [3] క.చ. రబసరంబగు ; [4] క.చ కుష్ఠబట్టిన ; [5] చ. పదియైదు. ట. పదునైదు ; [6]కాంతకుఁగాగ ; [7] చ.ట. నొంది, [8] ట.విరుల ; [9] ట. విరహిజన్ము ; [10] ట. వడిపట్టుకొని ; [11] ట. చుఱచూళ్లు.
659 - [1] ట. సంతత ; [2] ట. నాయోడు.

తే.గీ. ప్రథమకళ యారగించెడి పావకుండు
మీఁగడయుఁబోలెఁ గడిసేసి మ్రింగఁడయ్యె
నేల యిటుసేయుఁ బాంథుల ఫాలవీథి
వనజగర్భుండు వ్రాసిన వ్రాఁతఫలము. 660

మ. జననం బొందితి దుగ్ధవారినిధి నా సర్వేశు జూటంబుపై
జను లేప్రొద్దుఁ బ్రశంససేయ నవతంసంబైతి నీ ప్రాభవం
బునకుం బాంథజనాపహారియగు నాపూవిల్తునింగూడి వా
రని దుష్కీర్తిగఁ దిట్టునంబడకు చంద్రా! రోహిణీవల్లభా! 661

తే.గీ. మతివిహీనత మున్నన్న మాటలెల్ల
నెగ్గు [1] వట్టక నన్ను మన్నింపుమనుచుఁ
గన్నె వెన్నెలవేలుపుఁ గడు నుతించి
తన్ను నలయించు కంతునిఁ దలఁచి పలికె. 662

సీ. వానిఁ [1]దప్పించితి వనజాసనునియంత
వానిఁ [2]గూఁతురునకై వాసి చెఱచి
దోషంబు గట్టి తిందునియంతవానికి
[3]గురుకళత్రంబుపై మరులు గొలిపి
పలుగోడిఁజేసితి పాకశాసనునంత
వాని నహల్యకై [4]వలపు గుడిపి
[5]వెరపు వెట్టితి పరాశరునంతవాని న
ట్టేటఁ బామరకన్య [6]కాటుమఱపి

తే.గీ. నీ ప్రతాపంబు లెన్ని యెన్నికకు లేవు
తొడిబడితి నాటదాన నీ తోయమునను
నన్ను మన్నించి రాజేంద్రునకు మటింపు
మయ్య వెఱతును మదన జోహారు నీకు. 663

సీ. పాపకన్యలు మేఁతపట్టి పోవిడుచు[1]చో
వెన గాడ్పుతెక్కలు విఱిగెనేనిఁ
గలక మామిడిపండ్ల గలజీడి [2]మదకిర
పోతంబు నాలుక పొక్కెనేనిఁ

---

660 – [1] క.చ.ట. నవమార; [2] ట. కోపజ; [3] క.చ. పొడువడుగని, ట. పొడవఱనీఱంటు.
662 – [1] చ. వెట్టక.
663 – [1] క. దట్టించి; [2] ట. కిఁగూతురువలపుగఱపి; [3] ట. బర; [4] ట. వాసిచెఱచి;
[5] ట. నెరసు; [6] ట. గాటువఱపి.

చంపకప్రసవవాసన సోఁకి యెలదేఁట్లు
[3]కూలి విల్వీల దన్నుకొనియెనేని
నిగురుమేఁతల నొగరెక్కి [4]కోయిలలకు
[5]వడిరొమ్ము గడిసిలఁ బడియెనేని

తే.గీ. తియ్యవిలుఁ జీమగమి దొల్చి తినియెనేనిఁ
పొదలి నా వేఁడియూర్పులఁ బువ్వుఁదేరు
[6]కమలిపోయిన నుడుగు నీ గర్వరేఖ
విషమసాయక విచ్చేతు [7]విడిది కపుడు. 664

సీ. ధూర్జటి కోపాగ్ని ధూళిగాఁ [1]గాలిన
నాఁడేల నీ యమ్ము[2] వాడిలేదు
వాడికోఱల రాహు[3]వడిఁద్రోలిఁ గఱచిన
నాఁడేల నీ రశ్మి వేఁడిలేదు
శాపంబు శ్రీరామభూపాలుఁ డిచ్చిన
నాఁడేల కూయరో పాడిగాను
[4]చంపకంబుల కర్గి గుంపెల్ల డుల్లెడు
నాఁడేల మ్రోయరో నేఁడు మీరు

తే.గీ. మగువ [5]యొంటినుండ మగటిమి [6]వాటిల్లి
యేయఁ గాయఁ గూయ మ్రోయ నగునె
మదన! చంద్ర! పికమ! కొదమతుమ్మెదలార!
నాఁడు నాఁడు నాఁడు నాఁడు లేరె. 665

ఉ. నీ విలు నేలపాలుగను నీ శరముల్ తలవిచ్చిపోను నీ
సేవకులెల్లఁ గారడవిఁజెందను నీ ధ్వజ మబ్ధిలోఁబడన్
నీ వలిదేరుఁ బాము దిన నీ మెయి భగ్గునమండిపోను నీ
కావరమేల కొమ్మఁ గసికండలు సేయకు రోరి దర్పకా 666

చ. ననవిలుకాఁడ! మన్మథ! యనాథవధూవధపాతకంబు నిన్
గొనిమునిగించుఁ గ్రూరహరకోపకటాక్ష శిఖిస్వరూపమై
మనమున నిట్లు నిర్దయత మానవు [నీవొగి నే] ముహూర్తవే
ళను జనియించితో యకట లచ్చికి నమ్మథుకైటభారికిన్. 667

---

664 — [1] క. చు ; [2] ట. మధుకర ; [3] చ. కాలవిజ్ఞన ; [4] చ. కోకిలకును ; [5] చ. నడి ; [6] ట. గమరెనేబట్టబయలగు ; [7] ట. విడిదలకును.

665 — [1] ట. గ్రాఁగిన ; [2] క. వాడ ; [3] ట. వర ; [4] ట. జనుపకములకర్గికనుకనిజల్గిన ; [5] ట. బాయుటెఱిఁగి ; [6] ట. వాటించి.

తే.గీ. అనుచు ననవింటి పెనుదంట నంటరాని
గంటనము లాడి మఱియు నమ్మంట[1]మారి
గలయ నెక్కించుకొనివచ్చు మలయనగభు
జంగవిషదిగ్ధ[2]పవనుపై చలముఁ[3] బొదలి. 668

క. తెమ్మెర నీ కెంతెమ్మెర
గమ్మనివిలుకానిదొరవు గమ్మని నెలఁ బై
ర మ్మని యలిపికశుకనిక
ర మ్మని గా [1]నిలిపె ముందఱఁగ వచ్చితివా. 669

క. వలపెక్కడ లేదా యీ
యలికుంతల తలనె వేగెనా యా[1]వలికిం
జలిగా[2]లిఁ దోలి విడువుము
చెలి మిక్కిలి మనసుపేద శీతలపాదా ! 670

చ. కిసలయశయ్య[1]మీఁద నొకక్రేవ వధూమణి [2]యున్నయంతఁ ద
త్కుసుమ[3]నవాంగమంటికొని క్రొత్తవిరుల్ గనుపట్టె [4]రమ్యలై
మొసలిసిడంబువాని పువుములుక్కులు నాటినఁ బోటుగంటులన్
రసగిలి పేరఁబడ్డ రుధిరంబుల [5]యోడిక తండమో యనన్. 671

క. ఇత్తెఱఁగున నబ్బాలకి
చిత్తజశరజాతవహ్నిచేతను దన మే
నుత్తలముఁ బొంద నొయ్యన
నెత్తిన తలపోఁతఁ జెలుల కిట్లని పలికెన్. 672

క. ఎల్లసుఖంబులు చేకొనఁ
జెల్లుట యౌవనమునంద చిక్కిన మణి పా
టిల్లునె వెన్నెల దినములె
యల్లోనేరేండ్లు గాక యావల గలవే. 673

తే.గీ. అడవిఁ గాసిన వెన్నెల యయ్యె నాదు
జవ్వనం బా నృపాలుతో సరసలీల
భావజోపభోగము లందఁ బడయనైతి
నీ నితాంతతాపంబు వన్నెల సైచు. 674

---

668 — [1] క. మాలి ; [2] ట. శరము ; [3] ట. పొదల.
669 — [1] క. ఖి.
670 — [1] క.చ. చకిక, [2] ట. నఁద్రోచి.
671 — [1] ట. డిగ్గియొక ; [2]ట. నిల్చియుండ ; [3]ట. మపాంగ ; [4]ట. నెంతయున్ ; [5]ట. పోదిక.

తే.గీ. వరుసఁ బ్రాణంబు లెటువంటివారికైనఁ
బ్రాతియగుఁగాన నాతనిఁ బాయలేని
నాదు ప్రాణంబు నిలుపుడీ నమ్మినట్టి
వారి విడుచుట దోసమౌ వనితలార ! 675

ఉ. అక్కట వెజ్జులార ! నను నాతనిపాలికిఁ బుచ్చుటొండెఁ దా
నిక్కడ వచ్చునట్టి తెఱఁగెయ్యది చేయుఁడు చేయరేని నా
కెక్కడి జీవ మేటియొడ[1] లివ్వెడమాయములెల్ల నారటం
బెక్కుడు సేయుఁగాఁగడచునే వల దుండుఁడు శీతలక్రియన్. 676

క. చారుసహకారపరిమళ
భారభరాభుగ్న మలయపవనము లలయన్
బేరామని మీరేమని
యారామనివాసఁ జేసి యలఁచెద రబలన్. 677

చ. పలుచని మన్నగావివలిపంబులు వెన్నెలనీటఁ దోఁచి యీ
కలికి మెఱుంగుఁజన్నుగవఁ గప్పి మరందరసంబు పైపయిం
జిలుకుచు మొల్లపూసురటిచే [మెల] మెల్లనె సేదదీర్చుఁడీ
తలకొని కాయుఁడీ మదనతాపముఁ గోమలి నంటకుండఁగన్. 678

మ. మనసారంబు సుగంధసారజలముం గస్తూరి మేదించి యొ
య్యన వేఁజెక్కుల నక్కునం దనుపుఁడీ యందంద పాదంబులన్
దనువున్ బుప్పొడి యొత్తుఁడీ మదనసంతాపంబు దీపించి భు
గ్గన నుప్పొంగినయేనియుం దుడుపుఁడీ కన్నీరుపన్నీరునన్. 679

చ. పలుకదు చూడదీ యబల ప్రాణము సందియమంచు నాత్మలన్
బలుకులు మానుఁడీ చెలులు ప్రాణవిభుండు నృపాలరత్న మీ
చెలువకు నాతఁడున్నకడఁ జేరిన నీ లలితాంగి ప్రాణమా
చెలువుఁడు వచ్చెనేని సరసీరుహనేత్రకు వచ్చుఁ బ్రాణముల్. 680

ఉ. సంగడితోడ నాదు నృపసత్తము వన్నెలు దీని విన్న ము
న్నంగడివైవఁ జూతురను నా వెఱపెంతయుఁ జాల దానిపై
నంగజుఁ దొప్పఁ డేమఱకుఁడమ్మ తలోదరిచొప్పు మాధవీ
సంగతమల్లికాభవనజాలకపాటలచంద్రరోచులన్. 681

తే.గీ. పద్మగంధికి మదకీర భాషిణికిని
రాజవదనకు నా సఖీరత్నమునకు
సుందరాంగికి నా తన్వసుందరికిని
సేమమే యని పల్కు నచ్చెలులు పలికె. 682

---

676 — [1] క. చ. లివెడ.

క. అనుమాన మేలచెప్పెద
వినుమా నలినాక్షితెఱఁగు వేమఱు మదిలో
నను మానవాధినాయక
నిను మానక తలచుచుండు నిశ్చలవృత్తిన్. 683

తే.గీ. చెలువ నినుఁబాయుటయె తప్పుసేసె మరుఁడు
చెఱకుసింగిణి గొనయంబు చిఱుతతేంట్ల
నారి యెక్కించి పుష్పబాణంబు నేసె
సుముఖి నంతంతకును భోగవిముఖిఁ జేసె. 684

సీ. పూఁబోఁడి తనువునఁ బూయదు మృగనాభి
చంద్రమిశ్రితసాంద్రచందనంబు
సరసీరుహాక్షి కుచస్థలిఁ బూనదు
విమలముక్తాహారసముదయంబు
రాజాస్య కబరీభరంబునఁ దుఱుమదు
సురుచిరనవ్యప్రసూనములను
మదగజగామిని చదివింపనొల్లదు
నిద్దంపువేడుక ముద్దుఁజిల్కఁ

తే.గీ. ప్రోదియంచల నడిపింపఁబోవ దబల
నెచ్చెలులఁగూడి యాడదు నీలవేణి.
వీణె వాయింపనొల్లదు విద్రుమోష్ఠి
మించుటద్దంబు చూడదు [1]మెచ్చి యబల. 685

తే.గీ. భామినీమణినఖరాగ్రభాగములను
సలలితములైన కేతకీదళములందు
వరుస మన్మథలేఖలు వ్రాయు వ్రాసి
చెలులచేతను బంప లజ్జించి మాను. 686

తే.గీ. కమలవదనయుఁ బగలెల్లఁ గన్నుమూయ
దుత్పలేక్షణ నిశి నిద్రనొంద దెపుడు
మనుజనాయక నీయాన మందయాన
యమితమైనట్టి విరహా[1]ర్ణవమున మునిఁగి. 687

685 – [1] ట. మించి.
687 – [1] ట. నలమున.

క. [1]సరిమెడఁబెట్టిన హారము
లరుదుగ నీలంపుఁబేరులయ్యెను సతికిం
గురుకుచములపై మెత్తిన
గరమొప్పెడి చందనంబు కస్తురియయ్యెన్. 688

క. ఆలోలమలయపవన
ప్రాలేయకరాంశుజాలపాటవమునకుం
జాలకనీలాలకగృహ
జాలకముల మూయఁబనుచు సహచారికలన్. 689

చ. చిలుకకుఁ బల్కు కోయిలకుఁ జెన్నుగురీతి సుధామరీచికి
జ్వలముఖకాంతినంతయు నవారణఁ జూఱగనిచ్చి మారుఁడే
పలరఁగ బాల గెల్చి యడియాసల జీవము దక్షిణానిలుం
గలయకమున్న తన్విఁ గృపఁగాచుట మేలు నృపాలనందనా! 690

చ. సలలితమానినీకుసుమసాయకమోహనరాయ నేఁడు నీ
వలని తలంపునందగిలి వందిన బాలకిఁ గూయుఁ[1] గోయిలల్
సొలపునఁ దమ్మి వైచుటయు[2] సూటిగ నుద్ధతి[3] దూఱి పాఱియ
ప్పులుగు [4]గళంబునం దగిలి పోయిన నీ కెఱిఁగింపవచ్చితిన్. 691

ఉ. తీపులవింటివాఁ డనఁగఁ దెక్కలికాఁడు సమీరుఁ[1] డందమా
లోపలివేఁగు రాచిలుక లోకమెఱింగిన పక్షపాతి యు
ద్దీపితచంద్రచంద్రికల తీవ్రత దైవమె యొండెఱుంగునే
భూపకుమార! నీ [2]తలఁపు పొల్తుక భాగ్యము వేయునేటికిన్. 692

చ. సరసిజలోచనా! కుసుమసాయకరాజకుమార యిప్పుడా
తరుణి భవద్వియోగపరితాపమునన్ శశికాంతవేదిపైఁ
బొరలఁగ నింద్రనీలరుచిఁ బొల్చెను వేదిక యెంతమోహమో
హరహర నమ్మకున్నఁ జెలి నంటిన చేతుల కందు చూడుమీ. 693

చ. ఉడుగని కాముబారి నిలుపోపక భూపకులేంద్ర యక్కటా
విడిచిన బాలప్రాణములు వేఱొక యిట్టిశరీర మిమ్మెయిం
బడయుట దుర్లభంబనుచు ప్రాణము లా లలితాంగిమేనిలో
విడువక పోరుచుండఁ గని వేగమె నీ కెఱిఁగింపవచ్చితిన్. 694

688 — [1] క. నరిగోడ, ట. ఉరమున.
691 — [1] ట. గోకిలల్ ; [2] ట. జూఱఁగ ; [3] క. బాలిబాలి ; [4] ట. గరంబునం.
692 — [1] ట. శంటిమా ; [2] ట. తపము.

క. మరుచేఁ దొడిబడకుండం
గరుణించి సరోజనేత్ర గావు "మహింసా
పరమో ధర్మ" యనంగా
పరమాత్మనిరూపణంబు భావించి తగన్. 695

సీ. కుంతలంబుల[1] పేరి కొదమతుమ్మెదలను
గ్రాలుఁగన్నుల పేరి గండుమీలఁ
జన్నుగుబ్బల పేరి చక్రవాకములను
హస్తద్వయము పేరి యబ్జములను
త్రివళిరేఖల పేరి నవఁడివీచికలను
నతనాభి పేరి నెన్నడిమిసుడిని
గటిమండలము పేరి ఘనసైకతంబును
కోమలాంగుల పేరి కూర్మములను

తే.గీ. రుచిర[2]మగు రత్నసుందరి రూపసరసి
నీదులాడింపకుండిన నెట్లు వాయు
దర్పితానంగశరజాతదావదహన
తప్త[3]సన్మానసమరాళతాపభరము. 696

ఉ. ఆ నగుమోముచెన్ను శశియందును బంకరుహంబునందు లే
దా నయనప్రభాతి మదనాస్త్రములందు మెఱుంగులందు లే
దా నునుమేనికాంతి లతికావళియందుఁ బసిండియందు లే
దా నళినాయతాక్షి[1]లలితాకృతి నామదిఁ బాయనేర్చునే. 697

వరోపసర్పణము

క. ననవింటి తేఁటినారినిఁ
జన నెక్కిడి యొయ్యనొయ్య సారించి గుణ
ధ్వని చేసి పువ్వుటమ్ముల
మునుకొని వెన నేసె మరుఁడు ముదిత న్విభునిన్. 698

క. అల పులకలయ్యె సిగ్గులు
గులగులలై ధృతులు గలఁగె కులశీలంబుల్
పలపలనయ్యె మనంబులు
తలతలమనఁ దొఱఁగె[1] నపుడు తగ నిరువురకున్ 699

696 — [1] క. వెలి ; [2] ట. మైనవధూటిక ; [3] ట. మన్మానన.
697 — [1] క. నళినా.
699 — [1] [illegible]

ఉ. ఒగ్గకనుండ నింతవడి నొయ్యన మెల్లనఁ బట్టి తెచ్చితిన్
బిగ్గనఁ గౌగిలించి మెఱపింపకు మీ [1]కసుగందుఁ గౌఁగిటన్
దగ్గఱినప్పుడే పదరి తానకముల్ నివురంగఁబోకు మీ
సిగ్గడికత్తె మా యబల చెప్పితి నీకు నృపాలశేఖరా 700

ఉ. దీని మొగంబు చందురుఁడు దీని కనుంగవ నీలకంజముల్
దీని కుచంబు లబ్జములు దీని కరంబులు సన్మృణాళముల్
దీని మృదూరు లచ్చకదళీతరుకాండము లెన్ని చూడఁగా
దీనిని గౌఁగిలించి తను[1]దీపితమన్మథతాప మార్పుమీ 701

నిధువన విహారము

ఉ. భావము పల్లవింపఁ బువుపానుపుమీఁదికి నేర్పునన్ వయ
స్యావళి[1]యట్లు దార్ప కడునర్మిలితోఁ గుసుమాస్త్రశాస్త్రవి
ద్యావిదుఁ డొయ్యఁ బైదిగిచి యక్కునఁజేర్చి భుజాయుగాంకపా
ళీవలయంబులోనఁ దగిలించి కురంగవిశాలలోచనన్ 702

చ. పడఁతి కుమారచంద్రుకరపల్లవముం దనచన్నుదోయిపై
నిడి పులకించి కన్నుఁగవ యించుక [యించుక] మోడ్చి వెండియున్
జిడిముడిపాటుతో నతనిచెక్కులు నొక్కుచు[1]మోవి గోరులం
బుడుకుచునుండెఁ దాల్మిఁగడివోయిన నించుక లజ్జ[2] పెంపుననన్ 703

చ. ఒదికిలి పాన్పుమీఁదఁ బతి కొయ్యనఁ గేలు దలాపిసేసి క
ట్టిదురుగఁ గౌఁగలించుకొని[1] యేణవిలోచన మోవి మోవితో
గదియనమర్చి పేర్చి పయి[2]గాదిలినేరమిలేని నేర్పులం
బొదలెడియార్పులం గరువుపోసిన భంగి లతాంగి యుండఁగన్ 704

సీ. తెమలించి కురులొయ్యఁ దివియలే కటమున్న
[1]నొక్కింత కెమ్మోవి[2] నొక్కి నొక్కి
వెడవెడ [3]సొక్కి మైనడర లే కటమున్న
యలవడ్డ గౌఁగిట నదిమి యదిమి

700 — [1] ట. తనగందు.
701 — [1] ట. దీనత.
702 — [1] ట. దార్పనెంతయును.
703 — [1] ట. మోముప్రేశలన్; [2] ట. లావశన్.
704 — [1] ట. ఘొత్తుచు నొత్తుచు మోము మోముతో; [2] ట. గాలిశ.

వలువెడలింపఁ జే [4]వాదులే కటమున్న
పైకొన్న జఘనంబుఁ బ్రాఁకి ప్రాఁకి
తమకించి కొనరు పంతము లే కటమున్న
[5]తలఁచిన చిత్తంబు [6]గలఁచి గలఁచి
తే.గీ. [7]మొదలు కంటెను దుదికంటె మునుపు జాల
[8]చౌలుగతులైన రతులకుఁ జనుపులిచ్చి
పూవిలుతుచేతి [9]జంత్రపుబొమ్మఁ జేసె
మానినీతిలకంబుఁ గుమారవరుఁడు 705

చ. కుతుకమునం గురంగమదకుంకుమచర్చ వహించి నీలలో
హితరుచులై స్వయంభులయి యాహితసౌఖ్యవిధాయులైన య
య్యతివ పయోధరంబులకు నర్ధనిశాసమయంబునన్ సమం
చితనఖకింశుకార్చనము సేసె మహీపతి భక్తి యేర్పడన్ 706

సీ. అన్యోన్యసంప్రీతి నలవరింపుచునుండ
వలరాజు కూరటు [1]గలుగదయ్యె
రమణీయనూతనరతిరహస్యములకుఁ
గామశాస్త్రంబు [2]లుగ్గడువులయ్యె
[3]నుద్వేగమగుచుఁ బెలుబ్బెడు రాగవా
ర్థులు లేశమైనను దొలఁకవయ్యె
నితరేతరప్రీతి నెడలించి తలఁచిన
ధృతికి రాఁదెఱపి [4]సంధింపదయ్యె
తే.గీ. మమతలును దత్తరింతలు మక్కువలును
జొక్కులును గౌతుకములును [5]సొలపములును
బ్రియము [6]నయములు గూడి తబ్బిబ్బులాడ
సతియుఁ బతియును [7]రతికేళి [8]సలిపిరపుడు 707

తే.గీ. సతతతాంబూలభోగకషాయితములు
నుదయభాస్కరనవసారభోల్బణములు
నయిన యధరామృతము నింతియును బతియును
సలిపి రన్యోన్యమధుపానసరసకేళి 708

---

705 — [1] ట. కదిసిన ; [2] ట. గమిచి గమిచి ; [3] ట. సోఁకిపై ; [4] ట. వాఱ ; [5] ట. కరఁగిన ; [6] ట. గరచి గరచి ; [7] ట. తుది మొదలికంటెఁ దుదికంటెమొదల ; [8] ట. చవులకనువైన ; [9] క. చ. చంద్రదంపు.

707 — [1] ట. గలుగకయ్యె ; [2] ట. కరము ; [3] నుద్వేల ; [4] ట. సిద్ధింప ; [5] ట. సోలములును ; [6] ట. లునుగాముకతలుఁదబ్బిబ్బులుగను ; [7] ట. రతిక్రీడ ; [8] ట. సలుపునపుడు.

క. తరుణీమణికిని విభునికిఁ
బరిచుంబనవేళ దంతవరపీడన మి
క్షురసంబు పానకములో
మిరియపుఁగారంబు వోలె మెచ్చొదవించెన్ 709

చ. సురతముఁ జేసి చేసి పతి సోలుచుఁ జాలక యూరకున్న యా
సరసిజనేత్ర యున్నరని సయ్యనఁదక్కి చలింపకర్థితో
వరునియురంబుమీఁది కతివైళమునం జని క్రీడసల్పెఁబోఁ
గురులుఁ గుచంబులుం [1]గదలఁ గోమలి జంత్రపుబొమ్మకైవడిన్. 710

సీ. ఒఱపులై కప్పారు మెఱుఁగుఁజన్నుల దీప్తి
[1]పరికించి ముత్తెంపు సరులుఁ బెనఁగ
దళుకులై ప్రసరించు తాటంకరోచులు
గండస్థలంబులఁ గౌఁగిలింప
నాణిముత్తెపుఁబేర్లు వేణీభరంబుపై
కన్నెచెంగల్వల కాంతిఁ గెలువ
నలికంబుపై వ్రాలి లలితకస్తూరికా
తిలకంబుపై నాడి [2]తిరువు గొనఁగ

తే.గీ. మెఱసి తొలఁగని తొలకరి మెఱుపుఁ బోలి
తెఱవ కెమ్మోవి నగవులు తిరిగికొనఁగఁ
గులుకుఁబలుకుల నమృతంపుమొలక లొదవ
నుపరికేళికళానాట్య మువిద సలిపె. 711

సీ. కుటిలకుంతలములు నిటలకస్తూరికా
తిలకంబుపై నాడి తిరువు గట్ట
నంకించి రత్నతాటంకరోచులు గండ
పాళికావీథి వాహ్యాళి సేయ
మంచిముత్యపుసరుల్ మించి చన్నులమీఁద
రమణతో వడి[1] నుప్పరంబు లెగయ
సరవిరి సేమంతి విరులతో వెనువెంట
కబరికాభర మంటి గంతులిడఁగ

---

710 - [1] క. గవలు.
711 - [1] ట. విరచించి ; [2] చ.ట. తిరుపు

ఆ.వె. దంతనఖముఖాదితంత్రంబులను గళా
స్థానముల నెఱింగి తడవి తడవి
తఱమి పూవుఁబోఁడి తాండవవిధచిత్ర
గతుల నుపరికేళి గఱఁక మెఱసె. 712

తే.గీ. కుసుమసమగాత్రి కుచముతాఁకులకు వీడ
బాపురే యోర్చునని మెచ్చి పంచశరుఁడు
గురియు పువ్వుల వర్షంబు కరణి నపుడు
హారమౌక్తికమణిసమూహంబు [1]తొలఁగె. 713

క. మగవాఁడు వీఁడు రతులకుఁ
దెగె మనకిఁక నూరకుండఁ దీరునె యనుచుం
దెగె హారంబులు దండలు
తెగె మరుఁడున్ దిగిచె నారి తెగనిండంగన్. 714

ఉ. ఇంచినవేడ్కఁ గేర్కొ తెలయించినసిగ్గు [1]తిరస్కరించి లోఁ
గాంచనమేఖలారవము గానము తానములై చెలంగ లీ
లాంచితతారహారము కుచాగ్రతలంబను రంగభూమి నా
డించెఁ గురంగనేత్ర పతిడెందము రాగరసాబ్ధిఁ దేలఁగన్. 715

ఉ. సన్నము నేకమున్ శకలసంగతియుక్తమునైన కామినీ
సన్నుతకంఠకూజితము సారెకు సన్నముగాక నేకమై
మిన్నక దీర్ఘమై మిగుల మించిన యుమ్మలనూలి మ్రోఁతతో
నున్నతిఁ బాయకే చెవుల కొప్పఁగ విందులుసేసె నయ్యెడన్. 716

చ. సురతము పెక్కుభంగులను సొంపుగఁజేసి విభుండు నిందుసుం
దరముఖియున్ బరిశ్రమము తారు వహించుట సేదదేఱఁగా
సరసతఁ గౌగిలించుటల శయ్యలమీఁదట నప్పుడెంతయున్
దిరమలరన్ ద్వితీయరతిదీపనకారణమయ్యె మిక్కిలిన్. 717

చ. సురతపరిశ్రమాంతమున సుందరి లేచి నితంబబింబమున్
బురుషుఁడు సూచునో యనుచుఁ బొల్పగు వామకరంబుఁ గప్పె నా
మరు తనయింటివాకిలికి మాఱుభుజంగముఁజేరనీని యా
యురగఫణామణిద్యుతులనొప్పెడు నాగకుమారుఁడో యనన్. 718

---

712 - [1] ట. సుప్పరంబపాఱ.
713 - [1] చ. దొరిఁగె; ట. తొరగె.
715 - [1] క. వికసించి.

సీ. అంతఁ గామిని కన్నులరవిచ్చి సురతసం
క్షుభితవేషము పతి చూడకుండఁ
దనదుచెక్కిలి మొగంబున కడ్డముగఁ జేర్చి
పొరిఁబొరిఁ దానును బులకితముగఁ
గెంగేల నతని కౌఁగిలియాని యడగొంచు
చేలాంచలము పెఱచేతఁ దడవి
తెచ్చి పాలిండ్లమీఁదికిఁ జొనుపుచు నితం
బాదృతి యరసి రెండవచెఱంగు

తే.గీ. కటితటంబెత్తి యెత్తి క్రిందటికిఁ బఱపి
లోనుగా దానిపైయంచుతో న[1]మరఁగఁ
బొక్కిలి గడించి పట్టి మూపునను జెరివి
వదలు తుఱు[2]మారుకొనుచు లేవంగఁగడగె. 719

తే.గీ. ఇపుడు కెమ్మోవి చిఱుకాటు నెపము గాఁగఁ
దామరసనేత్ర కోపింపఁ దగవు గాదు
ఫలరసాస్వాదమొనరించు చిలుకమీఁద
బింబవల్లీమతల్లి కోపించుటెట్లు. 720

తే.గీ. చూడవేటికి నిడువాలు [1]సోగమీల
చూడు చల్లంగఁజాలిన చూపుగములఁ
బలుకుపలుకున కమృతంపుమొలక లొదవఁ
బలుకవేటికిఁ జిలుకలకొలికి యిపుడు. 721

ఉ. వారిజలోచనా హృదయవల్లభవై చను నీవు లేనిచో
నారయ నాకు నేల లసదంశుకమున్ శుకమున్ వినూత్నశృం
గారము గారమున్ భటనికాయముఁ గాయము జీవనోచితా
హారము హారము న్మధుసమంచితపుష్పవనీ విహారమున్. 722

మ. వరబింబాధరమున్ బయోధరములు న్వక్త్రాలకంబు ల్మనో
హరలోలాక్షులుఁ జూపనొల్లక పిఱుందై వత్తె యేమయ్యె నీ
యురుభాస్వజ్జఘనంబుఁ గ్రొమ్ముడియు నాకుం జాలదే గంగ యి
ద్దరి మే లద్దరికిఁ దునాఁ గలదె యుద్యద్రాజబింబాననా! 723

---

719 — [1] ట. నరఁగ; [2] క.చ. దురుమారు, ట. ట. నరుమారు.
721 — [1] క. సోన.

చ. వెనుకటినుండి డాసి యరవీడిన యా చపలాక్షికేశబం
ధనమున నొప్పు క్రొవ్విరులతావికిఁ జొక్కుచు మేను మేనునిం
పున గదియించినం దెలివిపొంది కనుంగవ వాదుదేర నొ
య్యనఁ జరితార్థుఁజేసె హృదయాధిపతిం [1]గడగంటిచూపునన్. 724

తే.గీ. అలుక దిగఁద్రావి కుచములనంటి విభునిఁ
గౌఁగిలించుచు మిగుల సీత్కారమెసఁగఁ
జుంబనంబుల [1]నలరించి పంచికొనిన
నిద్ర వేఁగన్నుఁగవ మోడ్చె నీలవేణి. 725

సీ. తలగడగా లీల మెలఁగిన కేళిపై
కరమూలరోచులు గ్రమ్ముదేఱ
సుకుమారదృగ్దీప్తులకుఁ దెరచీరలై
కరమొప్పు ఱెప్పల గప్పుదనర
వామస్తనముమీఁదఁ బ్రేమంబుగల భంగి
నాదిక్కు వ్రాలిన హారమమర
వరునిపైఁ జేర్చిన పెఱచేతి ముద్దియ
మణిదీప్తి దివ్వియ మాయఁజేయఁ

తే.గీ. జందురునిఁ జక్రవాకలు [1]గుందసేయు
చందమున ముద్దుమోమును జన్నుగవయుఁ
జెన్ను దళుకొత్త నొదికిలియున్నవాఁడు
[2]దెలియును దాను [3]నలసి నిద్రించు విభుఁడు. 726

తే.గీ. సకినలకిలుమంచములుఁ జంద్రశిలామయకుట్టిమంబులున్
శుకకలహంసశారికలు నున్నపురంగులు గాజుటోవరుల్
మకరపతా[1]కబద్ధములు మంజిటిపట్లును హేమపీఠికల్
ముకరముఁ దాళవృంతములు మున్నుగ నొప్పెడు నా గృహంబునన్. 727

తే.గీ. సురతపారవశ్యంబులఁ జొక్కి చొక్కి
కేళి నిద్రాసుఖంబులఁ దేలి దేలి
మేలుకొని బాహ్యరతికేళి మించి మించి
దంపతులు క్రీడసల్పిరి తనివిననక. 728

---

724 – ట. గడగంటఁజూచుచున్.
725 – [1] క. ననలించి.
726 – [1] క. బొందు ; [2] ట. దెలవయును ; [3] క. గలిసి.
727 – [1] ట. కునద్దములు.

ప్రత్యూషవర్ణనము

సీ. ఉదయాచలేంద్రంబు తుది సరోవరమున
మొలచిన నవరత్నజలజ మనఁగ
నురుతరపూర్వపయోరాశిలోనుండి
వెడలెడు బడబాగ్ని మిడుగు రనఁగ
గగనయోగీంద్రుఁ డాకర్షింపఁగావచ్చు
ఫణిరాజు తలమీఁది మణి యనంగ
వృత్రారి చెండాడు వ్రేటున మీఁదికిఁ
[1]దూలిన రత్నకందుక మనంగఁ

ఆ.వె. గళలు లేక [2]హీనగతులచేత నలఁత
[3]నందియున్న విరహిబృందమునకుఁ
గొంతకొంత వంత గురియుచుఁ దెలుపారి
చొక్కమైన వేగుఁజుక్క పొడిచె. 729

తే.గీ. నేల దెలుపెక్క జక్కవల్ నింగికెక్క
విధుఁడు రుచిఁదక్క మదనుండు వెనుకఁద్రొక్క
కమలములు నిక్క సౌగంధికములు స్రుక్క
విరహిణులు వొక్క నుదయించె వేగుఁజుక్క. 730

ఆ.వె. ఉడుగణములతోడ నుడురాజు పట్టంగ
సూర్యుఁ డరుగుఁదెంచె సురగుఁడనుచు
వేగు చెప్పవచ్చు వేగరియును బోలె
వెడలె ప్రాఙ్ముఖమున వేగుఁజుక్క. 731

తే.గీ. వానరాంగన [1]మదికి నుల్లాన మొదవ
వల్లభుని రాక యెఱిఁగింప వచ్చినట్టి
కాలరియుఁ బోలె మిక్కిలి కాంతి దోఁచె
విరహిజనములు వెగరెక్క వేగుఁజుక్క. 732

ఉ. నారుల ప్రాణనాథుల ఘనంబుగ నా పురిలోన రేయి దా
నేరుపుమీఱ శయ్యల ననేకగతిన్ రతికేళిలీలలం
బోరఁగఁజేసి వేకువను బొల్పగు కుక్కుటకంఠకాహళిన్
మూరుఁడు [1]ధర్మదార రయమారఁగ వే మొఱయించె నొక్కెడన్ 733

---

729 — [1] మాలిననవరత్నకందువనగ; [2] క. చాన; [3] క. వాయగ విభవరాగముకలతంది యున్న, ట. వాయగ రాగమున నలతంది యున్న ?

732 — [1] క. మహానులాన.

733 — [1] ట. తమ్ముఁదార.

ఉ. పోయె విభావరీమహిమ పొల్పెసలారె నహర్ముఖంబు భ
ద్రాయితనిత్యకర్మనిరతవ్రతు లేటికి నిద్రఁగూరలే
రో యిట వేగ మేలుకొనరో యని తెల్పెడి భంగిఁ గొక్కొరో
కోయని కూయఁజొచ్చెఁ బురికుక్కుటవర్గము మిక్కుటంబుగన్ 734

ఉ. రేయక రోయుఁడీ ప్రియుల రూఢిగఁ జక్కవలేమలార మీ
పాయుటలున్ సరోజవనభంగములున్ దలపోసి యుద్భవ
శ్రీయుతుఁడయ్యె భానుఁడని చెప్పెడునట్లును బోలెఁ గొక్కొరో
కోయను రావముల్ సెలఁగెఁ గుక్కుటపంక్తులయందు నెల్లెడన్ 735

ఉ. ఏయఁగలేక మన్మథుఁడు నిక్షుశరాసన మెక్కుడింపఁగాఁ
గాయఁగలేక వెన్నియల గర్వము డిందుఁగఁ బువ్వుశయ్యలం
బాయఁగలేక దంపతులు భ్రాంతిపడ న్నిశి వేగఁ గొక్కొరో
కోయని కూయఁజొచ్చెఁ బురికుక్కుటసంఘము లక్కజంబుగన్ 736

తే.గీ. ఎట్టకేలకు నలుక రేయెల్లఁ దీర్చి
యువిదయధరామృతముఁ గ్రోలుచున్న వేళఁ
బానవిఘ్నంబుగా మ్రోసెఁ బాపకర్మ
జాతిచండాలమైన వేసడపుఁగోడి 737

మ. లలనా యేటికిఁదెల్లవాఱె రవి యేలాదోఁచెఁ బూర్వాద్రిపై
కలకాలంబు నహంబుగాక నిశిగాఁ గల్పింపఁ డా బ్రహ్మయున్
వలఱేడున్ దయలేదు కీరములు దుర్వారంబు లెట్లోకదా
కలదే మాపటికాలమందు నిఁక నో కంజాక్షి సంభోగముల్ 738

క. తెలతెల వాఱఁగ వచ్చిన
వెలవెలఁ బాఱుచును దొగలు విలవిలఁ బడియెన్
బలపల నయ్యెను జుక్కలు
కలకల నగె దిశలు పక్షి కలకల [1]మెగసెన్ 739

మ. సురతారంభముల న్విజృంభితకళాశుంభత్పరీరంభని
ర్భరకేళి న్నొకరుండు [1]కాంతపటము న్బాయంగఁ బోవైచె ను
ద్ధురుఁడై వేకువ బండికంటి కరణిన్ దోరంబునై [2]వట్రులై
[3]బరఁగన్ దక్షమనంబు చూచుటకునై భావించెఁ దా నెంతయున్ 740

739 — [1] ట. మెసఁగెన్.
740 — [1] క. నాత్తపటము, చ. కాంతపటము ; [2] చ. ట. వట్రనై ; [3] ట. బరగెన్.

చ. వెలవెలనయ్యె దీపములు వెన్నెల నిక్కె నభస్థలంబునన్
వలవలనయ్యెఁ జుక్క లటఁ బద్మిని లో నగుచుండెఁ దూర్పునం
బొలిసె ననూరురేఖ మెయిపొందులు శీతములయ్యె ముత్యముల్
చెలువలు ప్రాణవల్లభులఁ జేర్చి కవుంగిట నంతకంతకున్ 741

మ. సరసస్నేహఘనంబు లాయతదశాసంసక్తముల్ కజ్జల
స్ఫురితోపాంతము లిష్టభూరివిషయంబుల్ కామినీనేత్రభా
సురరోచుల్ దము నేలుదెంచు కరణిన్ సుస్నిగ్ధరాగంబులై
పరగంగా వెలవెల్లనయ్యె గృహదీపవ్రాతముల్ వేకువన్ 742

ఉ. చల్లనివాఁడు గావున [1]నిశాచరుప్రాపున దీప్తిలీలమై
నెల్లజగంబులు న్మిగిలి యిమ్ములనుండితి [2]మింక నెంతయుం
దెల్లము తీవ్రమూర్తి యొరుతేజము సైపఁడు భానుఁగూడి వ
ర్తిల్లఁగవచ్చునే యను గతిన్ [3]వడిఁ జుక్క లణంగెఁ దోడుతన్ 743

సీ. లెక్కింపఁ జులుకనై చుక్క లాకసమునఁ
బాఁతముత్తియముల పగిది నుండ
నొదవెడి కెంజాయ యుదయాచలము [1]దిక్కు
మాణిక్యవేదితో మచ్చరింప
ఆకాశనదిత్రేవ నమృతభానుఁడు మేని
మించుఁ గొల్పడి ముది యెంచఁ [2]బోలఁ
జలిగాలిసోకునఁ దెలిసి కొండొకవడి
కవలెల్ల జక్కవకవలఁ బెరయ

తే.గీ. వెలరువాఱుచు గృహదీపవితతి [3]యెల్ల
[4]మరువ మెఱపైన గొంటవిరుల బెరయు
నళినములు కుముదముల నవ్వ [5]నాల్గుదెసలు
[6]వెలిఁగి తనరారెఁ బత్యూషవేళ[7]యందు 744

ఉ. రాతిరియెల్లఁ జాల ననురాగముతోడఁ గుముద్వతీరతిం
బ్రీతి భజించి ఖేదమునఁ బ్రేయసియున్ సొగయంగ దా నను
ద్భూతరతిశ్రమార్తుఁడగు పోలిక చంద్రుఁడు పశ్చిమాబ్ధి శ
య్యాతలసుప్తి కైవడి యనల్పవిభావిరళాంగరాగుఁడై 745

---

743 — [1] ట. నిశాకరు ; [2] బ. మింత ; [3] ట. దివి.

[illegible] [5] క. గొలుచి

ఉ. ఇనుని సమాగమంబున నిజేశుఁడు పొందెడి దీనభావముం
గనుఁగొనజాల కేఁగెడు ప్రకారమునన్ జనెఁ దారలు న్నిశా
వనితయుఁ దద్వియోగపటువహ్నిఁ గృశింపఁగ నోర్వలేక య
వ్వననిధిఁబడ్డ చందమున వారిజవైరియుఁ గ్రుంకె నంతటన్ 746

చ. మునుకొని తమ్ముల న్వగల ముంచితిఁ జక్రవాకలన్
దిన మనుపేరు మాన్చితి [1]వధించితి రాజస మింతచాలు న
య్యినుఁడు ప్రతాపి వాఁ డెఱిఁగెనేనిఁ బగల్ జనియించునంచు డాఁ
గిన క్రియఁ బశ్చిమాచలముక్రేవ నడంగె శశాంకుఁ డత్తఱిన్. 747

క. పలపలని తారకంబులు
తెలతెలనై తోఁచు తూర్పుదిక్కను విలస
త్కలకలకలవింకంబులు
వెలవెలనగు దీప[1]తతియు వేకువ దెలిపెన్. 748

క. తెలతెలవాఱెడి వేళను
గలకలమని పల్కెఁ బక్షిగణ మెల్లెడలన్
మిలమిలని ప్రొద్దు రాకకు
తళతళమని వెలిఁగె దిగ్వితానం బెల్లన్. 749

క. అంత ఖగంబులు మేల్కని
యెంతయు నెలిగింపఁదొడఁగె నింపార రతి
శ్రాంతి న్నిద్రించిన తమ
కాంతలఁ గాముకులు మేలు[1]కలిపెడి భంగిన్. 750

సీ. కమలగర్భునిఁ బుత్రికా[1]ముకుఁ గావించి
కౌశికి వెలయాలిఁ గవయఁబనిచి
యిందిరావిభు గొల్లయిల్లాండ్రఁ దగిలించి
రజనీశు గురుసతిరతు నొనర్చి
రుద్రుని నర్ధపౌరుషునిగా నియమించి
శుకుని తాతకు రతిసుఖము మఱపి
కులిశాయుధునిఁ బట్టి [2]కోడాట లాడించి
ఋష్యశృంగుని తపోరీతిఁ జెఱిచి

---

747 – [1] చ. మథించితి, ట. నదించితి.
748 – [1] ట. వితతి.

తే.గీ. విషమశరునకుఁ ద్రైలోక్యవిజయ మొనఁగ
నిట్టి వాసంతు మహిమంబు లెఱిఁగి నరుల
విజితకాముల మనుమాట విడువుఁ డనుచుఁ
బలుకు గతిఁ బల్కెఁ దోటలఁ జిలుకగములు. 751

సూర్యోదయ వర్ణనము

సీ. ప్రాచీవధూచారుఫాలపట్టిక మీఁదఁ
బొనఁగు కుంకుమచుక్కబొట్టనంగ
నుతరాజు దేవి భాసురలీలఁ దనహస్త
మునఁ దాల్చు మాణిక్యముకురమనఁగ
వేడ్క నైరావణద్విపకంఠమున వ్రాలఁ
గట్టిన రత్నంపు ఘంట యనఁగ
పూర్వాబ్ధి నడుదీవిఁ బూచిన కింశుక
మంజులనవపుష్ప మంజరనఁగ

తే.గీ. సకలజనలోచనోజ్జ్వలజలజమునకు
[1]మేదురామోదవికసితశ్రీ దొలంక
నిండుతేజంబు దిక్కుల మెండుకొనఁగ
మిహిరబింబంబు పూర్వాద్రిమీఁద వెలిఁగె. 752

సీ. కామితఫలము జక్కవలకు నొసఁగెడు
సాంద్రపల్లవపారిజాతమనఁగ
రంజిల్లఁ గెందామరలకు వన్నువ వెట్ట
నలువ గూర్చిన కెంపుఁగులిశమనఁగ
నుదయశైలంబున నున్నతగంధహ
స్తికి నిడ్డ సిందూరతిలకమనఁగ
బహుళతఁ బూర్వాద్రిపైఁ దోఁచు నవపద్మ
రాగపుంజప్రభారాశి యనఁగ

ఆ.వె. యామినీభుజంగి యడరినఁ బారవ
శ్యంబు నొందు సకలజంతువులకు
బోధ మావహింపఁబూని యేతెంచిన
వెజ్జనంగ దివసవిభుఁడు దోఁచె. 753

751 – [1] ట. కాము ; [2] క. చ. కోడెలాడించి.

సీ. పౌలోమి తన బాహుపాన్పుపై గనుపట్టఁ
బన్నిన పవడంపుబంతి యనఁగ
నాయురర్థంబులఁ ద్రాయ మెత్తిన చాటు
కాలజాంఘికు చేతి ఘంట యనఁగ
ఘనజంతుజీవిక కాలరాశుల విధిఁ
గొలువ నెత్తిన పైడికుంభమనఁగ
పశ్చిమదిక్కాంత పరఁగఁ గైసేయుచు
ముందఱ నిడుకొన్న ముకురమనఁగఁ

తే.గీ. గోకశాపోపశమదివ్యఘుటిక యనఁగఁ
బద్మినీకాంత నోముల ఫలమనంగ
మూఁడు మూర్తుల సారంపుముద్దయనఁగ
మిహిరమండల ముదయాద్రిమీఁద[1]వెలిఁగె. 754

సీ. కుంకుమ హత్తించి కొనగోరఁ దీర్చిన
పురుహూతు నిల్లాలి బొట్టనంగఁ
జక్రవాకములకుఁ జల్లగా మందు [1]ద్రా
గించిన చంద్రదంపుగిన్నె యనఁగఁ
బార్వతీపతికిఁ బ్రభాతభూపతి గొన్న
యలరుఁగెందమ్మి [2]కోహళి యనంగఁ
దొలిదిక్కు తొయ్యలి చెలులపైఁ జల్లంగ
నిండముంచిన పైఁడికుండ యనఁగ

తే.గీ. మేరుధరణీ[3]ధరముతోడ మేలమాడ
నుదయగిరిరాజు తలయెత్తెనో యనంగఁ
గ్రమముతో నించుకించుక గానఁ[4]బడఁగ
భానుఁ[5] డుదయించె దేదీప్యమానుఁడగుచు. 755

ఉ. కంజము లుల్లసిల్ల[1] రవికాంతము[2]లందును వహ్నికీలముల్
గెంజిగురొత్తఁ గైరవము కేలిఁదొఱంగఁ దమఃప్రకాండముల్
పుంజము వీడ జక్కవలు పొందు వహింప ఖరాంశుఁడొప్పె ది
క్కుంజరకంఠభాగమున గ్రుచ్చిన రత్నపుబొమ్మ కైవడిన్. 756

754 – [1] క. వెలఁగె, ట. దెలిసె.
755 – [1] క. రాగించిన; [2] క.రోహళి, చ. రోహళి;
[3] ట. ధరంబుతో; [4] క. లడక, ట. నగుచు; [5] ట. బింబంబుకన్నులపండువయ్యె.
756 – [1] [illegible]

ఉ. మ్రొక్కుల యిక్క వేదముల ముద్ద త్రిమూర్తుల యాటపట్టు పే
రెక్కిన పెన్గ్రహంబు నుతికెక్కిన దృష్టపువేల్పు చీఁకటిం
జెక్కెడు కత్తి తామరల చెన్ను నభోంగన కంఠరత్న మా
చుక్కలరాజుతోడి దొర సూర్యుఁడు దూర్పున దోఁచె నెంతయున్. 757

సీ. ఊర్వీధరంబుల నొప్పెడు జేవురు
చఱుల కాంతికి నునుమెఱుఁగు వెట్టి
ధరణీజగుల్మలతావితానము పల్ల
వములకుఁ[1] గట్టెఱ్ఱ వన్నె వొసఁగి
యరుణాంబుజంబుల నంతర్దళంబుల
ధళధళయను జిగి దళము గొలిపి
చక్రవాకద్వయీసంతతి యరకులఁ
గొమరారు కెంజాయ క్రొత్త సేసి

ఆ.వె. తనదు బాలబింబ మనుపమేయప్రభా
పటలజటిలగగనభాగమగుచు
నుల్లసిల్లె జగములెల్లను వికసిల్లఁ
బూర్వశిఖరిమీఁదఁ బొడిచె నినుఁడు. 758

సీ. ఘనతమి[1]స్రోద్ధతకరిరక్తజలములఁ
జెలువారఁ దోఁగిన సింహమనఁగఁ
బూర్వపయోరాశిఁ బొందున[2] నుండక
వచ్చు బాడబమహావహ్ని యనఁగ
ప్రథమాద్రిశృంగంబుపైఁ దెచ్చిపెట్టిన
ఘనపద్మరాగైకకలశమనఁగఁ
బ్రాచీవధూకరపల్లవతలమునఁ
గొమరారు విద్రుమగుచ్ఛమనఁగ

తే.గీ. భానుఁ డుదయించె దేదీప్యమానహృదయ
భవ[3]మనోరాగతరుపక్వఫలమనంగ
భూరితేజంబు వెలుఁగంగ భువనభవన
తిమిరహతిఁ జేయఁజాలిన దీపమనఁగ. 759

చ. వరుఁడు చెఱంగు వట్టినను వల్వ దొలంగినఁ గాంత లజ్జఁ బ
ట్లురుతరరత్నముద్రికల నొప్పగు దాపలికేల మూసినం
గరమమరెం గరాబ్జరుచికామనిధానము గాచియున్న వి
స్ఫురితఫణామణిద్యుతులఁ బొల్పగు నాగకుమారుఁడో యనన్. 760

758 — 1 క.చ. కట్టెఱుకు.

759 — 1 క.చ. స్రోద్యత; 2 ట. మింగఁగనెడ; 3 ట. తపఃక్రియా.

ఉ. పాటలగంధి మేల్కొని ప్రభాతమునం దన జీవితేశు లా
లాటమునందు లత్తుకగళంబున నంగజముద్ర వాతెఱం
గాటుక తమ్మలంబు కడకన్నుల నుండఁగఁజూచి యంగుళి
స్ఫోటన చేసి యూర్పు దగఁబుచ్చెఁ గరాంబురుహంబె యూతగన్. 761

ఉ. క్రిక్కిఱిచన్నుదోయి యిరుక్రేవలఁ గాంతియుఁ బంచబాణు । కొ
వ్వెక్కఁగఁజేయు హస్తయుగమెత్తి విహారభరంబు పేర్మిఁ[1]గ్రొ
పెక్కి ప్రసూనముల్ గురియ వేనలి వీడిచి కొప్పుపెట్టుచో
జొక్కులఁబెట్టె భూవరుని చూపులఁగోమలి బాహుమూలముల్. 762

మ. అకలంకామృతపూరమైన రమణీయాస్యంబు[1]కే సాటియే
సకలంకుండ నటంచు సిగ్గువడి ప్రాక్చేలంబు పైనుండి కొం
కక సానుస్థలిఁ బడ్డ చంద్రశకలాకారంబులుం బోలె నా
శుకవాణీకుచపార్శ్వ మందు నమరెన్ సొంపై నఖాంకావళుల్. 763

సీ. ప్రాణేశు నొసలి లాక్షాంకంబు పొడగని
ముసిముసి [1]నవ్వుతో మోము వంచు
నేలనవ్వితి చెప్పు మిప్పుడం చడిగిన
నధిపుచేతికి మించుటద్ద మిచ్చు
మరువెట్టి చనుదోయి మదనాంకములు చూచి
తను నవ్వ విభునిఁ జూపున నదల్చు
రాజుచేఁ జికురభారము సెజ్జ మోవంగ
మ్రొక్కించుకొనుఁ బాదములకు నలిగి .

తే.గీ. రుద్రమూర్తి [[2]కిఁ దెగి] భానురూపుఁ డగుచు
నతనుఁ డేకాదశాకృతియైన భంగిఁ
జరణనఖదర్పణములందు జనపసుతుఁడు
లీలఁ బ్రతిబింబితుఁడు గాక లోలనయన. 764

ఉ. అద్దములోనఁ జూచెఁ జపలానన నాథు నఖక్షతంబులన్
బిద్దములైన యట్టి తన బింకపుఁజన్నుల తూర్పుఁగొండపై
ప్రొద్దుదయించెనాఁ గలువపువ్వుల నర్చన చేసినట్లు పై
నిద్దములైన నేత్రముల నీడలు వాని నలంకరింపఁగన్. 765

---

762 — [1] ట. గంపెక్కి.
763 — [1] ట. నాపాటి.
764 — [1] ట. నగవుతో ; [2] క. చేసి.

చ. అలరులు గోయుచు న్మధుకరావళిఁ బ్రోచుచుఁ గీరపోతకం
బుల పలుపాటుమాటలకుఁ బొంచుచు నంచలజాడ నేఁగుచున్
లలితమయూరవర్తనవిలాసముఁ జూచుచు బోటిపిండుతోఁ
గలయుచుఁ బాయుచుం బహుళకౌతుకవృత్తిఁ జరించు నయ్యెడన్. 766

ఉ. మిన్నక చేరవచ్చి యొక మేలపుమేవడిపువ్వుబోణి గ్రాల్
గన్నుల మూసి [1]మోది కమలంబుల భూపతి [2]నవ్వుచున్న యా
సన్నసఖీజనంబుఁ గనుసన్న నదల్చుచు నవ్వధూటి వా
ల్గన్నులు చేరలం గొలుచు కైవడిఁ గన్నుల నవ్వ దేఱఁగన్. 767

తే.గీ. ఒక్క పూబోడి భ్రూసంజ్ఞ నొయ్యఁ బిలిచి
యాత్మహస్తాధికార మయ్యబ్జవదన
హస్తముల కిచ్చి యెఱుఁగని యట్ల తాను
వసుమతీశుండు [1]నగు నవ్వ వచ్చినట్లు. 768

క. రేయిఁ జకోరస్థితిఁ [1]గవ
పాయక, జక్కవల భంగిఁ బగలు మిథునమై
పాయక రేయింబగలును
నా[2] యధిపతియున్ సుఖించె నతివయుఁ దానున్. 769

చ. మదగజరాజకుంభముల మచ్చర[1]మొందు నురోజ[2]దుర్గముల్
గదిసి కలంత మేరయును గైకొనియున్నవి యెల్లవారికిన్.
విదితముగాఁగ నిట్టితఱి వేమఱు నీ చెలి డెందమందునన్
గదలక మాకు నుండ నవకాశము లేదుగదే మదాలసా. 770

క. అని నగుచు నట్ల పలికిన
జననాయకతనయఁ జూచి సంతసమున న
వ్వనజాస్య రత్నసుందరి
వినుచుండఁగ నిట్టులనియె విశదప్రీతిన్. 771

నాయికోపాలంభనము

తే.గీ. రమణిహృదయంబునను మహారాజ వీవు
కరము విచ్చేసియుండిన కారణమున
వీని వక్షోరుహంబు లాలోన నుండ
నెడములేకున్న మఱిగాదె వెడలె వెలికి 772

767 - [1] క. మోడి, చ. వాఁడి, ట. పోఁడి; [2] ట. గప్ప.
768 - [1] ట. దగు.
769 - [1] ట. గవి; [2] ట. యవనిపతి సుఖియించె.
770 - [1] ట. కించు; [2] ట. కుంభమున్.

ఉ. వంచన యింత లేక కరవాఁడినఖంబుల నొక్కి నొక్కి నొ
ప్పించితి రెండు చేతులను బెద్దయు లావున నొత్తి యొత్తి పీ
డించితి విట్టి రాయిడికి డెందము పాడవు నీకుఁగాక మా
చంచలనేత్ర యొప్పుల కుచంబులు పయ్యెదలోన డాఁగెడిన్. 773

శా. క్షోణీశోత్తముఁడైన భూపతికిఁ దేజోరాశికిన్ రాణియై
యేణీలోచన రత్నసుందరి తగన్ హేలామనోహారి క
ల్యాణాకారసరోజగంధికుచభారానమ్రతన్వంగి య
క్షీణప్రౌఢవివేకమాన యగుచున్ జెల్వొందె నందంబునన్. 774

ఉ. ఆ నరనాథభామిని సమంచితవర్తన మింత యొప్పనే
మానితమైన యచ్చెఱఁగు మాసిన వల్వ గృహంబు వెల్లినన్
హీనమటంచుఁ దా రజకునింటికిఁ[1] బంపక కీలికిచ్చె న
మ్మానవతీలలామ కభిమానమె చాలదె చీరయేటికిన్ 775

శా. ఆ లీలావతితోడ నవ్విభుఁడు కామాసక్తరాగక్రియా
లోలుండై విహరించునెప్పుడును సంలుప్తావనీకామ్యుఁడై
కేళీపర్వతరత్నకందరములం గ్రీడానివాసంబులన్
లీలోద్యాన మదాళిసంతమసవల్లీగేహ[1]కుడ్యంబులన్. 776

చ. పొరిఁబొరి కోర్కులుం దమకముల్ దయివాఱఁగఁ జిన్నియల్కల
బ్బురమగుచుండ మోహములు పొంగెడి మన్మథసౌఖ్యలీలలన్
బరవశులై సతీమణియుఁ బార్థివుఁడు న్నిజభావవీథులం
దరయఁగనేర రర్కుఁ డుదయంబున మించుట లస్తమించుటల్. 777

చ. [1]నిడుదలు గాని యల్క[2]లకు నిండి తొలంకుచునుండు కాంక్షలం
దడబడు[3] కామతంత్రములఁ దప్పులెఱుంగని తత్తరింతలం
[4]గడపటలేని కూటములఁ గప్పెడి చొక్కులఁ గాన రెన్నడున్
బడతియు మేదినీశుఁడు ప్రభాతము రాకలు[5] రేల పోకలున్. 778

సీ. అంగనాకుచమండలాసక్తమై బుద్ధి
భూమండలము దెసఁ బోవదయ్యె
లలనభ్రూచాపవిలాసంబు మనమునఁ
బెనఁగొనఁ బట్టెడి ధనువు మఱచె

775 - 1 క. పరకెలికిచ్చినం.
776 - 1 ట. మధ్యంబులన్.
778 - 1 ట. నిడుపలు ; 2 ట. లును ; 3 క. గానిమంత్రములు, చ. గానతంత్రములు ;
4 క. కడవల, చ. కడపల ; 5 ట. రాత్రి.

భామినీరుచిరాంగపరిరంభణములచే
సప్తాంగరక్షణస్మరణ మెడలెఁ
దరళాక్షి చూడ్కులఁ దా నాజ్ఞఁబడి యున్కి
ధర నాజ్ఞ చెల్లించు తలపు మఱచె

ఆ.వె. రమణితోడి సతతరతిరాజతంత్రమో
హమున రాజతంత్రవిముఖ మయ్యె
ధరణివిభుని కూర్మిఁదనరి నానాఁటికిఁ
గట్టువడక నాఁటి రెట్టిపడఁగ. 779

చ. సుకవులు కోవిదోత్తములు జోస్యులు మంత్రులు బంధు వంది వై
ణికులును నాట్యకౌశలులు నీతికళాయుతులు న్విలాసినీ
నికరము నింగితజ్ఞులును నేర్పరులున్ నృపులు న్నవీనకౌ
తుకమునఁ గొల్వ వైభవముతో ధర యేలుచునుండె నెమ్మదిన్. 780

జలకేళి

చ. పెరిగిన హారతత్త్వముల పెల్లుల నొక్కటఁ ద్రామపర్ణియై
నెరసిన సొగవెంద్రుకల నిగ్గుల నొక్కట భానుకన్యయై
గురుకుచకుంభలిప్తఘనకుంకుమ నొక్కట శోణయై నభ
శ్చరనది యొప్ప[1]నవ్యజలజాతముఖుల్ జలకేళి సల్పఁగన్. 781

తే.గీ. మేటి జంబేటి యనట క్రొమ్మించు మించుఁ
బొదివి మదనప్రతాపాగ్నిఁ బుటము వెట్టి
తమ్మిగద్దియ దాకంట కమ్మి దీసి
కొమ్మ [1]గావింపఁబోలు నెత్తమ్మిచూలి. 782

సీ. కణవిలాసమె కాని గజనిమ్మపండ్లును
సరియె దుర్గాధివాసముల మనినఁ
బైపూత రుచి గాక ప్రతియె కిన్నెరకాయ
లరిది మేరువు తలయంపి నిడినఁ
బ్రొద్దువన్నియె కాక యుద్దియె తమ్మిమొ
గ్గలు చక్రములఁ గూడి దళము కొనినఁ
గాకచాయలె కాక కనకకుంభము లీడె
శ్రీకరుని శిరోగ్రసీమనున్న

తే.గీ. మిళితఘనసారమై నున్న మిగిలి కదిసి
యంతరము సూత్రమున కిఁక యలరి జోడు
వదలక మితరసప్రౌఢిఁ బొదలి మెఱయు
నన్నువల మిన్న వలిగుబ్బచన్నుగవకు. 783

చ. నతి హృదయాలవాలమున జవ్వనమున్ బెనుగాకఁ జేసియ
య్యతనుఁడు గుబ్బపొంబనటలారను లోహశలాక లెత్తి యా
ర్జితరుచి నించఁ గాంతులను జెందిన రాఁబొడి బాహుమూలజ
ద్యుతియగుఁ గానిచో నచట దోర్మయభర్మలతల్ జనించునే. 784

సీ. కొమ్మ వాతెఱతో గుణమ్ము గైకొని వచ్చి
కఠినవిద్రుమముచేఁ గట్టఁబడియెఁ
గోమలి యధరంబుతో మొనల్ పచరించి
యరుచిబింబఫలంబు విరిసిపడియె
మృగనేత్ర పెదవితో సొగసుఁ బూనఁ గడంగి
కెంపు నీరసము[1] చెక్కించుకొనియె
నతి మోవితో రసస్థితులుఁ జూపి సుగంధ
వికలబంధూక మూరకయె విరిసె

తే.గీ. దాయ పగడంబునకుఁ బగడంబు బింబ
మునకు బింబంబు మెఱయఁ గెంపునకుఁ గెంపు
బంధు[2]జీవంబునకుఁ దానె బంధుజీవ
మౌన యా కుందరదన రదాంశుకంబు. 785

ఉ. ఇంతి మృదూక్తిమాధురికి నిక్షురసం బెనఁబోల జాలకా
ద్యంతము నోడి మధ్యమగుణాశ్రయమైననె కాక యెన్ని జ
న్మాంతరము ల్వహించియుఁ ద[నంత]నె ఖండములయ్యెఁ గాని యా
వంతయుఁ బూన దెంత వొడియయ్యు నఖండతదీయసంపదన్. 786

మ. తన రాజీవశరం బెఱుంగదు నిశా[1]తత్త్వంబు లేఁగల్వతూ
పునకుం జాలదు [2]వేగ లీల యని యా పూముల్కు లెగ్గించి గ్రొ
న్ననవిల్కాఁడు నవాంబుజోత్పలవితానం[3]బైన మీనాక్షిలో
చనముల్ వింట ఘటింపఁ బొల్చునవి నిస్తంద్రాంబకద్యోతలన్. 787

785 — 1 [illegible]

సీ. పవమానమానవప్లవమానకైరవ
చ్యవమానరజము మై నంటిదివురుఁ
గరసారసాగ్రతామరసాతిసాంద్రసీ
ధురసాప్తిఁగన్నీరుఁ దుడువఁగోరు
మదనానలప్రభానదనామ్రకోమల
చ్ఛదనార్చి పైఁ జూపుఁ జరవఁజూచు
నలయాహతలతాకినలయాగమలయాగ
నిలయానిలున కూర్పు దెలుపఁదలఁచుఁ

తే.గీ. గుంజపుటగుంజదళపుంజశింజితంబు
వెగ్గలంబైన చెవియొగ్గి వినఁగణంగుఁ
బంచశరభూతపరిభూతపంచభూత
ములఁ దదీయస్థలంబులఁ గలుపుకరణి. 788

ఉ. ఇచ్చ హితాహితంబు గణియింపనిగోలవు గానఁ గానకున్
వచ్చితిగాక యీ పథికవర్గము నొంటిఁ జరింపనిచ్చునే
యిచ్చటి యన్యపుష్టచయ మిచ్చటిమత్తమధువ్రత [వ్రజం]
బిచ్చటిపల్లవోత్కరము లిచ్చటిపాంసులపంక[1]జావళుల్. 789

సీ నిబిడదుస్సహదీర్ఘనిశ్వాసపవనంబుఁ
బఱచు తేఁటులు బరాబరులు సేయ
నుజ్జ్వలావయవతాపజ్వాలికల వేఁడిఁ
జివురుజొంపములపై నవమళింప
లలితాననేందుపాండురమండలచ్ఛాయ
వనరుహావళి హళాహళియొనర్ప
శ్రమజలాభివ్యక్తిసహజసాంకవమదా
మోదంబు చిలుకల మూలకొత్త

* * *

790

ఉ. నోములు నోచినమ్మలు మనోరథముల్ దయివాఱ నత్తఱిం
దామరతంపరై ప్రియులుఁ దారు విహారము సల్ప వీరిలో
నీ మెయి దుఃఖశీలనగు నే వసియింపఁదరంబె పోదమా
రామవణిఁ జూడ నందు సుకరంబగు సర్వము నంబుజాననా 791

---

789 — 1 క. జాలముల్.

క. అని పలికి పాన్పు డిగి కా
మిని చంద్రాతపము వేఁడిమికిఁ బైట చెఱఁ
గున ముసుఁగిడి నిజకేళీ
వనిఁజొచ్చి వియోగవహ్ని వడఁబడ తెగువన్ 792

సీ. [1]చనుగప్పు దొలఁగు వాసన గాలి కెదురేఁగు
[2]పరువొప్పు నలుగులుఁ బారుకరణి
మొలనూలు బిగియించి వెలఁదిపెన్నెలఁ జొచ్చు
బిరుదీయ కేటిలో నురుకుకరణి
నిడుదపెన్నెఱివేణి ముడిఁబెట్టు చిగురాకుఁ
బొద దూరు కార్చిచ్చుఁ గదియుకరణి
పసిఁడిగాజులు పైకి వెసఁద్రోఁచి నునుదీఁగెఁ
దెమలించు నుర్విదాడు [3]నెమకుకరణి

తే.గీ. జడియ దళులకుఁ గురియుపుప్పొడుల మునుఁగు
మావికడ నిల్చు విరులనెత్తావిఁ గ్రోలు
విషమసాయకు నేవుల విసిగి విసిగి
తనువు దొరుగంగఁ దలఁచి యా వనరుహాక్షి 793

క. అట్టియెడ నమ్మృగేక్షణఁ
బట్ట నఖీజనము [1]వేణిఁబట్టి [యు] దగునే
యిట్టి తెగువనుచుఁ జెక్కులఁ
దొట్టిన కన్నీరుఁ బోవ దుడుచుచుఁ బలికెన్ 794

ఉ. పూఁత పసిండి వంటి కులమున్ బచరింపఁ గులంబునీతికిన్
లేఁతగదమ్మ యిత్తెఱఁగు లేమ సురాంగసలెల్ల నిట్టి నీ
చేఁతకు మెత్తురమ్మ ద [యు] చేయక తిన్నని మేను వెన్నెలన్
వేఁతురటమ్మ యింత కనువేదురుఁ జెల్లునటమ్మ యింతికిన్ 795

చ. తొడిబడఁ బాఱిపై కురికి ధూర్జటి కంటికడింధిమంటలో
నడఁ బొడగానరాక తెగటారగఁ గాలినయట్టి మోటుకై
వడి రతిలోచనాంబువు[1]ల వాన నిగిల్చితి పాంథ[2]బాధకై
మడియ కనంగ యవ్వేలఁది మంగళసూత్రమహత్త్వ మెట్టిదో 796

793 — [1] క. కనుకప్పు ; [2] క. పరువొప్ప ; [3] క. నేచు.
794 — [1] క. వేకొంగు పట్టితగునే.
796 — [1] క. లవానినిగిర్చితి ; [2] చ. బావ.

శా. సాహంకారత శంకరుం దలిగి నే(త్రాగ్నిన్ బయిన్పంపినన్
స్వాహాకాముకుఁడౌట నిన్నతఁడు గావంబోలు [1]మోమోడి నం
దేహంబేని రతీశ నీవు మగుడన్ దేహంబుతో నుండుటె
ట్లాహా దైవము దోసకారులకె దోడై వచ్చు నెప్పట్టునన్ 797

సీ. కుసుమవాసనలెల్లఁ గొల్లలాడితి మింకఁ
బఱచుటామని యెంత పరువులిడునొ
చివురుజొంపములెల్లఁ జిదిమివైచితి మింకఁ
దగరకోయిలయెంత యగలిపడునొ
ఫలపరంపరలెల్ల నులిమివైచితి మింకఁ
గొదమచిల్కలు[1] నెంత వదరుకొనునొ
కమ్మదేనియలెల్ల గుమ్మరించితి మింకఁ
గట్టలుక నళులెంత చుట్టుకొనునొ

తే.గీ. యెఱుఁగరా దింతులార యీ తెరవ నిచట
మనలగానీక దోఁతెందు మనము గొనిన
కుసుమకిసలయఫలనవప్రసవరసము
ననమశరునకు నర్పింతమనుచు వెడలి 798

క. మందారముకుళకుహళీ
కందళితమరంద[1]తుందికాళిందవధూ
బృందాభినందితంబగు
మందానిల మొలయ విజితమార్గ(శ్రమలై 799

చ. వనజముఖు లనుంగొని రవారితవారితరంగరంగన
ర్తనసలిల(భమద్భ్రమరరంగదభంగరథాంగనాదముల్
మనసిజ[1]హేమకుండనిభమంజలకుంజగతాళిధామముల్
ధనదసరోజధామనమధామము నొక్క సరోలలామమున్ 800

సీ. తనయిల్లుఁ దామరతంపరై మెఱయ నం
పన్నలినాక్షి గాఁపున్న చోటు
వలరాజు ముజ్జగంబులు[1] గెల్చి దర్పమే
ర్పడ నిజాంకశతంబు లిడిన చోటు

---

797 – [1] క. హో.
798 – [1] చెంతపదరికొనెనొ.
799 – [1] క. చ. తుండిలకళింద.
800 – [1] చ. వో.

వలిగాలి పన్నగావళి గ్రాహితగరాగ్ని
ఘోరసంజ్వరము వీడ్కొనిన చోటు
తొగకొమ్మ తమిగ్రమ్మఁ దగురాజు కరమంటి
యెండకన్నెఱుఁగక యెసఁగు చోటు

తే.గీ. నిందుముఖులార! యిదె సుమీ యిందుఁ గ్రుంకి
మదనుఁ బూజింపఁ గోరిక లొదవు ననుచుఁ
దొడవు లటుఁబెట్టి వలిపెపావడలుఁ గట్టి
[2]శృంగములు వట్టి నీరాడఁ జేరునపుడు. 801

చ. కరముల మూపు లూదుకొని కన్నెలు చన్నులఁబంటి యెండొరున్
పరిగొని నిల్వఁ దత్పరిధిఁ బ్రాంశుకలాపకలాపపూరితాం
తరమయి పొల్చె భావభవదైవత [-] హేమకుంభసం
భరితమృణాళమండలితపద్మమయప్లవమండలంబునన్. 802

చ. నెలతలు బంతి కట్టుకొని నీ రెగఁజల్లఁ దదీయమంజులాం
జలికలితోదకం బెగయుజాడ నుతింపఁగనయ్యెఁ దత్కుచాం
చలజఘనాభిమాతములు సైపక మ్రోయుచుఁ బద్మయుక్తమై
కొలను సరోజబాంధవునకున్ మెఱవెట్టఁగ నేఁగు కైవడిన్. 803

ఉ. బంగరుకొమ్ముఁ బూని యొక ప్రౌఢరయంబున నీరుఁజల్ల ము
గ్ధాంగన యోర్తు వక్త్రకిరణాప్తిఁ గరంగెడు చంద్రకాంతపున్
శృంగముఁ బూని వాని గెలిచెన్ వెస నక్షయకాండలబ్ధి ను
ప్పొంగరె రాజరత్నపరిపూర్ణబలంబున నెట్టివారలున్. 804

సీ. కేలఁ దమ్మి ఘటించి పాలమున్నీటిలోఁ
బొడమిన జవరాలిఁ బోలె నొకతె
యమలమృణాలనాళాక్షసూత్రము లెదఁ
గీలించి యజురాణిఁ బోలె నొకతె
వెలిదమ్మిరేకు వేసలినంట వెన్నెల
పువ్వుఁ దాల్చు భవానిఁ బోలె నొకతె
కలువపుప్పొడిరాల్పఁ గాయజాస్త్రముల తు
ప్పాలుడుల్చు రతిదేవిఁ బోలె నొకతె

---

801 - [1] చ. గెల్వ; [2] చ. అంగములు.

తే.గీ. సారకాసారసాగర జనితజలజ
కుందమాధ్వీసుధాధారఁ గ్రోలదివురు
ప్రబలరోలంబమాలికారాహుఁ బఱపు
దంభనారాయణి యనంగఁ దనరె నొకతె. 805
